

fundatia culturala
targu-jiu

COLUMNA

anul XVI nr.74/1

2015

ISSN 1453-7982

-serie nouă-

critică și
cronică:

Aurel Antonie
Gheorghe Grigurcu
Lazăr Popescu

teatru:
Aneta Pioară

proză:
Alex Gregora

eseuri
și studii:

Eugen Evu
Ovidiu Ghidirmic
Romulus Modoran
Ion Popescu-Brădiceni
Ion Trancău
Al. Florian Țene

poezie:

Gelu Birău
Liviu Dănescu
Grig M. Dobreanu
Lucian Gruia
Cecilia Gurgui
Dumitru Ichim
Ion Mocioi
Vasile Ponea
Daniel Popa
I.D. Sicore
Constantin Alex Stamatie
Dumitru Tălvescu
Ion Urda

filosofie:

Cristian George Brebenel
Petre Țuțea

restituiri
și evocări:

Marin Scarlat
Eugen Velican

reportaje:

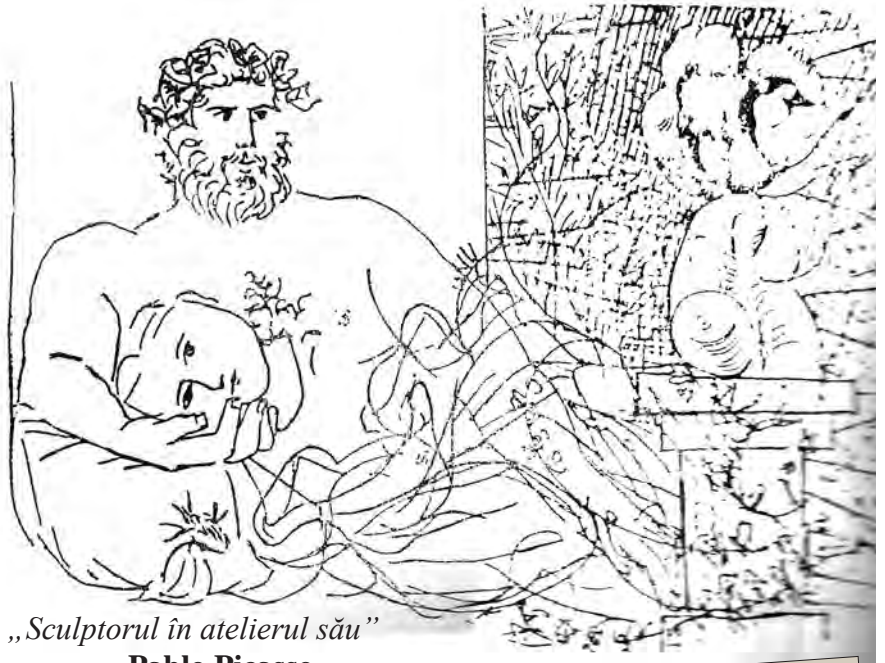
Tudor Cicu
Paula Romanescu

interviu:

Ana Magdin
Nicholas Buda
Valeriu Butulescu

caietele
COLUMNA

REVISTĂ TRIMESTRIALĂ DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ

„Sculptorul în atelierul său”

Pablo Picasso

traduceri: Dumitru Dănău

grafică:

Florin Hutium
Viorel Surdoiu

Nivelurile metasensibile ale Identității Brâncușiene din perspectiva logicii dinamice a contradictoriului

Introducere. Cele trei identități

1. Identitatea numerică

1.a. Aristotel legitimează cel puțin trei înțelesuri diferite ale Identicalului (nominalizate sub raport numeric, sub raport specific, sub raport generic).

În cazul primei identități, obiectul (referentul) e același: intră aici în joc registrul sinonimelor.

1.b. Constantin Brâncuși le folosește creativ: „fericirea sau dragostea”[1] sau „dragostea senzuală este vitalitatea fizică, dragostea spirituală este vitalitatea spiritului”[2]; ori „lumea soco-

Ion Popescu-Brădiceni
tește amorul carnal drept un personaj foarte serios, când de fapt nu este decât un vagabond”[3].

1.c. Fiind identic cu sine, atunci „același lucru e socotit ca două lucruri”[4]. Citez: „Acest amor este asemeni lucrurilor care se încălzesc sau se răcesc, în funcție de puterea focului”. *Peștele* este în același timp și „plantă care mișcă în apă” dar și „ființă taciturnă” care „nu spune niciodată nimic”[5]. *Păsările* lui sunt o serie de obiecte diferite, născute dintr-o căutare unică, rămasă mereu aceeași.

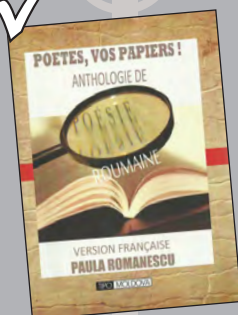
(continuare în pag. 46)

semnal

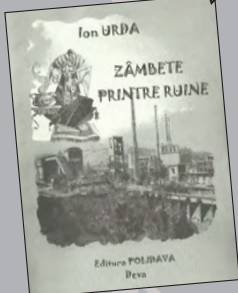
S ✓

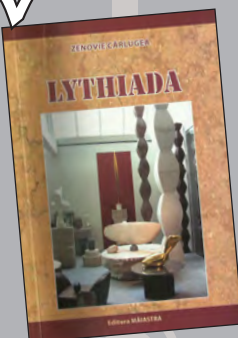
Terapie de joc
Eugen Evu, Ed. TipoMoldova,
Iași, 2014, pag 304

Poetes, vos papiers!
Version française
Paula Romanescu,
Ed. TipoMoldova, Iași, 2014,
pag. 398

Zâmbete printre ruine
Ion Urda, Ed. Polidava,
Deva, 2014, pag. 72

Lythiada
Zinovie Cărlugea, Ed. Măiastra,
Tg-Jiu, 2014, pag. 118

La prima lectură

Ion Trancău

Personaje urmuziene *mecanomorfe*

Din capitolele precedente ale acestui mai amplu eseu critic inspirat de personalitățile și creațiile în proză ale scriitorilor Urmuz și Tudor Arghezi se observă că a fost evidentă opțiunea de a respecta ordinea prozelor urmuziene din antologia *Avangarda literară românească* datorată lui Marin Mincu, ca și succesiunea romanelor argheziene, pentru a ajunge la o caracterizare a personajelor din scurta operă urmuziană. Personajele urmuziene sunt conturate, realmente, ca fapte *mecanomorfe*. Prozele bizare urmuziene ne apar desăvârșite arhitectural, scriitorul avangardist având geniul caragialian, ca descendent, nicidecum epigon, în privința construcției personajelor, a prezentării cadrului și decorului în care ele apar și se manifestă. Ov. S. Crohmălniceanu, considerând ca Urmuz reprezintă *Antiproza* avangardistă în peisajul literar multiform interbelic, i-a atribuit și meritul extravagant de a fi avut facultatea de a transforma gândurile *cele mai absurde în nenumărate fapte însuflețite*.

Făpturile urmuziene dobândesc identitate după o estetică originală a absurdului, ele fiind temeinic reliefate artistic, în ipostaze memorabile. Prozatorul avangardist parodiază viziunea și stilul romancierului doric, omniprezent și omniscient, arhitect și narator obiectiv la persoana a treia, precum sunt ardeleni Ioan Slavici și Liviu Rebreanu, moldoveanul Mihail Sadoveanu sau teleormăneanul Marin Preda.

Urmuz ignoră timpul și spațiul, deosebindu-se astfel de prozatorul/romancierul realist clasic și modern, de tip doric. El se abandonează unui anumit mod de observație cinică a naturii umane. Cinismul urmuzian este, în esență, terifiant și tragic, atitudinea cinică din comedii și schițele lui I. L. Caragiale fiind dimpotrivă, ironică și comică. Perso-

najele lui Urmuz se comportă și se complac într-o ambianță de o stranietate sinistă și terifiantă, tipurile caracteristice realismului caragialian trăind în alchimia fericită pe care o dau aparențele, în euforia acestora, într-o totală ignoranță a esențelor ca sursă inepuizabilă și mereu actuală a comicului. Enunțurile narrative încep în stilul prozei tradiționale, dar continuă și se finalizează în bizara voluptate a absurdului.

Strict alfabetic, dar bizar, urmuzian, făpturile din sumarele proze urmuziene ni se succed în ordinea următoare: Algazy, Cotadi, Cronicari, Dragomir, Fuchs, Emil Gayk, Grummer, Ismail, Pâlnia, Stamate, Turnavitu și personajele fără nume / anonime.

Înfățișarea fizică și morală a lui **Algazy** se impune, din primul enunț ca fiind normală, dar continuarea și finalul acestui enunț este halucinant de straniu: *Algazy este un bărbat simpatic, știrb, zâmbitor și cu barba rasă și mățăsoasă (...), însă frumos așezată pe un grătar înșurubat sub bărbie și împrejmuț cu sârmă ghimpată...; sau Algazy nu vorbește nici o limbă europeană...*

(continuare în pag. 30)

Fondator: Tudor Voinea

Redactor șef: Vasile Ponea

Redactori: Ion Popescu Brădiceni - redactor principal, Ion Trancău, Lazăr Popescu, Cristian George Brebenel, Aurel Antonie, Marius Iorga, Gelu Birău, Elena Roată, Alex Gregora, Florian Saioc

Tehnoredactare și procesare grafică:

Bogdan Chirimbău

Fundația Culturală "COLUMNA", Tg.Jiu,

tel: 0253 216529, 0740157280

cenaclucolumna.wordpress.com la rubrica "Revista"

vizualizare pe: www.targujiu.ro la rubrica "Cetățeni" și

Correspondență pe e-mail: ponea.vasile@yahoo.com

Opiniile exprimate în revistă aparțin exclusiv autorilor.

Materialele trimise să fie scrise cu diacritice și în format digital, dar cele netipărite nu se restituie.

În jurul lui Alexandru George

Gheorghe Grigurcu

Stranie situație. În vreme ce destui autori insistă pe diverse căi să scriu despre ei, Alexandru George, într-un text publicat, și-a exprimat dorința contrară. Singurul de-a lungul întregii mele activități de comentator de literatură. Îmi îngădui a nu ține seama de rugămintea cu pricina, tocmai spre a încerca a-i dovedi încă o dată că n-am emis asupra importantei d-sale personalități una din, cum se rostește excedat, “imaginile așa de strîmbe pe care le au despre mine atîția oameni poate bine intenționați din lumea literară, chiar dacă nu toți văd în mine un monstru”. Adăugînd că nu l-aș fi citit în ceea ce are “mai esențial” și vădindu-se mai cu seamă iritat de faptul că i-am aplicat formula de “enfant terrible” al criticii românești, d-sa mai afirmă: “mie care nu m-am ținut de șotii în scrisul meu despre literatură, care am oroare de frondă și iconoclastie, (*sic!*), de epatare și, în plus, nu sînt doar mai vîrstnic decît cel care-mi iscălește <<caracterizarea>>, dar am și debutat la 40 de ani și într-o atmosferă sinistră, cînd numai de giumbușlucuri nu-mi ardea, chiar mie, care am rămas un om, prin excelență, vesel... Ce să mai zic de asta?”. Ce să mai zică subsemnatul? Resignat, voi susține că nu a intrat în intenția mea nicio nuanță peiorativă, ci, din contră, una de recunoaștere a unei vivacități inconformiste mult seducătoare, a unui spirit rebel pregnant, sub o aparență moroză, “dincolo de mode și timp”. Pe de altă parte însuși traiectul biografic al scriitorului, cu numeroase și substanțiale volume

publicate, debutul tardiv, “atmosfera sinistră” pe care a inhalat-o, păstrîndu-se totuși, așa cum ține a se recomanda, drept “un om, prin excelență, vesel”, nu se justifică precum o paradoxală marcă a succesului? De unde această apăsătoare, cvasigeneralizată suspiciune? Această comportare de arici care se încheie în armura sa de țepi? “Veșnic tînăr” în spirit și poate că, parțial, și “ferice”, autorul **Clepsidrei cu venin** semnifică un triumf asupra inechităților, fariseismelor, urgiilor de tot felul pe care epoca i le-a pus (ni le-a pus) în față. Dar să punctez mai întîi în ce chip s-a situat d-sa în raport cu aceasta.

Alexandru George este, și ține a sublinia cu energie circumstanța, un om de “modă veche”, vlăstar al unei solide familii burgheze, exponent al unui *ancien régime* indigen, care a străbătut “perioada cea mai întunecată din istoria României moderne, catacombal”, “momentele cele mai convulsive ale răstimpului”, silindu-se a-și disimula “adevăratele identitate și vocație”. În conjunctura în care comuniștii au dobîndit puterea deplină, avînd 18 ani, era întrutotul avizat asupra dezastrelor ce începea. Întrucît lupta fățișă îi apărea zadarnică, a căutat, “ca un antidot”, relațiile “cu cei pe care-i socoteam cinstiți și rezistenți, de la ei urmînd să aflu alte lucruri decît sloganele oficiale”. Relații ce ar fi trebuit să slujească “formării” tînărului “(să-i zicem) inteligent, dotat mai ales cu oarecare precocitate de gîndire”, cum se autodefineste. Oamenii remarcabili ai culturii erau însă puțini și de abordare

deloc facilă. Cei mai la îndemînă se arătau a fi “idolii intelectuali” deveniți “modele negative”, pe care, puțin mai înainte, ar fi “jurat” cu candoare: Mihail Sadoveanu, M. Ralea, dar mai ales G. Călinescu și Camil Petrescu. “Ei au aderat din prima clipă la comunism, ceea ce va face mai tîrziu chiar și un oponent al acestuia, de talia lui T. Arghezi, în fine, într-o formă mai puțin scandaloasă, T. Vianu”. E posibil ca un cititor “mai tînăr” să-și imagineze cu dezinvoltură “lovitura” pe care încă adolescentul Alexandru George a primit-o astfel, nu și cel ce scrie prezentele rînduri, martor și el al întregii epoci respective, cu voia celui comentat aici, dotat cu “oarecare precocitate”. Contactele cu Noica, “prin 1948-‘49, cînd el intenționa să fondeze o școală de înțelepciune la Andronache”, sau cu C. Rădulescu-Motru, deja senil, a cărui umbră “se prelîngea pe sub castanii de pe Bulevardul Ferdinand”, nu anulează, evident, impasul. Junele intelectual supradotat trăiește o dramă.

(continuare în pag. 71)

Poeme

Lucian Gruia

Țara fantomelor

Din cei trei răscolitori de tomberoane
care trec zilnic pe la blocul nostru,
de pe strada Apusului din București, unul lipsește.
Ce s-a întâmplat cu el?
S-a spânzurat, i-a fugit nevasta cu altul.
Nu, el nu a murit atunci, m-am gândit,
a murit mult mai devreme, când
a fost nevoit prima dată să răscolească prin gunoaie.

Din cele trei târfe din parcare, pe autostradă,
una lipsește.
Ce s-a întâmplat cu ea?
A murit bătută de un client nebun.
Nu a murit atunci, m-am gândit,
a murit mult mai devreme,
când s-a prostituat întâia oară.

Din cei trei muncitori care locuiesc pe scara
blocului meu,
unul a devenit șomer și după o vreme s-a aruncat
de la etajul patru.
El nu a murit atunci, ci mult mai devreme,
când și-a pierdut locul de muncă.

Din cei trei țărani bătrâni, vecinii soacrei mele
din satul Buștenari,
niciunul nu poate să-și mai lucreze pământul,
unul a plecat în pădure și s-a aruncat în puțul
unei sonde vechi,
el nu a murit atunci, a murit mult mai devreme,
când nu-i ajungea pensia să plătească aratul
și insecticidele.

Dar îmbuibații aștia de patroni, politicieni, bancheri
îmbogățiți peste noapte,
care se bucură de viață
și ne calcă în picioare,
sunt cu adevărat vii?
Inconștientul lor nu e mort în adâncuri?

Oare nu suntem morți cu toții?
Am devenit un popor de fantome,
dar ne-a rămas o singură consolare:
vom fi primii la Înviere!

Vis cu parlamentari

Visam că Parlamentul României era un arbore cosmic
care susținea țara,
iar parlamentarii, fructele sale, pe care tot așteptam
să se coacă.
Au trecut mai multe legislaturi și nu s-a întâmplat
nimic semnificativ,
dar niciun parlamentar nu a fost schimbat.
Nu s-au copt încă! – mi-au spus președinții camerelor
deputaților și senatorilor.
Am început să îmbătrânesc dar situația a rămas aceeași.
Cum să văd dacă fructele s-au copt? Să scutur pomul,
nu am destulă forță.
Ar trebui să-l tamponez cu Loganul meu, dar e prea slab.
Am început să economisesc bani
pentru a-mi cumpăra o mașină mai puternică.
După câțiva ani m-am lăsat păgubaș.

Din pensie nu voi reuși niciodată.
Am cumpărat atunci, la licitație, de la un șantier
de construcții,
o basculantă mare, veche, bușită, aflată totuși în stare
de funcționare.
Va fi bine! Îmi frecam mâinile cu încredere.
De ziua mea de naștere, îmbrăcat elegant m-am urcat
la volan, am făcut două ture largi, cu basculanta,
înconjurând pomul, zâmbindu-mi în barbă.
Dragi cititori, citiți mai departe că nici nu știți ce pierdeți!
Așadar, m-am îndepărtat cât am putut de arborele
parlamentar și am accelerat în linie dreaptă. Când am
ajuns la 70 km/oră și eram la 10 m de copac, fiind clar
că-l voi izbit, am sărit din cabină.
Au căzut toate fructele. Erau putrede!

Stilistică

Puternicilor zilei

Sinceritatea alunecă pe invecive,
Fățarnicia încalecă buna credință,
Puterea urcă treaptă cu treaptă,
Scara spinărilor resemnate,
Antonimele devin omonime.
Din vârful piramidei fatale
Ce ușor îmbrățișezi lumea resemnată
(La bază se trăiește o viață abreviată).
Zilele trec fericite:
Epopei, ode, cantate
Dar moartea vine fără stilistică.

Limba operei literare este artă

Al Florin ȚENE

Categoria expresivității poetice are sensul de calitate fundamentală ce caracterizează limba artistică la modul general. Analizând această situație de-alungul istoriei stilistice, pornind de la retorică, practică în perioada Renașterii, și până la stilistica structuralistă, dar aflată în penumbra unor denumiri variate și studiată din perspective diferite, expresivitatea literar-artistică nu poate fi izolată de factorii ce condiționează și definesc funcția ei în comunicarea artistică. Acești factori sunt de natură estetică, lingvistică și psihologică.

Potrivit factorului lingvistic, expresivitatea poetică își găsește originile și fundamentarea în calitatea și virtualitățile limbii actualizate în travaliu comunicării artistice. Glisarea de la starea potențială la actul realizat prin limbajul artistic se exprimă sub forma unui raport între general și individual, între uz și inovație, între convenție și creație. Expresia sonoră și conținutul semantic se constituie și se combină ca termeni ai unei relații între forma a două substanțe: forma pe care o ia substanța materială a expresiei și forma pe care o ia substanța ideală a conținutului. Astfel stilul se constituie în ma-

nifestarea și concretizarea acestui raport solidar de dublă dependență într-o structură artistică. Acest fenomen ne amintește de combinațiile chimice dintr-un laborator, când dintr-o combinație de două substanțe ia naștere una nouă cu caracteristici diferite, dar având elemente comune.

Expresivitatea este prin latura ei ce ține de semnificat ca produs elaborat al subiectivității artistului, funcția ei evidențiindu-se prin adecvarea uneltelor lingvistice la substanța semantică a comunicării. Structura verbală a operei literare este o construcție semantică în care este implicată o reprezentare trăită, autentică și emoțională a lumii. Acest fenomen este posibil dacă acordăm semnului lingvistic, pe lângă funcția sa în sistem, și o funcție extralingvistică, prelungind-o până la obiectul, cum ar fi fenomenul, sau starea de conștiință, pe care el îl numește, căci în virtutea acestuia și numai în virtutea lui cuvântul poate funcționa ca semn. Ca și în limba comună, vorbită în mod curent, și cu atât mai mult în limba artistică semnul lingvistic nu este numai „ceva pentru ceva” ci „ceva pentru unele”. (aliquid pro aliquot, ci aliquid propter aliquod).

Cum spuneam și în titlu, limba operei literare este artă, adică expresivitate, și prin substanța ei sonoră, prin ritm, prin felul particular de organizare internă a elementelor ce alcătuiesc țesătura ei sintactică. Prin toate aceste mijloace, topite în creuzetul fluxului verbal de o natură specifică, ea acționează asupra sensibilității umane, o tulbură și făcând să vibreze psihicul uman. În acest context emoția estetică vine spre noi purtată de undele acestui amestec savant de înțelesuri, sunete, îmbinări și cadențe, pe care conștiința destinatarului le înregistrează ca

expresive și determinate, regăsindu-se pe sine printr-un act de fuziune, de integrare a subiectului care percepe în obiectul perceput prin forma lui elaborată, aptă să comunice un sens unic.

Pentru îndeplinirea acestor funcții, limba artistică se folosește de mijloace „figurate” de expresie, ea devine „o altă limbă”, cu o altă organizare formal, condiționată de schimbările produse în planul semantic, acestea fiind la rândul lor determinate de modificările suferite în planul desemnațiilor, adică al obiectelor designate, surprinse într-o ordine nouă, în raporturi inedite, ca rezultat al unei viziuni artistice proprii, creatoare. Aceasta face ca limbajul expresiv, mobilier simplu sau împodobire de sine (ornatus facilis sau ornatus difficilis), să funcționeze ca limbaj propriu al artei literare.

Expresivitatea poetică, în ansamblul ei, este o categorie stilistică ce ține de structura din construcția artistică a operei literare, ce se manifestă în context și prezentă sub forma unor dominante stilistice care pun în evidență prin subtext sensurile acoperite, adânci ale unei creații individuale ce figurează ca un întreg și pentru analiza căreia este necesară raportarea la întreg.

Mijloacele sonore, lexicale, gramaticale și prozodice își asumă rolul de procedee dominante care diferențiază și definesc individualitatea stilistică a unui scriitor sau a unei opere.

Criteriul stilistic va trebui confruntat nu numai cu frecvența mijloacelor expuse mai sus, ci mai ales cu judecata de valoare sub specie temporis, (timp specific) singura care poate conferi valorilor expresive suportul perenității artistice, garantat de felul receptării artei literare de către conștiința umană de-a lungul veacurilor.

Fiecare lectură a unei cărți reînoiește textul în imaginația noastră

Al Florin ȚENE

În general, biblioteca este o lume văzută prin miile de ochi ale autorilor. Iar Emerson spunea că este un cabinet magic în care există multe spirite vrăjite. Înțelegem lumea prin ochii autorilor și prin spiritul de percepere al cititorului. Când citim o carte, este o întâlnire a acesteia cu cititorul său, atunci se declanșează actul estetic. Altfel cartea este un obiect mort. Însă, remarcăm, că aceeași carte se schimbă, din moment ce noi suntem în permanentă schimbare. Vorba lui Eminescu din *Glossa*: „Vremea trece, vremea vine/ Toate-s vechi și nouă toate”, sau cum zicea Heraclit: „Omul de ieri nu este omul de azi, iar cel de azi nu va fi cel de mâine”. Iar dacă noi, cititorii, ne schimbăm neconștient, pot spune că fiecare lectură a unei cărți, fiecare recitare, fiecare rememorare despre această carte în imaginația noastră reînoiește textul. Când eram la vârsta de 14 ani citeam cu plăcere cărțile lui Jules Verne, iar la 21 de ani „*Martin Eden*” de Jack London. Carte pe care am citit-o până la 30 de ani de cinci ori. Azi, nu mai am aceleași emoții estetice la cărțile autorului romanului „*Insula misterioasă*”, iar romanul „*Martin Eden*” nu mă mai îndeamnă la experiențe scriitoricești. În concluzie și o carte, nu numai noi, poate fi considerată „râul schimbător”, de care făcea vorbire Heraclit.

Această constatare ne poate conduce la doctrina lui Benedetto Croce - și anume ideea că literatura este expresie. Iar

aceasta ne duce la o altă doctrină a criticului italian, care, spune: dacă literatura este expresie, iar literatura este alcătuită din cuvinte. Atunci și limbajul este un fenomen estetic. Spunem, spre exemplu, că spaniola este o limbă sonoră, că româna este o limbă semi-sonoră, că rusa își formează cuvintele în cerul gurii, că engleza este o limbă cu sunete variate, că latina are o distincție aparte la care aspiră toate limbile apărute după aceea. În concluzie, aplicăm la limbi categorii estetice. În general, se presupune, în mod eronat, că limbajul corespunde realității - acest fapt atât de misterios căruia îi spunem realitate. Dar, limbajul este altceva. Este o creație estetică. Nu este nicio îndoială, dovadă este că atunci când studiem o limbă, când suntem obligați să vedem

cuvintele de aproape, le simțim ca fiind frumoase sau nu. Este ca atunci când studiem o limbă, când aprofundăm cuvintele și gândim că acest cuvânt este urât, sau celălalt frumos, acesta este greoi...

Croce spunea că poezia este o expresie și pentru faptul că un vers este o expresie și fiecare din părțile din care este alcătuit versul, fiecare cuvânt, este expresiv prin sine însuși. Poezia este întâlnirea cititorului cu cartea, lectura cărții, descoperirea cărții ca text și nu ca obiect. Există altă experiență estetică și anume momentul, destul de surprinzător, în care poetul concepe opera, în care el descoperă sau inventează opera.

Bradley spunea că unul din efectele poeziei este să fie acela de a da senzația, nu de a fi găsit ceva nou, ci de a ne fi amintit ceva uitat. Când citim un poem bun, să zicem „*Castelul*” de Alexandru Macedonski, gândim că și noi am fi putut să-l scriem după ce-am văzut *Castelul Bran*, deci acest poem pre-exista în noi. Astfel, ajungem la definiția platoniană a poeziei: „Acest lucru gingaș, înaripat și sacru”.

Când poezia este ceva ce se simte, la fel și proza, și dacă cineva nu o simte, dacă nu aveți sentimentul frumosului, dacă o relatare nu vă stârnește dorința de a ști ce s-a întâmplat după aceea, atunci acel autor nu a scris pentru dumneavoastră.

Știință și religie

... din cugetările lui Petre Țuțea

1. Se spune că intelectul e dat omului ca să cunoască adevărul. Intelectul e dat omului, după părerea mea, nu ca să cunoască adevărul, ci să primească adevărul.

2. Am avut revelația că în afară de Dumnezeu nu există adevăr. Mai multe adevăruri, zic eu, raportate la Dumnezeu, este egal cu nici un adevăr. Iar dacă adevărul este unul singur, fiind transcendent în esență, sediul lui nu e nici în știință, nici în filozofie, nici în artă. Și când un filozof, un om de știință sau un artist sînt religioși, atunci ei nu se mai disting de o babă murdară pe picioare care se roagă Maicii Domnului.

3. Acum, mai la bătrînețe, pot să spun că fără Dumnezeu și fără nemurire nu există adevăr.

4. O babă murdară pe picioare, care stă în fața icoanei Maicii Domnului în biserică, față de un laureat al premiului Nobel ateu - baba e om, iar laureatul premiului Nobel e dihor. Iar ca ateu, asta moare așa, dihor.

5. Eu cînd discut cu un ateu e ca și cum aș discuta cu ușa. Între un credincios și un necredincios, nu există nici o legătură. Țla e mort, sufletește mort, iar celălalt e viu și între un viu și un mort nu există nici o legătură. Credinciosul creștin e viu.

6. Ateii și materialisții ne deosebesc de animale prin faptul că nu avem coadă.

7. Ateii s-au născut, dar s-au născut degeaba.

8. Eu nu detest burghezia. Eu m-am lămurit că un om care vrea să fie bogat nu este un păcătos. Spunea odată un preot bătrîn: Circulă o zicală că banul e ochiul dracului. Eu nu-l concep ca ochiul dracului, eu îl concep

ca pe o scară dublă. Dacă-l posezi, indiferent în ce cantități, și te miști în sus binefăcător pe scară, nu mai e ochiul dracului. Iar dacă cobori, atunci te duci cu el în infern, prin vicii, prin lăcomie și prin toate imperfecțiile legate de orgoliu și de pofta de stăpîn.

9. Nu pot evita neplăcerile bătrîneții și nu mă pot supăra pe Dumnezeu că m-a ținut pînă aproape la nouăzeci de ani. Însă bătrîni au o supapă foarte înțeleaptă: au dreptul la nerușinare. O nerușinare nelimitată. Cînd mă gîndesc la suferințele bătrîneții, îmi dau seama că în natura asta oarbă cel mai mare geniu este geniul morții. Faptul că murim, de cele mai multe ori la timp, este un semn al dragostei lui Dumnezeu pentru noi.

10. Eu sînt iudeocentric în cultura Europei, căci dacă scoți Biblia din Europa, atunci Shakespeare devine un glumeț tragic. Fără Biblie, europenii, chiar și laureații premiului Nobel, dormeau în crăci. Știința și filozofia greacă sînt foarte folositoare, dar nu sînt mîntuitoare. Prima carte

mîntuitoare și consolatoare pe continent - suverană - e Biblia.

11. Există o carte a unui savant american care încearcă să motiveze științific Biblia. Asta e o prostie. Biblia are nevoie de știință cum am eu nevoie de Securitate.

12. Luther, cît e el de eretic și de zezec, a spus două lucruri extraordinare: că creația autonomă e o cocotă și că nu există adevăr în afară de Biblie. Mie mi-a trebuit o viață întregă ca să aflu asta. El nu era așa bătrîn cînd a dibăcit chestia asta, că era călugăr augustin... Mie mi-a trebuit o viață ca să mă conving că în afară de Biblie nu e nici un adevăr.

13. Shakespeare, pe lîngă Biblie, - eu demonstrez asta și la Sorbona - e scriitor din Găești.

14. În afara slujbelor bisericii, nu există scară către cer. Templul este spațiul sacru, în așa fel încît și vecinătățile devin sacre în prezența lui.

15. Știi unde poți căpăta definiția omului? - te întreb. În templu. În biserică. Acolo ești comparat cu Dumnezeu, fiindcă exprimi chipul și asemănarea Lui. Dacă Biserica ar dispărea din istorie, istoria n-ar mai avea oameni. Ar dispărea și omul.

16. În biserică afli că exiști.

17. Ce pustiu ar fi spațiul dacă n-ar fi punctat de biserică!

18. În afară de cărți nu trăiesc decît dobitoacele și sfinții: unele pentru că n-au rațiune, ceilalți pentru că o au într-o prea mare măsură ca să mai aibă nevoie de mijloace auxiliare de conștiință.

19. Platon are un demiurg care nu e creator, ci doar un meseriaș de geniu, fiindcă materia îi premerge. Prima idee de creație reală, au adus-o în istorie creștinii.

Sindromul bipolar

Eugen Evu

Puncte de vedere: cum era, cu adevărat, Mihai Eminescu.

Secretele geniului: sindromul bipolar, mania, depresia și vocea care cucerea

„Tulburător de frumos, cuceritor, cântăreț cu o voce de aur, fumător înrăit, mare amator de cafea și petrecăreț fără margine, dar și un patriot pentru care „Trăiască nația!” era singurul salut. Așa l-au redescoperit cercetătorii pe Mihai Eminescu - omul. Puțini sunt cei care știu că geniul creativ al Luceafărului era în strânsă legătură cu o tulburare afectivă cumplită: sindrom bipolar.

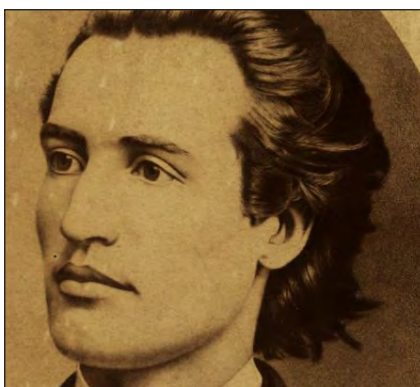
„Luceafărul poeziei românești” sau „poetul nepereche”. Așa a fost numit, de-a lungul vremii, Mihai Eminescu (1850 - 1889), cel care a stârnit o adevărată revoluție în literatura română. Acum, la 125 de ani de la moartea sa, există centre de studii eminesciene, dar și profesia de eminescolog. Amourile sale, ca și picanteriile vieții boeme au fost, de asemenea, subiectul unor ample polemici în mediul public, încă din timpul vieții poetului.

Eminescu a fost aproape sancționat. Dincolo de efervescenta creată de opera și de viața lui, în spatele geniului s-a ascuns omul, adevăratul Mihai Eminescu, cel care s-a lăsat cunoscut cu adevărat doar de apropiați. Istoricii, dar și pasionații de literatură din Botoșani au făcut o incursiune în spatele imaginii Luceafărului, pe care istoria literaturii, dar și presa de scandal au scos-o la vedere de-a lungul vremurilor. Și, totuși, cum era cu adevărat Mihai Eminescu?

„Era izbitor de frumos. Chipul lui ne minuna”

„Eminescu era un om obișnuit, ce-i drept, foarte plăcut și

charismatic, dar om era. Și era și foarte discret. Nu era nici «sifilitic» sau «nebul», așa cum de multe ori a fost numit. Nu era nici omul pus pe harță în versuri și înnebunit din dragoste, așa cum îl prezintă eronat unii, dar nici sfânt cum îl vor alții. Era un om cu defectele, calitățile și

patimile lui”, își începe discursul, pentru „Adevărul”, Gheorghe Median (foto sus), un istoric botoșănean care a cercetat, ani la rând, numeroase mărturii ale contemporanilor marelui poet

În opinia istoricului, Mihai Eminescu impresiona la prima vedere, avea o charismă extraordinară și un fizic foarte plăcut. Gheorghe Median a găsit, în cercetările sale, mărturia unui văr al lui Eminescu, Mihai Mavrodin, care, printr-un articol din presa vremii, vine să susțină această părere. „Și astăzi, chipul lui minunat îmi stă în minte. L-am văzut și eu... era izbitor de frumos. Era imposibil să apară într-o sală, fără ca ființa sa să nu atragă privirile chiar ale celor ce nu-l cunoșteau. Chipul lui ne minuna și pe noi, copiii”, scria Mihai Mavrodin într-un articol din anul 1929, din ziarul botoșănean „Știrea”. Despre

imaginea Luceafărului, dincolo de singurele fotografii cunoscute, apare și o descriere a unui bun prieten a lui Eminescu, fost coleg de clasă la școala din Cernăuți, și, mai apoi, la Universitatea din Viena, Teodor Ștefanelli. „Avea statură mijlocie, era cam lat în spate, dar totul era proporționat. Avea ochii negri și adânci. Purta mustață, rar o rădea”, spune Ștefanelli în cartea sa „Amintiri despre Eminescu”.

„Avea o voce de aur, îi acompania pe lăutari”

Istoricul botoșănean, Gheorghe Median, mai spune că ceea ce impresiona, însă, cu adevărat la poet era vocea sa. „Eminescu avea o voce blândă, calină și un zâmbet liniștitor, molipsitor. Asta o spun toți cei care l-au cunoscut. În ciuda tonului de revoltă din poezia sa, era un om foarte blând, care degaja multă căldură în jurul lui. Avea o voce de aur. Cânta foarte frumos. Se știe puțin despre acest talent al lui Eminescu. Ar fi putut fi oricând un bun solist vocal. De multe ori îi acompania pe lăutari la câte un chef, dar și rudele îl rugau să le cânte”, spune Median. Despre vocea lui Eminescu a rămas de pomină o întâmplare povestită chiar de lăutari. Este vorba despre celebrul bard botoșănean din secolul al XIX-lea, Toma Micheru (n.r. – Toma Micheri, așa cum se prezenta public lăutarul). Acesta spune că a fost dat gata de vocea poetului, la o petrecere. Lăutarul, împreună cu Eminescu, care avea atunci 25 de ani și venise la Botoșani

☑ pentru o vară, au petrecut o noapte într-o cameră a fostului hotel Moldavia din oraș. Alături de ei au mai fost și sora lui Micheri, frumoasa Natalița, dar și bogatul armean Adronic Țăranu. Eminescu ar fi cântat întreaga noapte cu lăutarii, fără să răgușească, Toma Micheri exprimându-și regretul că este poet și nu cântăreț. Mavrodin, vărul său, își aducea aminte că Eminescu cânta ușor și pe stradă. „Era extrem de vesel și îi plăcea la nebunie muzica. Fredona când venea din plimbările sale în parc. Avea o voce cristalină, spune Mavrodin (n.r. - mărturie preluată din același articol publicat în ziarul „Știrea”, în 1929), de întorcea toată lumea capul”, susține scriitoarea Lucia Olaru Nenati, din Botoșani, expertă în opera și viața lui Eminescu.

Scriitoarea Lucia Olaru Nenati a explicat, pentru „Adevărul”: „Sunt cercetări pe care le-am făcut personal și care reprezintă obiectul unor lucrări cu adevărat științifice privind muzicalitate poeziei lui Eminescu și mai ales modul special în care poetul înțelegea muzica. Era un meloman, iubea muzica și știa să o asculte. Avea și o voce de aur. Contemporanii lui spun că îți dădeai cămașa de pe tine numai să îl auzi cântând. În lucrarea mea privind această calitate a lui Eminescu am atașat și 11 bucăți muzicale cântate de Eminescu. A fost un efort extraordinar de documentare, dar am reușit. Printre bucățile lui muzicale preferate erau melodii din folclorul tradițional, foarte vechi. Piesa lui favorită era Barbu Lăutarul și o doină. Din păcate nu știm care doină”.

„Îi plăcea să piardă nopțile și să fumeze”

„Eminescu nu era răzvrătit, așa cum le place multora să creadă. Era un individ plăcut în societate. Avea dușmani și stârnea antipatii pentru ceea ce scria, nu pentru modul cum se comporta în societate. Nu era un revoluționar, în fapt. El se răzvrătea în poezie și publicistică. Rareori ridica tonul, prefera să asculte pentru a înțelege cât mai bine discuția decât să își dea cu părerea. Într-un fel, era retras, dar când era cazul era un interlocutor foarte plăcut. Multor contemporani le-a lăsat impresia că este tăcut și gânditor. Nu se putea, însă, abține când

Cercetătorul Gheorghe Median

era vorba de politicieni. Îi ura, mai ales pe parveniți”, a spus, pentru „Adevărul”, Lucia Olaru Nenati. Totodată, Eminescu, din ceea ce spun contemporanii săi, avea doar un singur viciu major, fumatul. „S-a dus vestea că era băutor. Paradoxal pentru cei care și-au format imaginea asta cu petrecerile lui Eminescu, poetul nu era un băutor înrăit. Bea puțin. Dar îi plăcea, în schimb, să piardă nopțile și să fumeze. Fuma enorm. De fapt, atunci când vorbea, fuma țigară după țigară și bea cafele”, precizează Median.

Eminescu nu era răzvrătit, așa cum le place multora să creadă. Era un individ plăcut în societate. El se răzvrătea în poezie și publicistică. Rareori ridica tonul, prefera să asculte pentru

a înțelege cât mai bine discuția decât să își dea cu părerea. Nu se putea, însă, abține când era vorba de politicieni. Îi ura, mai ales pe parveniți. Lucia Olaru Nenati, n.n.) Spusele istoricului botoșănean sunt confirmate și de fostul coleg de la Viena al poetului, Ștefanelli, care povestea în scrierile sale că lui Eminescu, îi plăcea să „vorbească” băutura. „Eminescu nu bea mult. La un sfert de litru de vin sau la o halbă de bere era în stare să petreacă o noapte întreagă, dar, în schimb, lua mai multe cafele negre și fuma mult”*, precizează Ștefanelli. Totodată contemporanii își aduc aminte de Eminescu ca de un personaj glumeț cu cei apropiați. „Mi-a vândut pantalonii și m-a lăsat doar în lenjerie când m-am trezit dimineața”, spune Ștefanelli. Tot fostul coleg al poetului mărturisește că Eminescu era glumeț și cu femeile, pe care le atrăgea ca un magnet. „Le vorbea dulce, le făcea complimente și, lucrul principal, conversa cu ele totdeauna potrivit cu individualitatea lor. Câștiga ușor simpatia damelor”, spunea același Ștefanelli. *surse internet România, 2014** Atributul de “poet nepereche” a fost invocată, pro sau contra, de numeroșii cercetători (G. Călinescu, Ghe. Tomozei, Artur Silvestri, Andrei Pleșu, Ghe. Grigurcu, Horia Roman Patapievici, M. N. Rusu, ș.a.) ai vieții și operei unui alt poet: Nichita Hristea Stănescu.... Mihai Eminescu a fost analogat de unii biografi, chiar cu Hristos! **** p.s. niciunul nu a avut copii...**Semnalarea acestui tulburător text –document, opinez că este utilă românilor cititori și creatori de literatură românească, din întreaga lume.

Poeme

Primul brad
de crăciun

Bradul crescuse în odaie,
așa,
peste noapte,
mare
până-n colindul de sus
al icoanei.

Dimineța,
mirosea ca-n pădurea din basm
cusută cu acul din cetini,
iar darurile
pe care
craii
din răsărit le-au adus,
străluceau pe toate crengile,
aplecate
ca genele obosite de somn
ale copiilor,
colbăite de vise.
Icoana
era încă plină
de îngeri, de păstori și de magi,
dar cu toții
se-nțelegeau doar prin șoapte,
că-n legănuțul ei de lumină
Pruncul adormise
lângă bradul crescut în odaie,
așa,
peste noapte!

Dumitru Ichim

Colindul alb
de atunci

Luând-o în brațe,
cum brazii mireasa și-o duc,
cu cântecul lor aplecat de lumini
și de neaua netoarsă pe fus,
aud și acum cum i-a spus:
”Hai, cum n-a nins niciodată,
nici de cer, nici de nor de cuvânt,
haide, să ningem în sus,
să te prind
din neprins
de colind!”
și au nins, și au nins și au nins,
dar ea mai departe de ceruri s-a dus
și n-a mai știut să ningă-napoi...

Ontario, Canada

Poeme

Vasile Ponea

Când gândurile încep
să-mi tacă
o stare de bucurie mă-ncearcă.
Doar logosu-i bătrân
ca timpul
cu care am vrea să ținem
pasul.
Da-nțelepciunea nu ne vine
că-n suflet noi avem un rastru,
de rațiune exprimat din
mărginimea imediată
cu speranța înșelată,
de mândrie sufocată.

Ereditarul dor mă leagă
de vecii,
iar bătrânețea cu care -s
logodit,
cu-o genune de chin,
m-ajunge negreșit.
Umblu pe coclauri
ca un nebun,
de-aud pe sub brazdă glas
de străbun
și-un orizont de veghe
mi-arată-n clar minunea
dece nu-mbătrânește
veșnicia!?...
c-avem sufletul pătruns de
nemurire.

Cu-oricâtă cercetare nu pot deduce vârsta cerului
câci îngerii de-alături – copiii de azi
îmbătrânesc foarte repede de necaz.
Ca un preludiu al zilei de mâine
inhalez parfumul cuvintelor,
prin poezia ce-i ofertă divină măsoară veșnicia,
cu versurile scoase la înaintare
de îngerul meu de companie,
târziu, ca și pomii ce-și scutură duhul prin rod.

Mă cuprinde adesea un vâlnic
Și-o creastă de calm și tăcere
Precum stelele pictate pe ilic
Luată din obștea nopții
Când vremea asfințește polar
Precum o rășină de suflet
Ce-mi dă un chiot de lumină.

Cărările din munți cu străluciri
în soare
Sunt curățate clar de urmele de
sare.

Nu-ncerc deloc să mă trezesc din fire
Ba chiar mă-ncumet în a lor sclipire
Și-ngenunchez prin brazi între mioarele
Babei Dochia ce se-avântă-n zare.

Ajută-mă Doamne, pentru înălțare,
Nu mă lăsa așa la întâmplare;
Înconjurat de mine mi-aștern un contur
Cu amfore-n gând mă-nclin spre izvoare,
Aurora străbună din munte mi-apare,
Țintarul din stele treptat îmi dispare.

Când va fi ca să mă duc
la ai mei sub brazdă,...
să știți că mi-a plăcut
viața, ca divină caznă.
Mă voi simți apoi
departe... mult mai bine,
la Tatăl în prag fi voi
primit cum se cuvine?!...

Asta mi-a fost nădejdea,
pe care cu sfială
sigur, Lui i-o voi spune
și voi da socoteală.

Când funii de cocoare pe cer se află-n „V”,
dau chiot de lumină în dimineți senine,
înfing aracii sacri în viața ce-o să vină,
cu sânge pun gând în strălucirea lumii
s-alung zădărnicia de peste timp venită,
printr-o mireasmă dulce de dor neprihănită.

Având cuvântul veșnic tânăr
de ce gândim fără virtuți?!...
În loc - nesticăcios ca stânca
minuni să ne-nșușim firese
și-atemporal și netrupesc
să creștem în zidire,
precum blândețea zel ceresc,
sub cerul de iubire.
Din veșnicie și din necuprins,
să simți și valea ce ne slobozește dealul.

Cu fulgi de heruvimi în somn,
nevinovat de bine, neștiutor de rău
se surpă soarele-n apus,
peste vieți care înseamnă
mult mai la vale de-oriizont,
la fel,... dar și la alți supuși
ce nu-i dezmiardă fericirea.

Preaplinul se revarsă
în tobogan de raze
dând o desăvârșire.
Minunea întradins
se lasă ne-nțeleasă
în timp și-n necuprins.
Suspinele-ntrutotul
cutremură făptura
din omul neînvinș.
M-arunc în nemurire
în brațe de zeu
dar voi mai fi tot eu?!...

În mreaja zilelor ce trec
 Prea ne lăsăm gândiți de alții.
 Zăvabnici (noi) la fapte bune (la minune)
 Și-n viața care ne testează
 'S-atâtea-nvolburări lumești
 De ce din noi nu izvodesc
 Tăceri sublime-asurzitoare?!...
 Tortura ca să te suporti
 Fără a fi des pizmăreți
 Cu-atâte-nviforări nepotolite
 Pruncim continuu sufletește.

M-afund în departarea mea
 Ce e mai mare ca o mare
 De nu știu de mai sunt tot eu,
 Mereu mă pun sub întrebare.
 Ce-a fost mai ieri este și-acuma
 Gomore, Samarii și Golgote...

Reflecții:

-Cei care trăiesc doar pentru bani sunt cei mai săraci și ei nici nu știu.

-Prea luăm în seamă lucrurile mărunte și când ajungem la lucrurile mărețe nu mai avem energie.

-Știm că sunt așteptări imediate, care se prelungesc pe toată viața.

-Cât despre critic... pot accepta : „că el bate toba lui,... cu truda mea”.

-Geniile greșesc ca și noi, însă doar atât.

-Discernământul îl întâlnești numai la înțelepți.

-De tine nu te poți ascunde.

-Dacă te bucuri de ce ești, de cum ești, de ce ai și vrei să dai – ești fericit.

-Cunoașterea de sine întrutotul și stăpânirea de sine sunt întradevăr taine.

-În viața noastră, orice s-ar spune, religia e pe post de cârmă.

-Adevărul este că niciodată n-am știut ce înseamnă “cel mai” și l-am folosit fără discernământ.

-Superioritatea omului OM constă în demnitate. (Te vei păstra OM de nu renunți la demnitate).

-În cobză sunt stivuite multe cântece bătrânești.

-Îndoiala naște cercetarea- Îndoielile – generatorul științei.

-Mă lingusește mereu amorul propriu.

-Frumusețea intrinsecă nu are nicio legătură cu estetica fizică exterioară.

-Am întâlnit mulți care-și iau vacanța pentru dragoste, dar aceștia se mint.

-Doar moartea este constantă.

-Trestia și nufărul – două figuri de stil ale lacurilor.

-Buna ironie denotă o inteligență nativă.

-Egoismul se autotrădează oricât s-ar feri.

-Sinceritatea mormintelor mă îngrozește; cât hău e-năuntru, cât spațiu-nafară.

-Pentru îndreptare nu e suficientă numai spovedania.

-Omul are două limite infinit pozitive pe pământ: geniul și sfințenia și ambele depind de aceeași voință divină.

-Nu înțeleg ordinea în repaos în nemișcare! Să fie aceasta omorârea timpului?

-După ce ai înțeles lumea poți să râzi.

-Viciile se cam însoțesc cu bogăția.

-Mâine voi mai fi tot eu cel de azi?!...!

-Dumnezeu ne-a lăsat să facem ce vrem, dar în final obligatoriu ne cheamă la El.

-Răul plodește cel mai ușor și cel mai repede.

-Mai întotdeauna fiind bogat, sigur nu ești și nobil.

-De ce oare faptele nobile nu însoțesc sângele nobil?!...!

-Nici-un artist n-a pictat parfumul de roze.

-Minciunile sunt spuse cu maximă seriozitate de guvernanții noștri și le găsim apoi foarte grave pentru societate.

-Recunoștința și cu răbdarea sunt calități supreme.

-Elocința duce ușor la concizie.

-Nu se va ajunge niciodată ca idealurile să fie obiecte (monede) de schimb.

-Nașterea și moartea sunt cele două paranteze între care exist.

-Adevărul nu are plural.

-Fiecare poartă cu el poarta raiului.

-Moartea înglobează în ea atâtea trăiri și tot nu se umple.

Pastila

Tragicomedie într-un act

Aneta Pioară

PERSONAJELE:

NELU VASILIU-doctor

ELVIRA VASILIU-soția doctorului

DOMNICA-femeia de serviciu din casa doctorului

ZAHARIA-vecinul doctorului

BLEANDĂ-un vecin

TRANCĂ-alt vecin

MARDARE-alt vecin

(Acțiunea se petrece în casa familiei Vasiliu, în satul Proscuțeni, Jud.Balabani, într-o noapte de vară ,când doctorul Vasiliu se întoarce acasă după o zi grea, în care se accidentase cu motocicleta, de pe Valea Lăutei, mai exact din Hoinărești, unde participase la un simpozion pe teme medicale. E târziu din seară.)

SCENA I

Un hol larg, mobilat doar cu o masă pe care se află telefonul. De-o parte și de alta a mesei câte un scaun. În fundul holului, o ușă grea masivă dă în curte, în dreptul măsuței, altă ușă cu geam dă în dormitor, mai spre stânga altă ușă dă în camera Domnicăi. În partea dreaptă o ușă vopsită în alb dă în bucătărie.

VASILIU: (Îmbrăcat într-un costum bej, de toată frumusețea la plecare, doctorul Vasiliu, se întorcea acum fără casca de motociclist, cu hainele murdare și prăfuite, pantalonii rupți în genunchi și murdari de sânge, cu geanta diplomat la fel de murdară, intră pe ușă, aparent liniștit, dar cu ochii însângerați de spaima prin care trecuse, își amintește brusc de soția sa, care la plecare îl mustrase că nu se îmbracă cu haine

pentru o călătorie cu motocicleta, ci își pune un costum pentru alte ocazii, începe să strige din holul casei: Elviro!...Elvirooo!...

ELVIRA: (din dormitor) Daaa, Ce ai ?

VASILIU: (așteaptă) Ce faci?... Unde ești?... Te-ai culcat odată cu găinile!... Hei,... nu se aude!... Elviro!...

De pe ușă din față apare Elvira într-un capod de zanana, legată la cap cu un batic în formă de turban și cu papuci de culoarea capodului. Când se apropie și-l vede în halul ăsta se sperie grozav.

ELVIRA (cu mâna la gură): Văleu,..văleu,...Ce-ai pățit? Cine te-a bătut?...Au, nu,..ai căzut cu motocicleta...da?...(observă că pe lângă urechea stângă curge sânge, se repede, se uită, se holbează, se clatină și cade)

VASILIU: Hei, femeie, ce faci? Revino-ți!... n-am murit eu și vrei să mori tu? (se apleacă și-i trage câteva palme peste față, se duce repede în bucătărie, șchiopătând, și se întoarce cu o cană de apă rece pe care i-o aruncă pe față. Elvira trage aer în piept și deschide ochii.)

ELVIRA: Neluțule,... Nelu,... ce ai pățit puiule? (doctorul îi dă mâna, se ridică și se așază amândoi pe scaunele de lângă măsuță)

VASILIU: Nimic sufletelele. Hai liniștește-te ca să-ți povestesc...

ELVIRA: Nu se poate, nu-mi vine să cred că ești tu...vai,... ,

VASILIU: Da, Elvirico, da tată, dar lasă, lasă că-mi trece... Ți-ai revenit? Adă repede trusa de prim-ajutor din sertarul de jos al biroului meu!...

ELVIRA: Da, puiule, ...acum, acum, imediat...(se ridică, intră pe ușă ce dă în dormitor și de acolo în camera de zi , care era și un fel de cabinet medical și se întoarce cu o cutie din care scoate o trusa medicală, înșiră pe masă sticla cu apă oxigenată, sticla cu spirt, pensete, pansamente, feșe, cutii cu pastile,cutii cu unguente, etc

În acest timp doctorul se desbracă, aruncă pe jos haina, cravata și pantalonii, împinge telefonul pe un colț al mesei, se așază pe un taburet tras de sub masă, își suflecă mânicile de la cămașă și oftează adânc. Elvira înțepenește ca o momâie mai încolo de masă și așteaptă. Doctorul se duce în baie, se întoarce spălat pe față și pe mâini și cu un prosop în mână. Își curăță rana de la genunchi care era plină de praf, face diferite grimase de durere, dar suportă cu stoicism. Elvira se uită holbată la el.

ELVIRA: Nu trebuie să mergem la spital? Ce faci tu nu-i suficient! Ce zici?

VASILIU: Nu merg acum noaptea la spital, că nu-i decât doctorul Ionescu...Ce, el e mai bun decât mine? Ce să-mi facă? Pune pe Monica, asistenta, să mă panseze, ea e de serviciu. Vrei să râdă de mine că nu-s în stare să mă pansez singur?

ELVIRA: Dar la cap? Știi, și aici trebuie să te pansezi...să te coasă, e crăpată pielea vreo patru centimetri...(se uită din nou la rana de la cap)

VASILIU: Acolo mă pansezi tu!... ți-a venit rândul.

ELVIRA: Eu, ...nu,...nu pot!...

☑ știi că mie mi se face rău... vrei să leșin din nou?

VASILIU: La ce doamne iartă-mă, te-ai măritat cu un doctor dacă ești așa de prăpăstioasă?

ELVIRA: Stai cuminte, liniștește-te! Că nu te las așa. Chem pe Domnica, ea e mai curajoasă! O scol din somn... cred că a adormit. obosită...toată ziua a făcut dulceață de vișine ...pentru tine...la clătite... Domnico, Domnicooo! Scoală fată, că s-a accidentat doctorul! Hai vino!...(ciocăne la ușa Domnicăi)

DOMNICA: (iese somnoroasă să vadă ce s-a întâmplat) Hî, cum,.. ce ai zis doamnă? Eu visez?...Văleu, Doamne, ce ați pățit domnule doctor? (se apropie și privește rana) Stați cuminte,...vă rezolv,...n-oi fi eu asistentă, dar mă descurc, ăha,...băiatul meu a avut capul spart mai rău și l-am pansat eu... (spală bine rana de pe capul doctorului, dezinfectează cu spirt, doctorul se cam strâmbă, pune două copci, pudrează cu niște praf, pune pansamentul și-l prinde cu leucoplast) ustură, ustură domnule doctor...și pe noi ne ustură când mergem la spital...asta e... gata. Au, dar ia spuneți unde v-ați lovit așa? ..ia te uită...și piciorul e bandajat...

ELVIRA: Dar dacă ai vreun chiag de sânge? Ce zici?

VASILIU: Nu se întâmplă nimic până mâine, merg la radiografie și fac tratament cu anticoagulante.

ELVIRA: Hai, hai în dormitor să stai liniștit pe pat.(doctorul se ridică și merge ușurel în dormitor și se așază pe pat)

CORTINA

SCENA II

Decorul se schimbă, în prim plan este acum dormitorul.(este mobilat cu un pat, un dulap, o

masă și o servanță) Doctorul este întins pe pat, Elvira stă pe marginea patului și se uită curioasă la el.

ELVIRA: Doamne, Dumnezeule, bine c-a fost doar atât... Mulțumescu-ți ție Iisuse Hristoa-se că mi l-ai adus acasă. Dar ia spune, cum s-a întâmplat?

VASILIU: Păi, ce să vă spun...s-au terminat manifestările acolo la Prostăvani,...măi, ce spital au ăia , mai dotat ca la noi,...cică-s înfrății cu o localitate din Franța. Ei și ce credeți, (mai duce din când în când mâna la cap și se vaită) Par-tea a doua a fost de pomină, picnic,... frumos,... acolo pe un platou lângă pădure. A fost super, super... și personalul mi-a plăcut...

ELVIRA: Hai lasă, lasă astea că acum mi-au venit dracii pe tine, că ți-am spus să nu te îmbraci cu hainele astea noi, (costumul îl are în brațe și se uită din când în când la el) că știam eu că vă duceți și în excursie. Nici o întrunire nu se face fără ieșiri de astea în aer liber la Prostăvani.

VASILIU: Păi, vezi că-mi vin mie dracii pe tine că numai din cauza ta mi s-au întâmplat toate...

ELVIRA: Cum ? De ce din cauza mea? Nu ți-e rușine , să mă amesteci pe mine? Am fost eu cu tine?

VASILIU: N-ai fost, dar ai cobit...cobie ce ești!...Parcă ți-a fost gura aurită, că nu mai tăceai, când mă îmbrăcam... că să mă îmbrac sport,... că murdăresc hainele... cum ești tu cicălitoare... soacră ce ești!...

Elvira se ridică de pe pat, aruncă hainele cât colo și dă să iasă din cameră. Domnica tace chitic lângă ușă, neștiind cum să facă să-i împace.

DOMNICA: Lăsați domnu doctor, nu și-a dat seama, s-a gândit atunci la haine, cine s-a gân-

dit atunci la vreo nenorocire? Și apoi, știți, doamnei îi plăcea să vă îmbrăcați cu hainele astea când vă duceți împreună la vreo sindrofie, la vreo nuntă.

ELVIRA: Are dreptate Domnica, eu țineam tare mult la acest costum. Dar lasă, îți cumpăr altul când iei premiera. Am auzit că tu ești propus pentru premiere de sărbători...

VASILIU: Știi ceva, mă doare rău capul, uite mă ia cu amețeli, du-te repede în cabinet, caută în sertarul de sus, din dreapta și adu tu cutia aia mică, rotundă cu medicamente, sunt acolo niște antiinflamatoare, niște anticoagulante, hai, du-te, te rog!

DOMNICA: Mă duc eu, domnule doctor, știu ce să aduc, n-am făcut eu ordine în sertare? Doamna le știe pe ale ei...

ELVIRA: Dar spune ce s-a întâmplat? Te-ai accidentat cu motocicleta? Că doar nu te-oi fi urcat pe vreun munte, așa în costum, să cazi de pe vreo stâncă? ...

VASILIU: Să vedeți cum a fost ..(Domnica vine cu medicamentele, îi pune cutia pe pat, și se așază pe pat; cască.)

DOMNICA: A...da...cum a fost domnu doctor? Unde v-ați lovit? Cum ați căzut?

ELVIRA: Nu cumva ai băut și vreun coniac? Ceva șampanie, știu eu?!...

VASILIU: Cum mă să beau? N-am fost cu motocicleta? Să mă prindă poliția? Apropo. Erau în zonă o mulțime de polițiști. Parcă s-ar fi desfășurat la ei o acțiune militară... Mă, da ce frumos a fost!...Au, ce tare mă doare capul!...Ia vezi tu Domnico, ori s-a umflat?...

ELVIRA: Lasă că nu mori, hai, ne spui ce ai pățit sau nu?...M-ai

☑ speriat de m-ai făcut praf...

VASILIU: Ascultați: S-a terminat activitatea, ne-au condus gazdele pe fiecare, eu, după ce am dat mâna cu fiecare, m-am urcat pe motocicletă, mi-am pus casca și-am pornit. Era aproape seară. În satul vecin, Proscuțeni, parcă se numește, un băietan, cu o ci-readă de vaci,...venea probabil de la izlaz. Vacile ca vacile, știți și voi, ocupase toată șoseaua. Eram în curbă, că altfel...

ELVIRA: Că ce?...De ce-ți spun eu mereu...să mergi încet, să conduci cu prudență...Și,...zi!

VASILIU: Cum vă spuneam, mergeam pe marginea șoselei, șanțul era destul de adânc,bine amenajat. Băiatul îndemna vacile cu un băț sănătos să o ia spre dreapta, dar ce să crezi, una dintre ele, cu o talangă la gât, o ia de-a curmezișul șoselei înspre mine. Băiatul i-a tras una cu bățul să se întoarcă, dar degeaba, vaca s-a întors de unde venea, fugind înaintea mea. M-am gândit imediat că ar fi bine să opresc că numai așa vaca se va opri și ea și in loc să frânez, m-am zăpăcit și am accelerat. Când mai aveam un metru până la picioarele animalului, am virat dreapta și m-am trezit în șanțul care, norocul meu, nu prea era adânc. Băiatul, speriat și el, alergând să prindă vaca și s-o întoarcă spre casă, a lăsat vaca, a venit la mine și m-a ajutat să ies din șanț, zicînd întruna:„eu nu-s vinovat nene, ghine că ești teafăr, să faci și mata mâine o rugăciune la biserică că numai Domnul, D-zeu te-a salvat!„. Am încercat motocicleta dacă merge, m-am scuturat puțin pe haine și am plecat, fără să iau în seamă rana de la picior. Pe drum am simțit fierbinte, cum curgea sângele, dar am zis:„trebuie să ajung acasă, trebuie!„,

Cele două femei ascultau înmărmurite povestea, cu mâinile la gură și cu ochii holbați.

ELVIRA: Bine a zis băiatul, numai D-zeu te-a salvat!...Să treci mîine pe la biserică când te duci la spital!

DOMNICA: Așa, așa,...domnu doctor ,să facem o rugăciune și acum că v-a adus D-zeu acasă!

VASILIU: Adu-mi mai întâi o cană cu apă să iau o pastilă!...au, ce tare mă doare capul!...

Domnica pleacă după apă, iar Elvira se apropie de soțul ei și-i pipăie capul bandajat.

ELVIRA: Mă, ce-or râde aștia mâine la spital, când te-or vede!...Mare, mare noroc ai avut!...

VASILIU: Ce mă, asta-i de răs,...ori ești proastă!...poate s-o pățească oricine...

Doctorul caută în cutia cu pastile, ia în mână o pastilă destul de mare și întinde mîna după cana cu apă pe care i-o dă Domnica.

VASILIU: Ce, doamne iartă-mă, o fi făcând și aștia pastilele așa de mari? (bagă pastila în gură, dă capul pe spate bea și bea apă, iar după câteva secunde se ridică în picioare și tușește) Tot nu s-a dus (bea iar apă) S-a oprit în gât!...(tușește)

Elvira pleacă după apă, vine repede și-i dă să bea.

VASILIU: (bea iar apă) Au, fetelor, ce mă fac, nu se duce,...s-a pus în curmeziș!...S-a oprit în laringe...

Elvira îl bate pe spate cu palma. Doctorul, roșu la față, se plimbă prin cameră disperat, se așază iar pe pat, tușește mereu.

DOMNICA: (se plimbă și ea de colo până colo, își freacă mâinile, vrînd să-l ajute, dar nu știe cum) Ce ne facem, ce ne facem?...

ELVIRA: Au, ce să-i facem!... E miezul nopții. Toate lumini-

le din casa doctorului sunt aprinse. Un vecin, farmacistul Zaharia, care întârziase la o bere cu un prieten, vede vânzoleală în casa doctorului și vine repede căci poarta rămăsese deschisă.

ZAHARIA: (ciocănește și intră) Ce-ați pățit fraților? Ce-i cu zarva asta aici? (se apropie de doctor) Ce ai pățit doctore? (când îl vede așa roșu la față și cu mimica schimbată, se sperie) Doamnă, ce-a pățit?

VASILIU: Nu se duce,...nu se duce, s-a oprit!...

ZAHARIA: Ce nu se duce, omule?!...Ce s-a întâmplat doamnă?...Nu înțeleg!...Ce se petrece?...

ELVIRA: A luat o pastilă...o pastilă...înțelegi?...

ZAHARIA: Ce pastilă, omule?...Când ai luat-o?...Câte ore sunt?...Tu nu cunoști pastilele?...Nu știi ce pastile ie! Să greșești! Ești ditamai doctorul! Se poate, una ca asta?

DOMNICA: Nu, domnule Zaharia, știe ce pastilă a luat, dar nu s-a dus, s-a oprit în gât, nu pri-cepi?

VASILIU: (se ridică din pat, se plimbă prin cameră, tușește mereu, dă din mâini, sufocat din ce in ce mai rău) Elviro, Elvirico dragă, mor, mor de-a binelea... (își dă drumul pe pat neputincios) Chemați un preot!...Vreau să mă spovedesc!...Să mor ca un creștin adevărat!...Gata...

ZAHARIA: Mă duc eu, mă duc cu motocicleta ta, la părintele Daniil de la Ghiolhani, că al nostru e plecat...

DOMNICA: Unde e plecat? Doamne iartă-mă, tocmai acum când avem mare nevoie de el... Aoleu, asta-i și mai grav...

ZAHARIA: Ei, unde, s-a dus

☑ și el ca omul, doar e vară...

ELVIRA: S-a dus, unde s-a dus?

ZAHARIA: La mare, cu nevasta, vreți să-l lase nevasta?... Doamne păzește!...

VASILIU: Și eu, eu mor neșpedit, neîmpărtașit? (tușește, tușește) Hai du-te, du-te repede la Ghiolhani!...

Zaharia iese, se aude motocleta.

ELVIRA: (se frământă, își freacă mâinile) Neluțule, dragule, ce să-ți fac? Dumnezeu, ajută-mă! (cade în genunchi și zice o rugăciune cu voce tare)

Doamne, Iisuse Hristoase, fiul lui D-zeu, ajută-ne pe noi, păcătoșii!...(se închină)

VASILIU: (dă ochii peste cap, leșină)

DOMNICA: (țipă, strigă.) Săriți oameni buni! Săriți!... Moare d-l doctor.

Niște vecini aud, vin repede așa cum se găseau, în pijamale.

VECINUL I : Ce ați pățit , domnule doctor, cine v-a bătut?

VECINUL II De ce tușește?

VECINUL III Ați căzut cu motocicleta? Dar de ce tușiți? Hî, ce s-a întâmplat doamnă?

Elvira stă în genunchi cu ochii la icoane.

VASILIU: (își revine, tușește) Elviro, Elviro, vino, vino repede! Mă mărturisesc ție, asta e, nu mai e timp!...Mor!...(leșină)

Elvira îl stropește cu apă, țipă. (își revine)

ELVIRA: Spune, hai, ce păcate ai făcut? (Domnica face semn oamenilor și intră cu ei în bucătărie.)

VASILIU: (se așază în genunchi și Elvira pe un scaun) Am înjurat pe Domnul, știi doar, când nu puteam să repar motocicleta.

ELVIRA. Doamne, iartă-l! prin mine păcătoasa...(își face cruce) Și ,altceva ce ai mai făcut rău?

VASILIU: Nu prea am ținut post, nu prea mi-a plăcut mâncarea de post,...fără carne, dar nici ție, că dacă ai fi făcut tu o fasole, așa bună, poate aș fi mâncat... Au,...s-au cartofi prăjiți, îmi plac la nebunie...(tușește), dar tu ... nu și nu...că îngrașă...acuma mor ...eu în iad, iar tu,...văduva veselă...

ELVIRA: Au, stai, am uitat ceva! Să-ți pun pe cap un prosop, în loc de patrafir, așa pune popa.

Deschide dulapul, scoate de acolo un prosop mare, îi face o gură la un capăt cu foarfeca, îl bagă pe cap...Stai în genunchi!...așa trebuie.(acoperă capul doctorului) Spune acum ,ceva mai rău, asta cu mâncarea... Nu-i păcat ce bagi în gură, mai păcat e ce iese din gură.

VASILIU: La pacienții mai bogați am luat bani mai mulți,... și tu ziceai.. azi nu ți-a picat nimic...cu ce fac piața...că salariu...

ELVIRA: Ei, lasă, lasă, că nici ei nu iau făcut pe cale cinstită!... Cine știe cât o fi furat și de unde? (se închină) Iartă-l doamne, prin mine păcătoasa! Hai, altceva!

VASILIU: (tușește, scuipă în batistă,) Am iubit, am iubit Elviro...am iubit o fată cu ochii verzi... știi, când eram student,.. a plecat peste hotare...era deșteaptă, foc!...

ELVIRA. Bine c-a plecat!... Nu-i nimic, ale tinereții valuri... Nu mă interesează, și eu aveam atunci un iubit trăsnet.. era actor,...dar rolul cel mai tare,.. cred că la jucat cu mine. .. Ei, dar și eu m-am măritat cu un doctor, nu!... Hai lasă, altceva, mai recent? Ce-ai mai făcut rău?

VASILIU: (tușește , scuipă în batistă) Elvirico, nu prea m-am dus în casa domnului, nu prea m-am dus la biserică, știi, dacă eram de gardă des eram mereu obosit...hâc, hâc ,hâc...,dar m-am dus la nunți și la botezuri...

ELVIRA: Și nici pe mine nu prea mai lăsat, ...ei...ziceai că se uită popa Scăpărici la mine...că-i iute și frumosă...Ei hai, altceva?

VASILIU: Elvirico, (tușește, se bâlbâie) te-am înșelat, am călcat strâmb, ei,m-am îndrăgostit... ce mai...

ELVIRA: Ce?...Cum?... Când?... (se ridică nervoasă de pe scaun) Ai preacurvit?...Cel mai greu păcat!...

VASILIU: Ei, mai demult,... lasă,...lasă,...că tot pe tine te-am iubit mai mult!...Hai roagă-te pentru mine!...hâc,...hâc,...(tușește și se înneacă din nou)

ELVIRA: Să te ierte bunul Dumnezeu!...Bine că scap de tine... nu mai sunt eu așa tânără...dar...

Hai, spune!...și cu cine Neluțule? Cu cine, mamă? Cine-i fericita?...

VASILIU: Ei, nu contează,... (tușește, cade, leșină).Elvira țipă, strigă.

ELVIRA: Domnicooo!... Domnico,vino repede! Lumânarea!

Domnica intră repede cu o lumânare aprinsă, dinainte pregătită, urmată de vecinii în pijamale, cu câte o haină pe umeri.

ELVIRA: Nu mai vine și Zaharia, ăsta, ce-o fi făcînd? Măcar să-l împărtașească, că de mărturisit, s-a mărturisit...

UN VECIN: Ce? S-a mărturisit? ...Bine...Când?...

ELVIRA: Adineauri...

În acest timp Domnica, pune lumânarea în mâna doctorului, întins pe covor.

ALT VECIN: Ce păcat! Să moară doctorul nostru ...ce om bun era...Cui s-a mărturisit?

ELVIRA: Mie mi s-a mărturisit,... mi-a spus mie cineva, că dacă nu e preot, te poți mărturisi oricui.

Vecinii se uită unii la alții,

☑ curioși de cele auzite, apoi se uită și la doctor, care scăpase lumânarea din mână, horcăia și dădea din mână.

UN VECIN: A scăpat lumânarea, cere lumânarea. Pune-i lumânarea în mână Domnico,...Hai repede, că moare...

Domnica îi pune lumânarea, doctorul sforăie greu, din gât se aude o clocoteală. În acest timp, ușa se deschide și intră Zaharia dezamăgit, transpirat și se așază pe un scaun.

ZAHARIA: Nu l-am găsit....E plecat și ăla...Doamne iartă-mă...că l-am și înjurat...

VASILIU: (auzind vocea lui Zaharia, doctorul tușește tare, lumânarea se stinge, iar el întreabă transpirat) Nu l-ai găsit?

ELVIRA: A,...Și-a revenit...Mergeți în bucătărie să termin cu mărturisitul...hai repede, repede că leșină iar...

Oamenii ies nedumiriți, Domnica se uită îndărăt, sfidând-o pe Elvira și închide ușa.

ELVIRA: Zii, Neluțule! Cu cine ai greșit? Țsta-i cel mai greu păcat...dacă îl spui...gata...în rai ajungi...(îl ajută să se așeze din nou în genunchi, ea se așază din nou pe scaun și-i pune prosopul pe cap) Uite, zic iar o rugăciune pentru tine...

VASILIU: (tremurând tot) Cu...cu Zorica, fata aia frumoasă, blondă care venise la noi prin repartiție tocmai de la Petroșani...

ELVIRA: Cu Zorica, (tipând) mai schimbat cu o asistentă?...hî...bine c-am aflat...știu ce-am de făcut...

ZAHARIA: (intrând pe ușă) Doamnă Elvira, doamnă Elvira..M-am gândit,..Doamne, să moară omul cu noi aici, neputincioși!...Să se înece cu o pastilă?...Nu se poate...

ELVIRA: La ce te-ai gândit domnule Zaharia, hai spune!

ZAHARIA: Uite, m-am gândit să-l așezăm cu capul și cu trunchiul în jos, aici pe masă, pastila va aluneca din esofag în laringe, unde este mai multă salivă, scui-pă pastila și-l salvăm.

DOMNICA; Da, că bine ziceți domnule!...

UN VECIN: (intrând pe ușă) Da, da,...am auzit și eu metoda asta...un copil...a înghițit un sâmbure de prună și așa l-a salvat. L-a luat de picioare, l-a scuturat bine și a scuiat sâmburele...

Intră și ceilalți doi vecini pe ușă.

ASILIU: (amețit, transpirat, ajutat de Zaharia, se urcă pe masă și se așază pe brânci cu capul aplecat mult pe marginea mesei, pe care Domnica a pus repede o pătură, încearcă să tușească din nou forțat hâc,...hâc,...hâc...

Toți stau atenți în așteptarea miracolului. La un moment dat Vasiliu nu mai tușește, nu se mai mișcă.

UN VECIN : Săriți că moare!...lumânarea...

Domnica aprinde iar lumânarea, vecinii îl duc pe brațe pe pat, doctorul își revine.

VASILIU: (obosit, amețit) Chemați salvarea! Să mă ducă la O. R. L., la urgență, la București. Numai acolo e salvarea mea, în două ore ajungem cât e ceasul? I-auzi, cântă cocoșii de ziuă...

ZAHARIA: Ei, Doamne...Până acum de ce nu ne-am gândit?... Hai, repede!...adu hainele să-l îmbrăcăm, că salvarea vine repede...(se duce la telefon formează un număr și sună) Alo! Alo! Spitalul de Urgență? Avem nevoie de o salvare!... Unde? Să-tul Prostăvani, Jud. Balabani..... Da,...mulțumesc, repede că moare omul.....Așteptăm....

În acest timp Domnica merge

în altă cameră și vine cu haine curate. Începe să-l îmbrace pe doctor, ceilalți se uită muți ca niște spectatori. Când e gata, doctorul se ridică în picioare, începe să sughiță.

UN VECIN: Dă-i cu pumnul după ceafă , doamna Elvira, să-i treacă sughițul!

ELVIRA: Îi trece?...Da?...(se opintește bine și-i trage doi pumni)...Na,...na, că tot îmi ești dator!...Dacă te-o salva ăștia de la urgență, am eu ac de jocul tău!...

Deodată, din gura doctorului, holbat, cu lacrimile pe obraz, pufnește ceva urât, mare cât o cireasă fleșcăită, pe covor. Vecinii îl țin să nu cadă, că, amețit cum este să nu-și spargă și mai tare capul.

DOMNICA: Pastila,...pastila,...a ieșit pastila!...(se întoarce către public) Doamne, îți mulțumesc, Doamne...S-a înfăptuit minunea!...Rămâneam fără loc de muncă... șomeră...

Toți se minunează, nu le vine a crede.. se uită la pastila pusă pe o hârtie de Elvira.

UN VECIN: Vedeți, dacă nu-l puneam cu capul în jos...

ALT VECIN: (către public) Și dacă nu-i dădea doamna pumnii după ceafă...

VASILIU: (se șterge la gură cu niște șervețele date de unul dintre vecini, o ia de braț pe Elvira și iese în față) Să trăiești Elvirico, că de multe m-ai scăpat tu pe mine, dar acum și de la moarte!...Să te țină Dumnezeu o mie de ani!...(o îmbrățișează și o sărută pe amândoi obraji)

Afară se aude clacsonul unei mașini.

ZAHARIA: A sosit salvarea! Mă duc să le spun că nu mai e nevoie.

CORTINA

În fața cortinei iese un vecin și zice: Ce-o mai fi, om mai vedea!

Psihologia poporului român

Romulus Modoran

„În om este atâta realitate câtă este în el energie de muncă”.
(Constantin Rădulescu Motru).

C. R. Motru, reprezentant de seamă al școlii filozofice românești, gânditor cu formație enciclopedică, savant, dar și remarcabil dascăl și promotor al noului în educație și învățământ, născut la data de 15 februarie 1868 în Butoiești, județul Mehedinți și decedat la data de 06 martie 1957 în București, rămâne una dintre personalitățile de prim rang din istoria României moderne. A fost un filozof, psiholog, pedagog, om politic, academician și președinte al Academiei Române (1938-1941). Autor al multor cărți de filozofie și psihologie. Este crezul unei vieți închinată adevărului și binelui, o viață pilduitoare pentru generația de azi și pentru generațiile de mâine. Preocupările marelui filozof au fost, însă, afirmarea culturii române moderne, cunoașterea specificului spiritualității noastre și afirmarea personalității acesteia în contextul istoriei universale. Psihologia socială, afirma C. R. Motru, are drept scop să determine și să explice însușirile sufletești ale unei populații, însușiri sufletești condiționate de trei factori principali: de fondul biologic ereditar al populației, de mediul geografic și de caracterele instituționale dobândite în timpul evoluției sale istorice. Nu toate populațiile sunt capabile de cultură națională. Populațiile care se ridică la o cultură națională au în ele particularitatea de a-și cristaliza experiența istorică în instituții de natură spirituală care, odată înrădăcinate, preiau conducerea vieții lor sufletești. Fiecare popor cult își are structura și evoluția sufletească proprii sieși, își are destinul său. Redăm câteva date privitoare la însușirile sufle-

tești ale poporului român, sub aspectul vieții sale economice și sociale, așa cum arăta marele filozof.

Individualismul sufletului românesc. Românului nu-i place tovărășia. El vrea să fie de capul lui, stăpân absolut la el în casă, cu o părțică de proprietate cât de mică, dar care să fie a lui. Cu timpul, acest individualism românesc *poate* fi educat și transformat într-un individualism creator de instituții.

O altă caracteristică a sufletului românesc este **neperseverența la lucrul început**. Românului îi este greu până se apucă de ceva că de lăsat se lasă ușor. Omul din Apus face opere durabile, pe când românul improvizează. Neperseverența la lucru și-a făcut apariția în secolul al XIX-lea odată cu apariția mulțimii de politicieni și slujbași la stat. S-au făcut din politică și din slujbă profesiuni de muncă ușoară. Perseverența la lucru se obține prin selecția corespunzătoare a candidaților la profesiune. Unde profesiunile se ocupă fără astfel de selecție, avem de-a face cu neperseverența la lucru. La noi, acesta a fost cazul.

Totuși, românul este, prin natura sa ereditară, perseverent la lucru, cum este și răbdător, conservator, tradiționist, dar această natură ereditară a lui a fost pervertită de o greșită viață instituțională. El este neperseverent fiindcă instituțiile statului l-au obligat la improvizații. Sufletului românesc i s-au mai atribuit încă alte multe caracteristici. S-a spus că este **nedisciplinat** în ceea ce privește munca pe terenul economic. Pe când celelalte popoare din Apus păstrează muncii un ritm regulat, ca de ceasornic, poporul român cunoaște munca dezordonată. Românul nu muncește metodic, ci în salturi. Pe lângă

aceste caracteristici nefavorabile, sufletului românesc i se atribuie și caracteristici favorabile. Se spune despre el că este primitiv, tolerant, iubitor de dreptate și adevăr, religios. Trebuie să decidem ce tip de cultură formăm poporului român. Este un proces de lungă durată și nu mai amână întârziere. Știm că numărul responsabilităților indică nivelul culturii. Sufletul omenesc cunoaște dorința de a consuma înainte de a o cunoaște pe cea de a produce. Dorința de a produce vine cu anevoie și cu mari sacrificii. Înfrângerea apetiturilor vine numai treptat, odată cu răspândirea culturii, cu obișnuința suportării îndatoririlor sociale.

Românul nu fuge de muncă, dar vrea o muncă în condiții speciale, vrea o muncă fără liberă concurență, care să se răsplătescă nu după produsul ei, ci după intențiile lucrătorului.

Omul de caracter, la români, nu este acela care e consecvent cu sine însuși, ci acel care n-a ieșit din cuvântul grupului, adică acela care a urmat totdeauna clopotul turmei. Nu este vorba cum sună clopotul. A sunat, ai fost prezent, atunci ești om de caracter. Cel mai anonim dintre anonimi, intrat în politică, devine dintr-odată „om mare”. Mare a devenit și Ion, mare a devenit și Gheorghe, mare a devenit și Petre. S-a zăpăcit aproape tot neamul că prea are mulți „oameni mari”.

Noi cei mici și prea neînsemnați **dorim**: un stat care să nu mai fie proprietatea unora; criteriul de selecție să fie talentul și competența; intransigență morală; să eradicăm politicianismul, dezbinarea și viclenia; să pregătim ogorul în care semințele mirabile să dea roade. „Tu dorești, dar **EI** întrebă/ Omule n-ai altă treabă?”

Jurnal de la Porte de Versailles

Paula Romanescu

Călător de-o veșnicie ... cam cât viața, pe hărți și stampe, omul și-a purtat nemărginirea pe mărginite zări, *au fond de l'inconnu pour trouver du nouveau*, nu întotdeauna și găsind ceea ce caută dar hotărât să încerce iar și iar.

Călătoare și eu *à la clarté des lampes* și, mai apoi după alte lumini, iată-mă în zorii nedeciși ai zilei de 20 martie 2014 la Porțile Albastre deschise spre lume – Otopeni – Henri Coandă, cu destinația Paris – Salon du Livre.

Geamantănașul burdușit cu cărți mă urmează cuminte prin « sala pașilor grăbiți » în așteptarea începerii formalităților de îmbarcare. În jurul meu, oameni de toate graiurile, de toate tăcerile, consultă panourile de afișaj, butonează la aparatele instalate anume pentru descongestionarea aglomerației de la punctele de prezentare a documentelor de călătorie, datele personale de identificare potrivit cărora li se eliberează « broading pass-ul ». Mă întreb ce-ar fi făcut bunica mea din Boțeștii de Argeș, ea care n-a călătorit în toată viața ei decât cu brișca cu cai până la Topoloveni sau, hăt, departe, la Pitești, sau cu căruța cu boi până

la « moșia » de pe Vlașca după rotirea anotimpurilor ...

O, tempora !

Primele formalități încheiate, pornesc prin nesfârșite labirinturi (cine te-a pus, Dedal, să inventezi blestemăția aceea !) spre alte și alte puncte de verificare și control, scanare a chipului, a sufletului, a cutelor din gând, alunec pe covoare curgătoare, mă poticesc pe scări suitoare, coborâtoare până ajung la un soi de burduf de acordeon conectat la intrarea în nava zburătoare.

Încă simt binefacerile « masajului » executat pe trecătorul meu trup de o tânără domnișă cu degete clarvăzătoare, care m-a invitat politicos să-mi scot cea mai mare parte a îmbrăcărilor, ba chiar și încălțările, după care am fost trecută prin poarta purgatoriu într-un fel de « pășiți cu speranță cei care vă știți cu-rați la cuget » ; în vreme ce bagajul meu de mână care poza ca o divă de pripas pe ecranul supraveghetorului, i-a stârnit acestuia o oarece curiozitate : « - Ce aveți înăuntru ? » – « N'insistez plus ! », i-am răspuns surzând inocent. El m-a privit scrutător și mi-a ordonat scurt să deschid coletul buclucaș. I-am dat ascultare (cum altfel!?) și ochii lui severi s-au luminat de un zâmbet larg când au descoperit, aliniat ca niște soldați în repaos în așteptarea comenzii de marș, volumele de poezie format liliput “N'insistez plus!” care ... ținuseră să mă însoțească la Salonul parizian alături de mai simandicoasele “*La Roumanie vue par les Français d'autrefois*” și, respectiv, “*Où sont-ils ceux qui*

n'existent plus?” – două oglinzi care reflectă, fiecare în felul său, chipul României.

În avion – baletul pantomimă care-mi aducea aminte de uluitoarele spectacole ale Trupeii Passe-Partout Dan Puric, al unei blonduțe însoțitoare de bord care ne sugera încurajator ca în caz de... să ieșim fuguța pe unde-om vedea cu ochii ... că scrie *exit* (de parcă văzduhul ar fi un covor fermecat pe care să tot plutești pe cont propriu până în ținutul unei alte povești...) sau, în alte cazuri, să ne îndesăm bine masca de oxigen pe nas și gură, să ne prindem centurile, să...

N-am mai vrut să aflu și de alte splendori ale călătoriei ca dor al pământului de-a fi mai lângă cer ; mi-am făcut o cruce mare, cu degetele împreunate a Sfântă Treime, am închis ochii și am strâns centura spre a mă lega mai temeinic de viață cu toate fibrele sufletului de trestie gânditoare care încă mai sunt.

Zborul mi-a fost lin și cerul aproape... Sub noi pluteau turme mărunte de nori de un alb strălucitor pe o pajiște de albastru infinit cu soarele drept păstor de lumină în sarică de aur.

Gustarea oferită de compania Lufthansa mi-a amintit de înțelepciunea preceptului latin *primum vivere deinde* ... mai vedem.

De ce m-aș frământa ? Și totuși...

Escală la Munchen. Alte labirinturi, alte culoare, alte magazine (fără taxe suplimentare, dar ce prețuri, frățioare !), alte controale pentru o nouă îmbarcare, altă așteptare, altă demonstrare cum că

☑ în caz de neprevăzut... cu același balet de acum știut.

În sfârșit Parisul ni se așterne la picioare, apropiindu-se cu fiecare clipă de ochii noștri fixați pe rotundele ferestruici ale aeronavei. Un scrâșnet de roți, un balans, o smucitură, un tremur de suflet, o respirație care uită să-și urmeze curgerea, un soi de abandonare în brațele destinului generos și de astă dată...

Aeroportul *Charles de Gaulle* ne poartă de la Terminal I la Terminal III, unde, gata terminați de nenumăratele urcușuri și coborâșuri prin tuburi lin lunecătoare, prin puncte de control (stufoase pentru călătorii ne-shenghenăți), ne recuperăm bagajele ameteite de atâtea rotiri pe pârtia rotitoare.

Așteptându-mi valijoara mă gândesc ce fericită eram pe când... nu eram fericită din pricină că nu puteam călători decât cu gândul iar Bécaud mă îmbia la vis cu al lui « Je m'en vais dimanche à Orly / à l'aéroport pour voir s'envoler / les avions pour tous les pays / pour toute une vie / y a de quoi rêver... ». Azi, iată, pot călători dar Bécaud nu mai este, nici neastâmpărul cu care am așteptat la începutul anilor '90 prima mea călătorie în Franța a cărei limbă am predat-o elevilor din țara mea timp de 38 de ani...

Prin grija *Institutului Cultural Român*, un grup de scriitori români de dincoace și de dincolo de Prut, vom participa, iată, la marea sărbătoare a cărții – Salon du Livre (21-24 martie) din Parcul de Expoziții de la Porte de Versailles.

Și-a fost ajunul deschiderii Salonului – 20 martie, orele 17.

Afluența imensă (acesta e cuvântul!) a publicului mi-a întărit convingerea că Măria Sa Cartea

nu numai că nici vorbă să abdice dar își consolidează tronul imperial cu fiecare nouă provocare a noilor « hoarde » înarmate până-n inchi cu tehnică păstrătoare de ce vrei și ce nu vrei din gigantul arsenal al realizărilor omenești într-ale științei, artelor, literaturii și culturii universale la care astăzi poate ajunge oricine cu minima condiție de a butona niște clape sau puncte imaginare și de a privi pe un ecran. Ar mai trebui, desigur, ca fericitul beneficiar să cunoască abecedarul, după ce mai întâi își va fi agognisit ceva înțelepciune din jocul ca joacă.

Fascinant spectacolul lumii venită la întâlnire cu cartea !

Dacă în anul 2013 România a fost invitat de onoare, anul acesta onoarea i-a revenit Argentinei.

Fiecare țară participantă – cu pavilionul ei ingenios individualizat.

Pavilionul României atrăgea atenția prin panoul alegoric *Anthropos-satire*, realizat de marele pictor-caricaturist Ștefan Popa Popa's dar și prin bogata ofertă de carte română și franceză (originale și traduceri) – totul plasat sub semnul viitorului : « *Des livres à venir, l'avenir des livres* » - *Carte ce va să vină, viitorul cărților*.

Discursuri, forfotă, zâmbete, străngeri de mână, șampanie, atmosferă sărbătorească ca pentru primul bal al noilor frumoase abia intrate în societatea înaltă a scrisului. Admiratorii – rânduri-rânduri, talazuri de nestăvilit spre un țarm (ne)cunoscut.

Când seara a prins a albăstri văzduhul *sous le ciel de Paris*, m-am desprins cu greu din marea omenească de la Salon pentru a mă pregăti de un nou

eveniment : Recepția oferită de Ambasada României din Paris în onoarea invitaților români și străini, în splendidul Salon d'Or din Palais de Bé Hague. Dintre distinsele personalități din domeniul artelor, presei, politicului, aș aminti pe Thierry de Montbrial – Președintele Institutului Francez de Relații Internaționale și Dominique de Villepin – fost Prim Ministru al Franței.

Înainte de a părăsi însă Salonul de Carte, un soi de neastâmpăr dintr-un preaplin de bucurie cum că, iată, *le langage n'est plus source des malentendus*, m-a condus pe alea unde se lăfăia Pavilionul FNAC, nu departe de al nostru, pe direcția ieșire și l-am rugat pe cel cu paharele de acolo să-mi ofere un pahar cu apă. Întrebarea « paharnicului » m-a descumpănit : « *Vous êtes de la FNAC ?* » (Noi românii nu întrebaserăm pe nimeni dintre cei opriți la pavilionul nostru ce hram vor fi purtat) dar un pui de demon interior m-a îmboldit să-i răspund întrebătorului : « Non, cher Monsieur, je suis de ceux sans lesquels FNAC n'existerait même pas » și, fără să mai aștept paharul de apă, i-am întors spațele. M-a ajuns ecoul firavei lui scuze în timp ce grăbeam pasul spre ieșire.

Primirea la Ambasada României avea încărcătura aceea inconfundabilă de ospitalitate fără de cusur. Eram acasă !

Oboseala acumulată în cele 18 ore de veghe neîntreruptă începuse să-și spună cuvântul. Hotelul Median ales de ICR să ne fie loc de cazare, fiind cel mai apropiat de Salonul de Carte de la Porte de Versailles, ne aștepta cu camerele sale de o curățenie

☑ exemplară.

I-am urât Parisului noapte bună, am înălțat fruntea spre vârful Turnului Eiffel – arteziană de lumină robită de dor de înalt, turnul acela care-și amintește desigur de Uzinele Reșița unde au fost turnate șuruburile care-i susțin verticalitatea, am evocat umbra înaltă a lui Brâncuși și m-am cufundat într-un somn de prunc fericit.

A doua zi, vineri, 21 martie, a început maratonul dezbaterilor, lansărilor de carte, întâlnirilor cu publicul cititor.

Pentru început, Pavilionul României a oferit spectatorilor daruri de preț necuantificabile în bani : portrete executate pe loc celor care au avut norocul să cadă sub privirea și penița Popas's-ului nostru genial.

Dezbaterea « *Les livres à venir, l'avenir des livres* », a fost animată de un schimb de replici (într-o franceză impecabilă) de doi mari reprezentanți ai literelor românești – Nicolae Manolescu și Bujor Nedelcovici – replici receptate cu viu interes de un auditoriu... cam nedumerit.

S-a deprins ideea cu adevărat generoasă că viitorul cărților nu trebuie să ne îngrijoreze atâta timp cât *des livres à venir* sunt așteptate cu bucurie de iubitorii de lectură din lumea celor care mai cuvântă pre pământul cu oameni.

Într-o scurtă pauză de prânz, am dat o raită pe la pavilioanele din jur : Un superb volum/album ilustrat *Omar Khayyam* trona între exponatele din Iran iar *Arte/Editions* colecția *La boîte à bulles*, ne tenta cu cartea « *Ainsi se tut Zarathoustra* » (Așa tăcut-a Zarathustra) de Nicolas Wild. (Și gândul meu pus pe șotii : « Și Zarathustra mai tăcu, noi, mai loc-

vace, nu și nu ! ».

În altă parte, *Maison des Livres de France* propunea să se întreprindă o campanie internațională de luptă împotriva iletrismului fiindcă s-a băgat de seamă că școlile lumii scot generații întregi de utilizatori de internet cărora scrisul le rămâne o **terra incognita** iar gramatica... (Aha, va să zică fenomenul se internaționalizează, nu numai la noi, absoventii de liceu abia de știu să și scrie numele...) Și iar gândul meu răutăcios-jucăuș : « De ce ai făcut tu asta bătrâne Heliade ? / Tu, cărturar de seamă și-atât de cumsecade / În loc să-i pui la carte de ce i-ai pus să scrie ? ».

Dar iată că *France Culture-Télérama* a inițiat un nou premiu literar acordat studenților scriitori. Premiul cu nr. 1 a fost atribuit pe anul 2014 studentului Maylis de Kerangal pentru romanul « *Réparer les vivants* » (*Să-i reparăm pe cei vii !*).

Se va fi băgat de seamă că aceștia vin pe lume gata stricați?!

Imposibil de cuprins toate câte țin de acest vast creuzet de carte.

Revenons à nos moutons ! Oare chiar întâmplător pe panoul nostru alegoric de aici figurează și o mioară foarte ... mioritică ?

Cu sufletul cât un purice (și tot ca acesta de vioi...) mă pregătesc pentru clipa mea « de glorie » - lansarea volumului de mărturii despre România « **La Roumanie vue par les Français d'autrefois** », ed. a II-a, publicat la Editura ICR, 2013, București și, respectiv, antologia de poezie din închisori « **Unde sunt cei care nu mai sunt ? / Où sont-ils ceux qui n'existent plus ?** », Ed. Betta, București, 2013.

Aveam impresia că public și cărți își concentraseră atenția

asupra mea ca și cum ai privi un venit de niciunde aducător de vești din alte vremi. Cam așa și era.

Distinsul moderator Alain Villemin a început prin a face o succintă prezentare a cărții, evidențind în primul rând bogăția de relații socio-culturale dintre Franța și România de-a lungul vremilor, fapt certificat de însemnările lăsate de istorici, politicieni, scriitori, jurnaliști sau simpli călători care ne-au cunoscut pământul și oamenii trăitori sub cerul de la noi, rezultatul fiind acest vast mozaic de scrieri menit să alcătuiască portretul unei țări cu numele de România.

La rândul meu, găsind foarte nimerită ideea de portret al țării, am început prin a cita poemul de Jacques Prévert « *Pour faire le portrait d'un oiseau* » - unde apare termenul de colivie / carceră.

... « *Peindre d'abord une cage avec une porte ouverte / Peindre ensuite quelque chose de joli, quelque chose de simple, quelque chose d'utile pour l'oiseau / [...] Parfois l'oiseau arrive vite / Mais il peut aussi mettre de longues années / avant de se décider... / Quand l'oiseau arrive, s'il arrive, / attendre qu'il se mette à chanter. / S'il chante c'est bon signe – signe que le tableau est beau...* » . Până aici, poemul prévertian se potrivește perfect « portretului » făcut de păsările (oameni liberi adică) venite să ne vadă, primite cu grație și ospitalitate specifică neamului nostru. Iată de ce « cântecul » lor are culoare, duioșie, seninătate.

Dar nu-i mai puțin adevărat ca să se întâmple « *Que les oiseaux ne chantent pas* », colivia fiind de astă dată carceră iar cei

☑ aruncați între ziduri oarbe să fie chiar românii în cea mai neagră perioadă, de după terminarea Celui de al Doilea Război Mondial, când flamura însângerată a comunismului și-a întins umbra neagră asupra Țării noastre, ca o răsufare de Siberie a urii.

Și totuși, în temnițele terorii au prins să se înalțe cele mai răscolitoare cântece de slavă întru lauda Dumnezeuului Iubirii și al Îndurării, al Credinței în veșnicia și tăria Adevărului – « portret de taină » însemnat cu omenească rugă dintr-un vers baudelairian infinit răstălmăcit : « Soyez béni, mon Dieu, qui donnez la souffrance ! »

Ca să nu îngăduim uitării să se înstăpânească peste numele martirilor noștri răstigniți pe crucea bezmeticiei comuniste, se cuvine să le facem auzit cântul lor de suferință, sperare, disepare, credință creștină, iubire de neam.

În fond nu orice țară este o colivie cu zăbrele de azur, de ape, de sârmă ghimpată, de piatră, de limbaj ? Ce alta sunt frontierele ? Rămâne doar ca omul să deprindă zborul, să treacă liber prin porțile de aer ale frumoasei noastre Portocale Albastre și să revină de fiecare dată când aripi-le sufletului dor, la știuta colivie-cuib-adăpost primitor ca nicăieri în altă parte – acasă.

Altfel ne-am întreba degeaba unde sunt cei care nu mai sunt, când nici « vântul, nici ciocârliă, nici bufnița cu ochiul sferic, oarba care vede-n întuneric » n-ar mai ști să ne răspundă sau n-ar mai avea cui dacă ne-am înstrăina de cuvânt.

Universitarul ieșean Al. Călinescu a vorbit la rândul său

despre importanța pe care o au cărțile de acest gen în păstrarea identității spirituale și naționale a unui popor – parte a lumii fără de care ea, lumea, ar rămâne neîntregă într-o frumusețe.

Acest lucru va deveni din ce în ce mai evident pe cât vor trece zilele iar anotimpurile se vor preschimba în ani, anii se vor măsură în rânduri de vieți, în secole, milenii, în marea trecere a vieții pre pământ, când cei ce vor veni (admițând că iletrismul nu-i va fi redus la stadiul de necuvântătoare) vor afla cu bucurie că pe la începutul mileniului al III-lea cu aproximație, undeva prin Europa existau niște țări cu numele de Franța, România etc. în care se petreceau niște lucruri minunate și de neînțeles ca de pildă *Salonul de Carte de la Porte de Versailles din Paris*, vizitat de o mulțime de cititori (nu doar în stele).

Vai, n-a fost destul de generos timpul acordat (45 minute doar) pentru prezentarea acestor cărți (alte și alte titluri își așteptau întâlnirea cu publicul), cât să-mi îngăduie să rotunjesc « portretul » țării mele prin audiția cântecului « Chant à la francophonie », text premiat în Franța, la Meudon (1993) în cadrul concursului literar « *Regards sur le monde* », cu participarea unor poeți din 47 de țări francophone, pus pe muzică de compozitorul Laurențiu Profeta și inclus în manualele școlare din România. Aș mai adăuga « critica » făcută de cumintea mea mamă nonagenară (binecuvântată fie-i memoria !) la aflarea veștii că fiica ei a fost premiată undeva în lume : « *Dacă ți-au dat ție Francezii premiul I, tare slabi trebuie să fi fost ceilalți...* ».

Nu-i și acesta un mod de a face portretul unei țări ? (P.R.)

Restituiri Urbariul pleiadelor (I)

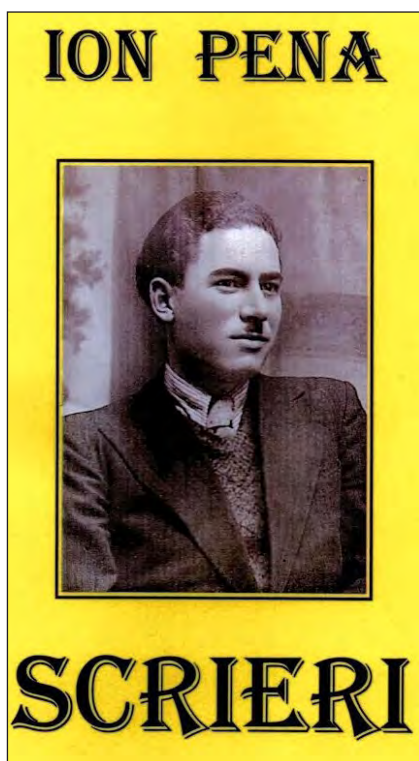
UN NEDREPTĂȚIT, UN DESTIN TRAGIC

Ion C Pena s-a născut pe **25 august 1911** într-o familie de țărani din comuna Belitori (azi, Troianul) județul Teleorman, fiind primul din cei șapte copii ai familiei Chirita (Firica) Pena (1888 - 1963) și Alexandra (Lisandra) Polimbiada Pena (1888 - 1971). Debutază în 1932, în „Revista - SO4H2”, din Turnu Măgurele, cu poezia „Alpinism”, scrisă în 1928, pe când avea 17 ani. Tot în acel an traduce împreună cu Ștefan Baljalarschi, „Poemele mele” ale lui Serghei Esenin. Ion C Pena și-a creat multe adversități publicând texte prin care se delimita de „exclusivismul rasei și culturii germane”, vezi „SO4H2”, din 1933, pe când avea doar 22 de ani; apoi publică poezii într-o revistă legionară deși – după cum mărturisise - nu avea predilecție pentru cultul legionar. În fapt colaborarea lui literară cu „Prepoem” - Revista românească de poezie - dura din septembrie 1939, cu un an înainte de venirea legionarilor la putere. Fiind un vizionar - vezi, Moneda fantazienilor -, legionarii au considerat că este oportun să-l promoveze în continuare în revistă, strict literar. Acum, în 2014, noi putem să judecăm povestirea utopică „Moneda fantazienilor”, scrisă la Sichevita, jud. Caras Severin, în 1937, în care Ion C Pena merge cu anticipația până în ianuarie, 2000. În povestire, previziunile autorului au mari analogii, surprinzătoare, cu colectivizarea și cooperativizarea, dovedindu-se un bun analist social de anticipație. Așa cum spunea prozatorul Victor Marin Basarab: „Moneda fantazi-

☑ enilor ar trebui pusă în circulație și așezată într-o exactă comparație cu proza urmuziană, într-o corectă înțelegere a vizionarismului sud-est european și, de ce nu, la baza teatrului absurdului ionician.” Tot Pena, antibolșevic convins, scria, înainte de venirea trupelor sovietice, în „Revista Păcală”, care avea pe frontispiciu: „Iar când la Patria Română/ Râvnește hidra bolșevică/ Nesățioasă și păgână./ Ia și o armă, că nu strică! **Marin Scarlat.**

Notă red. NPC: Poetul este înmormântat în Cimitirul Eroilor din Alba Iulia.

Scrisoare din oraș

Comuna mea cu leat pierdut
în ceață,
Cu liniști mari, cu case de argilă,
Prin visul meu, prin alba
dimineață
Te năzăresc îndepărtată și umilă.
Eu am plecat în larguri
de migdale
Din anii mici ca nasturii
și melcii
Tu ai rămas pe coastele agale

Cu grâu și flori și râurii zuvelcii.
Poate-i mai bine, dreaptă
în natură
Să stai așa de dor
de catapetasmă,
Arar să-mi joci în orele de sgură
Pe canavaua gândului mireasmă.

Prin jurul meu e colb amar și trudă,
În creștet nici-un înger nu coboară
Cu bozi în păr nu văd o paparudă
Și chiar regina vântului e chioară.
Căsoaie mari, cu pânțec bălțate
Sudalme sure bucură peisajul,
(împrejurul)
Poemele sunt frânte, lăbărțate,
Pe vârfuri e actor cabotinajul.

Și nimeni nu visează o minune.
Un boloboc de logică e traiul,
Pe-aici e mort și timpul în tăciune
Și luna nu-și mai vântură mălaiul.

Ci tu ești doar un pumn de sărăcie
Dar eu te simt, comună de pe zare.
Luceafăr înălțat în veșnicie
Cu Dumnezeu în frunte și altare.
23 mai 1942

Alpinism (1928)

Pe piscuri goale, fără viață,
Unde nici vulturi nu s'avântă
Eu mi-am târât povara sfântă
A trupului flămând de viață.

Cu patimă m-am strâns pe stâncă
Strângând spasmodic piatra tare
Și-i drept că gura-mi, nu arare,
Cerșea un sprijin de la stâncă.

Prăpăstii mi-au surâs sarcastic,
Guri de-abia înfiorătoare,
Dar prins de culme cu ardoare,
Am râs și eu – la fel – sarcastic

**Publicată în „SO4H2”, anul I,
nr. 1, din 15 aprilie 1932*

Opriți-vă

În drumul meu opriți-vă fierbinți,
În carnea mea cu târnăcoape.

Am să vă dau mistere și arginți,
Ca dulcea bogăție să vă'ngroape.

Mi-e inima de fulgere ocean,
Mi-e fruntea năzdrăvană și haiducă.
Opriți-vă cu sufletul ochean
Să beți înfiorarea hăbăucă.

Pe steiul ars de foc și'nchipuiri
Să vă înalță o clipă, să vă doară.
Crepusul de altare și zefiri
Și vorba peste moarte să vă moară.

Nu închinați cu mine rugăciuni
Ci treceți, ca barbarii, mai departe,
Mă jefuiți de grâne și tăciuni.
Deschis îmi e pătulul ca o carte.

Eu voi rămâne, singur, vagabond,
Un cerșetor de soare și de vise.
Voi ocoli destinul rubicond
Cu porțile de marmură, închise.

Moartea Mariei

Ce să însemn în gând,
în noaptea groasă,
Din ceasul rău, din apele tăriei?
Întinse moartea mâna firoasă
Și, cald, culese sufletul Mariei.

Odihna veșnică îi stă acuma
Pe ochi, pe buze și pe mărtișoare,
N'o mai călca, zglobie, toamnele
și bruma
Și n-o mai pune vara'n chioțoare.

Cinci oameni vor veni după
amiază
Cu pași de păslă și cu mâini
uscate –
O vor culege parcă ar fi trează
Și-or aștepta să-i dea niște agate.

Dar pân' la urmă rece va rămâne,
Cu cer și cu țărâna măritată;
Isuse 'nalte, nobile stăpâne,
Dece chemași, la tine,
mândra fată?

*(Din volumul în manuscris „Iar-
maroc”) Publicată în „DRUM”,
an IV nr. 4, noiembrie – decem-
brie 1938*

Poezia – critică și Critica – poezie

– un eseostudiu de Ion Popescu-Brădiceni –

Am convorbit ore întregi. Florian Saioc e o gazdă grozavă și generoasă. „Pe strunele Gorjului” – bag seamă – evită totuși, să ajungă „La capătul timpului”. Acolo, cândva, „Ningea pe Jiu și pe Gilort”, dar acum plouă baco-vian.

Cred că în culegerea „La capătul timpului”, poetul vizează o „spirituală comuniune” cu ai săi benevoli „cetitori”. Peste „uitările sale” e-atâta poezie, căci „chiar și urātu-și are poezia lui”. Ba sublimă ba tragică, existența sa de răstignit își poartă crucea spre eterna Golgotă ca și Radu Cârstoiu. Fiind un nemuritor, „uimitoare semnificații, încă nedesluite / din Cuvânt poezia mustește”, în timp ce „Duhul botezător haruri poartă pe creștetul Poetului-Demiurg”.

Astfel poemul e o zidire cu și din cuvinte. „Visul devine realitate iar realitatea e vis” dar poemul poate fi și virulent satiric: „Bă nu vi se pare și vouă că-n România / este foarte scumpă prostia?”. Poemul „Deșteptii-ar muri fără proști” e transarghezian (Vezi „Horă de băieți”). Citez: „Eu nu pe tine sunt supărat / ci pe mine că te-am crezut ca un prost /.../ tu nu știi că pentru prostie / nu-i nicăieri pe pământ doctorie / tu n-ai de unde și nici să cunoști / ce prost ar duce-o deșteptii fără voi fără proști /.../ eu nu am pentru voi cuvinte de hulă / să vă dea Dumnezeu prostie destulă / amin și iarăși amin / că de proști pământul e plin /.../ uite de pildă desființați cărdășiile și

mafiile / găștile toate de interlopi / v-o spun mai prozaic c-altfel dați în gropi”.

Florian Saioc este tributar prozodiei clasice, imageriei simboliste, umorului postmodern. E un autor care te intrigă prin risipirea de care e capabil, prin lejeritatea compoziției și prin inteligența paradoxistă, dar – cum singur se autodezvăluie – e un homo ludens, simultan cu a fi

avem parlament penal” și „avem tot ce am ales unii după interes / alții, Dumnezeu o știe, din impuls sau din prostie” (Reabilitarea lui BĂ).

„Imaginară aventură a poetului” i-a dăruit, acestuia, iubirea fără margini, ca lui Brâncuși ho-bițeanul, căruia de altfel Florian Saioc i-a dedicat un text antologic (vezi „Magiile lui Constantin”), ori ca lui Arghezi „atâtea milioane de brațe împreună”, căci „trebuie adunată puterea și unită / scăzută neștiința prostia izgonită” (vezi „Scrisori către Arghezi”).

Încă o observație: tema reciclării e limpede recuperatoare critic deși conținutul e biciuitor, etic și oarecum protestatar: „Pe cei care furară țara toată / ba au spurcat chiar și icoana mea / îi voi chema la dreapta judecată / și-am să-i condam: bă dracul să vă ia!”.

Mărturisind onest că „eu nu voi scrie să vă fac plăcere” (O stare a nestării), Florian Saioc ne încredințează că „zidirea-ntreagă-a lumii e-o veșnică rotire / o tragere pe roată văzută ori nevăzută”, iar poetica-i efectivă e intertextuală, e parodică, erotică, pesimistă ori optimistă, vaticinară ori dinamitară când situația o impune, e fie pamfletară fie incantatorie, fie magică fie de-o corozivitate eficientă.

Mi-am zis Ion Popescu-Brădiceni, dar bunicul meu e din Câmpofeni iar de născut s-a ni-merit, evenimentul, la Târgu-Cărbunești. Închinând satului

☑ Cămpofeni o „dicțiune” elegiacă, cu nostalgii de psalt, autentic, poetul ne îndeamnă, spășit: „Merg la Dumitru-al lui Dănău / și dânsul o să-ți spună cum / desprins de lut și de păcat / modest adică ne-ntinat / atunci vei trece-așa firesc / de-a dreapta Tatălui ceresc / unde mai stau aliniați / cămpofeneni-n cer plecați” (*La Cămpofeni*, în *Pe strunele Gorjului*, pp. 75-80)

X X X

Bag seamă că notele-mi de lector abilitat riscă să se transforme în eseostudiu. Ei, și?! Lirica lui Florian Saioc e îmbibată cu toate elixirurile paradisiace și cu toate otrăvurile infernale. „Pharmakon”-ul său e vituperant dar și voit hazliu, delicat dar și viguros, diurn dar și nocturn (vezi Gilbert Durand). Eminesciana temă a nopții ia altă turnură, evident latină, ca la Marțial: „Această noapte mie-mi povestea / ce noapte o să vină-n țara mea / astfel de nopți le știm din moși-strămoși / vin unde-s proști destui și somnoroși” (Să uităm că mai avem genunchi, în „La capătul timpului”, pp. 52-53).

Din propriul său duh, Florian Saioc și-a durat un templu ca să-și intempleze ontodiscursul și poetoființa, logofania și mitodologia actuală pân-la intimidare – voit programatică. Coagulată, de orice minte mai ascuțită, într-o est-etică, epigramatica lui oralizantă cu excesivitate... recesivă, impune o abordare rotundă, sintanalitică și (in)voluntar co-participantă empa(te)tic conjugă „divinul mister” cu „drăceasca extincție”, răsucirea cu sucirea și joaca cu durerea / și sarcasmul cu goana arhanghelică de „pedepsire a celor ticăloși” (dar nu „condamnați... cu suspendare” ci aduși la „judecata de apoi” a unui DNA celest – n.m., I.P.B.).

Cum sunt un pățit (creând tevatură cu articolele mele despre prostie și despre proști prin instanțe de judecată, printre procurori și polițiști?!), închei aici, cu promisiunea că trebuie să revin cu alte consemnări, nu înainte însă de a reproduce integral poemul „Tai totul pe din două” (vezi *La capătul timpului*, pp. 80-81).

Tai totul pe din două

Florian Saioc

Eu scriu adesea până dimineața
bă raiul meu rămâne totuși viața
ea poate bate orice fantezie

băiete am venit să te inspir
mă vezi mă înțelege acuma scrie
iar eu mă uit la ea mă-ntreb mă mir
iau pixul și-o înghesui pe hârtie
că viața-i viață - o mare învârteală
mai bine o trăiești la-nghesuială
ce-și mai doresc mulțimile în viață?
să aibă o fasole fiartă-n față
dar fiartă la cazan încetișor
și-alături când se poate-un cârnăcior
pentru săraci fasolea-i ca o mană
fiindcă-i pe daiboje de pomană
e-un fel de mită care-ți pare-un dar
dai și tu cu ștampila pe primar
pe deputat pe senator pe președinte
mai capeți o fasole sau o linte
și mergem înapoi nu înainte
deși se spune - adică se susține -
că înainte ar fi fost mai bine
dar gândul meu cu altul se îngână
ce ziceți bă de nația română
ci când o să ajungă la răcoare
toți cei ce-au transformat-o-n cerșetoare?
răspunsul mi l-a dat o fostă gazdă:
când n-or mai merge boii toți pe brazdă
când bunii noștri dragi concetățeni
n-or mai primi fasole drept pomeni
când peste graniți merg - nu să rămân -
să nu roșesc când spun că sunt român
când politrucii - toți de trei coceni -
or să devină politicieni
când n-o să ne mai vindem noi pe noi
când separa-vom grâul de gunoi
când frații vor fi toți ca niște frați
dar bă români români adevărați
când n-om mai da aproape toți cu jula
când nu ne-om mai fura chiar noi căciula
când hei când păi sunt tot atâtea când-uri
încât eu nu mai pot să scap de gânduri
și-ai mei îmi spun așa-ngăduitori
el e poet și e cu capu-n nori
așa o fi – tai totul pe din două -
nici norii pentru leneși și proști nu vor să plouă.
p.s.: iertați-mă prieteni – nu scriu un vers suav
că munca pentru mine deja e un nărav
în timp ce foarte mulți dorm ziua în izmene
din ăștia curg lături și zoaie curg de lene
când îi privești și-i vezi așa neisprăviți
o rupi la sănătoasa că-ți vine să vomți.

La aniversara poetului Florian Saioc – 27-01-2015

Vasile Ponea

Gândul curat, așezat ne întremază și ne stinge patimile scintilante, ba chiar ne creează o dispoziție mai prea-firească de zămislire prin cuvinte și chiar ne mirăm de ce începem să deslușim o serie de taine, de ce ne par limpezi lucruri mult prea tulburi odinioară – parcă suntem strălumiți, cerurile se limpezesc, problemele ne apar împușinate și mai firești, spațiul mai constrâns și timpul mai concentrat, viața ne mai necesară ca oricând creației, deci și celorlalți!

Treptat structurile clasice par a fi perimate și se produc tainice metamorfoze și mutații, de separare de conștiințe, o cernere a valorilor spirituale într-o nobilă devenire. Și toate acestea, dintr-un interes altruistic, dacă se poate spune așa, și pentru o perspectivă nelimitată. Ce demonstrează toate acestea?!... Că suntem într-o competiție cu noi înșine, pentru a ne statua viitorul (mai îndepărtat) departe de grijile materiale, de banalele ifose telurice, într-o lumină benefică și într-o aură de ne-prihană, de vocație în simbioză cu dorința Creatorului Suprem.

Pentru D-l Saioc **Poezia este... și atât !**

...Acest concept se întâlnește cu brio în creația *patriarhului poeziei romantice gorjenești*, așa cum îl numea, pe drept cuvânt, prietenul nostru Viorel Gârbaciu, la sărbătoarea Mihai Eminescu, de anul (2011), pe domnul Florian Saioc.

După cum există o atemporalitate a matematicii, ce deconspiră simboluri originare-ancestrale, de necontestat (deci putând spune că există un umanism matematic), la fel putem spune fără a greși câtuși de puțin că există și o atemporalitate a poeziei, a artei

adevărate în general.

Dacă vom împleți abstractul (intelectul, rațiunea), cu afectul (senzorialul, simțămintele, intuiția), va rezulta o artă care va dăinui – o creație platonice. Prin cărțile sale, poetul Florian Saioc demonstrează acest lucru cu brio.

Imanența artei scapă oricărei metodologii, tipare, iar la D-sa care abordează, în creație, atâtea registre, este deosebit de pregnan-

tă această caracteristică. Și după cum prima modalitate de percepere a erosului cosmogonic este muzicală, acea muzică astrală, a sferelor, cum se spune, poetul Florian Saioc o demonstrează cu prisosință, prin prodigioasa sa operă, care se întinde peste șase decenii și jumătate, perioadă în care a plagiat, cu har și cu un mare randament, liniștea, tăcerea și singurătatea. Poezia sa realizează inter-pătrunderea între relativ și absolut și confirmă veșnica fulgerare a Divinului în cosmos, iar cunoscând dictonul „frica de Dumnezeu este începutul înțelepciunii”, a urmat cu perseverență strădania de a se înțelepți.

Pentru D-l Saioc, poezia repre-

zintă o logodnă spirituală permanentă, o logodnă permanentă cu astralul. Domnia sa este convins că doar creația este o nefericire forțată să dureze veșnicii. Putem spune că poezia d-sale apare ca refracție succesivă în propria-i conștiință. În ea întâlnești multiple tensiuni eliberate în clipe.

Din cele trei cărți pe care D-sa le lansează astăzi: *Pe strunele Gorjului*, *La capătul timpului*, *Ningea pe Jiu*, *pe Motru*, *pe Gîlort* se degajă cu adevărat o dragoste patriotică de trecut, prezent și viitor, de strămoși și nepoți, de gorjence cu laude deochiate și pe undeva gratuite, căci e și un *hâtru bun de glume* – vorba lui Alecsandri. Întâlnim poeme cu dedicații ce transformă în eroi, oameni cunoscuți ai zilelor noastre, iar viața cotidiană o întâlnim cu urcușurile și coborâșurile ei, dar echilibrată, deci totul cu măsură. Autorul fiind dintr-o bucată, ne avertizează în Întunecatului gâde că ne știe și ne vede iadul în ființa fiecăruia ca o veridicitate și arare vrem să scăpăm de el.

În poezia domnului Saioc veți întâlni poeme cu o rimă interioară desăvârșită, multiple figuri de stil: comparații, epitete, metafore personificatoare, paradoxuri, iar majoritatea poemelor fiind scrise în stil clasic, respectă o prozodie riguroasă după caz: ritmurile de iambi suitori, de trohei coborâtori, amfibrah, săltărețe dactile, rime de tot felul, măsură, accent și multe sinestezii legate de senzații, dar întâlnim și multă satiră. Se preumblă prin multe registre de conștiință din care rezultă un patriotism profund redat în grai neaoș românesc. Critică adesea moravuri umane și sociale cu un

☑ deosebit aplomb, precum și prostia distribuită în masă, de nu ai ce să-i faci (vezi poemul **Deșteptii ar muri fără proști**)

Tradiționalele obiceiuri poetul le are în sânge și le redă discret și profund (**Fruct dumnezeiesc**).

Autorul are o puternică capacitate de versificație cu trimiteri multiple și pline de semnificații, de figuri de stil uimitoare (**Scrisoare**). Autorul la un moment dat ne avertizează că nu e stăpân nimeni pe veșnicie, decât singur **bi-**

ruitorul a toate – Iisus Christos.

În cartea **La capătul timpului**, care după părerea mea trebuia să închidă ciclul, și apoi în **Pe strunele Gorjului și Ninge pe Jiu, pe Motru, pe Gilort**, autorul face cu brio filosofia timpului: de trai, de netrai, de fugă, de stagnare, încet, fără buget, amintiri cu dulci animale, pe diverse culoare, cu pustiul dintre bucurii și tristeți, poezia frumosului și a urâtului, a sufletului nemuritor.

În încheiere vreau să-i urez din toată inima patriarhului poeziei romantice gorjenești: sănătate, putere de muncă, clar-luciditate, iar la cei 84 de ani de viață să i se mai adauge încă cel puțin 5 decenii de creație.

Poeme

Daniel Popa

Iubind iarna I

Exist
În mijlocul unui univers
În care
Fulgii devin îngerii
Ce se nasc din privirea mea
Iubindu-te pe tine,
Ființă divină,
Ce alergi jucăușă
Pe întinderea
Nesfârșită și albă.

Transformare

O să m-ascund în nopțile polare
Simțind geometric și-apoi liniar.
Tu, timp,
Ascultă-mă cum cad,
Cu grație, atinge-mi tâmpla,
Schimbă-mă în punct
Să pot ajunge
Înapoia ta.

Floare-albastră

lui Eminescu

Ucide-mă cu privirea ta
Apoi cu sărutul
Să renasc în vis.
Așa voi fi
Totdeauna cu tine:
Te voi auzi,
Te voi mângâia
Fără ca tu să știi,
Apoi te voi privi
Din ochiul visului tău.
Va fi așa frumos...
Ca o floare-albastră.

Caz închis !

În ochiul tău mi-am prins surâsul
Când floarea cea din urmă tace .
Roșul ars se scurge aproape.
Fața monedei o voi ghici
De îmi voi prinde
Un fir din părul tău pe deget.
Toate sunt la fel:
Unghiul ca un corn fără fund,
Linia mărginită de frunză.

Voi deschide o ușă,
Pașii nu sunt egali,
Tu nu mă ajungi.
Oprirea mea lângă apă
Nu este întâmplătoare.
Cer să fiu dus de aici
Într-o închisoare a razei.
Ajută-mă să mă trezesc,
Roade-mi unghiile,
Și, de poți,
Scoate-mi ochiul.
Fă-te că nu mă vezi,
Urcă-te în tren și pleacă.
Am să te caut într-o zi
Într-un anotimp fără sens.

Înec

Mi-am smuls noaptea din mine
Devorându-te cu o mie de guri.
Brusc
Sângele a umplut tot universul...
Te beam cu acest sânge
Înecat
Pentru întâia oară.

Trădare

Mă simt trădat:
De iarbă,
Că nu mai vrea să fie iarbă,
De frunze,
Că nu mai vor să fie frunze,
De stele,
Că nu mai vor să fie stele.
Mă simt trădat:
De cuvânt
Că se desparte între semn și idee.
Și, de aceea,
Mă simt nevoit să mă împart:
Jumătate să mă îngrop lângă
arbori
Să pot crește neîncetat
Dincolo de cer,
Iar jumătate,
O alta,
O arunc peste timp
La marginea universului
Tăcerii mele.

Poeseu: Maria Teresa Liuzzo

Mesajul mării poezii italiene de azi

Eugen Evu

Am urmărit câteva exigente studii sau exegeze mai ample la volumul „Umbra nu poate depăși lumina” (în sensul propriu că ea nu poate fi deasupra luminii, n)...- (**L'ombra non supera la luce**”, **Agar Editrice**)- titlu- metaforă-aforism ce explică pragmatismul unei construcții ample, compozite, de maturitate și accedere spre o detașare a Mariei Teresa Liuzzo (laureată Dr. Honoris Causa și a unui impresionant corolar de titluri) de imaginea deja consacrată pe continente și care a dus-o pe culmea afirmării. Nu este o „ auto- dezicere”, nici o „ cota de avarie” a energiilor ce s-au manifestat până acum în opera ei; este poate semnul auto-contemplării critice în înfruntarea cu o cotă mai înaltă, cu un prag semiotic mai „alunecos”. Întreaga operă, consistentă, prodigioasă, a poetei calabreze, cere o lectură euristica...Cărțile ei ard etapele pe un itinerar psihologic- pragmatic, culminând apoteotic în poezia esențială a Amourului Divin ubicu în materie, matrix.. Cuvântul poetic efectuează transferul energetic cosmic și ni-l re-comunică elevat, revelatoriu, în noua paradigmă a trans- modernității (cum are spune Ion Popescu Bradiceni) - literare universale. Materia din care se face poesia, cum spune Malarmée, (vezi și Saint-John Perse (de ce nu? Și romanul lui James Joyce ,este Cuvântul. Acel cuvânt de care încă un Gorgias sau Tertulian (...), prezuma că ar fi scânteie, reminiscență din Logos, unul pe care Poetul îl știe re-potentă. Umbra și antinomică Lumină – reiterând principiul maniheist- Athman – Ahriman, pot defini ceea ce numim acum paradoxism cosmic originar; una fără alta nu ar exista, deoarece nu am avea măsura diferențierii!

Eu citesc relativ dificil în limba italiană, dar așa cum am mai scris într-o cronică din revista mea „Provincia Corvina”, Vox Libri și în Revista Agero din Germania , am „ simțit” în poemele sale acest suflu (respirație parcă maritimă, acvatică , „ zgomot de fond” subtextual) ce vine din emoția cvasi- feminină, senzuală, originară (Geea), imprimată sintagmelor, din misteriosul „ halou” mantramic: dacă recit cu vocea, o extrafină înfiorare metafizică o resimt!

De parcă este efectul manticelor divinații antice, prin „descântec”-ul arhaic proto- dacic, proto- latin în eposul românesc! Avem un limbaj de substrat indo-european, voilă! Nu sunt un mistic, decât în măsura în care poetul nu este „ magicianul” (sau neo-sacerdotul) – parafrazându-l pe marele semiotician Umberto Eco. Aparent, poezia Mariei Teresa Liuzzo face un itinerar ca o regresie în memoria ancestrală, explorând prin aceste procedee stilistice, straturile „ arheoființei”, dacă îmi permiteți licența. Arhet’ip-ul (aici anima) -este în om, din primordiale timpuri, ca un cod genomic peiorativ zicînd. Poetessa calabreză uzează de calambur, de jocuri de cuvinte, de efecte ludice. Observă

acesta exegeți ai operei ei, esești precum **Russel, Pasquale Matrone, Carmelo Puntoriesi** ș.a.

Se vorbește în critica de interpretare italiană de o anumită stare de „ primejdie”, de spaimă indusă din acest tip de discurs, de o sub-inducție (subliminală?); a stării abisale, în fond. Dar abisul din care poetessa – prin imersiuni psihanalitice sau spontane exclamații (sintonie cu Natura) – ne oferă șiraguri prozodice aparent delirante, ne amintesc de „ Culegătoarea de scoici” a lui Vermeer ori de Madreperla...Atunci când „colierele” sunt exotice, neobișnuite prin asocieri imaginative, simțim enigmatică stare a celebrului ei vers despre „ unda care se agită în vene”, simbol ontologic (și axiologic!) al legăturii ancestrale dintre apa Oceanului primordial – matricea lumii vii, – și sângele omului încălzit de soare, de lumină, prin „ molusca inimii” din sacra alveolă ascunsă în pieptul nostru; genială intuiție poetică (gr. poieion, poietai...) deoarece Omul ieșit din Ape este un Arbore (genealogic) ce s-a smuls imemorial și umblă pe terra! Mitopoesia ! Acel om ce „ a ieșit din ape, umblă pe uscat și visează să zboare”, omul continuu. Iată, dincolo de speculațiile unor critici la poesia din „ Umbra nu poate depăși lumina”- metaforă transparentă a paradoxului proiectiv cosmic, – este HOMO POIETIKON. El umblă dezinvolt și ludic prin substanța (ca roua dimineții edenice !), – el „ aude lumina”, cuvintele lui sunt desculeț, refac legătura (re-ligio!) : cu Divinitatea și cu perpetua genesis (prin inocența – starea de copilărie, de paradeisos) – ce ni se transmite pe căile subtile ale Ființei deja transcendente. NU umbra este mensura

☑ divinității, ci Lumina (la Luce) !Silogistic, ...umbra luminei! Un truism motivat de tentația noastră entropică de a nu „ orbi” către Misterul omniprezent, de a nu decădea în banalitate însuși Sublimul: autism, indiferență, amortire....O lumină, alta decât cea a unei stele ce arde și moare! Este lumina în(de) care noi înșine ardem ! La Luce Ubicua, („ precum în Cer, astfel și pe Pământ, precum în om, așa și în atom! „ (Niels Bohr, Dulcan ș.a.) n). La luce, ubicua cosmica, („ lumina evocată genial de Eminescu, în „La steaua”...), universală, a Viului pulsatoriu, deoprezent, lumina din Logos, reverberantă, a vibrației- undei-particulei care este Omul (cel trezit în lume). Poesia acestei Doamne a metaforei revelatorii este animată de trans-substanța misterioasă a însăși creației pe care o resimțim perpetuum, ca spirit, însă diferit. Unii de maniera haijinului (scânteia de astru în ciobul de rouă- Basho...), cei mai rari, ca simfonie , sunet de fond, ecou din Apheiron(Maria Teresa Liuzzo are o carte cu acest generic !). Am citit interpretarea din 2003 a lui **Curzio Malaparte**: Ecce! de ce nu s-ar pronunța un Eco ? Închei aceste considerații la poezia Mariei Teresa Liuzzo, semnalând etimologilor italieni că în limba română (neolatină, păstrătoare de relice din Latium) – etimoul bi-feminin dualist sau dacă vreți Gemelar!) – este ambivalent pentru Lumină / La luce) recte LUM-EA (universul „nostru”). De ani mulți avem această bucuroasă afinitate- empatie reciprocă pe care o cultivăm între revistele noastre, Le Muse și Noua Provincia Corvina, dar și în cărți antologice, dicționare internaționale, poetesa italiancă exprimându-și repetat emoția de a fi citită și în România, mai ales în Transilvania...

Poeme

Musafirul

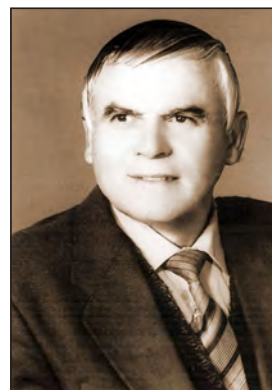
„Principala mulțumire a vârstnicilor este aceea de-a se simți utili”
– Psiholog Ana Zătrean

„Intră!”
„Sunt tinerețea ta...”
„Eh! – te-am și uitat, arăți bine!...”
„... De ce nu dormi, bătrânii n-au nevoie de somn?”
Îi replic:
„... oarecum mai puțin decât tinerii!”
„Dar ești tot singur n-ai copii, n-ai nepoți?”
„Intră în subiect – nu cred că te-ai deranjat pentru grija ce-mi porți!...”
„Mă iartă, dar cum nu-i posibil să mai fii tânăr, așa-i că-ți vine greu vârsta ce-o porți?”
„Uf! – tinerețe triumfalistă – copilăria da n-o poți lăsa oricui, cu maturitatea și bătrânețea îi altă poveste:
... depinde și de tine ce este!”

Ajuns-am doamne romantici cum ni-i dorul...

„Ferește-te deopotrivă de prietenia dușmanului și de dușmănia prietenului” – Nicolae IORGA

TRĂIM în noi cum viermele în măr nepăsător
... nu medităm atent la clipele de mâine,
de viitor vorbim grăbiți și prea ușor...
și-o facem și atunci discret și fără spor –
da, suntem condamnați la ce ni se cuvine!..
Ooo! – când mărul zace-n iarbă putrezit
... abia atunci el vede ce-l așteaptă,
căci fi-va furnicilor smintit...
moment la care nicipând nu a gândit –
prostia, neînțeleasă-i faptă!..
PREA des în viață noi trăim meschin
... cu vorbe de-mprumut fălcoase,

I.D. SICORE

ne fură ochii ce cu jind privim...
copii rămas-am în ce vai, gândim –
pe dos ne dichisim ideile frumoase!..
TRĂIM în noi cum viermele în măr nepăsător
... nu cumpănim cu luare aminte viitorul,
vedem prea des ce credem că ni-i dor...
iubim pierduți un fard otrăvitor –
ajuns-am, Doamne,
romantici cum ni-i dorul!..

Cuvântul...

„Ce este cuvântul? nimic altceva decât o rană a tăcerii” – Lucian Blaga

... Și cuvintele îs de ele golite
au în sensuri nimicul și teamă...
precum scorburile acoperite,
poartă în ele și artă și dramă!..
UMORIȘTII pun și aripi de înger
alteori fâlfaie a diavol flămând,
cuvântul meu eu astăzi nu-i cer
decât ideea să moară cântând!..
DA; în carnea cuvintelor mustește totul
salivez cumpănindu-i forma frumoasă...
sub ea doamne așezi chiar și potopul –
... păcatul de-a impune-o „tabula rasă”;
... CĂCI orice cuvânt își vrea și o mască
și el ne răsfață cu multele-i fețe...
eh! – are înțelesuri ce-n suflet ne cască
crevasele adânci, sub visul ce-i VIAȚA!..

Personaje urmuziene...

(urmărire din pag. 2)

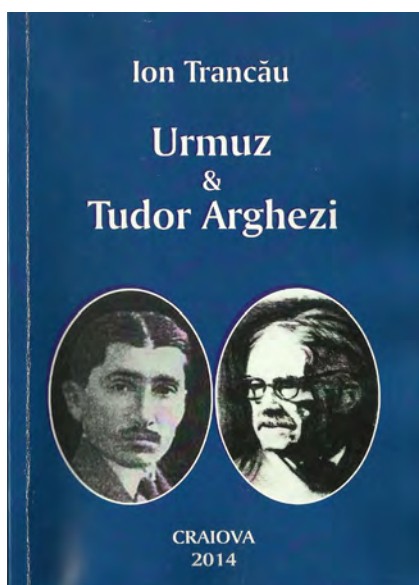
Dacă însă îl aștepti în zori de zi, în faptul dimineții, și îi zici: Bună ziua Algazy! insistând mai mult pe sunetul z, Algazy zâmbește, iar spre a-și manifesta grațitudinea, bagă mâna în buzunar și trage de capătul unei sfori, făcându-și să-i tresalte de bucurie barba, un sfert de oră...

Din acest fragment ne putem da seama ce fel de personaj este Algazy, adică nu este nici tinerel, nici adolescent, ci un bătrân simpatic, respectuos, care te salută doar atunci când îl saluți insistând mai mult pe sunetul z, arătându-ți grațitudinea lui și zâmbetul. Fiind o persoană veselă, trebuie să arate și într-un fel anume, de aceea barba rasă și mătăsoasă și-o poartă pe un grătar care este plasat sub bărbie.

Algazy are montat sub bărbie un grătar, consolidat și apărat cu sârmă ghimpată, izolându-l senzorial și rațional de ceilalți oameni, zâmbitor și grațios. Ce trebuie să mai știm despre el este că nu a luat niciodată mită și, chiar dacă a acceptat compromisul, acesta a constat în doar niște cioburi de strachini, din dorința de a face dotă unor surori ale sale sărace, cari trebuiau să se mărite a doua zi. Nu putem crede că este vorba de o mită în adevăratul sens al cuvântului pentru că el nu a vrut decât să-și ajute bietelesurori, din sentimente pure, fraterne. Pe lângă toate aceste fapte pe care Algazy le săvârșește, el mai are plăcerea să-și plimbe roaba, înhămându-se de bună voie, alergând prin căldură și praf pentru a strânge cârpe vechi, tinichele de untdelemn găurite și în special

arșice, pe care apoi le mănâncă împreună, după miezul nopții, în tăcerea cea mai sinistă. Trebuie să menționăm faptul că Algazy nu săvârșește singur acest lucru, ci alături de amicul Grummer, celălalt personaj bizar care se află încă în compania lui. Alimentația personajului nostru este la fel de stranie, nefiind o mâncare obișnuită, ci una incredibilă, meniul ciudat constând în cârpe sau tinichele cu care se nutrește doar după miezul nopții. În finalul prozei, eroii lui Urmuz se luptă cu puteri îndoite, sub pretext că se gustă numai pentru a se complecta și cunoaște mai bine, se sfâșie și se consumă reciproc până la ultimul os.

Tudor Arghezi are în postumi-

tatea lui Urmuz meritul de a-i fi publicat proza *Algazy&Grummer* în revista sa minusculă *Bilete de papagal*. În mod cert, autorului volumelor de poezii *Cuvinte potrivite* și *Flori de mucigai* i-a plăcut și epilogul ironic și bizar, vizând literatura: *A doua zi, la poalele muntelui, trecătorii putură vedea într-un șanț, aruncate de ploaie, un grătar cu sârmă ghimpată și un mirositor plisc de lemn.*

Ion Trancău

Înainte autorităților alarmate o soție a lui Algazy în formă de mătură, săvârșise deja funeriile derizorii, aruncând la gunoi rămășițele metalicești și lemnoase ale acestor personaje neobișnuite. În această proză, capodoperă a literaturii avangardiste, Urmuz dovedește încă odată extraordinara lui capacitate de inventivitate epică bizară și de utilizare a detaliului artistic insolit.

Asemenea lui Algazy, **Cotadi** este și el un personaj straniu prin excelență, deoarece este *Scurt și pântecos, cu musculatura prominentă, cu picioarele îndoite de două ori înafară și o dată înăuntru și veșnic neras. Părul negru ca pana corbului e plin de mătreață și încărcat cu sclipitori și scumpi piepteni de bagă.* Până aici pare destul de normal, ca ființă umană și ca făptură urmuziană, excluzând amănuntul cu picioarele. El poartă tot timpul o îmbrăcăminte de șită ce îi formează un fel de cuierasă, care, chiar dacă îl deranjează, o poartă sub cămașa țărănească cu ciucuri.

Este sugerat faptul că acest Cotadi nu stă bine la capitolul igienă corporală. Lui nu-i place să se spele și să fie curat pentru că de această cămașă nu se desparte niciodată. Ceea ce îl definește cel mai mult este faptul că *fără să vrea, devine de două ori mai lat și cu totul străveziu, dar aceasta numai de două ori pe an, și anume, când soarele ajunge la solstițiu.*

Putem vorbi oare de o vrajă sau de o renaștere a personajului? Să fie aceasta oare singura dată când Cotadi se schim-

☑ bă în adevăratul sens al cuvântului, adică singurul moment pe care îl putem asocia cu o baie plăcută? Nu putem ști sigur care e răspunsul, dar cert este că de două ori pe an el se lățește și devine mai străveziu doar când *soarele ajunge la solstițiu*. Dacă părul este plin de mătreacă, Cotadi are, în schimb, o gușă fină și catifelată pe care lipește nasturi și insectele moarte, cu gumă, dar nu cu orice gumă, ci numai arabică, cu care în spatele teighelei încearcă să atragă clienții în discuții plăcute sau neplăcute. Deși atrage în mod insidios clienții în dialog, nu-i place să fie contrazis, se enervează, manifestându-se prin lovirea puternică a dușumelei *cu muchia unui pian pe care îl are înșurubat la spate, deasupra feselor, și pe care îl pune întotdeauna în mișcare în asemena ocaziuni, punând în nedumerire pe clienții săi și băgând în sperieți pe cei mai slabi de înger*.

Se pare că avem a face cu o fire nerăbdătoare care-și mănâncă nervii, speriiind clienți. Tot acest capac de pian îi mai servește și ca perete pe care urinează în mod special iarna, nu numai el, ci și ceilalți clienți mai vechi care vin la prăvălie, comică și absurdă fiind și inscripția de pe capac, *Murdăria oprită!*.

Încă odată se subliniază faptul că avem a face cu un personaj murdar sau urât mirositor. Hrana lui costă în ouă de furnici, pe care le introduce cu ajutorul unei pâlnii, totul fiind contra-cost, în schimb, oferă *sifon*. Timp de șase luni este astupat cu un dop de sticlă cu șampanie, *pe care de câte ori îl trage afară, se încearcă să-l împartă în loturi inalienabile și să-l distribuie populațiunii rura-*

le, sperând că va putea rezolva în acest mod cu totul empiric și primitiv, delicata și complicata chestiune agrară. Se gândește totuși la ceilalți, vrând să rezolve această *delicată și complicată chestiune agrară*.

Despre originea acestui personaj nu știm multe date, circuliând doar unele speculații cum că s-ar trage dintr-un neam de viță nobilă, având ca ultim descendent o mătușă bătrână care locuiește la mahala și *care zilnic îi trimite scrisori cu epigrame spirituale compuse în dialectul macedonean, precum și pachete mici cu tărâțe, sperând prin acesta să-l abrutizeze și să-l facă să renunțe de bună voie la partea de moștenire ce i s-ar cuveni după moartea ei. Toate acestea ea i le trimite printr-un băiat foarte deștept, cu urechile nichelate și cu pantalonii vărğați, numit Tudose*.

Cotadi nu ia nimic în seamă, ignoră tot ce se întâmplă în jurul lui, răbdând cu cinism aceste curiozități ale existenței, consolându-se cu prietenia vechiului camarad de școală, Dragomir.

Cotadi este bizar prin îmbrăcămintea lui de știță purtând pretutindeni un capac de pian înșurubat în spate, poziționat deasupra feselor, pe care îl folosește la urinat împreună cu clienții lui, iar hrana cotidiană constă în ouă de furnici.

În antologia avangardei, realizată de Marin Mincu, Urmuz debutează cu cele șaisprezece versuri din așa-zisa parte narativă, insolită, urmată de versul final *ca morală* a compoziției intitulate *Cronicari*, cu subtitlul parodic *Fabulă*. Aceasta este structura narativă parodică a fabulei urmuziene în care alegoria se sub-

intitulează în mod avangardist fuzionând cu elemente livrești și intertextualiste, chiar dacă poate deruta prozodia folclorizantă a versurilor. Elementul livresc este onomastic, antroponimic, conștând în invocarea unor personaje celebre ca Aristotel, filosof și teoretician literar din antichitatea elină, Galileu, personalitate prominentă a umanismului renescentist italian.

În universul fabulistic urmuzian este integrat anterior un alt personaj, Rapaport, pentru a ne da seama și a ne alimenta iluzia realității. Tot ca element livresc de intertextualitate apare și un alt personaj, plasat între real și imaginar, Boris Sarafoff, un substantiv propriu care dă titlul unei schițe caragialiene.

Exercițiul fabulistic, evident parodic, ne sugerează posibilitatea de a căuta și releva afinități creative plauzibile într-o trinitate literară celebră formată din realistul clasic, parțial naturalistul sau zolistul, Ion Luca Caragiale, avangardistul Urmuz și tradiționalistul și modernistul Tudor Arghezi. Simplele, dar certe date biografice și temperamentale ne conduc la simpla coincidență că triada se constituie din mari și fundamentali scriitori munteni, ilustrând, prin creația lor integratoare și complementară, toate genurile literare: poezia, proza, dramaturgia și publicistica.

Titlul versurilor urmuziene ne permite o hermeneutică stranie, dar plauzibilă: niște *cronicari*, adică ziariști, din amintita schiță caragialiană, ca personaj colectiv în această ludică narațiune sumară, versificată, *duceau lipsă de șalvari*, cu alte cuvinte decodate, de subiecte pen-

☑ tru opera lor publicistică. Conotații, sensuri metaforice, alegorice au substantivele șalvari, ghetе vechi, ale lui Galileu, care îl îmbie pe Sarafoff să servească un cartof, și cele din morala sinonimiei *Pelicanul sau babița*. *Rapaport cel drăgălaș*, un posibil funcționar ministerial, dejoacă planul acestor *cronicari*, deoarece el *juca un carambolaj*.

Toate personajele din compoziția fabulistică, ludică și parodică intitulată *Cronicari* sunt conturate succint cu mijloace obiective, auctoriale, directe și indirecte. De asemenea, toate compunerile literare următoare, în proză, în viziunea ludică și în stil avangardist, șocant, dinamitar, conțin imprevizibile, mai mult sau mai puțin deghizate, sensuri ale unei virtuale arte poetice. A descoperit și a afirmat acest posibil adevăr hermeneutic Ion Pop, un veritabil avangardolog, universitar clujean, teoretician, critic și istoric literar, dar și poet care persistă în *Jocul poeziei*. În bizarra fabulă urmuziană, Ion Pop are revelația incontestabilă a unei *ars combinatoria*.

Dragomir este prezentat în compania lui Cotadi, care posedă o anumită autonomie, pentru că se trage dintr-o familie nobilă, ceea ce nu-l împiedică să-l facă amic. Superioritatea lui Cotadi fuzionează și se aliază cu inferioritatea lui Dragomir, urmărindu-se un scop ignobil, acela de a agresa pe cei dinafara lor, pe cei care frecventează prăvălia ca posibili cumpărători. Nu se exclude faptul după care Dragomir se manifestă și el ca personaj bizar. Portretul lui fizic este decis și concludent: *foarte lung, cârn, cu ochii rotunzi și foarte mobili, având gâtul subțire de culoarea*

cafelei cu lapte și fasionat ca la strung, purtând două smocuri fine de păr lustruite și negre ca pana corbului, care atârnă ca un decimetru pe ceafa-i rotunjită și lăsând să se scurgă din ele la vârfuri câte două picături limpezi de untdelemn franțuzesc.

Deosebirea dintre cei doi amici, Cotadi și Dragomir, este de natură olfactivă. Cotadi are podoaba capilară plină de mătreată și un miros neplăcut, pe când Dragomir lasă un miros de *untdelemn franțuzesc*. Este un bun camarad, cu inimă de aur, atunci când îl vede pe prietenul său vărsându-și nervii pe umila dușumea, neputând să pună la punct pe naivul care a avut imprudența să-l contrazică pe Cotadi. I se alătură acestuia pentru a-i demonstra că va fi alături de el la bine și la rău și totodată pentru a-l da învins pe clientul tupeist cu un gest oarecum eroic: își lungește gâtul cu un supliment de mucava de un metru și 20 cm, pe care se suie grațioase iedera și alte plante agățătoare și care are în partea de sus un aparat care arată cele **patru puncte cardinale**.

Cum totul trebuie răsplătit, Dragomir se poate bucura oricând de masa de seară la amicul lui, o masă ce constă nu în ouă de furnici, ci *se compune din piciorușe de caracatiță și pâine*. El se mai poate bucura în fiecare Duminică sau *la sărbători bisericesti de un lighean mare plin de scorușe* printre care, dacă se mai află și câte *un bobinaș de arnici, pentru dres ciorapii*, ar fi și mai bine, satisfăcând dorința cea mai mare a lui Dragomir.

Răspłata nu este oferită doar pentru gesturile eroice pe care le săvârșește, dar și pentru că ține contabilitatea prăvăliei și pentru

că oferă cotidian mâncare la păsări, având și rolul de procuror în mai toate procesele lui Cotadi. Îndeplinind multe lucruri utile lui Cotadi, Dragomir este și el recompensat cu un dormitor *din stânga unei fride* alături de familia stăpânului, ori de câte ori plouă. Aici totul funcționează contracost sau poate fi vorba doar de o simplă recunoștință și mulțumire ca între prieteni.

În ultimul fragment convențional, autorul divulgă regretul de a nu mai fi auzit nimic despre Cotadi și Dragomir, ultima veste fiind aceea că primul, insidios din fire, a lăsat un testament prin care dorește să fie îngropat alături de neuitatul prieten, în speranța că din câte două picături de untdelemn franțuzesc, de cea mai fină calitate, ce se scurg la fiecare secundă din smocurile de păr ale acestuia, *vor răsări, cu timpul, livezi întregi de măslini deasupra, livezi care, împreună cu terenul devenind de drept proprietatea familiei sale, aceasta va avea astfel la îndemână destul untdelemn gratuit spre a întreține candela după obiceiul creștinesc*.

Concluzionăm că personajele au avut propriile scopuri, cel mai avantajat ieșind din relația lor, probabil, Cotadi. Putem observa, de asemenea, absența totală a narațiunii faptelor și întâmplărilor, a subiectului prozastic, substanța acestei creații asigurând-o cuplul personajelor totdeauna masculine, de data aceasta, Cotadi și Dragomir. Aceste personaje urmuziene au anexate pe corpurile lor umane, diferite mecanisme sau dispozitive, menite să le amplifice straniețatea.

Luându-l doar după nume, **Emil Gayk** pare un personaj normal, dar de sonorita-

☑ te exotică, un om simplu pe care poți să-l întâlnești oriunde și oricând, însă după ce răsfoiești paginile acestei proze scurte cu titlul omonimic, îți dai seama că nu e așa, personajul făcând parte din creațiile fabuloase și spectaculoase, bizare, ale lui Urmuz.

Incipitul prozei este la fel de laconic, autorul caracterizându-l direct: *Gayk este singurul civil care poartă pe umărul drept un susținător de armă. El are gâtul totdeauna supt și moralul foarte ridicat. Nu poate fi ostil multă vreme cuiva, dar din privirea-i piezișe, din direcțiunea ce ia uneori nasul său ascuțit, precum și din împrejurarea că este aproape în permanență ciupit de vărsat și cu unghiile netăiate, îți face impresia că ese în tot momentul gata să sară pe tine pentru a te ciuguli.* Cât de mult te poți înșela uneori, dar atât de mult încât să constăți că omul simplu cu care credeai că vei avea afaceri este un simplu civil cu moralul ridicat, care poartă armă, nesperios și necredincios cuiva mult timp, instabil în comportament.

Cu ce avem oare de-a face? Cu un om-pasăre? Putem descoperi acest mister. Impulsivitatea agresivă a personajului este viscerală, ieșită de sub controlul rațiunii. Pentru Emil Gayk ciugulitul se manifestă ca un tic, uneori ca un imbold sau instinct sexual, dar aceste manifestări bestial-agresive, iraționale și absurde ale personajului se corelează admirabil cu limbajul administrativ, politic și diplomatic al momentului istoric antebellic, nu în mod gratuit personajul straniu este singurul civil care poartă armă și ascuțit bine la ambele capete și încovoiat ca un arc(...) stă

totdeauna puțin aplecat înainte, astfel că poate ușor domina împrejurimile. Ține să fie bine pregătit pentru orice eventualitate, și de aceea doarme numai în frac și mânuși albe, păstrând ascunse sub pernă o notă diplomatică, o cantitate respectabilă de pesmeți și... o mitralieră.

Îmbrăcămintea lui cotidiană constă într-o perdeluță de brizbrizuri, de-o parte și de alta a corpului, dar care poate fi ușor înlăturată de oricine cu permisiunea sa. Este hoinar, încât douăzeci și trei din douăzeci și patru de ore, în direcția nord-sud, le petrece înotând, inspirat de enigmatele muze cu bocanci.

Neavând copii, Gayk a adoptat o nepoată căreia îi face o educație aleasă și o cultură generală pertinentă, la maturitate, nepoata solicitându-i libertatea de a merge la câmp ca și accesul la mare.

Imprevizibil și temperamental, gata de atac, Gayk se aruncă asupra acesteia, ciugulind-o de mai multe ori, *contra oricărui uz internațional și fără nici un aviz prealabil, se consideră în stare de război, război care îi ține ră angajați mai mult ca trei ani de zile și pe un front de aproape șapte sute de kilometri.*

Războiul lor este eroic, dar parodic, deoarece în final Gayk află că fusese avansat la gradul de mareșal, cere pace, o pace rușinoasă, acceptată, nepoata lui fiind convinsă că lupta cu o femeie și nu cu un inamic este umilitoare pentru un adevărat erou. În felul acesta, Gayk și-a luat angajamentul de a renunța la acel act tentant de ciugulire, iar în final, prin tratatul acceptat reciproc, ei vor putea să-și ridice în viitor cât mai mult cu putință starea morală.

Proza apare cu titlul complet al

eroului masculin, dar autorul găsește motive să-l aclame doar cu numele de Gayk, probabil pentru a sublinia, încă odată, caracterul straniu și exotic al multora dintre personajele minusculei sale opere.

Debutul prozei *Fuchsiada*, de-a dreptul urmuzian, este demn de paginile bizare ale avangardiștilor geniali. Personajul principal, central, protagonistul acestei proze este **Fuchs**, care *nu a fost făcut chiar de mama sa... la început când a luat ființă nu a fost nici văzut, ci a fost numai auzit, căci Fuchs când a luat naștere a preferat să iasă prin una din urechile bunicei sale, mama sa neavând deloc ureche muzicală...*

Funcția și valența parodică a acestei proze bizare se află chiar în titlul și subtitlul ei. Numele personajului nu este muzical prin el însuși, nu poate sugera armonie muzicală simbolistă sau postsimbolistă.

Biografia lui muzicală este totuși precară. S-a trezit la viață printr-o ureche presupus muzicală a bunicii, cea maternă fiindu-i afonă. După o naștere improprie, anormală, deci absurdă și bizară, Fuchs s-a dus direct la Conservator fără a se distinge ca geniu precoce, unde a luat forma de acord perfect, domiciliind discret, trei ani, în fundul unui pian, neștiut de nimeni.

După ce a studiat în timp record armonia și contrapunctul, a absolvit *cursul de piano*. El cunoaște o metamorfoză kafkiană, absurdă, din două sunete degenerate în ochelari și umbrelă, *care cu un sol diez ce îi mai rămase, dădură forma precisă, alegorică și definitivă.* Se mai remarcă la acest ciudat personaj faptul că *la pubertate îi mai crescui lui Fuchs și un fel de organe*

☑ *genitale care erau numai o tânără și exuberantă frunză de viță, căci era din firea lui afară din cale de rușinos, și nu ar fi permis, în ruptul capului, decât cel mult o frunză sau o floare.* Faptul că dispune de asemenea insolite organe care sunt asemănate cu frunza de viță îi conferă o fire pudică, hrana și mai ales cina fiindu-i asigurată de acest element vegetal, urmând ca apoi să se claustreze *cu două chei muzicale*, adormind ca un copil după scaldă, de parcă ar fi purtat pe aripi angelice. Fuchs este mai mult consumator decât creator muzical, un meloman, precum Urmuz însuși, succesori prin această însușire muzicală al marilor I.L. Caragiale.

Are dreptate hermeneutul Matei Călinescu, când relevă reminescente autobiografice în acest *poem eroico-erotic și muzical*. Deducem din acest subtitlu, indubitabil parodic, că personajul central Fuchs este construit tridimensional, el rămâne constant și consecvent un bărbat pudic, fiindcă doarme acaparat de vise și în zori de zi *nu iese din umbrelă până nu i-a crescut altă frunză în loc de organe genitale*.

Urmuz urmărește personajul în totalitatea manifestărilor lui exterioare și interioare, divulgându-le cu nonșalanță și cu intransigență, aparent, conform logicii prozei tradiționale, dar, în fond, potrivit unei alte logici, unei anti-logici bizare, avangardiste.

În partea a doua a prozei, Fuchs petrece noaptea sub cerul liber, deoarece umbrela este la reparat, în visare și melancolie, în extaz, mai ales după ce este înconjurat de slujitoarele zeiței Venus, născută din spuma mării, însoțitoarele fiind vestale ale plăcerii, care

îl aclamau: *Dragă Fuchs, dă-ne dragostea ta imaterială!* Venus însăși este fermecată, încât, după Vulcan și Adonis, hotărăște să-i acorde și lui Fuchs o noapte..., trimițându-l în acest scop pe Cupidon să-i săgeteze inima.

În partea a treia, *Cele trei grații* poartă pe Fuchs pe brațe spre locul în care era așteptat de Venera. Urmuz valorifică mitologia greco-latină în plan ireal, fantastic, prin intervenția zeilor din Olimp. Astfel, zeul Vulcan-Hephaistos, gelos pe Fuchs, se răzbună dezlănțuind o ploaie puternică, după care, ajutat de aripile inspirației muzicale, Fuchs ajunge plouat în Olimp. Prozatorul ne transferă abil și subtil din mitologia latină în mitologia greacă: Afrodita se comportă pasional cu Fuchs, dar, după îmbrățișări și sărutări pătimașe, îl trimite aplecat la o uscătorie de prune. În alcov are loc spectacolul coregrafic și muzical, *Sub bagheta măiastră a lui Orpheu* în prezența fermecătoare a celor nouă muze și a lui Euterpe. Discursul bombastic și triumfalist de întâmpinare a eroului Fuchs este ironic și parodic. Personajul apare dezechilibrat, în scene de intens erotism, când în compania lui Venus, când a Afroditei.

După dezmerdări terestre, Afrodita așază pe Fuchs cu dragoste, încât rămâne fermecat până când este luat *ușor de o ureche și, cu un gest nobil, dar energic, îl azvârli în haos, ca pe un artist izgonit*, damnat.

Destinul eroului este decis de rătăcirea labirintică sau odiseică prin Haos, gravitarea în jurul planetei Venus, exilarea pe planeta pustie, unde să-și lase progenitura rezultată din amorul lui cu Venus. Intervenția zeiței

Pallas-Atena comută pedeapsa: *i se admise să cadă tot pe pământ însă cu o singură condițiune: este într-adevăr acolo atâta progenitură inutilă, artistică și neartistică, încât nu era deloc nevoie de a se mai crea alta... I se impuse lui Fuchs obligația de a distruge snobismul și lașitatea cugetării în artă de pe meleagurile pământene.*

Se observă din această misiune terestră cu care este investit Fuchs că, uneori, mai rar, prozatorul Urmuz trece de la parodie la polemică sau convertește parodia în polemică. Într-o lume ruptă din viața unei cutii muzicale, eroul Fuchs ia ființă ca un zeu al sunetului. Este parcă un nenăscut ce-și transformă facerea într-o simfonie plină de armonie și nu într-un plânset thanatic, ca un copil al lutului.

Fuchsiada apare ca o bătălie între nevăzut și auzit, dintre clișeu tradiționalist și avangardă, relatează episoadele cele mai importante din lumea înaltă a artistului, lume de basm, în care zeii sunt reprezentări ale răului și ale propriilor noastre temeri. Simbolic, în lumea acestui personaj, deși totul are un început, rămâne interesant faptul că timpul dintre naștere și pubertate este degenerativ.

După ce te naști, lumea îți pune bariere pentru a demonstra, cu o formulă exactă, tot ceea ce ești, nimeni nu te cunoaște, te închizi în tine ca o umbră fără soare, ajungi să îmbătrânești la o vârstă fragedă când ar trebui să te bucuri de viață. Acest acord al perfecțiunii are însă nevoie de o decadență, pentru ca toți să-l aibă în vedere. Ideea apare mai târziu într-o poezie de Nichita Stănescu, *Lecția despre*

☑ *cub*, în care intuim, parese, absurdul vieții acestui personaj bizar numit Fuchs. Nu te cunoaște nimeni nici când ești perfect, ai nevoie de defecte să fii uman, ca lumea să vorbească despre tine și să te accepte.

În incipitul prozei *Algazy & Grummer*, se trece direct la portretizare obiectivă, fizică și morală, a celor două personaje, întâi succesiv, în ordinea din titlu, apoi alternativ și interferent, până la finalul în care cei doi eroi au și cunosc manifestări terifiante, halucinante și absurde, devorându-se reciproc. Modurile de expunere specifice prozei tradiționale, minus dialogul, cuprinzând narrațiunea, portretul și o descriere minimală, se succed și se contopesc în enunțuri afirmative și negative la timpul prezent, pe cât de decisive și sobre, pe atât de insolite și semnificative, în expresivitatea lor avangardistă.

Despre **Grummer** aflăm că *are și un cioc de lemn aromatic*, că este o *fire închisă*, leneș, stând lungit toată ziua cu ciocul vârât printr-o gaură a tejghelei din prăvălie. Grummer este dotat cu acel *cioc de lemn aromatic* și cu o *bășică de cauciuc* sprijinită pe fese, așa cum Cotadi era înzestrat în aceeași parte a corpului uman cu un capac de pian.

Ciocul lui Grummer creează probleme, *din cauza acestui procedeu nepermis... iese în goană după tine, te pofteste dacă ai cumpărat un obiect mai scump ca 15 bani să miroși puțin ciocul lui Grummer; și, dacă vrei, să-l strângi cât de tare de o bășică cenușie de cauciuc, pe care o are înșurubată la spate, puțin deasupra feselor, ceea ce îl face să sară prin magazin fără să miște din genunchi scoțând sunete.*

Discret și egoist, Grummer conduce aceeași roabă, în căutare de cârpe și arșice, dar la înapoiere găsim și câteva resturi de poeme, și sub plapomă, le mănâncă singur pe furis.

Algazy, vigilent, vrea să-i servească o ușoară morală, dar află îngrozit că în stomacul lui Grummer fusese digerată întreaga literatură. Această divergență de natură literară are semnificația atitudinii negativiste pe care avangardismul a manifestat-o cu vehemență față de literatura clasică, tradiționalistă.

Deoarece Grummer digera-se toată literatura, Algazy, drept răsplătă și înfometat, mănâncă toată bășica acestuia în timpul somnului. Răzbunător din fire și enervat la culme, deoarece rămăsese fără bășică, Grummer ia pe Algazy în cioc și îl urcă furios în vârful unui munte. După această ispravă războinică, cel învins este Grummer care se hotărăște să-i restituie literatura îngurgitată, vomitând-o în mâinile lui Algazy și, nemaiputând salva nimic, fiind foarte înfomețați, se devorează unul pe altul sub pretextul că se gustă pentru a se cunoaște mai bine.

Sfârșitul fiecăruia dintre personajele urmuziene este construit cu multă tenacitate și rigoare de către autorul temerar. Așa se întâmplă și cu personajul Grummer, care, pentru simplul fapt că este avar, egoist și discret în tot ce face și în ascunderea unor lucruri față de colegul lui, ajunge să fie digerat și să digere, în același timp. Cum va fi cu puțință nu se știe, cert e că se consumă treptat unul pe altul, rămășițele fiind măturate, înainte de venirea autorităților, de o femeie.

Destinul acestor personaje

este hărăzit de Urmuz, autorul fiind cel care hotărăște asupra lor, cititorilor rămânându-le doar misiunea de a interpreta ceea ce este prezentat.

Ismail este cel dintâi personaj bizar din proza cu titlul *Ismail și Turnavitu*. Se poate vorbi de un cuplu masculin. Doar în romanul lui *Pâlnia și Stamate* personajele sunt de genuri diferite. Straniu este faptul că acest cuplu este constituit aproape în totalitate de persoane de sex masculin.

Titlul prozei din care face parte acest personaj este antropomimic, cele două personaje formând un cuplu de protagoniști avangardiști, de personaje bizare, cu apartenență exotică mai apropiată, balcanică, evocând un univers plin de pitoresc, senzorial, sordid și compromis, antonpannesc, barbian sau matein în același timp. Despre Turnavitu aflăm, de la început, că *este compus din ochi, favoriți și rochie și se găsește astăzi cu foarte mare greutate. Înainte de vreme creștea și în Grădina Botanică, iar mai târziu grație profesorului științei moderne s-a reușit să se fabrice unul pe cale chimică, prin sinteză.*

Se pare că avem a face cu o persoană destul de rar întâlnită și de aceea ar trebui să ne bucurăm că am cunoscut-o, observăm că nu a luat naștere ca un om normal, ci a fost fabricat pe cale artificială, chimică, prin sinteză, deoarece nu mai creștea în grădina botanică. Acestui personaj straniu, Ismail, nu-i place deloc singurătatea, tot timpul îl vezi colindând străzile în compania unui viezure pe care-l valorifică apoi drept hrană, fără nici un fel de *mustrare*, consumându-l, stupid și atroce, *viu și crud*.

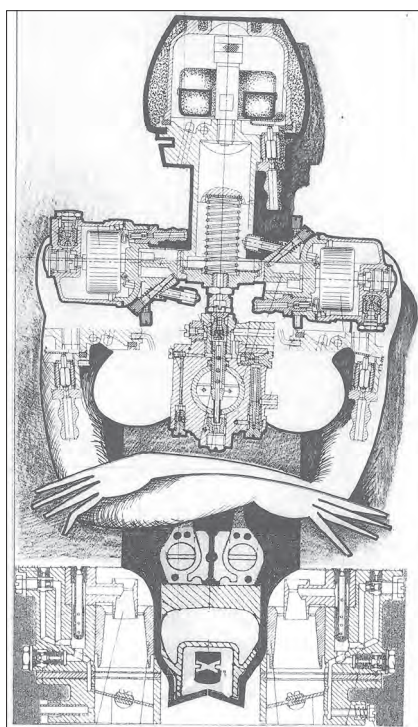
☑ Urmuz parodiază când divulgă aceste amănunte șocante despre personajul Ismail, care se comportă foarte ciudat, umblând debusolat de la ora cinci dimineața în compania unui viezure, înainte de a-l consuma pe vreme nocturnă, *după ce i-a rupt urechile și a stors peste el puțină lămâie*, ca să nu fie greșos. Într-o groapă din Dobrogea, Ismail deține o pepinieră de viezuri pe care îi crește până la șaisprezece ani și pe care înainte de a-i mânca îi seduce fără rușine. Strania pepinieră asigură lui Ismail sursele nutritive și de satisfacție erotică. Urmuz nu uită să-i informeze pe cititori în privința domiciliului personajelor, deși, adeseori, locuința acestora rămâne incertă, mai bine-zis misterioasă, la fel de excentrică: *Cea mai mare parte din an, Ismail nu se știe unde locuiește. Se crede că stă conservat într-un borcan, borcan situat în podul locuinței iubitelui tată, un bătrân simpatic, cu nasul tras la presă și împrejmuit cu un mic gard de nuiele.* Aceasta este relatarea sobră și neutră pe care o face autorul, obiectivitatea auctorială accentuându-se prin utilizarea verbelor impersonale.

Afecțiunea paternă face ca Ismail să fie sechestrat pentru a-l proteja de *pișcăturile albinelor și de corupția moravurilor noastre electorale.*

Observația finală din acest citat divulgă o subtilă afinitate cu realismul comicului caragialian preelectoral din capodopera *O scrisoare pierdută*. Eroul scapă din captivitatea borcanului patern trei luni pe an, în anotimpul hibernal, când, îmbrăcat în rochie de gală, pentru a participa la tencuit este oferit ca recompensă

lucrătorilor de către proprietar. În felul acesta, Ismail speră să contribuie *la rezolvarea chestiunii muncitorești.*

Surprinzător, prozatorul avangardist ironizează și parodiază sociologisme derizorii din toate timpurile: *Ismail primește și audiențe, însă numai în vârful dealului de lângă pepiniera cu viezuri. Sute de solicitanți de posturi, ajutoare bănești și lemne sunt mai întâi introduși sub un abat-jour enorm, unde sunt obligați să clocească fiecă-*

re câte 4 ouă. Sunt apoi suiți în câte un vagonet de gunoi de-al primăriei și cărați cu o iuțeață vertiginoasă până sus la Ismail, de către un prieten al acestuia, care îi servă și de salam, numit Turnavitu, personaj ciudat, care, în timpul ascensiunii, are urâtul obicei de a cere solicitanților să i se promită corespondență amoroasă, contrar, amenință cu răsturnarea.

Ismail este și un priceput afa- cerist, dar nu se poate descurca fără prietenul lui, Turnavitu, care

îi mai servește și de căraș de vagonete. Este un personaj straniu, care se gândește doar la amor, corupându-i pe solicitanți să-i promită dragostea.

Nu știm dacă se poate vorbi de un personaj în adevăratul sens al cuvântului sau pur și simplu de un instrument, un simbol, așa cum consideră celălalt personaj, Turnavitu.

Majoritatea personajelor din proza lui Urmuz poartă nume insolite, de o sonoritate exotică stranie: Algazy, Grummer, Fuchs, Ismail, Turnavitu, Gayk, Cotadi și Bufty.

În microromanul *Pâlnia și Stamate*, întâlnim trei personaje, două însuflețite, umane, Stamate, un nume autohton, oarecum balcanic, Pâlnia, un personaj feminin, aflat în cuplu erotic cu Stamate, și Bufty, unicul copil al lui Stamate: *gras, blazat și în etate de patru ani. Micul băiat, din prea multă pietate filială, prefăcându-se însă că nu observă nimic, târăște o mică targă, pe uscat, în vreme ce mama sa, soția tunsă și legitimă a lui Stamate, ia parte la bucuria comună, compunând madrigale, sem-nate prin punere de deget.*

Stamate apare ca personaj principal în proza *Pâlnia și Stamate*, subintitulată *roman în patru părți*, cu toate că are o întin-dere scurtă, de vreo șase pagini. Partea I este o pasișă, totuși, urmuziană, originală descriere balzacia-nă a unui *apartament bine aerisit, compus din trei încăperi principale și o terasă cu geamlâc și sonerie*, cu un mobilier interior vetust, unde se află familia lui Stamate.

Cu partea a doua, Urmuz ne transferă abrupt dintr-un simulat realism balzacian sau că-

☑ linescian, în autentic avangardism parodic național. Observăm că în această proză este determinat locul în care are loc acțiunea epică sumară, incipitul, fără intrigă, intrarea în scenă a personajelor, acțiunea epică propriu-zisă, fără punct culminant și deznodământ.

Tema acestui esențializat microroman parodic este cea frecventă în romanele din secolul XIX, bizara relație erotică adulterină, divulgată în titlul care cuplează cele două personaje, Pâlnia și Stamate. Înfațișarea și comportamentul familiei Stamate se realizează în viziune și stil urmuzian: *se uită tustrei cu benoclu, printr-o spărtură a canalului, în Nirvana (care se află situată în aceeași circumscripție cu dâșii, începând lângă băcănia din colț), și aruncă în ea cu cocoșe făcute din miez de pâine sau cu coceni de porumb. Alteori, pătrund în sala de recepție și dau drumul unor robinete expres construite acolo, până ce apa, revărsându-se, le-a ajus în dreptul ochilor, când cu toții trag atunci, de bucurie, focuri de pistol în aer.*

Ceea ce-l preocupă cel mai mult pe Stamate, după privitul prin binoclu, este acțiunea de a intra seara în biserici și de a fura instantaneele de sfinți mai bătrâni, după care, ca un afacerist bun și abil ce este, le vinde soției sale și fiului, cel din urmă având avere personală. Fiind vorba de familia lui, le vinde cu un preț mai mic, nu pentru că îi place să facă concesii familiale, ci pentru că e nevoit. Silit și fără voia sa a fost și la vârsta de un an, când a trebuit să facă armata pentru a-i ajuta pe frățiorii nevoiași.

În partea a treia a romanului, Stamate apare cufundat în cerce-

tări filosofice, kantiene, preocupat de *lucrul în sine*, teoretizat magistral de marele filosof german, dar este repede sedus de glasul unei sirene, etalându-și *corpul lasciv pe nisipul fierbinte al mării*. Sirena poate fi considerată o întruchipare mitologică a lui Circe, iar Stamate, în deplin livresc mitologic, devine un Ulise, eroul homeric.

Stamate este nevoit să se refugieze pe mare, cu o corabie închiriată, după ce astupase urechile cu ceară. Sirena este tot mai acaparatoare, irezistibilă, arsenalul ei de seducție constând în *cântări și gesturi perverse până ce o duzină de Driade, Nereide și Tritoni avură tot timpul să se adune din larguri și adâncuri și să aducă pe o superbă cochilie de sifed o inocentă și decentă pâlnie ruginită*.

Planul de seducție al seriosului și castului filosof Stamate pare invincibil, un impecabil ritual erotic al zânelor mării care-l ademenesc cu pâlnia spre alienare și dezagregare, străbătând anemic cu un cărucior prin canal. Frigid, sfidează Pâlnia cu țărână, obiectul seducției, consumă fiertură de ștevie și cade cu fața la pământ opt zile. Revenind la poziția verticală, erotizat, Stamate intră în compania Pâlniei, alimentându-i orificiile principale cu *tinctură de iod*, iar cu *legături de flori și dantele, o fixă alături și paralel cu tubul de comunicație*. Astfel urmează actul seducției supreme săvârșit în momentul în care Stamate, *istovit de emoție, trecu o dată printr-însa, ca fulgerul și îi fură o sărutare*.

Pentru Stamate, *Pâlnia* are valoarea unei seducătoare simbolice. Ea devine unica ființă de sex feminin cu un tub de comu-

nicație care i-ar fi permis să satisfacă și cerințele dragostei și interesele superioare ale științei. Stamate uită sacrele îndatoriri de tată și soț, obligații paterne și conjugale, subjugat de beatitudinea erotică a trecerii frecvente prin interiorul *Pâlniei*.

Primul enunț din partea a patra frizează o filosofie parodică a eticii erotice: *Fericirile mari sunt totdeauna de scurtă durată....* Fericirea durează puțin deoarece Stamate constată că orificiul de ieșire al Pâlniei se strâmtase, nemaiputându-se realiza niciun fel de comunicație.

Nedumerit și suspicios, Stamate se dovedește a fi vigilent în rezolvarea enigmei: în timpul nopții, chiar fiul lui, Bufty, intră și trece amoros prin interiorul Pâlniei. Pietrificat, necrezând în ceea ce-i văd ochii, dându-și seama de infidelitatea Pâlniei concubine, Stamate a luat decizia supremă: *Mai întâi își îmbrățișă soția devotată și, după ce-i dădu în grabă o vopsea, o cusu într-un sac impermeabil, în scopul de a păstra mai departe, intactă, tradițiunea culturală a familiei. După aceea, în mijlocul unei nopți reci și întunecoase, luă el pâlnia și pe Bufty și, aruncându-i într-un tramvai ce tocmai trecea la întâmplare, le făcu vânt cu dispreț în Nirvana.*

Sentimentul patern a învins impulsul vindicativ, încât Stamate a reușit ca Bufty să ocupe un post de subșef de birou, el devenind mai comprehensiv: caută prin tubul de comunicație, privește cosmosul cu ironie și cu indulgență, fără să scape de nostalgia *de a mai pătrunde și disparea în infinitul mic*. Strania lui experiență erotică trebuie înțeleasă ca o formă de inițiere

☑ și cunoaștere.

Față de acest eveniment erotic cu totul insolit, atitudinea autorului și a personajului bizar este de impasibilitate, mai ales față de cosmosul privit și față de *infinitul mic*, cel al ciudatului impuls erotic al *Pâlniei*. În Nirvana se va bucura de iubirea excentrică a *Pâlniei* fiul ingrat, Bufty, aflat în dispută cu Stamate, care nu-i blochează accesul la o fericire erotică de-a dreptul ezoterică. Numai în sensul unei hermeneutici hazardate, deopotrivă, avangardiste și melodramatice, putem accepta un deznodământ tragic după care filosoful dezagregat ucide soția, fiul și *Pâlnia*, obiectul iubirii lui extravagante, pentru ca apoi să se sinucidă ori să fie victima alienării mintale.

Turnavitu servește pe post de căraș de solicitanți ai lui Ismail și se gândește în permanență numai la amor, sentiment realizabil în compania celor veniți în audiență la Ismail.

Urmuz nu procedează totdeauna ilogic, absurd, în unele proze fiind riguros, stabilind o strânsă legătură între realitatea vieții personajelor și numele acestora. Personajul Turnavitu a lucrat un timp în meseria de ventilator pe lângă cafenele insalubre grecești și, după ce a făcut o vreme politică, a devenit *ventilator de stat, anume la bucătaria postului de pompieri Radu-Vodă*. După aceste două funcții îndeplinite, îl cunoaște pe Ismail, care, cu o inimă caritabilă, îl numește șambelan la viezuri, plătindu-l cu 50 de bani pe zi și tain, obținând și alte favoruri bizare.

Autorul însuși numește pe Turnavitu drept personaj *solicitanților să i se promită corespondență amoroasă*. Pentru

plăcerea bunului prieten și protector, odată pe an, ia forma unui bidon și, umplut cu gaz, face o călătorie exotică și imaginară în insulele *Majorca* și *Minorca*.

Inventivitatea epică stranie pe care o relevă prozatorul avangardist este debordantă, inegalabilă și inepuizabilă. Turnavitu contractează un guturai nesuferit, contaminează toți viezurii care, strănutând frecvent, pun pe Ismail în dificultatea de a-i mai avea *la discreție*. De aceea, Turnavitu este concediat. Consecința acestei hotărâri este tragică: Turnavitu se sinucide, după ce extrage *cei patru dinți canini*, dar suicidul este precedat de o răzbunare cumplită, *căci punând să i se fure acestuia toate rochiile, cu gaz dintr-însul, le dădu foc pe-un maidan. Redus astfel la mizrabila situație de a rămâne compus numai din ochi și favoriți, Ismail abia mai avu puterea să se târască până la marginea pepinierei cu viezuri; acolo căzu el în stare de decrepitudine și în această stare a rămas până în ziua de azi*. Subliniem creativitatea și inventivitatea autorului acestor proze bizare, precizia stranie cu care hotărăște soarta fiecărui personaj.

Urmuz ne-a mai lăsat trei proze de trei pagini în care personajul este anonim. În incipitul prozei *După furtună*, prozatorul simulează parodic descriptivismul și creează iluzia autenticității, atmosfera din literatura romantică, tenebroasă. Prima secvență descriptivă derutează și deturbează, în acest sens al romantismului, aducându-ne în atenție un erou romantic, un tânăr debusolat.

Urmuz trece de la pastişă, la parodie, eroul romantic, desuet, cade abrupt din sacru în profan,

mirosi și linse de vreo 56 ori în sir, fără să obțină niciun rezultat, cripta romantică năvălește în interior și, contrariat, își scoase spada în curtea mănăstirii. Fu însă repede înduioșat de privirea blândă a unei găini ce îi ieșise întru întâmpinare și care, cu un gest timid, dar plin de caritate creștină, îl pofti să aștepte câteva momente în cancelarie. Găina calmează eroul emoționat, eliberat miraculos de tentativa răzbunării. El are o criză de tandrețe, sărutând găina pe frunte, protejând-o, după care asigură curățenia în toate chiliile mănăstirii, rașchetând treptele cu moloz. Eroul romantic degenează din condiția lui umană în regnuri evident inferioare, avicol și vegetal: se îndrăgostește de amabila și seducătoarea găină, decis să întemeieze în compania ei un cămin conjugal, se complace în condiția existenței sale, în acrobațiile din copacul-dormitor, metamorfozându-se, apoi, în omul-pasăre.

Locuința conjugală vegetală, jubilatatorie, aduce eroului alte satisfacții de ordin material, financiar, constând în numărarea gologanilor, și estetic, în extazul stârnit de splendorile și măreția frumosului din natură. Este trezit din această stare de beatitudine, de exaltare materială și morală, odată cu apariția surprinzătoare a celor trei drumeți, inițial preținși prieteni, apoi, indezirabili trimiși ai Fiscului pentru a-i contesta domiciliul vegetal. Condescendenți, oamenii legilor financiare utilizează mijloace pașnice pentru a-l determina să abandoneze insolita locuință, promițându-i periodice *spălături stomacale, oferindu-i saci cu chirie, aforisme și rumegătură de lemn*.

Jurnal de Lună Mare

Brumar

M-a prins frigul într-o brândușă de haină și tremur ca un aurar al poveștilor cu faguri din metalul prețios. Noi n-am apucat să avem toamnă, iar frunza de prun a înghețat verde, nu să piară - să hiberneze parcă.

Numai închiderea lunii într-un cufăr - să ispășească de-acum într-o mie de ani și tot de acolo să ningă departe și nu prea departe! - mai putea produce atâta dezgust.

Au fost vremuri când îmboldeam negustorii de rostiri din dealurile subcarpatice cu admirația mea naivă pentru sărbătorile cuminiți ale cuvintelor. Apoi, dintr-o dată, așa, mi s-au încurcat bidiviii, am pus un preț de nimic bietelor animale și tot un dracu să le ia!

Pentru mine trădarea pare a fi rânduire doar sub ierburi adânci...

Niște potlogari au descoperit de curând cum să încetinească lumina dintr-o lampă cu petrol prost...

*

Minciună subțire ca firul de dinamită. Pentru toată lumea, ceea ce se întâmplă ar trebui să fie de acum doar un spectacol de ulicioară.

V-am întristat cumva aducând aminte de un cal șchiop - n-a fost de rasă, nici de tras la căruță, chiar lovindu-l cu măciuca? O fi fost mîrtoagă!?

*

Așteptăm să ningă dintr-o clipă în alta ca într-un desen naiv. Ce viață, oameni buni! Împreună ne-o ducem pe umeri - mătrăgună! - către zările unduitoare. Să

plecăm cu toții într-acolo, să ne lămurim, precum știma comorilor ce și-a luat mărgăritarele și s-a dusuuu...

Încercăm să ne (re)găsim în Țara Nenorocului. Iar gura nu ne mai tace. E posibil să fim zbiciți în continuare cu toții de încă o mucegăire, un amiros de unsoare marinărească, de podea, de corabie vopsită cu zeamă cactuși.

*

S-au strâns pe ogorul politicii românești atâtea mătânii de argilă, iar luna-i vraieste, Lelea Vraieste! Iar am traversat atâta viață - mi s-ar părea normal să amintesc îndoiala mea senină, acum și aici.

O dără de melc roșu a ieșit la iveală pe la noi. Nici o hartă stelară nu pare să o rețină. Doar vântul învelește în șube buturugile de scaieți de stepă, parcă dorind să verse, ca după o beție de ooff! și arătare în mahala...

*

Lumea a ajuns la un stăvilar fără cauză - se schimbă stâlpii poleiți cu salcâmi țepoși. Puțin ne pasă, vasăzică, s-a întâmplat în lipsa noastră, a urlat a nimicătură un lup și se va face.

Și toate drumurile duc la negustorii întemeiate de stele jupânițe către sud și către nord, în birje ce se încheiază numai după rang.

Gerul desenează pe-o mână de țărână un șoim de vânătoare și o pușcă austriacă. Tăcere...

Deocamdată stăm. Dacă vom petrece! Va trebui să fie ceva nemaivăzut să nu se mai mire nici măcar puturoșii...

Cer sur. O greață fără sfârșit, ca zborul unui porumbel de pe

Alex Gregora

Dunăre. Și așa se va alege praful de toate, se zvonește că pe la bariere bat furtul și prostia. Nedesfundate - drumurile - tot către ctitoria cea năruită se îndreaptă...

*

Aș vrea să auziți un zvon al celor două maluri ale Jiului. Cât se privesc! Iar apa din adânc, grea și mocirloasă până în undă, fiind doar un ax pentru echilibru. Dacă râului i-ar reveni glasul de altădată, i-am putea auzi jalea. Și fiindcă stai atât de bine cu imaginația, cititorule, poți observa cum prin albia râului curge o parte din sângele unui lup ucis de bunii vânători pe la izvoare.

*

Cu parfum de cuțit luna taie vânt de ninsoare. Nici să vii și nici să pleci!

Undrea

Când se dă jos amurgul ca un covor de podăreasă, mi-e dor să fug prin cârciumi, să-mi aprind lămpi sau lumânări de sloi pe drum. E liniște, ca în decembrie, rar câte un colindător taie aerul cu un bici și se crede frumos. Iar ninsoarea ar putea fi doar un bacșiș strecurat de niscaiva înger!

Îmi îmbătrânesc prietenii și parcă se adună pentru toți lăutarii cerului, pe ranguri: în rândul

☑ unu canarii, în urmă prigo-riile de râu. Totuși, chit că e lună de sanie, îmi doresc să vină cineva cu scrisori de zăpadă. Să mi se zică de sosirea lor mâine dis-de-dimineată...

Din copilărie am strâns câteva amintiri - candelice mici, ca să nu aprind și vreo necuviință. Cum îndrăznesc să scapăr una, mă văd tuns în felul breton, smoc de păr ca un gazon rotunjit pe frunte. Sigur că-mi stătea bine atunci, chiar și purtând cravata roșie de pionier, fluturând în vânt, zălog de legământ, p-i-o-n-i-e-r!

Am scris destul despre oameni ce, ajunși paznici la sacii cu bani, se chinuie să se ridice încă la înălțimea unei salcii pletoase. Și se roagă de-o fântână să vină mai aproape, să pună și ei piciorul pe cercul de deasupra, promițând că vor scoate iarăși la vânzare condică nouă cu datornici.

Doi ori douăzeci coți de postav negru și tot atâția zmei de-ai partidului aflat la putere nu slăbesc șaua, poate nici nu o mai au, au vândut-o, doi ori douăzeci politicieni grei, uriași, mulți. Numai mirosurile, altele, tocătură de carne veche în pachete din hârtie albă.

În altă viață, aud, alegătorului român i s-a rezervat o vulpe pestriță. Scapă de ea doar luntrea înecaților de la alegerile viitoare.

*

Un marinar chel, de pe la noi, arde de dor să ascundă luna, să-și scape necaz după necaz. Citi-torule, ai să-l găsești deseori în haine de matelot cuminte, reevaluând scândurici de la pupa la prova...

Scormonesc înspre politikă, nu răsucesc asfințituri!

*

S-a dat luna de-a-ndoaselea

și pare pândită de-o caleașcă cu un cal costeliv. Nu știu, pentru că n-am auzit, cine a înhămat animalul, cine i-a dat în consemn - pe linia vieții - pândă la astrul iubit fără sațiu.

Și când aproape nimeni nu se aștepta, a mai apărut un partid ce nu l-aș fi dorit nici unor prieteni. Amestec de mâl și bălegar nu-mai bun să crească buruiana. O aiureală - un zăr - care ar putea trece drept debit de tutun, dacă pe lumea asta n-ar mai fi atâția fumători înrăiți și proști.

Când scriu aceste rânduri îmi închipui un vânt de stambă proastă dându-mi ocol. Ca să spun într-o culoare moale de ce continuă cerul cu astrele, iar pe pământ de ce sunt oameni care se joacă de-a jegul.

Într-o gară mică, jefuită de vânt, au poposit câțiva căței de-acum, din noiembrie. Cu siguranță vor sta nițel, iar cu primul lup se vor duce. Să le vrea dihania binele?

Drept pentru care, orice om cu cap țuguat își închipuie că poate ridica un catarg și poate lua astrele ca reper ca să pună azimut o vale din ținuturile calde.

*

În nopți mai bune luna are ochii albaștri ca de păpușă. Gata... Nu mai pot fi mândru, sunt înghețat ca un arbore îmbrăcat în satin de vreo doică.

Când pofteste, Europa își trimite înainte hăitașii și câinii, lume veselă pe care România se grăbește să o accepte. „Te-am așteptat”, spune sora săracă și proastă, ca două cartușe într-o pușcă.

În acest amestec de batjocură și de afecțiune sosește, după obicei, șampania cu carnet de polițist. Orice flatulență de-acum

capătă volatilitatea parfumului de crocodil. Politicienii vorbesc însă despre o ceară veche ce ține loc de lege. Alții dau de ghici în palmă, doar s-o obosi vreo oficialitate să dea arvună vieții îndestulate. Ori să spună povestea ruinurilor Târgoviștei. Nu cea cântată de ofițerul patriot Vasile Cârlova. Alta, de care, de atâția ani ne pasă.

Pe urmă, observ că lumea noastră a dat peste un decorator cu destulă imaginație. Cu o frenezie iscată de problemele de la bănci, lucrătorul simplu a ajuns la dușumelele țărilor proaste de pe vechiul continent. Câteodată, chiar pietrele prețioase coclesc în icoane și li se face sete sfinților în alt timp. Încă buimăcit, eu mi-am propus aici doar un strigăt mic.

Conducătorii unor națiuni ale Europei sunt asemenea bogătanilor berberci ce pornesc animalele din zori către niște pini în ceață. Trebuie spus acest lucru. Iar ceasul siestei cetățenești este necesar să fie schimbat. Într-o astfel de împrejurare românii ar fi zis: Ei, aș! Lunga criză economico-financiară pare că place, de pe urma ei se maturizează și se macină trăitorii.

Notă: am luat ochii lumii drept știubeie cu vin-pelin.

*

N-a nins și nu pot ghici dacă-i de noroc sau în acest fel se arată nebunia unui anotimp ce nu se respectă. Nu mai pomenesc despre lumina iernii, aș fi vrut să urlu, însă, iat-o, doarme ca o leoaică. Între ajunul Crăciunului și Anul Nou trăiesc parcă o săptămână a spaimelor. Întâmplările se dau pe sume mici și de aceea îmi pasă.

☑ Iar mesajele politicianilor nu le-am auzit și asta pentru că nu au fost. Cred că le-a pohtit a lene, mai ales celor de la putere, să mai spună ce, să explice cum și de ce s-a ajuns în acest punct critic.

De sărbători îmi revine în minte zicala străveche despre purceaua ce-a murit în coteț, numai că, de ceva vreme, mulți dintre români nu au nici coteț, nici animal. Așa că, haideti să ascultăm împreună sfatul mioarei din baladă ce ne sfătuiește să mai punem și-un câine, să ne apere de noi înșine. Ori, tocmai acest „haideti” comun este greu de închipuit.

În toate serile, mă bucur de colindele unor copii mărunți și sărmani ai acestui ținut trist. O impresie de depărtare, de eteruri promise. Uite unde s-a ajuns, și mai sunt sfătuit să fiu fericit, deși am senzația de ceva funerar, iar speranțele toate chiar s-au dus ori costă cam cât o odaie în cer.

...Și, deodată, toate orașele românilor mușcară câtă lumina-re, de sus, din lateral, de jos, de bine de la măriile-lor primarii. Parcă prea multă și atât de scumpă! Toți *cinovnicii de la catastih* - umpluți cu călți - se bucură de faptul că ei nu vor plăti, că-i dată de aleși. Oameni.

*

Am mai observat că lumina din orașele României, de sărbători, este contagioasă. Se dă multă, pe coclauri, pe la vulpașini și amorași, să am pardon, madam! Dacă ar trebui să mi se asculte sfatul, aș cere ca amenajarea cu beculețe să fie mai moale, semn de oameni cu scaun la cap sau băutori de... soma. Mi-e greu să vă conving că am dreptate, eu sunt învechit, citesc în refugii stelare,

sunt deghizat în polițaimaister la cer și amendez cu sume de înger.

Într-un loc s-au spintecat animale și primesc miros de sânge nedumerit, mă îndrept într-acolo să ghicesc dacă românii vor fi fericiți în anul ce vine. Ce să spun, sunt speranțele precum greața, mai analizez, încerc să nu scap ceva...

Bine că s-au realizat părțile pentru schiori, gata-gata nu și mai ia vreunul tălpășița către Austria, rămâne în coastele carpatine, tăvălește progresul și duce traiul numai în sus!

Înainte îmi plăceau drumurile la munte, erau goale, dar acuș parcă se aruncă omul peste balustrade cu atelajele. Boierii de alaltăieri erau puțini și cu frica în sân. Ceilalți, actualii, câteodată urâsc pisicile și câinii, dau prafuri pe șosea și par puturoși. Am un chef teribil să mă îmbăt. Cu zamă de ouă de cucu și să adun numai cuvinte lipicioase de satir.

România a fost așezată într-un balansoar de lemn cam dogit, se leagănă după vânt crezând că-i unitate eoliană de produs energie electrică. În jur pute urât. Precum altor slugi românul mai deretică pe la nemți, spanioli, italieni, irlandezi, portughezi, englezi și franțuzi, cară și spală cearșafuri și se pricopsește. Însă cetățeanul nostru trăiește de aici, rămas pe plaiuri într-o dulce zăceală, se scarpină în chibrit și aprinde mangalul.

De ce să mă lupt în aceste zile cu ceața? Uleiul greu de aer are culoarea sodei ieftine, mă învăluie cu nimic și mă citește, mă dușmănește, ca pe-un jurnal vechi. Stau neclintit, scriu și spurc doar cu o unghie crescută ca tălpicul de sanie.

Rândașii șoptesc spăimoși că

doar unei muieri ce s-a dat la un arendaș hoț - căruia mușterei de grâne i-au plecat toți, scârbiți, hoț, mereu hoț, și fără rușine... - animalele din bățatură nu-i mai valorează vreun sfânt, iar vinul din beci i s-a adăpat cu jii.

România se trezește uneori, poate prea rar. Într-un vestmânt poartă gândaci, pe cei mai grași, adunați (și - doar) de actuala stăpânire. În sfârșit, trag nădejde că ar trebui să mai dea cineva din când în când cu mătura.

*

Miroase a sfânt și a periferie numai pentru că opoziția română nu face și nu drege. O spun chiar și ipsozarii din piața media, pe-un preț știut doar de musca din cămară. Orice ban frumos duce la o legătură de ștevie proaspătă, stăpânește și liniștește ograda. Ochi al dracului ce înserează și cade mereu și duce în ispită.

Din această acustică nu avem spor, strângem averea grijilor a două armate ce poposesc la noi ca niște cărți măsluite.

Un divan al anotimpurilor bate litere pe nicovale de frig. Tot așa a luat formă o talangă ce cântă cu îngeri și fuioare de zăpadă. Privești printr-o fereastră ovală, te lași și tu jefuit și te îndoiești.

În această iarnă fiecare își poate închipui aritmetica drept altoi votului de mai an, pe ceață și pe umezeală.

Toată febra acestei înfrigurări naționale trebuie să aibă o cauză, fiind exactă și vinovată, dar nu căutată la măcelarul ce (în)tocmai a sacrificat un vițel sterp și cam muieratic, obosind vita degeaba. Ajutorul - un flăcău prost, ce i-a dat în cap cu toporul - a rămas de atunci proprietar privirii

☑ pline de milă ce stăpânul nu i-o poate suporta. Copitele? Dă-le la câini!

S-a dus vremea când avea țara prăpăd de bogăție, iar românul porunca atâtea pahare de vin-pelin ținut în butoiașe, mâncare multă și laudată, veselie cu gura până la urechi, cam atâta câtă ar fi șoseaua de la munte până la mare, iar de acolo s-ar mai încălca și pe vapoare. Ca să nu spun în continuare și faptul că ne-a rămas România acum, de la măriasa alegătorului, doar prafu' de pe tobă, dacă nu s-o fi dat la casa de amanet a Europei și acela.

Dinadins consider faptul că forța de opoziție este doar o cojiță de pâine nouă. Am spus! În zorii cei vineți ai unui coșmar...

Câți își vor dori răscumpărarea unei proprietăți mai vechi? Creangă de mărgean cu miros de mulțime asudată. Ia te uită ce își mai bășică, încă, unii palmele, când le trece pe la poartă fălosul risipitoriu...

*

Ar fi nins azi, dar aștept să sosească bălana mâine, să mi se întărate pofta de zăpadă, de sănii și de zvonuri. Până atunci, înțeleg să păstrez căluții de ciocolată, pe jumătate adormiți, în încăperi scunde, cu tavane scrjelite în ramuri de brad.

Prețuiesc fără sfârșit seninul rece și sugrumător, somnul cu otravă sau după glonț și las să crească o stea de tablă. Unde zilele sunt pline de potcoave de armăsari ungurești, de vânturi care bat velinte țesute din buruieni împuținate.

Și pe urmă, nici nu găsesc vreo logică vântului ce bate în ferestre și nu spune ceva clar, numără doar resturi de lume, lustruiește de parcă ar fi de gheață

și se aseamănă leproșului care a apărut în calea Domnului, la semn de creștin desfrunzindu-se de boală ca un trandafir.

*

Târgu-Jiu. Decembrie. Sunt încărcat de umbre și pândit de-o ninsoare urâtă a dimineții acestuia fără noroc. Bat clopotele dintr-un singur loc, dintr-o singură parte a lumii.

S-a învechit și dimineața, n-ai de unde să știi până când nu te vei trezi. Semnele toate sunt identice, fie că reprezintă doar râul vieții și, deodată, un cer secret.

Ieri am observat prin târg un lup încălțat în foi de dafin. Adevăruț e că nu-l cunoșteam, închipuindu-mi ca fiind devreme pentru o așa fință de zăpadă. Iscusită, sălbăticiunea împingea un pahar cu whisky, având în el cubulețe mici de gheață și cam două degete de alcool. Cât să nu borască boierul.

Și imediat pârăsc pe-o sumă fabuloasă ministrul cu fustă ce a urcat treptele roase ale puterii numai așa, ca să borască pe soarta altora. Dacă mâine mi se avansează niște șoricei portocalii, vă spun și despre toate iatacurile și aceea lentă, neîntreruptă mișcare a timpului. Într-o despuiere nesimțită, femeia asta a cumpărat o frunză cu prețul a mii de cai. Pentru că nepriceperea are urât la boale, iar grijile nu-s pentru alții, pentru sine.

Un număr și un arcan, iluzii de iască, mi-aș lua mie și o biciușcă compusă din două fire de vifor. Scriu de aceea în ceața moale, prinos de fum și mă primenesc de străbune colinde.

*

E lung drumul, îl iau la talpă și nu-l iau. Mersul pe jos a fost

adjudecat de pehlivani îndârjiți, iar din Europa aflu vești de cârligătură: ba, inevitabil, cade euro, ba, cu siguranță, s-a salvat ca un ibovnic de soțul vreunei safte ce caută plăcerea pe dușumea, ca grăjdarii...

Tare frumos e românul! Se uită lung la mălăiețul păr din gospodărie, dă semne că vrea, deschide gura și așteaptă lefile restante tocmai când se apropie Anul Nou și are mare trebuință.

Un prieten căuta o pricopsea-lă de scaun într-un oval de monastire, numai să-i fie deajunse credința și taxa de chirie, că s-au sporit și ele, la poruncă. Unde mai pui faptul că în țara mea și șezutul s-a impozitat, ba fiecare ridicare importantă de cur are TVA și chiar dobândă de întârziere, de aceea nu bate vântul, nu vulesc îngerii, grămezi de tăciuni se prăbușesc în cer, se schimbă pe vrăji, toate scaunele semănând a tigăi.

*

Zi dinaintea Crăciunului, vopsită doar cu amurgul, altfel ar fi cu mult mai bine. Zi cu gust sălcii de veste tristă: a murit Vaclav Havel. În puținele imagini care se dau la televizor, cu mult de dinainte, nu-l văd bolnav, doar chipul îi este îmbătrânit. Înțeleg că a murit în somn, adică discret, poate cu gândul să se trezească sub formă de abur, pâș, pâș, dar pe la ferestre ca să nu-l ia vântul, dacă i-ar mai păsa de ceva.

La noi curțile sunt pline de brabeți, împrumutând și un aer sărac, mireasmă de șorici ars și copt cu paie. Iar în această așteptare, demnă, mă simt, deodată, privit, poate de un alt loc unde molfăie focul în șeminee. Vinul fierbe și este așteptat în cămile

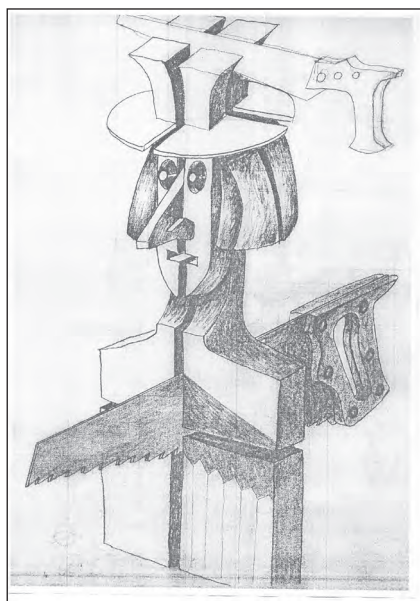

☑ înflorate de pământ. Pâinea se coace în umbră și în spuză. Pot să mă și arăt, băiet cu părul umezit, ca un înger venit de departe aducând cu el una, două monezi bătute în aur.

Și mai aflu că a murit, în tren, Kim Jong-Il, președintele din Coreea de Nord. Croit dictator de mic și înainte ca el să protesteze, pentru că partidul unic nici nu concepea să fie altfel. Dictator la jumătatea de țară coreeană, căruia istoria i-a oferit în dar o perucă și grozăvia comunismului biruitor. Ca în povestirile cu zmeii ce duc în spate o dușmănie nevindecabilă. Cealaltă jumătate de țară, fără partid comunist și fără tatic, n-a apucat să cheltuie vreodată (ne)măsurarea prosperă. Asta o spun mulți, dar și eu, tot așa.

Sunt mai bogat cu un câine zgribulit lângă ulucă. Felinar pierdut, puțin îmi pasă de unsoarea asta de frig arctic, îl străbat ca o biciușcă, îi tocmesc lumină lină, din niște cufere îi număr parale vechi, pe urmă îmi și jur că sunt strein cu mine.

Vaclav Havel nu i-a semănat nici pe departe lui Mihail Gorbaciov. Țarul rus - la bază fiind un

activist de partid - și-a fărâmițat imperiul din prea multă naivitate. Cred că și-a dat seama de ceea ce a făcut târziu, când tăvălugul libertății devenise de neoprit. Intelectualul președinte Havel a realizat însă ceea ce trebuia: a dat posibilitate cehilor și slovacilor să aleagă. Simplu, fără bănuieli prostești, cu bacșiș de libertate, fiecare trăind după pohta ce-o pohti-o.

Sfârșit de an. Sunt trădat, din nou, un gând rătăcit dă chip la o anume transhumanță, pe zăpadă. Uite, dacă mâine ninge, iar după câteva zile o să fie frumos, va fi musai să plece și o sanie fâșuitoare ca hainele unui logofăt. Deja se aud clinchetele de clopoței, întâi șerpești, apoi închiriați. Cine știe de unde?

D-apoi, lumea noastră are parte de un mers amânat, fiind a tuturor, unii mireni, alții împărați.

Pe când exista, statul nostru îmi amirosea a belșug de pâine adusă de tata. Ca să fiu sincer și mereu cu câte-o întâmplare la subțioară, acceptați să mă mai dau pe derdeluș de iarbă, către asfințitul cel care, cândva, îi furase, dintr-o pricină oarecare, bicicleta cu care mergea la serviciu. Iar el, săracul, folosind ciclul ne aproviziona cu ce îi pica. Și cu toate că viața-i o furăciune continuă, astrul serii a zăbovit din acea seară mai înțelept peste casa noastră, să-l taie cu o nuiate miri cine ori să-l îndrepte către drumul bun pe hoț. Aș fi vrut atunci mult să mă îngeresc puțin și să-l găsec pe mișel. Iar acum mi-e dor, de bicicleta omului ăsta, din pricina coșului încăpător prins pe aripa roții din spate și încărcat cu pâine neagră, coș în care mai scăpa, din când în

când, și câte-o aripă de fluture, ca să ne ridicăm cu toții către comunism, să și zburăm într-acolo, adică în jos.

*

Ziua aceasta - magnetizată cu întinderi albe de ceață - devine de-a dreptul păcătoasă, de ospăț și de prostie. A trecut, să nu vă spui cine, persoană importantă, hâc!, pe la guvern ca să mai dea un zvon, două, și a plecat scurt, ca din adăpostul slugilor. Putea, măcar, să scurteze capul unuia, cunoscut șolticar, ori să-l ducă legat la alt palat, cu jandarmii (sacoșe de rafie umflate mătreață, semn al bogăției mintoase!) după care mor femeile când vitejii(!) lovesc scurt cu pulanul nemulțumiții.

Mă întorc – venețian? - la puternicii zilei. Plătesc birjarului cu doi fluturi și-l rog să aștepte prin cartier. Între timp, iată ce ar trebui să mai fac: să le măsoz guvernărilor minciunile și să calculez - de voi putea - de câte ori vor înconjura cu lungimea minciunilor pământul; și-atunci, cât de mult le aruncă pe la toate răscrucile ca pe bănuții mortului; dacă i-a părăsit pe români norocul; dacă s-a furat un ochi de șarpe, altul de maimuță; dacă s-a sbicit crivățul; dacă în prăvălia de la colț s-a dus vin tulbure; dacă aerul bun este amarui; dar câte și mai câte nu ar trebui să îndrăznesc!

Sunt acum în orașul meu - important ca un cui dacic la care se uită doar lupii. Aș vrea să primesc bacșiș câțiva fulgi de nea, bulgări de cărbune și un morcov. „Sosesc mâine”, aud, și îmi pun în gând să-mi caut haine de stofă groasă și să călătoresc din casă mare în casă și mai mare..

Anticonformism și narațiune figurativă

Ion Popescu-Brădiceni

În repetate rânduri m-am pronunțat despre pictura lui Florin Hutium ori despre a lui Armand Landh. Reamintesc – de ce nu? – cu mândrie că lui Vasile Fuiorea și mie ne-au fost studenți eminenti, dar, mai ales, învățăcei însetați de nou. Mărturisesc, iată, deloc tardiv, că m-au pus zdravăn la treabă, căci de dragul lor și a încă doar câtorva, m-am prezentat în față-le cu seminariile și cursurile făcute de acasă.

Pe Florin Hutium l-am publicat, zilele trecute, cu un complex auto-referențial/autopoeziec, în „Miracol de Brădiceni” intitulat, inteligent-sugestiv „Memoria umană: depozit al timpului trecut”. Articolul se subdivide în trei subcapitole și ele ironicofantastic „botezate” vădind totodată un bagaj teoretic exemplar: „Exercițiul proiectării mașinilor pentru recuperarea timpului trecut” (intertextul la proustianism e la vedere, nu?), „Recompunerea amintirilor într-un sistem imaginar al întâmplării primordiale” (unde relația fluxul memoriei-înțoarcerea la arhetipuri e transparentă cu program); „Mobilier erotic – un experiment materializat în termeni simbolici vizuali” (ciclu unde graficul și vizualul cunosc un transformism de frontieră, la intersecția suprafețelor și corpurilor geometrice).

Geometria ca suport al creației, redarea grafică a tridimensionalității, rediscutarea raportului dintre cultură și civilizație, toate îi permit

artistului să se exprime cu siguranță de sine, cu aplomb estetic, până la a-și configura o artă poetică semidizidentă: anticonformismul.

Răsfoind niște dicționare domeniiale ale mișcării artistice dau peste anti-doctrine mai vechi: abumanism, anarhism, antiartă. Dar când ajung la Bad Painting, în dreptul acestuia se arată că prezintă transavangarda internațională (în speță americană), care se inspiră din scenele urbane și din semnele sale (graffiti), din pictura decorativă a anilor 1950. Anacroniștii ar fi pus la loc copia și citatul, ironia și emfaza. OuPeinPo s-ar fi autorecomandat ca bazându-se pe matematică și dând drept exemple „Ipoteza mesajului ascuns” (Bastit, 1989), Lipopictul Marii Arce (DeWasne, 1989), Lamellisecțiune-permutativă (Vanarski, 1990).

Pop art-ul a experimentat culoarea acrilică, colajul pe pânză și serigrafia. Reprezentarea se revendică din publicitate, din artă populară. Pictorii au folosit cadrul frontal și vederile în perspectivă. Pânzele ne apar lizibile. Personajele și obiectele sunt împodobite cu culorile vii, aferente unui folclorism reciclat și adesea disonante din publicitate, și demonstrează o nouă abordare a (trans)realității.

Florin Hutium recurge la mitul morilor de vânt donchijotiste; informalismul său vizează unele tendințe extreme ale picturii non-figurative; rapelul la memorie coincide cu exploatarea Fluxului conștiinței autoreflexive. Rememorarea oarecum Desperado este pentru el o experiență definitorie, erică, fie el tonu-i grav ori glumeț. Dacă realul îl devorează, gândirea e ultima fortăreață căci grefată pe fon-

dul ei pictura e un mijloc de întregire, autocunoaștere și reflecție asupra universului interior alienat ori salutar, capabil de rediscutarea analitică a marilor teme și a mitologiei personale dar și transpersonale (adică de autoapărare în fața agresivității celor proști ori decăzuți politico-social, corupți etc.)

Oricum și Florin Hutium, în tablourile sale largi, și Armand Landh, în figurile sale narative, ne asigură necesarul confort al lecturii, deși limbajele, solicitante, ambigui, recurg la organizarea intrigii, la ordonarea detaliilor, la scriituri sensibile, îndrăgostite de ieșirea din normă, de aberantul incitant. Atenție însă: limpezimea de suprafață e dublată de discursul indirect. Cele mai concrete incidente se leagă în final într-o poveste interioară, ni se dezvăluie roțițele gândului incipient. Oricum, figurarea narativă practică de cei doi artiști critică societatea de consum; tabloul nu mai este un obiect al contemplării ci o unealtă de comunicare ezoterică-exoterică.

În „Sfidarea retoricii. Jurnalul german”, Eugen Simion e de părere că esențială într-o pictură actuală e barthesianul dublet studium et punctum. Mai e imaginația vie și amplă, sensibilă și îndrăzneată, dar la fel o altă gramatică a liniei și a culorii. La Puiu Hutium este o implozie a structurilor, la Armand Landh o explozie a lor eliberată de orice constrângeri... academizante, simulând pictura naivă.

Poeme

Dumitru Dănaș

Chimiță roșie

– „Unde ești, Chimiță?” –
întrebam, copii,
jocul având noimă,
dacă să-l joci, știi...

– „Unde ești, Chimiță?” –
astăzi dacă-ntrebi,
un răspuns ca lumea
greu e să-l încherbi.

Greu, că totul este
cu josul în sus,
de la Răsărit
până la Apus

– „Unde ești, Chimiță?” –
iată, întreb eu:
– Undeva în lume,
dar mă găsești greu.

– „Unde ești, Chimiță,
pe-acest timp sinistru?”
– Astăzi, în Crimeea,
iar mâine la Nistru!

– „Unde ești, Chimiță?” –
insist, nu mă las –
– Azi vreau la Kiew,
mâine la Dombas!

– Ce culoare ai,
Chimiță intrusă?
– Roșie și-mpușc
doar în limba rusă!

*(Fotograme
din istoria recentă)*

Vitalism

*(Fotogramă din
„Parcul Brâncuși”)*

Ciripit și croncănime,
dor de sex și de puime,
c-așa-i legea verzii ierbi:
să iei foc și să te-ncherbi –

ce urmează, știm de Paște:
oul ființă vie naște,
că numai Iisus a fost
din Duh Sfânt născut în post

jertfit să salveze Omul
care fraudase Pomul,
iar viața – o năpastă –,
nu poate să fie castă

așadar: în parc, ciori mii,
nuntă vie, nu stafii,
duh de primăvară nouă
cu împerecheri și ouă!

Inscripție pe o petală târzie

Ce faci, Doamna mea de aur,
fluture pe-un vis de plaur?

Pe-unde umbli, căprioară,
ne-mpușcată (a câta oară)?

Lațul de l-am pregătit
în păduri cu mult iubit,
tu mereu l-ai ocolit –

De ce, Doamna mea de aur,
izvă dulce, flori de laur?

Zice neamțul...

„Langsem, langsem” –
neamțul zice,
dar eu, românul ce mi-s,
ce să înțeleg din spusă
în nemțește fiind zisă?

„Langsem” – am aflat, apoi –
e „încetul” de la noi,
deci, scofala nu e mare
cât încet e fiecare

„Langsem, langsem,
aber sicher!” –
zice neamțul pe măsură,
iar eu, românul muichii,
văd că nu-i cimilitură.

căci, de-i „sicher”
și e „gut”,
e „lucru bine făcut!”
cu răbdare și măsură
și cu mai puțină gură!

*(Fotogărite
din realitate)*

Ploaia e globalizată

Plouă mult, ca-ntotdeauna:
trist, glodos, ca niciodată,
plouă și-n UE întruna –
ploaia e globalizată...

o ascult căzând din streșini,
în bazalt săpând tenace –
ca-n Veneția mă simt,
ori ca-n Londra, n-am ce face...

... o accept! Un FMI
îmi dictează ca să tac;
eu ascult că – nu-i așa? –
sunt european, nu dac!

*(Fotograme
din realitate)*

Nivelurile metasensibile ale Identității Brâncușiene...

Ion Popescu-Brădiceni

(urmare din pag. 1)

„În ultimele două păsări, albă și neagră, m-am apropiat cel mai mult de măsura adevărată – și m-am apropiat de ea cu cât reușeam să mă lepăd de mine însumi”[6]. Același lucru „Pasărea” reprezintă căutarea unică, identică cu sine însuși, dar ea reunește arhetipalitatea nocturnului și a diurnului[7] sub efigia inconfundabilă a măsurii adevărate care și ea se dedublează, din unitatea-i indestructibilă în lepădarea de sine.

1.d. Deci, pentru a stabili o identitate, trebuie apelat și la diferență[8], care în cazul lui Constantin Brâncuși este fie reflexivă fie autoreflexivă. Dacă gândirea sa artistică s-ar identifica perfect cu obiectul ei (adică s-ar pierde în identitatea obiectului gândit), atunci ea nu ar mai putea gândi decât de-ne-gânditul, adică nimicul (Ne-ființa)[9]. O primă mărturisire ne și inițiază în această filosofie transontologică (a se citi: transpersonală – n.m., I.P.B.): „Când lucrez, se pare că un Absolut se exprimă prin mine, eu ca persoană nu mai contez.”[10] Până și „arta este o oglindă în care fiecare vede ceea ce gândește”[11] instituind diferența dintre sacru și profan[12], dintre calitativ și cantitativ[13], dintre frumos și urât („Arta este jocul între frumos și urât, un joc insesizabil prin rațiune”[14] și sesizabil prin irațional[15]); ori prin intuiție („Arta se naște intuitiv, fără rațiunea însăși care nu poate fi explicată a priori”[16]).

1.e. Constantin Brâncuși a căutat forma negăsită, care fuge mereu[17], forma adevărată care sugerează înfinirea[18], forma cu care ar putea mișca universul[19], forma vie[20] într-o metaforă vie[21]. Frumusețea fizică (cea

cantitativă) a înlocuit-o, demiurgic, cu frumusețea spiritelor cultivate care „cer forța frumuseții spirituale”[22].

1.f. În gândirea-i cutezătoare, sculptorul „Cocoșului” și al „Țestoasei” reclamă imperativul resorbției transcendente. Citez: „E nevoie ca viața individuală să fie resorbită în gândirea universală, pentru ca frumusețea unei opere să devină evidentă pentru toată lumea”[23]. Această gândire – una alegorică[24] - caută simboluri și sacralități, esențe (a se citi arhetipuri – n.m., I.P.B.) ascunse în material, încearcă să se apropie de „sensul real al lucrurilor”[25].

1.g. Așadar sculptorul de origine hobițiană și școlit la Brădiceni practică o estetică / o poetică a complexității rezolvate cu inteligență[26], în care subiectul și obiectul se redistribuie în intersubiectivitate și interobiectivitate, difuz armonizate cu sufletul materiei”[27] și cu limba materialelor utilizate[28]. Ne-gânditul (Neființa) și Gânditul (Ființa) (Non-A și A) vor fuziona în starea T[29] și se vor angaja, dimpreună, în logica dinamică a contradictoriului[30].

1.h. De-ne-gânditul – enunțăm în 1.d. – ar fi nimicul. Iar „Nimicul este negarea totalității ființării, este ne-ființarea în chip absolut.”[31] – afirmă Martin Heidegger. „Nimic nu-i scapă marelui gânditor (Socrate – n.m., I.P.B.), el știe tot, vede tot, aude tot. Are ochii în urechi, urechile în ochi”[32]. Adică, gândirea lui Brâncuși, care întruchipează, ca avatar, pe Socrate realizează că numai pe temeiul originării stăride-revelare a Nimicului poate Dasein-ul omului să se îndrepte către o ființare sau alta și să se aplece asupra ei.

Interpelarea mea privitoare la

Nimic este menită să ne înfățișeze metafizica însăși. Iar metafora este modalitatea de a întreba dincolo de ființare, în așa fel încât ființarea să poată fi redobândită, ca atare și în întregul ei, pentru înțelegere. Dar dacă Esența Daseinului este tocmai transcendentă? Dar dacă în măsura în care Dasein-ul se raportează, potrivit esenței sale, la o ființare sau alta – fie că această ființare este chiar Dasein-ul, fie că e diferită de el, – el provine deja de fiecare dată, ca un atare Dasein, din Nimicul revelat? „Dacă prin chiar temeiul esenței lui, Dasein-ul nu ar transcende, adică dacă nu s-ar menține dinainte în nimic, atunci el nu s-ar putea raporta nicicând la ceva de ordinul ființării deci nici la el însuși.”[33]. Așa că Brâncuși este întemeiat să exclame: „Fără esența în sine, a înțelege nu este nimic.”[34] ori să proclame că nimicul însuși are o dublă transcendență: dinspre esența-în-sine și dinspre corecta ei înțelege ca trăire: „Vrem întotdeauna să înțelegem ceva, dar nu-i nimic de înțeles, tot ce puteți vedea aici are un singur merit: este trăit.”[35]

2. Identitatea ca specie

2.a. Al doilea înțeles al identității ține de specie[36]. Gândirea de două ori, sau re-gândirea aceleiași, este prezentă, și ea, în opera lui Constantin Brâncuși. În acest sens, starea T – la care mă referam în 1.g. – realizează, conform axiomei non-contradicției, unificarea cuplului de contradictorii (A, non-A), însă în același timp este asociată altui cuplu de contradictorii (A', non-A'). „Aceasta înseamnă – ne avertizează Basarab Nicolescu – că se poate construi, pornind de la un anumit număr de cupluri reciproc exclusive, o nouă teorie,

☑ care elimină contradicțiile la un anume nivel de Realitate, însă ea nu este decât temporară, fiindcă va duce în mod inevitabil, sub presiunea conjugată a teoriei și a experienței, la descoperirea de noi cupluri de contradictorii, situate la nivelul nou de Realitate. Prin urmare, această teorie va fi la rândul său înlocuită pe măsură ce vor fi descoperite noi niveluri de Realitate prin teorii și mai unificatoare. Procesul va continua *la infinit* (s.m., I.P.B.), fără ca vreodată să se poată ajunge la o teorie complet unificatoare”[37]. Axioma non-contradicției iese și mai consolidată din acest proces. Astfel, vom putea vorbi de o evoluție a cunoașterii, fără a putea vreodată ajunge la o non-contradicție absolută, implicând toate nivelurile de Realitate: cunoașterea este pentru totdeauna deschisă. Gradele de materialitate induc o săgeată de orientare a transmiterii informației de la un nivel la altul. Nivelul cel mai de jos al *Coloanei Infinite* și nivelul cel mai sus se unesc prin intermediul unei zone de transparență absolută. În fapt unitatea deschisă a lumii – al cărei simbol e Coloana fără sfârșit – presupune că ceea ce se află jos este la fel cu ceea ce se află sus... Izomorfismul dintre sus și jos este restabilit de zona de non-rezistență (care corespunde sacrului). Această cunoaștere infinită nu este nici exterioară nici interioară. Ea este în același timp exterioară și interioară. Zona de non-rezistență joacă rolul de terț inclus în mod secret, care permite unificarea, prin diferențele lor, a Subiectului transdisciplinar cu Obiectul transdisciplinar[38].

2.b. Transdisciplinaritatea este transgresiunea dualității ce opune cuplurile binare: subiect-obiect, materie-conștiință, natură-divin, simplitate-complexitate, diversitate-unitate, evadare-intrare,

moarte-resurrecție, redare-transfigurare, etc. În concepția lui C. Brâncuși „Simplitatea este complexitatea rezolvată”, fiindcă această complexitate este soră cu inteligența însăși[39]. Așa se face că, în viziunea brâncușiană, complexității infinite a Obiectului transdisciplinar îi corespunde simplitatea infinită a Subiectului transdisciplinar. Se dă prin urmare pe calea artei un sens nou verticalității ființei umane în lume. „În locul verticalității stațiunii bipede, consecință a legii gravitației universale, viziunea transdisciplinară propune verticalitatea conștientă și cosmică a străbaterii simultane a diferitelor niveluri de Realitate. Aceasta este verticalitatea care constituie, în viziunea transdisciplinară, fundamentul oricărui proiect social viabil.”[40]

2.c. Cele două reluări la pasărea și muza adormită nu trebuie socotite reproduceri ale operelor primare, căci au fost concepute diferit. Sculptorul nu le-a reluat pur și simplu pentru a le face altminteri, ci pentru a putea merge mai departe.

2.d. Meditația, reflecția estetic-poetică în doi termeni / și în doi timpi a lui C. Brâncuși / e repetitivă. Arta nu este o minciună, ci adevărul *absolut*. Arta este *creare* de lucruri pe care nu le cunoști. Arta este jocul între frumos și urât, un joc insesizabil prin *rațiune*. Arta e tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte. Arta e altceva decât redarea vieții, e transfigurarea ei. Arta nu-i o evadare din realitate (profan) ci o intrare în realitatea adevărată, în *singura* realitate valabilă (sacrul). Arta nu e nici modernă nici veche, ci e artă *și atât*. În arta primitivă nu vedem naivitate ci forță și voință. În artă nu există I-ul, al II-lea, al III-lea. Arta este ca o epavă în *plină* lumină. Toți creatorii sunt artiști. Însă nici artiștii n-ar exista,

ci numai oameni care simt *nevoia* să lucreze în bucurie, să cânte din nou asemeni păsărilor. Pentru acești oameni mari, artistul ar face în fond niște jucării, căci el e ca viermele de mătase. Acestor noțiuni care aparent se contrazic, C. Brâncuși le oferă „paix et joie”, echilibrul între antiteze, unul stabil, odihnitor, cathartic, care „să vindece contrarietățile interioare ale omului”[41]. El pledează pentru frumosul ca echitate deplină, absolută, ca imediat să definească frumosul ca fiind „armonia diferitelor lucruri opuse” căci „cu cât este mai greu să reconciliezi lucrurile cu atât este mai mare frumosul”[42] din procesul finalizat.

2.e. Aforismele întrețesute mai sus trădează caracterul dialectic al logicii dinamice a contradictoriului și polivalența sa tripolară transfinită. După cum se poate lesne constata, cu ajutorul principiului antagonismului și al caracterului energetic al logicii contradictoriului, această logică este o dialectică; și dialectica nu pare a putea fi altceva decât logica brâncușiană însăși: cel de-al treilea termen al său, terțul inclus, nu poate fi sinteza hegeliană, al treilea termen al logicii lui Hegel, pentru că el este, dimpotrivă, starea logică, momentul dialectic al celei mai puternice contradicții. Cel de-al treilea termen se comportă de-o manieră deblocatoare căci, privind mai îndeaproape lucrurile, vom vedea că dialectica revelată de logica contradictoriului este o întreită dialectică; adică ea va genera trei dialectici: o dialectică pozitivă sau afirmativă (care este în plus identificatoare), o dialectică negativă (sau diversificatoare) și o dialectică a falsului sau, propriu-zis, contradictorie (sau a îndoielii dubitative). „Logica dinamică a contradictoriului este polivalentă prin însuși faptul că este bidinamică și tripolară”

☑ lară: structura sa este polivalentă tripolară transfinită opusă, categoric, logicii fixului, desăvârșitului, absolutului sau infinitului.”[43]. Orice conjuncție contradicțională evoluează spre conjuncția sinergică noncontradicțională. În final se impune integrarea în arsenalul demonstrației științifice a unui postulat lupascian reîntemeietor în brâncușiologie: „Fiecărei identități trebuie să i se asocieze o nonidentitate sau o diversitate contradictorie, astfel încât ele să fie amândouă procese dinamice ce se actualizează și se potențializează reciproc și alternativ sau se resping reciproc cu o egală tensiune.”[44]. Autoreferențial, Brâncuși își lămurește un vizitator în atelier că „Cocoșul” meu nu e cocoș”, „Pasărea” mea nu este pasăre. Sunt simboluri”[45]. Cocoșul și Pasărea sunt legate de artist prin negație și reduse la noțiunea de simbol, care le omogenizează, obiectele respective nepierzându-și nici identitatea nici eterogenitatea. „*Coloana fără sfârșit* e aidoma unui cântec etern care ne poartă în infinit, dincolo de orice durere și bucurie artificială”, adică în transcendență (care e opusă imanentei). „Coloana” evită imitarea Turnului Babel și a fost edificată de o anumită mărime astfel încât să fie infinită, dar finită în spațiu. Trecută prin grila de lectură a lui Lupasco, o asemenea descriere ne indică aspectul că, dacă nu este nici finită nici infinită, în cel mai exact sens etimologic al termenului, „Coloana...” este transfinită, căci ea depășește, transcende mereu finitul, fără să atingă vreodată infinitul; ea este o traiectorie posibilă între idealul imposibil al finitului și idealul imposibil al infinitului. Două principii noi înlocuiesc vechiul principiu al terțului exclus: principiul finitului exclus și principiul infinitului

exclus. De aceea, realitatea logică este un discontinuu transfinit.

3. Identitatea ca gen

3.a. Al treilea înțeles al identității ține de gen, iar Aristotel a pus semnul identității între om și cal, întrucât și unul și altul sunt ființe vii (mamifere) și nu sunt lucruri. Întocmai procedează și C. Brâncuși, în metaforele sale, unde ideea Coloanei și mișcarea șurubului sunt sinonime[46]; sau unde „Cumințenia Pământului” este pentru sculptor ceea ce este în mai adânc femeia dincolo de psihologia comună având conotații transpsihologice[47]; ori unde viața este asimilată cu o cupă plină[48], iar femeia, din nou, cu o lebdă (Leda) cu arcuiri subtile[49]. „Pasărea măiastră” este, și ea, întruchiparea în duh călător a celui mai adânc dor[50].

3.b. Obsesiile lui C. Brâncuși au fost „marea eliberare”, „ontologia libertății”, „sclipirea spiritului”, „poarta spre cea lume”, „eternul feminin”, „exprimarea inexprimabilului”, „adunarea într-un singur arhetip a tuturor efițiilor pământului”, figura lui Prometeu, „formele esențiale”, „drumul Damascului”, „amintirea cuplului unic”, „curiozitatea pentru necunoscut”, năzuința spre orizonturi fără limite, îndreptarea spre Dumnezeu, paradigma „Dadaistă”, suferința oamenilor - aceea despre care Luigi Pareyson afirmă că pentru creștinism problema nu e de a suprima suferința, ceea ce ar fi ca și cum s-ar suprima realitatea, ci de a-i găsi sensul și a-l confirma. „E vorba de a ști să suferi pentru a face din durerea însăși nu o micșorare, ci o sporire a personalității; e vorba mai ales de a suferi pentru ceilalți pentru a umple un decalaj metafizic; e vorba de a accepta durerea ca inevitabilă și, cu ajutorul acceptării, să găsești în ea o posi-

bilitate nu numai de depășire, dar chiar de răsturnare.”[51]. Iar C. Brâncuși a ajuns până acolo încât să declare că nu crede în suferința creatoare ci în bucuria creației eliberatoare, în pateticul grandios al artei, în miracolele vieții, în catharsisul aristotelic etc.

Note bibliografice:

1. Vezi Sorana Georgescu-Gorjan: Așa grăit-a Brâncuși / Ansi parlait Brancusi / Thus spoke Brancusi; Ed.-Fund. Scrisul Românesc, Craiova, 2012, pag. 259.
2. Idem, ibidem.
3. Ibidem, p. 260.
4. Aristotel: Metafizica, V.9.; trad. de Șt. Bezdechi; note de Dan Bădărău; ed. IRI, București, 1999; pp. 187-189.
5. Ibidem, p. 139.
6. Ibidem, p. 136.
7. Gilbert Durand: Structurile antropologice ale imaginarului. Introducere în arhetipologia generală; ed. Univers, București, 1977, in integrum.
8. Jacques Derrida: Scriitura și Diferența; trad. de Bogdan Ghiu și Dumitru Țepeneag; pref. de Radu Toma; ed. Univers, București, 1998, pp. 392-398.
9. Tudor Cătineanu: Configurații „fizice” și exerciții metafizice; ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2013, p. 320.
10. Sorana Georgescu-Gorjan: Op. cit., p. 50.
11. Idem, ibidem, p. 52.
12. Mircea Eliade: Sacrul și profanul; trad. de Brândușa Prelipceanu; ed. Humanitas, București, 1995, 190 p.
13. René Guénon: Domnia cantității și semnele vremurilor; trad. de Florin Mihăescu și Dan Stanca; ed. Humanitas, București, 1995, pp. 15-19.
14. Sorana Georgescu-Gorjan: op. cit., p. 53.
15. Rudolf Otto: Sacrul și profanul. Despre elementul irațional din ideea divinului și despre relația lui cu iraționalul; trad. de Ioan Milea; ed. Dacia, Cluj, 1992, in integrum.
16. Sorana Georgescu-Gorjan, op. cit., p. 54.
17. Idem, ibidem, p. 75.
18. Ibidem.
19. Ibidem.
20. Ibidem.
21. Paul Ricoeur: Metafora vie; trad. și cuv. în. de Irina Mavrodin; ed. Univers, București, 1984, 487 pag.
22. Sorana Georgescu-Gorjan, op. cit., p. 79.

23. Idem, ibidem, p. 83.

24. Ibidem, p. 85.

25. Ibidem, p. 93.

26. Ibidem, pp. 94-95.

27. Ibidem, p. 96.

28. Ibidem, p. 98.

29. Basarab Nicolescu: Manifest; traducere de Horia Mihail Vasilescu; ed. Polirom, Iași, 1999, pp. 58-67.

30. Stéphane Lupasco: Logica dinamică a contradictoriului; cuv. în. de C-tin Noica; trad. și postf. de Vasile Sporici, note de Gheorghe Enescu, ed. Politică, București, 1982.

31. Vezi „Ce este metafizica?”, pp. 33-51, în Martin Heidegger: Repere pe drumul gândirii; trad. și note de Thomas Kleininger și Gabriel Liiceanu; ed. Politică, București, 1988.

32. Sorana Georgescu-Gorjan, op. cit., p. 150.

33. Martin Heidegger, op. cit., ibidem, p. 44.

34. Sorana Georgescu-Gorjan, op. cit., p. 265.

35. Idem, ibidem, pag. 283.

36. Tudor Călineanu, op. cit., p. 320.

37. Basarab Nicolescu, op. cit., ibidem, p. 61.

38. Ansamblul nivelurilor de Realitate și zona sa complementară de non-rezistență constituie Obiectul transdisciplinar. Din perspectivă transdisciplinară, pluralitatea complexă și unitatea deschisă sunt două fațete ale uneia și aceleiași Realități. Ansamblul nivelurilor de percepție și zona sa complementară de non-rezistență constituie Subiectul transdisciplinar. Cele două zone de non-rezistență ale Obiectului și Subiectului transdisciplinar trebuie să fie identice pentru ca Subiectul transdisciplinar să poată *comunica* (s.m., I.P.B.) cu Obiectul transdisciplinar.

39. Sorana Georgescu-Gorjan, op. cit., pag. 95.

40. Basarab Nicolescu, op. cit., p. 67.

41. Sorana Georgescu-Gorjan, op. cit., p. 60.

42. Idem, ibidem, p. 77.

43. Stéphane Lupasco, op. cit., pp. 101-106.

44. Idem, ibidem, p. 115.

45. Sorana Georgescu-Gorjan, op. cit., p. 120.

46. Idem, ibidem, p. 124.

47. Ibidem, p. 127.

48. Ibidem, p. 128.

49. Ibidem, p. 131.

50. Ibidem, p. 132.

51. Luigi Pareyson: Ontologia libertății. Răul și suferința; trad. de Ștefania Mincu; ed. Pontica, Constanța, 2005, p. 220.

Poeme

Constantin Alex Stamatie

Examen de admitere

Da, chiar așa, m-am contopit cu
așteptarea

Am alergat de mic să fiu printre
admiși

Nu la examen oarecare...
Doream să evadez dintre învinși.

Priveam printre talazurile zării,
Să mai zăresc vreun pierzător
Dând semne de neștiință la

examen,
Un loc în plus la clasa de admiși.

Așa credeam că voi obține postul,
Sfidând pe cei ce pierd

La un pahar de vorbă
Iar eu urcam spre zări deșarte

Trufaș însă răpus.
Am învățat să urc pierzându-mi

timpul
Printre taclale și butice

Să cumpăr tot ce altul n'are
Vânzând palavre și spunând că-i

harul
Iar eu sărmanul, deshidratat la

oameni buzunarul.
Ce ipocrit eram gândind la mine

La ziua când voi fi admis,
Ce mai conta că înșel o zi,

o veșnicie?!
Tot ce conta era s-ajung mai sus.

Astfel gândeam printre ruine de
nisip

Privind în ochii-mi stinși o
lacrimă de vis

Doream s-ajung Acas' cu orice
preț,

Să fiu în clasa de admiși!
Mă-mbogăteam cu fiecare ce

cădea
O treaptă, locul lui, așa gândeam

Până-ntr-o zi când am văzut,
vădit

Că scara mea, de fapt... scădea.

Dor...

Creșteam singur și trist și plâns
Stingher în depărtarea amară,

Pustiu și sclav al dorului de-Acas';
Iar timpul cu lacrimi de foc pe
tâmpile mi-a nins.

Desculț prin a timpului vreme
haină,

Zăpada mă arde și tălpile-mi
frige

Pierdut-am de mult noțiuni de
odihnă

De când au uitat, copil să mă
strige.

Și gerul din juru-mi despoaie
durere,

O ultimă floare pe creanga
stingheră

Bătută de vânturi, încălzită-n
visare

Își strânge petala țărână
atingând...uitare!

Așteptare

Privirea se stinge scrutând
nefirescul,

Petale de dor, fragmente de
gânduri

Se strâng zugrăvind omenescul
În harta de ghețuri încrustată pe

ziduri.

Bucăți de visare spoite pe inimi
Se sparg în cioburi de suflet,

uitare
Dar cin' să le adune, din ele

minune
Să facă un om, să-i pună un

nume?!

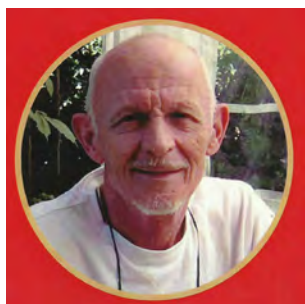
Se încearcă anapoda crâmpieie
de vorbă

Să spele distanțe săpate între
cioburi

Fibrilații în corp când scoatem
din tolbă

Săgeți de speranță, țărână,
țărână...

Ziceri. Umanioare radiesteze

Eugen Evu

Arhitectura valurilor, aceeași cu a **textului**...; seniorii gentilici vs pre-asupușii tribului, iată relația sado-masochistă vs cheia triadei mistice; a traduce, riscă mereu a trăda, traduttore- traditore; incubatoarele, creșele și grădinițele, servite de tovarășele educatoare, mai ales de cele neavenite, sterpe, infertile, unele chiar curve: iată un model de fals în acte cosmicel; vezi apoi sintagma „drăcoșorul de copchil”...; poți lua taurul de coarne, dar per ale melcului ba !; cei ce fac legea, o desfac, prin contrafacere; informativul Secret Service-ului, este limba și pliscul și ghearele Maestrului; la români, Dracul are mai multe nume ca Dumnezău; la unguri și alții, există și o Dumnezeie, Dumnezoo, etc; Unic jurământul „ Zău în Dumnezău”, mai ales în Ardeal; În Ardeal, BUD nu este din budhismul dezavuat și de Eminovici-escu, ci din porecla batjocoritoare a ungu-rilor notari în Imperiul

bicefal, de budoș, urât mirositor, puturos; „ budoș palinka”- pălincă puturoasă; Crist Ur- sat lângă Hunedoara, tradus Crist- Stăpânul (UR). Lângă Simeria, straniu munte surpat UROI, tradus muntele huruit, uruit; mai în sus, Tărtăria cu tăblițele ei arse, cu zeul Șaue, cu 1500 de ani mai veche decât scrierea din Sumer; sate și aeroport Șăuilești, nume Șeu, șeaua dintre munți...; moșii îl invocau în sudalme, blesteme, pe Han Tătar !; Tătar- Tartar- trad. Tătâne, Tătuc, Tatăl- yeu barbar; În Biharia, Bihor, satul straniu Beznea, veyi și Trăznea! ; pseudo-mitologia Semnelor, remember Marius Tupan, Ioan Țepelea, academicienii ASLA, ai Oradiei Mari; și Roșcanii- ruscanii- ruștii...rutenii, mda; Semne particulare, (sintagma policer), semne drăcești, dumnezeiești, semne seminarice...; semeni și gemeni...; Electroni și... Electroane; electronul sălbatic, electromul; ceva întunecos și sefeistic venind dinspre Agîrbiceanu, Agarici, Arghezi, poate agrarieni...; Agathonii și agiografi. Mangialic, isarlîc, iștarlîc, ...Nimic mai fascinant decât hermeneia asta, luca- pitulană...

Poeme

Eugen Evu

Catren

Duminicala stare-i cea divină
În creatură, Sinei Ei avide
De sinea-i doritoare, se divide
Străpunsul logos, iarăși să devină.

Poema tanka româno- română Alex. Cititzen- Eugen Evu

Scumpe amic, ne rămâne
să supraviețuim printre dușmani.
Cei mai multi însă subviețuiesc
și asta e cumplit, nedemn, sfâșietor
De departe se vede mai clar,
de aici doar orbecăind...

x x x

O lume tristă, agonică...
Rămâne să ne ținem
pe genunchi nepoții
și să gustăm cireșele...
învățându-i și pe ei
să le facă perechi de cercei...

Daina oglindirii

Nevăzători ca Homer de-am fi fost
Clarvăzători prin sinea oglindirii ...
Întors prin veac Eon, nu-n permafrost
Cum Logosul străpuns de-al nemuririi,
Cel inefabil, Dor ! Materie-ngândurată
Divinul lumen ce zvâcni-n Durată,
Să iarăși fie! Maica-ndurerată
Sophia, surioara-n Fiu, din Tată.

Sau cum Borges, din Verb Enohian...
Ci fi-vei ! De scrutezi sinele- sinea
Gândirii ce zburată-n vis învie Fiirea –
Treimea, devenind,

ZalMoștenirea.

Epopoea tăiată

Există, îmi spun ce ne-au spus și uităm
Golul din spatele sorții morții
Se vede cum moare scânteind în lacrima câinelui
Și în mortificarea artelor toate.

Ca să te amăgești a suporta
 miruirea
 Adumbrind cu siajele și jăratecul
 chakrelor
 Bolborosind în cascada orgasmelor
 Și-n trilul mierlei la cuib străin

 Există, îți spui, așadar trup ia
 gândul și logos
 Prin penetrare și de sine
 smulgere-n melos
 Barbarismul șamanic al valului
 care se sparge
 Doliu pe curcubeu și-al oglinzii
 nirvanic
 Zăbranic
 Aceste felurimi de meandre-n
 amonte invers
 Al Eonului
 Din care gustăm ce a fost
 mușcătura
 Sublimată-n sărut
 Creația ce pe sine se ratează a se
 ramifica
 Golul isoscel sub azimutul orb
 al efracției
 Splendoarea cu solzi trestia
 înspătată
 Iscălitura ocultă din ceacănul Lunii
 Memoria intrusă în spirala de melc
 Pe arac invizibil iedera care
 sprijină zidul
 Antinomiile flămânde ale sânilor
 tăi
 Spațiul curbat în formele care
 înghit
 Tot ce curge aortic...
 Flaut care cântă la orgă
 Tu, suflet desculț ied al cuțitului
 Jucăuș pe mormintele care-au fost,
 vor mai fi
 a se adeveri Verbul horelor.
 *
 Nu mila ci empatia strigă
 hesiodic
 de la viu la viu.
 Modulația de frecvență a lungii
 memorii primare
 Nimeni de singur nu moare

Murim moartea altora
 Melodiind murmurul sferelor.
 *
 Numai Ea venerabilă dăinuie
 răsturnată ca valul în sine
 i-a înngenunchiat și pe zei
 și pe oameni.

Spleen american

Aici e noapte, acolo-i zi,
 Gemene suflute, entelehii
 Zădarnic ști-vom sau nu vom ști
 Când se sfârșește, ne vom muri?

 Inima știe greier cri- cri,
 Sufletul zboară prin insomni...
 Mă uit în lume, nu voi mai fi.

Bufnița-n celălalt spectru, cel gri,
 Cearcănul lunii de fosfor? Stihii
 Vin și se duc și iar vin, vor pieri...

Aici e noapte, acolo-i zi?...

Imn substelar

Glorie Noptii, Matriei Fecioare!
 Cea pururi născătoare de Lumină
 Ce-a fost să iarăși fie, din tulpină,
 Dumnezeime-n om dedusă,
 creatoare !

În fapt – de- seara vârstei care sum
 Culori- miresme- feromoni-țesuturi
 Migrează-al ființei
 dumnezeu antum
 Invers eonul legănat de fluturi :

Cei gemeni, rod al Rozelor de Rug
 De-albastrul subțiat spre diafan
 Splendoarea tandră-a chakrelor
 ce fug
 Pe centrifuga cu orgasme-n prag

Nume redînd suspinului strigat
 Noi fiii cerului – cel constelat
 Puzderii de proporții. Vinovat
 Incestul circularilor refaceri,
 Geneze repetate, contrafaceri?

Prin Noi, eheu fugaces! Timp
 bolnav,
 Ne iarăși prin sărut împreuna-va!
 Cascade în amonte știindu-Ți
 slava
 Și dăruirea-n doi – din Logos
 pleava,
 Ca Tu să te divizi ? Resorbi otrava
 Sfărmatelor durate! Rege- sclav -
 Străpunsul Sine-al Lumii,
 DumneDava.

Glorie Noptii, Matriei Fecioare
 Cea pururi născătoare de Lumină
 Ce-a fost să iarăși fie, din tulpină
 Dumnezeime-n om dedusă, cre-
 atoare !

Aina Daina

Îngere, îngere
 Născut din plângere
 Păscut de stângere
 Prin neatingere
 Oarbă constrângere
 Îngere, îngere

Sacru-n convingere
 Profan dalbă ningere
 Gelos omul sângere
 Demn prin respingere
 Demn prin răsfrângere ?

Distih

Lumină rece, dulce frig,
 Cu dor de Matria te strig !

Sextet tăiat

Clopote surde, clopote oarbe
 Entelehii desfrunzirile, farbe
 Și chinul viului de-a se resoarbe

Netimp anume, cum nici n-ar fi
 Sieși se minte-n spasm de stihii
 Bacovian metaftizic, momâi.

Ochiul compus, -al genezei.

Festivalul Internațional de Creație Literară „TITEL CONȘTANTINESCŪ”, Edineț, Republica Moldova (26-28 aug. 2014)

Gala e gală... Gala laureaților acestui festival

Tudor Cicu

Motto:

*„Cum spune moșu’ – ca să se știe
să-nvețe urbea, iavaș-iavaș:
O șubă, de vremuri, să aibă*

de zestre

Unsă cu slană, ruptă în coate...

Iar viitorul? Vă dau o veste:

<Ai carte>... nu însă, și parte!”

(Tudor Cicu:

din „Niciodată parodii...”)

Singurul chip spre a ne îndrepta spre universul prin care ne rotim, cu: visul-gândul-și-certitudinea, că suntem deținătorii unui anumit adevăr al Timpului prezent, e să ne gospodărim sufletește în fața a tot ceea ce ne privește. Cel ce a întrezărit Universul, alături de poetul urcat pe scena galei laureaților de pe scena de la Edineț, se mai poate gândi la însemnătatea celui care l-a reprezentat pe Mântuitor, de-a lungul vezurilor, în biserica nemului său ori în biserica sufletului său. Am construit, împreună cu laureații acestui festival, o pagină de istorie într-o carte nescrisă, peste acele ținuturi de poezie, care poate însemna cât o patrie a Eliberării din prima zi a lumii percepută de Adam și Eva, desprinsă acum, dintr-o minune a ecuațiilor celeste, și întrebându-ne: „Mai este sufletul visării aplecat?” (Goethe). Durerea ca și bucuria cuvântului scris e prezentă în fiecare dintre noi, tânguirea acestor dezvăluiri, însă e doar sortită a fi dusă de noi toți, în mormânt. „Totul

*Poetul din Slobozia, Costel Bunoaica
primește premiul „OCTAVIAN MOȘESCU”*

depinde de-un cuvânt”, spunea poetul Tărășeanu (acum trei ani, la Mărășești). Aveam să-l vedem, dar să-l și auzim, pe scena Casei de Cultură de la Edineț... și să-i regândim spusele. Până la CLIPA aceea, toți cei prezenți în sală, aveam să-l ascultăm pe primarul orașului, în persoana lui Constantin Cojocari, care, în primul rând salută pe toți cei prezenți la manifestarea literară și, împreună, frați din Moldova, România și Ucraina, să ne dăm o mână care va întregi marea unire prin dragostea scrisului, singurul drapel care va flutura victorios în toate anotimpurile. Îl invită alături de dânsul, pe scena Casei de Cultură, pe poetul Constantin Marafet: „un om de suflet care face totul pentru unirea celor de dincolo și dincoace de Prut”. Înainte de a-i oferi cuvântul, vine cu o știre deosebită. Începând de azi, 27 august 2014, i se conferă lui Constantin Marafet titlul ono-

rific de CETĂȚEAN DE ONOARE al orașului Edineț. (La fel și lui Horia Zilieru – n.n.) Constantin Marafet se rostește Moldovei întregi: „Frați români, bine v-am găsit! Vă îmbrățișez și vă sărut pe suflet! La mulți ani Edineț! La mulți ani Republicii Moldova și României!” Este onorat că frații și surorile din orașul moldovean i-au înmănat acest titlu: „Vă respect și vă iubesc! Poate sunt puține cuvinte, dar nici nu vă imaginați ce e acum în sufletul meu”. Amintește celor prezenți despre începuturile Festivalului „Titel Constantinescu”, când totul a pornit din unirea a doar doi oameni ce au crezut în ideea lor. Și, iată-ne, la ed. A VII-a a Festivalului. Consulul României la Bălți, doamna Mioara Grigorescu, adresează sincere felicitări cu ocazia zilei Independenței Republicii Moldova și dă citire mesajului transmis de ministrul afacerilor externe,

☑ Titus Corlățean, adresat la cea de a 23-a aniversare a Moldovei de la independența câștigată. Reținem din mesajul ministrului român, că „Republica Moldova este parte incontestabilă a Europei”, iar România apreciază și recunoaște eforturile și intențiile R. Moldova de integrare europeană. Programul cultural începe cu ansamblul poular „Orchestra de muzică poulară Ciocârlia”, condusă de dirijorul Ion Popov și îi urmează ansamblul formației de muzică populară „COLINDA” cu un purpuriu de cântece. Surpriza zilei (premiată, de altfel, cu diplome de excelență din partea primăriei Edineț) a constituit-o formația „Zori de zi”, formată din două fetițe deosebit de talentate, din România, aflate sub îndrumarea profesorului Constantin Ungureanu; două fetițe care „stăteau” foarte liniștite și nepăsătoare pe tot parcursul nostru din autocar, spre Moldova. I-a urmat gala propriu-zisă a laureaților:

1. **Valentina Becart** a urcat treptele scenei de la Casa de Cultură Edineț, pentru a primi din

Emil Lungeanu anunță marele premiu „Titel Constantinescu”, atribuit poetului Vasile Tărățeanu

mâna doamnei profesoare Floarea Stănescu, care a și prezentat-o, premiul „Grigore Radu Stănescu” pentru volumul „Trepte”.

2. **Ion Popescu Brădiceni**, primește din mâinile primarului, premiul „C.C. Datculescu” pentru vol. „Pasărea măiastră”.

3. **Vasile Ghinea** cu cartea „Constelația tăcerii – sub semnul trandafirului”, primește premiul „Slam Râmnic”. La rândul lui, Vasile Ghinea mulțumește

juriului, numește această zi o zi sfântă și urează tuturor multe salutări, sănătate la toți și împliniri fiecăruia.

4. **Vasile Ponea** cu „La hanul dintre clipe”, primește premiul „Florica Cristoforeanu”.

5. **George Călin** primește premiul „Victor Frunză”, pentru vol. „Simfoniile viselor pierdute”. Premiul i-a fost înmănat de Dan Mircea Cipariu, care spune că unui ambasador la Chișinău, cum e dl. George Călin, esențele poetice îi vin ca o mânășă, că această bucurie în suferință este conținutul întregii sale vieți.

6. **Petru Dincă** primește premiul „Dumitru Crăciun” pentru traducerile din poezia lui Guillaume Apollinaire, în volumul propriu „Versuri alese”.

7. **Alexandru Șchendra** din Chișinău, pentru vol. „Satul de graniță”, primește premiul „Alexandru Sihleanu”. Premiul îi este oferit de primarul din Edineț.

8. **Costel Bunoaica** primește premiul „Octavian Moșescu”, pentru vol. „Călător prin lumea deșartă”. Premiul îi este

Imagine de grup: juriu și premianți.

☑ înmânat de Tudor Cicu. Poetul din Slobozia este prezentat ca unul din poeții frecvent întâlniți în paginile „Helis”-ului, revistă bine cunoscută în România și unul dintre recentii premiațiUSR-Filiala Dobrogea. Un poet care nu calcă pe pământ, ci numai pe stîngii de cer, în poezie.

minion – și apoi, cum faci din el un bărbat de talie himalayană. Nici mari iluzioniști ca David Copperfield nu pot face una ca asta ci numai dacă te numești Vasile Tărățeanu”. Vasile Tărățeanu ia cuvântul spunând celor de față că se simte onorat de acest mare premiu acordat de exigen-

Drept recunoștință pentru marele poet al neamului, Mihai Eminescu, ne recită un poem despre ceea ce ne zguduie pe toți: un poem despre jertfa poetului nepereche al limbii române, cu mesajul care astăzi ne doare pe toți: că libertatea simțirilor noastre treze e vândută, că în bâlciul acesta murdar al jocurilor politice ni se trag nouă, celor mulți și de bună credință sârma ghimpată a promisiunilor lor și treptat visul tuturor speranțelor va deveni un perpetuu coșmar. „E timpul trezirii!” – încheia poetul din Cernăuți.

11. și 12 În lipsă, se acordă premiul „Fănuș Neagu” lui **Adrian Botez** și premiul „Mircea Micu” lui **Geo Galetaru**.

O surpriză: Nina Gonța prezintă traducerea în limba rusă a volumului „Penumbra trandafirului” de Constantin Marafet. Cei doi ne citesc, în lb.română, mai apoi în lb. rusă, un poem din carte. În încheierea galei laureaților a fost lansat și volumul de versuri și grafică „Descifrări tricatenice” de *Constantin Cojocari și Tatiana Badeeva*. Au prezentat cartea: Mioara Bahna, Dan Mircea Cipariu, Tudor Cicu și Emil Lungeanu. La final primarul Constantin Cojocari a mulțumit celor care au „descifrat” cartea sa și recunoaște că aceste picto-poeme sau „bîstreș stihii” (cum s-a exprimat Tudor Cicu), au fost scrise în urma unor „trăiri”, având dinainte grafia pictoriței ucrainene, încercând să descifreze niște lucruri, fiind mai tot timpul cu sufletul alături de poporul ucrainean, mai ales, acum, când trece printr-o stare tare neplăcută pentru oamenii de rând.

Lansare de carte, direct pe scena Casei de Cultură de la Edineț. Fericitul autor, e însuși primarul orașului.

9. **Eliza Roha/Constantin Codrescu** primește premiul „Dumitru Pricop” pentru „*Caragiale... fantasticul*”. Premiul îi este înmânat doamnei Eliza Roha (renumitul actor e bolnav și a rămas acasă) de către Emilian Marcu, membru al juriului.

10. **Vasile Tărățeanu** este în-cununat cu MARELE PREMIU la Festivalul „Titel Constantinescu”, pentru volumul de poezie „*Și de-o fi să mor*”. Premiul i-a fost înmânat de Emil Lungeanu care a spus: „Numai un poet adevărat și năzdrăvan putea găsi un asemenea titlu de carte. Dar, cum faci om un bărbat de talie mică,

tul juriu. Dar, venind din capitala dulcui Bucovine eminesciene, pe drum, se ruga la Dumnezeu, să dea minte conducătorilor noștri, dar și iubire și unire scriitorilor din orice parte a lumii, unde a observat tot mai multă dezbinare; și să-și amintească ei toți, că fără unire, frăție și iubire nici un deziderat al celor mulți și care așteaptă „ceva” de la aceștia, nu poate fi împlinit, pentru că de o vreme „sufletul meu plânge” ca Ioan Vodă cel rupt de cămile: „Încă nu e totul pierdut/Încă/Mai putem vedea/Mai putem respira/deși peste noi/se prăvale /o stîncă” (*Încă* – de Vasile Tărățeanu).

Poeme pentru copii

Comoara

Citiseam „Cireșarii” și-n ochi
aveam scânteii.
Dorința de-aventură ne transforma
în zei.
Alergam prin poiana cu izmă
și flori,
Ne-afundam în păduri ca să găsim
comori.

Prindeam în palmă ghinde.
Și pietre marmorate.
Câte un con de pin
pe crengile-aplecate.
Sub lăstăriș, în noapte, un mic arici
piti

Pe-o pătură de mușchi – loc bun
de odihnit!

Ne cățaram în copaci, pe furis,
cu ochii în cuibare

Cum puii mici, plăpânzi,
țipau după mâncare.
Pe poteci alergam, beam apă
din izvor –

Mai simt și-acum al ei dulce fior!

Cutreieram păduri și văi
misterioase,

Găseam știubeie-ascunse în
malurile roase,

Mergeam pe Apa Vie,
-n Măgăoaia, în Dealul boieresc

De piscul lui Dobre Licureasa
cu drag imi amintesc!

Copilăria, comoara dulce,
rămâne undeva,

Acolo, între stele, în amintirea mea.
Curată, neîntinată – un bulgăre

de vis!

Frumoasă, ferecată, de viață
neatinsă.

Și taină și mister, le-am prins
într-un căuș. Și voi de vreți acu-
ma, ca într-un pituluș, voi dezveli

cu grijă o comoară. Ce nu e doar
a mea, e, pentru-o vară, a tuturor.
O vară-a vârstei, vrei a spune.
Da, te-nțeleg, de vrei a mă supune
blânelor ei raze, pornește drumul
soarelui răsare și vei ajunge, la
mare depărtare, în țara ce ne-ngă-
duie doar Fericirea! A, vicleșugu-l
știi! Copilăria!

Ce n-aș da...!

Ce n-aș da să fiu iar fată,
Să mai fiu copil o dată,
Să găsec izvor în iarbă
Să dau tuturor să soarbă!

Și de-ar fi să fiu iar fată,
Să mai fiu copil o dată,
M-aș visa-n vacanța mare
Răsfățată doar de soare.

S-alerg cu părul în vânt
Să mă desprind de pământ,
Zorile să îmi zâmbească
Primăveri să-mi înflorească.

S-aud fete hăulind,
Turmele de oi trecând,
Sunet de talangă-n vânt
Și ciobanii fluierând.

Să fiu iar copilul verii
Ca să simt misterul serii.
Să am picioarele goale
Și să simt țărâna moale!

Să mă urc la muica-n măr,
Să găsec scorbura-n păr.
Să fiu apă, să fiu vânt
Să n-am stare pe pământ!

Am trăit ca să mi-ajungă. Și de
foame și de sete mi-a ținut tot co-
drul verde. Și de suflet gol, pustiu,
mi-a ținut, într-un tarziu, dorul meu
cel călător; rătăcit după vre-un nor.
Și vă spun încă o dată, de-aș mai

Cecilia Gurgui

fi o dată fată, mi-aș culege în po-
tir câte-un strop de fericire și-un
balsam de nemurire. C-am trăit ca
să-mi ajungă într-o lume cam nă-
tângă!

Bunica

Nimic nu mă oprea s-alerg spre
casa mică.

Acolo m-aștepta frumoasa mea
bunică.

Înaltă, mereu dreaptă, cu ochii
verzi și calzi.

Trăiesc copilăria. O mai păstrez
și azi.

Pământul vechi din tindă, din
ambele odăi,
Îl simt și azi în tălpi... e cu miros
de tei.

Iar pe pridvorul vechi se leagănă
în vânt

Găleata ei de apă. Și cana de
pământ.

Patul de lemn, salteaua de paie și
scoarța cea de lână

Îmbrăcau în lumină căsuța
- adevărată zână -

Ne spunea povești cu frați și cu
părinți.

Pentru noi, copiii, aceștia erau...
prinți!

Povești despre războaie, despre
oamenii răi

Cu fete prea frumoase ascunse
printre văi.

Povești cu fete hâde, strigoii și
vrăjitoare

Ziua părea mică, oricât era de mare.

Tabloul vechi vorbește. Din
rame prăfuite un chip prea-bland
se-arată și spune pe șoptite: As-
cultă-mă nepoată, de vrei să-ți
urmezi calea, destinul să-l

☑ *petreci, aşază-te o clipă pe scoarţa cea de lână şi numa-ntr-o clipită povestea o să vină. Şi cu ale ei mistere, războaie şi eroi te va cuprinde-ndată şi-ncet ai să cobori, la rădăcini, în neam, unde ți-e bine. Mă vei privi în ochii verzi şi blânzi. Ca de bunica dragă cu lacrimi mari să plângi...*

Copilărie

Cu picioarele goale, ținându-ne
de mână,
Fericiți ne jucam, pe drum,
în țărână.
Jucam pitulușul, peste tot
ne-ascundeam,
Garduri și pârlézuri – toate le
săream.
Ajungem în Şeştoara. Şi cârdul de
boboci.
Speram să prindem peşte! Plecam
cu mormoloci.
Apoi, la scaldă! O apă mică...
Şi pietre şi cânepă avea
În ea ne bălăceam. Şi cât ne mai
plăcea!
Mai sus, apa săpase în mal. Era
mai adâncă.
Îi priveam pe cei mari de pe mal
cum se-aruncă.
Înotau, se scaldau într-o apă curată
şi lină.
Îi pândeam dezbrăcați!; eram prea
mici ca s-avem vreo vină.
Azi, suntem mari, căci vremea
a trecut.
Maidanul şi apa – toate-au dispărut!
Pe locul acela mulți rugi au crescut.
Pe vale mai vezi oi şi vaci la păscut.

Ne-am întrecut cu timpul, cu vremea ne-am jucat. Râdeam în soare vara, iar ziua, la scaldat, ne bălăceam în apă, crezând că-i marea noastră, ne avântam în largu-i, în cânepa-i albastră din care muma

blândă, cu mâinile-i de faur, ne tot țesea în grabă cămășile de aur.

Azi, peste toate, s-a aşternut uitarea şi dintre măracini şi rugi, învie Şeştoara.

Bănuții

Aveam cinci anișori. Şi primele
ghetuțe.
Mă răsfațam în ele. Şi-aveam niște
hăinuțe...!
Dar talpa la ghetuță s-a rupt. Iar
tata supărat
M-a dojenit în taină. Apoi m-a
sărutat.
Striviți de griji, de multele nevoi,
Doar mie-mi cumpărau. Ei se
lăsau apoi.
Ai mei strângeau bănuții, cu trudă
şi sudoare
Să-mi ia câte-o hăinuță în zi de
sărbătoare.
Iar amintirea tatei rămâne veşnic
vie.
Costum maron, cămașă albă,
pălărie.
Uite-o şi pe mama-n taior, fustă
plisată
Pantofii cu baretă şi-o bluză
tricotată.
Timpul n-a stat, nici nu l-am simțit.
Şi, iată, deodată, domnișoară
m-am trezit.
Întorc filele cărții, cu
mare-nfrigurare,
Mă văd şi simt şi astăzi
prima-mbujorare.

M-au dus la primul bal. Şi eu am
fost aleasă!
I-am cucerit pe toți – eram cea mai
frumoasă -
În rochia cea albă, dantelă de mătase
Lucrată la un fir în nopțile geroase.

S-au scurs rapid toți anii în care mă temeam că mi se scurge

visul, iar nopțile-mi pierdeam păs-trând în amintire icoanele vieții ca să nu-mi fugă-n ziuă şi zorii tine-reții. Am mai păstrat în taină două oglinzi de-argint. Ce-am făcut cu ele? Nimic. Dar nu mă mint!

Clipa

Frânturi de-amintiri ți se petrec
prin față,
Tablouri par în ramă, desprinse din
viață.
Cu bune și cu rele, de cum ți-a fost
sortit,
Ca apele de munte, prea greu de
stăpănit.
Prea multe nopți și zile ți-au fost
zburciurate,
Apoi liniștite, cu lacrimi-ades
vărsate.
N-ai căutat în viață ca să te odihnești
Şi clipe prețioase n-ai vrut
să irosești.
E mult mai bine ca viața să știi s-o
prețuiești
Şi fiecare clipă trăită s-o iubești.
De vei trăi muncind, tu vei iubi din
plin.
Iar viața ta frumoasă ferită-i de
venin.
E viața noastră scurtă, întocmai ca
o stea.
Nu-ți face planuri multe că nu
încap în ea.
Veghează l-al tău nume,
păstrează-l nepătat,
Să-l ducă mai departe, să-l ducă
neîntinat.

Mă cheamă Clipa, eu ăst nume-l port. Îl știe toată lumea, cu Timpul mă socot. Şi de m-alungă – n-veacuri eu știu să mă întorc. Pe drumul drept al vieții eu anii vreau să-i torc. Şi vreau să țes, în noap-te, cu drag covor de stele ca-n ziua cea de vară să ard, încet, ca ele.

sonete desuete

Grig M. Dobreanu

Sonet prezidențial

Voi ziceți că o monarhie
Ar fi soluția extremă;
S-ar rezolva marea problemă
N-am mai avea poliarchie.

Acum mă puneți în dilemă:
Când țara e la ananghie,
Vreți să renunț la isihie,
Să iau conducerea supremă?!?

Credeți că-i vorba de plăcere?
Mi-e martor cerul, n-am vreo vină,
Nu la putere-s abonat,

Dar, dacă Patria mi-o cere,
Călcând principii și doctrină
Eu m-aș lăsa... încoronat !!!

Sonet păcătos

Să vă abțineți la bucate,
Rugându-vă cu vrednicie,
Dac-ați venit în pustnicie;
De poftele întunecate,

Să vă păziți cu strășnicie !!
Acuma vă întreb pe toate:
Ați da o oră de păcate,
Pentru întreaga veșnicie ?

Dacă tot ne vorbești deschis,
Noi te rugăm acuma, soră,
Să povestești pe îndelete:

Păcatul ce ni l-ai descris,
Cum a făcut să țină-o oră
Și ... ar putea să-l mai repete?

Sonet liber

Am vrut puțină libertate
Întărâtați, ne-am răscolat,
Regimul vechi l-am aruncat,
Stricând și ordinea-n cetate.

În frunte ni s-au cocoțat,
Poeți și forțe-ntunecate,
Ce iute le-au furat pe toate
Schimbând o țară în... rahat,

Plină de hoți și de copoi,
Ce fac afaceri pe ascuns,
Cum nimeni n-are să priceapă.

Chiar Țepeș de-ar veni-napoi,
Văzând ce jalnici am ajuns,
S-ar arunca, scârbit, în țeapă!

Sonet corupt

Ieri s-a adus un nou transport,
Iar DeNeAul a decis
„Orice șpăgar e un proscris”!
Și-au luat... bătrâna la raport.

Să-ți capete un drept precis,
A dat și doctorului ort.
Dar, fără-al pensiei suport,
Bătrâna chiar s-a sinucis...

Grig M. DOBREANU

sonete desuete

Editura C.J.C.P.C.T. Gorj
COLECȚIA „CEAȘCA DE CAFEA”
Târgu Jiu
2014

Apoi a dat cu subsemnatul
Un alt șpăgar, de rang înalt,
Dar nu-i e frică. Detronatul

Lui frate iese la asalt
De liberare-i face carte...
Normal, la cât au pus deoparte!

Sonet rezumat

Luceafărul, flăcău faimos,
Privind din cer către un sat,
De-o fată s-a... amoretat
Și-i da târcoale, curios.

Eu cred c-așa s-a întâmplat:
Ea îi șoptea – „cobori în jos,

Ca să trăim un vis frumos!”
Deși convins s-ar fi lăsat,

Iubirea nu s-a consumat,
Cum ar fi vrut-o lumea toată,
Căci Domnu-n ceruri l-a chemat,

Lăsând-o-ncolo pe nepoată,
Iar ea c-un paj s-a măritat
Și... am încălecat pe-o roată !

Sonetul picăturii

Să-ncepi în viață cu puțin;
Chiar un maestru luptător,
A fost odată amator,
Și-o spune orice peregrin.

Iar dacă umpli un ulcior,
Cu apă limpede ori vin,
Maeștrii genului susțin.
S-o faci așa, încetișor.

Nu-ți fie frică de efort,
De insuccesuri temător,
Doar cu speranță, fără ură,

Fără-a simți vreun disconfort.
Gândește pasul următor,
Dar să începi cu-o... picătură!

Sonetul gândului

Atenție: în toate cele,
Doar binele să-l ai în gând,
Iar el te va urma oricând
Să-ți ducă sufletul spre stele.

La vorbă-ntruna să fii blând;
Dacă vorbești cu gânduri rele,
Te vor urma cu fapte grele,
De care nu mai scapi nicicând.

Gândul mereu se întrupează,
Iar dacă vrei în viață bine,
Intenția ți-o promovează,

Spune o vorbă înțeleaptă.
O călăuză pentru tine,
Să fie doar... gândirea dreaptă.

Seismologie-semiologie în Hermeneia românilor. Psihomul- Poetomul- Robotomul...De la culte, la culturi.

Eugen Evu

Epoca modernă, tranzitorie în postmodernism și trans- modernism, a sistemelor filosofice- / literare, a recidivat, așa scrie, **cameleonic**, din aortele determinismului istoric, cu „ n ” artere colaterale, psihologia fiind a dinamicilor” paradigmatico- stigmatico- stihiale”(n)...din Transcedentialia Magna...Cheia dublă a patologiei „devenirii”este cea imuabilă și imponderabilă- TRIADIC- TEANTRIC- TREIMIC, ci nu în Dualitate, istoria fiindu-ne un lung șir repetitiv- ciclic de Cruciade (v. Lucian Blaga, Cruciada copiilor, ș.c.l. de la fizic la metafizic, a Recesivității ca natuiră a Umanului din Exoterium în Esoterium. Unitatea viului este fractalică, a Fiindului Heideggerian..(v. Și Holderlin, depre omul locuitor- poetic, Husserl ș.a.); cheia dublă fiind a Sado- massochismului, via „ecuația” – einsteiniană, relativistă, Eros și Thanatos. Metaforic zicînd,psihomul este PIRAMIDIC, ciclic devenitor,conflictual cu Sine- Sinea Lumii,oricât de „bombastic” sună. Toate curg dintru VIS, de neucis !,cum spus-am în ! Interiorul ninsorii!”. Poetomul este Jubileic, al exaltărilor de tip mistic.

Vine din illo tempore, mercenariatul modelator al mulțimilor de zei și semizeii, idoli și eroi de tip luciferic- prometeic etc,- Omul încă românesc..., oscilînd în spirale și zig- zaguri, v. Mișcarea browniană a lui Newton...și gândirismul camerei obscure...Irațional vs Rațional, joc complementar,...aidoma Instinctului de vânătoare

și jocurile puilor de animale...Geniile sunt Gen-OMUL, principiile ordonatoare ale BINARULUI CODEX, Yin și Yang, Anyima- Animus.... Omul visător este proiectiv- reactivabil, din submersibil și retroactiv,linearitatea nu există în Univers...

Curgem contratemporal, „ înaintăm spre moarte cu spatele”. Omul nu „ se naște „, ci este născut: ”Verde crud, verde crud/te mai simt, te mai aud”) Bacovia; „ Roșu vertical”, Nichita Hristea Stănescu,...Nenumărații, via Eminescu, Labiș, Zaharia Stancu, dar mai ales trans- prutenii și trans- bucovinienii, v. Lungu, Beniuc, Pruteanu, Grigurcu...versus alogenii, de la Urmuz/ ache, Mateiu Caragiale Zacharias Lichter, la un H.R.Patapievici, Mihăilescu Dan. C., Mușina, Mihăieș, și cohors, maștri- elitarii- și... Margaretele lor.../ v. Bulgakov). Pe câțiva i-am cunoscut personal. Principala obsesie a categoriilor toate, de „ directori de conștiințe”, teziști ori antiteziști,este Vanitatea șefului de școală. Curente...aparțin unei cazuistici ancadabile generic JUSTȚIARISMULUI în Agora... Nimic nu se pierde, totul se ...transferă, neh?

Paradeigme: Mic dicționar de buzunar. Antecedenții. Ordine aleatorii între arealuri occidentale. Interferențe.

GLISSANDO. O mie și una de nopți, o mie și unul de curente..

Convergențe, divergențe, confluente, influențe...

„Transformism: Lamark,

Darwin, Haeckel (teoria descendenței).

Evoluționism: H. Spencer(trecerea de la știință la religie, deci recursivitatea).

Individualism, voluntarism: Fr. Nietzsche, via Shopenhauer, Schiller, vs Goethe. „ Morala robilor”. V. Acum Robotizarea „ recuperatorie”...

Energetism: W. Oswald, C. Rădulescu Motru, „ energia ca substanță a tuturor fenomenelor materiale, sociale și psihologice. „ Funcții vs disfuncții” (n).

Psihologism: Wundt, „spiritul ajuns la conștiință de sine, în om și populații- popoare „

Existențialism: Heidegger, Jaspers, Hartmann, Kierkegaard.

Relativism. Einstein: caracterul ipotetic, deci relativ, al științelor- cunoașterii pozitivistice...

Paradoxism, absurdul, absolutumul, agonismul: (via sau contrapunctic Hegel ș.c.l.). Etcetera! PS. **Avem peste o mie de religii în lume. Tot atâtea arte. Și suntem în Kali Yuga! Nimic nu se pierde, toate se transferă.**

Poeme

Ion Urda

Pelerin

Tot rătăcind prin stele cu sufletul
pustiu
Spre câte una brațul tânjește să
se-ntindă
Dar îți reprimi dorința
uitându-te-n oglindă
Și te-amăgești cu gândul că, poate,
mai târziu...

Și-aștepti cu-nfrigurare o rază,
o clipire
Dar steaua-i tot mai rece și tot mai
depărtată
Iar tu, asteriodul de piatră
înghețată,
Tot rătăcești prin stele visând a
nemurire...

Ce să-ți dăruiesc...

Stau și mă gândesc
ce ți-aș putea dăru
de ziua ta
și nu mă pot hotărî...

Ți-aș împacheta frumos luna
să ți-o agăț drept lampă
în sufragerie
dar ea, săraca, e plină de petele
atâtor jurăminte mincinoase
le-a fost martoră
că a dat în icter...

Ți-aș aduce ploaia
dar nu cred că
mai ai nevoie
de-o lacrimă în plus...

Ți-aș aduce soarele
să-ți topească ghețarul din inimă
dar mi-e teamă
de un nou diluviu...

Ți-aș da o fărâmă
din tristețea mea
dar e prea târziu:
deja rănilor sufletului
s-au cicatrizat...

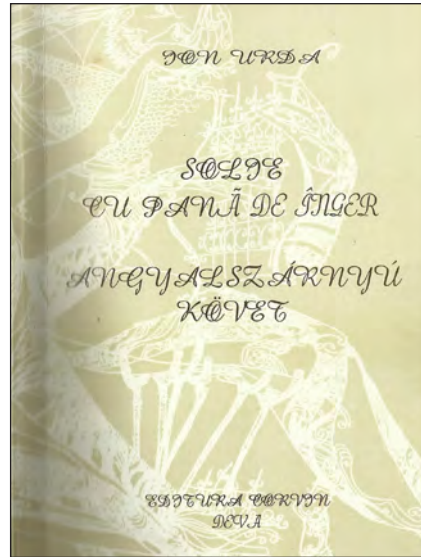
Ți-aș dăru o punte s-o sprijini
pe malul altui suflet

dar mi-e teamă că nu
vei alege sufletul potrivit...

Ți-aș dăru din teama ce
mă ametește privindu-te
dar totul ar deveni
doar tăcere...

De aceea, de ziua ta, mă voi
ascunde

în spatele unei flori,
îți voi șopti o urare și voi fugi
rușinat ca un adolescent
întârziat...

Postapocaliptică

Undeva la marginea zării
oamenii construiseră un altar
pentru fecioara neprihănită
care nu mai venise...

Nu răzbătea nici un sunet,
nu adia nicio boare
doar norii erau absorbiți
într-un vârtej temporal
lăsând în urmă văzduhul
incredibil de străveziu...

Sfere buimace dansau printre valuri
pe nisipul de la marginea mării.
Din când în când
câte o trombă de apă
se ridica, stâlp argintiu,
cătreceruri, zvârlind
peste plaje fosilele
zilei tunetului.

Mulți mășăluiau încet
unii spre alții
clătându-și vârfurile
ca o dojană spre cerul
ce se spârsese brăzdat
de fulgere negre
ploi otrăvite curgând
zile în șir...

Era mult după vremea
când răgetul fiarei
cuprinsese Pământul
Trecuseră anii
de la ziua ne-ziuă
înflorită din mugurii nopții
în care trilul privighetorii
încremenise în umbra
încrustată pe stâncă...

...Și peste toate
imaginea lui Dumnezeu
lăcrimând...

Revelație

S-a deschis cerul...

O rază de soare a poposit
pe umărul meu și mi-a șoptit
că o floare șiu-a deschis corola
pentru mine...

Nu bănuiam
să existe printre flori
vreuna căreia
să-i pese că exist.

Mi-am întors fața
și i-am zărit
zâmbetul diafan:
era veselă
și împlinită
arzând ca o flacăară
printre scaieți
și bălăriile
crescute pe ogorul iubirii.

Mireasma ei
mi-a îmbătat sufletul
ca binecuvântarea
unui înger păzitor...

Și atunci am știut
că Dumnezeu există...

- INTERVIU -**Ana Magdin dialog cu ...****Nicholas Buda, despre viața și despre călătoria sa inițiativă în Tibet.***Născut sub zodia balanței în Câmpenii lui Avram Iancu din Țara Moșilor.***Ana Magdin: Cine este și ce face Nicholas Buda în acest Univers?**

Nicholas Buda: Iată o întrebare care mă pune pe gânduri. Deși pare, la prima vedere, extrem de simplă din punct de vedere lexical, această întrebare este foarte complexă și ascunde profunde semnificații ontologice. Mă refer îndeosebi la ontologia abisului care ne absoarbe pe toți în incomensurabilitatea universului. Raportat la acest univers pe care îl evocați în întrebare, eu sunt o persoană extrem de simplă născută sub zodia balanței în Câmpenii lui Avram Iancu din Țara Moșilor. Am crescut printre moși pe albia fremătoare a Arieșului, bucurându-mă de universul copilăriei colorat incandescent de verdele brazilor seculari, de albastrul crepuscular al cerului, de galbenul fânului uscat de pe coastele domoale ale Apusenilor și de roșul trandafirilor sălbatici. În acea lume a culorilor am învățat iubirea de glia strămoșească, de natură și de frumos, calități pe care le păstrez cu sfințenie în camera sufletului. Acolo au încolțit primele idealuri menite să transforme copilul din mine în bărbatul de mai târziu. Inocența și bucuria nedisimulată a copilăriei au constituit de fapt poarta către timpurile trecute prin care am intrat ori de câte ori am simțit nevoia de liniște, reculegere și inspirație. Da, inspirație, pentru că așa după cum probabil v-ați imaginat, scriu. Iar răspunsul la întrebarea inițială vine acum de

la sine: Nicholas Buda scrie în acest univers, ca cei ce se tem de ceea ce speră, teama fiind aici un motiv al incertitudinii, al nesiguranței zilei de mâine în spatele cărora se ascunde tacit speranța. Este teama de mine însumi, de exigențele mele personale, dar și teama de abis unde cuvintele cad

rica Centrală și în Africa. Și, în contextul acestei întrebări, mă gândesc din nou: ce este mai frumos decât un apus de soare peste Delta Gangelui? Ce este mai impresionant decât un răsărit de soare peste crestele veșnic înzăpezite și maiestuos de impresionante ale Himalaiei?

Nicholas Buda - autorul volumului „Între Hristos și Buddha” New York 2010.

Foto: Lana Lee

în neștire asemeni stelelor atrase fatal de gaura neagră. Dincolo de această teamă, scrisul meu face un tandem perfect cu călătoria. Nu cred că există un sentiment mai nobil, după dragoste, decât cel al libertății. Și parafrazând versetul biblic „iar adevărul vă va face liberi” (Ioan 8. 32), aș puncta „călătoriți, deoarece călătoria vă dăruiește senzația absolută a libertății”! Am călătorit mult în țară în perioada adolescență, apoi student fiind la Cluj am călătorit în Europa, iar după ce am imigrat în Statele Unite în 1999, am călătorit în Asia, Ame-

Ana Magdin: Ce înseamnă Tibetul pentru sufletul dumneavoastră?

Nicholas Buda: Pentru a afla ce a însemnat și înseamnă Tibetul pentru sufletul meu recomand citirea cărții mele „Între Hristos și Buddha, pe munții de care se sprijină cerul” (Cluj-Napoca, 2009). Încerc totuși să vă răspund, bineștiind că de fiecare dată când sunt întrebat acest lucru, răspunsul este diferit, în sensul că, de fiecare dată, descopăr noi și noi detalii despre ceea ce Tibetul, ca locație geografică pe de-o parte, înseamnă

☑ pentru mine, dar și despre cum Tibetul, ca motiv filozofico-religios pe de altă parte, cumulează noi valențe menite să transforme banalitatea geografică într-o veritabilă *ibi patria*. Am ajuns în extrema sudică a Tibetului în toamna anului 1999 printr-un ricoșeu determinant al destinului. Inițial aveam alte gânduri, eram într-adevăr preocupat de cultura și filosofia mitologică a Indiei și de aceea am pornit dintr-un imbold pur interior, pe urmele lui Mircea Eliade la Calcutta. Studiasem cu pasiune cărțile sale despre India, cărți pe care le-am privit prin prisma realismului dincolo de clișeele standardizante ale exotismului. Volume precum „Caietele maharajului”, „India”, sau „Alchimia asiatică”, etc. au fost ancorele unor perspective directe, nealterate, asupra conceptului de viață dimensionată și plurisocială a Indiei, precum și asupra adevărilor ascunse în bogata ei mitologie religioasă. Tangențial drumului meu spre Himalaia, am ajuns și la Spitalul Maicii Teresa din Calcutta, unde am făcut voluntariat social. Mă atrageau însă munții, o chemare inexplicabilă, pe care trebuia cu orice preț să o ating. De aceea, odată ajuns în India, călătorind de la Londra via New Delhi la Calcutta și de aici la Darjeeling – un orașel minuscul adăpostit de văile adânci dintre dealurile care premerg munților din Principatul Sikkim cunoscut mai ales datorită faimosului ceai cultivat cu grijă pe culmile terasate ale dealurilor – am bătut de fapt la poarta Tibetului. Intrarea aveam să o fac însă mai târziu, aproape de masivul Kanchenjunga (8.586 m),

cel de al treilea munte ca mărime din lume, în vraja mănăstirii budiste Rumtek. Aproape zece ani mai târziu, când scriam volumul meu de călătorie, am numit Darjeelingul drept „prima mea dragoste din munți”, iar Principatul Sikkim drept „Micul Tibet”.

Ana Magdin: Care este cea mai apropiată religie de Dumnezeu, din punctul dumneavoastră de vedere și de ce?

Nicholas Buda: Este o întrebare derutantă, ca să nu spun capcană. În acceptul general al expresiei, toate religiile au menirea de a-l apropia pe om de Creatorul său, de Dumnezeu. De aceea este îndeobște cunoscut ca religia, indiferent de nuanțele dogmatice și filozofice pe care le poartă, indiferent de locul și modul sacertodal sub care se practică, are rolul de a reconecta ființial creația de Creator. De aceea stau acum și mă gândesc, întrebându-vă retoric, care biserici, temple, sau case de rugăciune și altare sunt mai aproape de Divinitate: cele de pe vârfurile munților sau cele răsfricate pe imensitatea câmpiilor? Se ridică omul către Dumnezeu sau se pogoară Dumnezeu către om? În ultima instanță raportul de apropiere dintre uman și divin este determinat nu de altitudine sau de latitudine, ci de atitudinea umanului vis-a-vis de realitatea divină. Iar dacă mergem pe firul istoriei religioase a omului, dincolo de originea Religiilor Avraamice, găsim la un moment dat un punct de convergență care ne sugerează că toate religiile au avut inițial același izvor al revelației. Toți suntem fii ai lui Dumnezeu și indiferent de modul cum definim Dumnezeirea, indiferent de locul

unde trăim și ne practicăm credința, suntem părtași ai unui plan divin aplicabil fiecărei realități religioase în parte. Religia trebuie să ofere omului fereastra către absolut, către devenire, către iubire, și nu o înrobire dogmatică greu de înțeles sau un fanatism care împinge ființa umană dincolo de limitele extreme. În esență toate religiile majore ale omenirii au o mulțime de lucruri care-l apropie pe om de Dumnezeu. În același timp însă, pe lângă acestea mai au și o anumită normă procustiană aplicabilă procesului credinței, care obstrucționează – în opinia mea – apropierea de Divin.

Ana Magdin: Cum credeți că trebuie să ne rugăm pentru ca Dumnezeu să ne audă?

Nicholas Buda: La această întrebare cu un subtil substrat religios ar trebui să vă răspundă un preot, sau un om înduhovnicit, un călugăr dedicat vieții de rugăciune, departe de freamătul extenuant al lumii în continuuă mișcare. Nu cred că am abilitatea spirituală de a da sfaturi de acest gen, cred totuși că rugăciunea poate fi înțeleasă și practică în nenumărate forme... de la gândul bun și simpla răsuflare cum făceau isihăștii din trecut în tăcerea și goliciunea munților, la zâmbetul încurajator, vorba bună și iubirea celor din jurul tău inclusiv a naturii; la rugăciunea comună din biserici și la formele cantante aflate în uzanța ritual-bisericească de astăzi. Dumnezeu nu caută la fața omului ci la inima sa, cu alte cuvinte dacă îl privim pe Dumnezeu ca pe o realitate onniprezentă, trebuie să înțelegem că Acesta ne aude indiferent de modul în care ne

☑ rugăm să nu. Nu agreez ideea potrivit căreia Dumnezeu vrea penitență absolută din partea oamenilor, un lucru de altfel foarte greu de realizat, dacă nu imposibil. Este îndeajunsă credința grăuntelui de muștar, după cum spune parabola biblică. Nu mulțimea rugăciunilor este cuantumul decisiv ci sinceritatea cu care acestea sunt făcute. Rugăciunea trebuie să pornească din adâncul inimii, tainică, neștiută de cei din jur, pentru că astfel să devină dialogul tău intim cu Dumnezeu.

Ana Magdin: Ce trebuie să facă oamenii și nu fac, din punct de vedere spiritual?

Nicholas Buda: Aici răspunsul este stric vizat de conștiința fiecăruia, iar exemple de comportament spiritual, precum și comportament religios, găsim în toate religiile mari ale lumii. Probabil că mulți se întrebă de ce spiritual și nu religios sau invers? Există o deosebire între spiritualitate și religiozitate? Într-un accept general, spiritualitatea definește un ansamblu de idei și de sentimente care caracterizează o ființă umană, sau o colectivitate umană, în ultimă instanță un popor, din punctul de vedere al vieții spirituale și culturale. Cu alte cuvinte, spiritualitatea nu este un cod de legi, nici doctrina religioasă. Nu este un ritual și nici credința. Este atașamentul față de tot ceea ce se referă la viața sufletului unui individ. Comparativ, religiozitatea este atașamentul la tot ceea ce ține de universul credinței unui individ, unei societăți sau unui popor. Pornind de la aceste premize, oamenii ar trebui să fie conștienți de faptul că fiecare individ are un suflet prin intermediul căruia

accede la transcendetul spiritual. Din păcate însă, asistăm azi la conflicte etnico-religioase violente și războaie interminabile duse în numele unui crez religios, dezavuat până la paroxism. Creștini marginalizați sociali și maltratați în Egipt, ascensiunea grupării religioase fanatice Statul Islamic din Irak și Siria care a declanșat jihadul împotriva lumii civilizate, confruntări armate între budiști și hinduiști în Tailanda, Burma și Sri Lanka, conflicte între hinduiști și musulmani în provincia Kashmir, etc. Probabil că toate aceste frământări sociale care generează dimensiunea beligerantă, ar fi fost aplanate dacă în prealabil actorii implicați ar fi făcut apel la valorile spirituale umane.

Ana Magdin: Povestiți-ne vă rog, câte ceva despre cărțile dvs. și unde pot fi ele comandate?

Nicholas Buda: Activitatea jurnalistică am început-o în anul 1994 la ziarul „Curierul Primarilor Cluj-Napoca” alături de poetul clujean Dumitru Cerna, iar cea editorială în anul 2009 când mi-a fost publicată, la editura Eminescu, prima carte intitulată „Constantin Aronescu și ultima Boemă a Micului Paris”. Pare oarecum distonant după ce am vorbit de Tibet, de mitologie și rugăciune, să ajungem la fenomenul boemei literare românești. Așa a fost însă linia destinului meu literar, un destin eclectic din care au răsărit 8 volume, dintre care două au fost re-editate: „Constantin Aronescu și ultima Boemă a Micului Paris” publicat în 2 ediții, „Între Hristos și Buddha, pe munții de care se sprijină cerul” publicat în 2 ediții, „Timpul din trupul meu/Time Within my Body” poeme – ediție bilingvă

rom-engl., „2012 A.D. Sfârșitul violenței sau timpul unui violent sfârșit?”, „Mitropolitul Antonie Plamadeala, rugul aprins al conștiinței neamului”, co-autor Maica Anastasia, „Amurgul șoaptelor târzii” poeme extrase din corespondența mea cu poetul Dumitru Cerna, „Ziarist la New York” vol. 1 și „International Relations” ediție în lb engleză. Am în plan editorial viitor încă trei volume care sper să vadă lumina tiparului în anul 2015: „O istorie sentimentală a Boemei”, „Ziarist la New York” vol. 2 și „Mitropolitul Antonie Plamadeala, rugul aprins al conștiinței neamului” editia 2. Cărțile pot fi comandate online de la editura Casa Cărții de Știință din Cluj-Napoca (www.casacartii.ro) sau în caz că editura a epuizat stocul, direct de la autor (la adresa de email nycreactive@gmail.com).

Ana Magdin: Cum este viața pentru Nicholas Buda, după plecarea din Tibet?

Nicholas Buda: Viața își urmează cursul ei firesc... dar deși au trecut ceva ani de când am plecat din Tibet, practic nu am părăsit Tibetul niciodată. Există în mine ceva tainic, dincolo de percepția lutnică, o legătură cu valențe mistice care mă leagă de călătoria mea în India și Tibet de la sfârșitul mileniului al doilea. Mental mă reîntorc în Tibet aproape zilnic, este un drum ideatic pe care îl parcurg din inerția realității experiențelor trăite acolo. Uneori gândurile mele curg înspre Tibetul cel drag mie, așa cum râurile legendarului Euripide se întorc înapoi spre izvoarele ce le-au zămislit. Mă consider un privilegiat care a avut șansa de a pași pe străzile Calcuttei lui

☑ Mircea Eliade și de a urca povârnișul îndoielilor atin-gând răsăritul de soare la marginea cerului.

Ana Magdin: Ce experiențe aveți din Tibet?

Nicholas Buda: Să nu vă așteptați la experiențe yoghine de genul celor practicate de Eliade. Mai întâi de toate este experiența călătoriei în sine, pe care am împărtășit-o în mare parte în paginile cărții mele „Între Hristos și Buddha, pe munții de care se sprijină cerul”. Călătoria peste Orientul Mijlociu, până la New Delhi, peste faimosul Pamir, are farmecul ei aparte. Survolarea Calcuttei și Deltei Gangelui pare asemănătoare cu o aterizare în pădurile amazoniene. Străzile Calcuttei și coloristica socială extrem de variată sunt un alt capitol al experienței mele în India. Călătoria cu trenul peste Gange spre munții Himalaia, dar mai ales modul în care am conviețuit cu călugării budiști la Mănăstirea Rumtek sunt experiențele capitale pe care le port încă în suflet după această aventură a cunoașterii din sudul Tibetului. Călătoria mea în Tibet a fost una inițiativă, unică în felul ei. Aveam senzația că, cu cât urcam mai sus pe munții de care se sprijină cerul, cu atât coboram mai adânc în mine însumi, în abisul ființial pe care toți îl avem dar puțin îl conștientizăm. O experiență aparte a fost descoperirea unui templu budist vechi, aproape în ruină, în pădurile sălbatică din Sikkim unde spre surprinderea mea tinerii studenți budiști, de la Mănăstirea Rumtek, mergeau pentru a medita în izolare înainte de a se reîntoarce la viața comunitară din satele lor.

Ana Magdin: Spuneți-ne ceva, orice, din ce doriți să spuneți și nu ați spus niciodată.

Nicholas Buda: Viața uneori e plină de dificultăți și suferințe. Cu toate acestea nu disprețuiți darul vieții, deoarece acesta este o ocazie unică de a învăța și a crește. Bucurați-vă de viață. Opriti-vă din mers și uitați-vă atent la o floare, studiați-i forma și culorile... Atingeți cu palmele un copac, îmbrățișați-l ca și cum ar fi un prieten drag. Uitați-vă seara la cerul înstelat și lăsați-vă ochii să rătăcească printre aștrii arzând tainic lumina. Iubiți, fiți darnici și buni! Trăiți prezentul continuu al fiecărei zi, fără regrete, ca și cum ar fi ultima din calendarul vieții.

Ana Magdin: Cum trebuie să fie oamenii, ce să aleagă pentru a avea un suflet liniștit și cum trebuie să trăim pe acest Pământ?

Nicholas Buda: Îmi vin acum în minte cuvintele lui Elbert Hubbard, un artist, scriitor și filosof american de la începutul sec. al XX-lea: sculptorul produce o statuie frumoasă după ce îndepărtează cu dalta părțile de marmură care nu sunt necesare: este un proces de eliminare. Probabil că același lucru e nevoie și pentru noi, în viața de fiecare zi: să eliminăm din bagajul genetic excesiv care ne apasă asemeni bolovanului lui Sisif. Pentru a avea un suflet liniștit, oamenii trebuie să învețe modul de detașare conștientă de lucrurile care îi împiedică să atingă nivelul unui vieți evolute. În primul rând trebuie să stopeze procesul de complicare inutilă a vieții. Confucius spunea că viața este într-adevăr foarte simplă, dar oa-

menii insistă din diferite motive să o facă complicată. Debarasați-vă de conglomeratul gândurilor negative, ocoliți situațiile stresante și căutați oazele de liniște spirituală ca remediu imediat. Învățați să nu mai spuneți NU AM TIMP ACUM. Un suflet generos are timp pentru toți și pentru toate... Să nu vă fie frică de ziua de mâine, chiar dacă vă aflați într-un noian de incertitudini. Aveți curaj și urmați-vă idealurile. Nu așteptați pentru un timp potrivit când credeți că sunteți pregătiți de schimbări majore în viață. Nu așteptați să vină alții să vă dea fericirea pentru că nu este niciodată un anumit timp special dedicat obținerii acesteia. Gândiți-vă la cei din jurul vostru și fie că faceți o vizită unui prieten la spital, sau bateți la ușa unei rude înaintată în vârstă, dați din timpul vostru pentru că aceasta va cimenta esența valorilor umane în voi.

Ana Magdin: Gândul dvs. pentru românii de pretutindeni!

Nicholas Buda: Fiți uniți, pentru că în unire stă puterea. Fiți mândri de moștenirea istorică, religioasă și culturală pe care o aveți. În oricare colț de lume ați fi, cititi-l pe Eminescu, nu vă uitați limba și obiceiurile strămoșești, păstrați-vă armonios identitatea culturală epurată de tendințele divergențelor etnice.

NOTA:

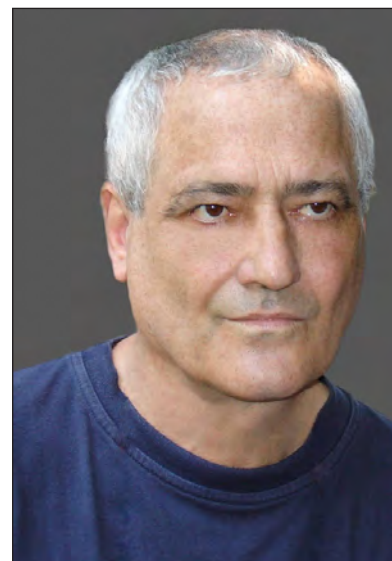
Nicholas BUDA alias **Neculae PRUND** este jurnalist și scriitor american de origine română. Debutează în presa scrisă la foaia volantă „ALO”, apărută imediat după evenimentele din decembrie '89, cu un articol despre eroii revoltei anticomuniste. Activitatea sa jurnalistică în-

☑ cepe la „Curierul Primăriei” Cluj-Napoca (1995), fiind și unul dintre membrii fondatori, alături de poetul Dumitru Cerna. Publică primele sale poezii (**Cre-do, Imensitate, Simplu Om**) în anul 2001, sub pseudonimul **Neculae Prund**, în ziarul *România Culturală* din New York. Călătorește intens în Europa, între anii 1992-1998, ca invitat al International Ecumenical Fellowship participând la conferințe ecumenice internaționale în cadrul cărora prezintă aspecte din viața socială, culturală și religioasă din România. Este inițiatorul grupului ecumenic de la Cluj-Napoca, „IEF Regiunea România”, alături de profesorul de religie Vasile Lazăr. Face călătorii de studii istorice, culturale și religioase în Asia: Xi'an, Shanghai (**China**), Kuala-Lumpur (**Malaysia**), Bangkok, Phuket (**Tailandă**), Bandung-Borobudur (**Java-Indonesia**), Tokyo (**Japonia**), Taipei (**Taiwan**), **Hong-Kong**, **Singapore**; America Centrală: Teotihuacán, Cozumel (**Mexico**), Guatemala, Belize, Honduras și în Africa la Nairobi (**Kenia**). Jurnalist și editor al publicațiilor româno-americane „**Gândacul de Colorado**” (Colorado), „**New York Magazin**” (New York).. **Volume publicate:** *Constantin Aronescu și ultima Boemă a Micului Paris* (Ed. Mihai Eminescu, București 2009 / ediția 1), carte de debut. **Între Hristos și Buddha pe munții de care se sprijină cerul**, (Ed. Casa Cărții de știință, Cluj-Napoca 2009), ediție retipărită în 2010. *Constantin Aronescu și ultima Boemă a Micului Paris* (Ed. Casa Cărții de știință, Cluj-Napoca 2010 / ediția 2). *Timpul*

din trupul meu / Time within my body (Ed. Casa Cărții de știință, Cluj-Napoca 2011). **2012 A. D. Sfârșitul violenței sau timpul unui violent sfârșit?** (Ed. Casa Cărții de știință, Cluj-Napoca 2012). *Mitropolitul Antonie al Ardealului, Rugul aprins al conștiinței neamului* – co-autor Maica Anastasia (Ed. Casa Cărții de știință, Cluj-Napoca 2012). **Amurgul șoaptelor târziilor**, (Editura Armonii Culturale, 2014), **Ziarist la New York** – vol. 1 (Editura Armonii Culturale, 2014). **Traduceri:** *Peștera din pom / The Cave Within the Tree*, poeme de **Dumitru Cerna** (2012). Traducere din română în engleză. **Premii: Diploma de Excelență** – din partea Instituției Primarului orașului Câmpeni, pentru întreaga activitate de scriitor, poet, ziarist și promotor cultural desfășurată în țară și străinătate (2011). **Diploma de Onoare** – din partea Bibliotecii „Avram Iancu” din Câmpeni, pentru cărțile și articolele publicate (2011). **Premiul II**, cu distincția *Jurnalist al anului 2011*, acordat de Forumul Presei Române din America, desfășurat sub egida North American Romanian Press Association (NARPA), Chicago (17-18 iunie, 2011). **Premiul I**, Cultură – acordat de NARPA, Chicago (27 iunie, 2012). Prezent în volumul „**Poezii 2**” de Dumitru Cerna, (Editura Casa Cărții de știință, Cluj-Napoca 2010). Membru fondator al North American Romanian Press Association (**NARPA** – Chicago 2010), **Nicholas Buda** scrie și locuiește în orașele New York și Tampa, Statele Unite ale Americii.

Gânduri despre o carte frumoasă

Aurel Antonie

N-am să fac o cronică literară la ultima carte a lui Spiridon Popescu „Supliment de existență”, scoasă la Editura Măiastra în 2014. Ediție bilingvă în română și italiană, în traducerea distinsei doamne Mirela Tingire. Și n-am s-o fac din cauză că nu sunt critic. Sunt doar gustător de poezie bună. Și la Spiridon Popescu poți găsi acest ingredient, din plin.

Aspectele apolonice și dionysiace sunt relevante în poemele lui Spiridon Popescu. Anahoretul de la etajul zece al unui bloc din Târgu-Jiu nu se mai satură de discuțiile pe care le are cu Dumnezeu, cu îngerii arondați cu grijă pe lângă el, cu Moartea, cu diavolii, cu vecinii, cu sinele, până și cu oamenii care îl cam incomodează, cu prietenii care s cam puțini, cu restul omeniri care doarme...

În tihnă trebuie citită această poezie, să îți se duhovnicească sufletul.

Poeme

Liviu Dănescu

Rugă

Lui Grigore Vieru

Bibliotecile, sărace, au uitat de tine,
În librării nu te-am vazut de loc.
Flămânzi, din lipsă de cultură,
Pe nimic vindem, ca în iarmaroc,

Balada, doina și povestea vorbii,
Și fluierul și strunele viorii.
Și, plini de lacrimi, ca, de beznă,
orbii,
Ni-s ochii, martori dureroși ororii.

Măcar o zi de doliu, în cetate,
Cu steagul tricolor în bernă,
ca onor!
Prinosul nostru, dram de
demnitate,
Nu-l dăm eroilor nici când
ne mor!

Cât ne sunt vii - soldați pe
mapamond,
Ce nu visează vreun baston
de mareșal;
De veghe, în hotare, limbii
românești,
Ca pod de flori, pe Prut, din mal
în mal!-

Avertisment

Tantal, luând zeilor nectar
Să dea la muritori mâncare,
Silit de ei, îndură-n Tartar

Foamea și setea cea mai mare.

La fel și Prometeu cu focul
-Prins în lanțuri, ca un sclav;
Vultur sfâșiind cu ciocul
Din trup încovoiat, concav-

Atunci, pentru ce, Hyperion,
Să vii în cercul strâmt, opac?
Încă n-am auzit de-un epigon
Să-i fi venit cumva de hac

Lui Zeus, cel atotputernic!
-Vreun areopag să dea ucaz?-
Infern, Everest vremelnic,
Ai grijă: o să pică în Caucaz!

O, tempora!...

În Vărsător, o zodie cu har
-Generozitatea ce renaște-
E Caragiale forul tutelar,
Făclie, nu numai de Paște-

Din seva lui, ironică, ilară,
Biciuind o esență, ca morav,
Să capete putere, se coboară,
Din Parnas, muze-n pas suav

Și-un olăcar, ce raspândește
Să nu se piardă, (ce angoasă,
Năpasta care ne lovește!)
Răvaș în noapte furtunoasă.

E pur si muove

Pe rugul ereziei, ca o sfară,
Naive vreascuri ard, mocnit,
Idei rebele-n dogme cu ocară
Și-o amnezie în deșert - un sit-

O, sfântă simplitate-n ceață!
-Umiditate în exces obtuz-
Doamne, dă-mi, de poți, povață:
Să compățimesc sau să acuz?

E grea dilemă la răscruce:
Somnul rațiunii să îl iert,
Prin tribunalele caduce,
Păzit de mizerabilul Javert?

Scrisoare

Bădie Mihai, vino-napoi,
Că, fără tine, ni-s străine
Ideile de geniu, un șuvoi
Din lada criticii haine

Ce a lovit, precum un cnut,
Spinarea dureroasei leme
Și după ce va fi umplut
Doar cu nimicul ei o vreme.

Poate cercul se va rupe
-Strâmt; pe aura-ți, opac-
De altruismul unei lupe,
La rugăciunea unui dac.

Glaciară

N-apar prea des la unii în cătare
-Mai scump e cel văzut mai rar -
Și între noi este o depărtare,
Ca de la un pulsar la un pulsar.

În indiferența ca o paralelă,
Pe care-o întâlnești la turmă,
Balastul inutil urcă nacelă,
De nu-l regreți, lăsat în urmă.

O strângere de mână reticentă,
Este ca un semn de întrebare:
Răceala pielii e o iminentă
Aluzie a iernii planetare?

Resort

Mocnește-n spirit aventură
-Furată-i gena de la ăl bătrân -
Monotonie este ca o sinecură,
Imprevizibil sunt, o să rămân!

-Sfinx rebel, visând un Nil
Cu papirusuri-petiții:
Scribi să zvânte ipocriții
De lacrimi de crocodil! -

Foc!

Echilibristică pe sârmă-i viața,
Cu hăul dedesubt, ca o bulboană,
Și libertatea, ca și bezna - Tartar! -

☑ Atârnă de un fir de păr,
de-o toamnă.

Că toate cele vii sunt trecătoare
-Odată și odată tot o să dispari-
Dar tragic este când plutonul
De execuție e numai din măgari!

Justițiară

Zece mititei,
Negri, arși de soare,
Înfruntând idei,
Băgați la răcoare.

Criminalii cată
Fuga-n amnistii.
Dreaptă judecată:
Agatha Christie.

Calvar

S-ajungi cu ruga pân` la
Dumnezeu,
Furcile caudine-s o nimica toată,
Că sfinți ca dracii-ți stau în cale
Și-s mai flămânzi decât o gloată.

Eu de intermediari nu am nevoie
Ca să discut cu sferile înalte
(Că o dobândă, la samsari, pe gând,
Nu dau. Că dau la toate
celelalte...)

Utopică

Împovărat cu greu balast,
Ca un Atlas, de un Pământ
Cu paralele în contrast,
Urnite doar de bate vânt,

Aș vrea, ca leac, un elixir
La cancer încă nenăscut,
O oază de lumină, ca un fir,
În labirint preconcept

Și sentimente-nfiorate
În banca timpului, un cont –
Prin dune de pustietate
Cu caravane fără orizont

Mamă,mamă ! ...

Mamă care strângi la piept,
Ca bănuții-ntr-o batistă,

Puiul - rod și sprijin drept
Pentru ziua neagră, tristă ,

Care-nvăluie pridvorul -
Câte-nduri și n-ai cui spune!
Parcelor, ce torc fuiorul ?
Crucii, vadul spre genune ?

De la el nu-ți iei privirea
-Jarul patimii nestinse -
Cuprinzând nemărginirea
-Visuri frânte,doruri ninse-

Să nu uite năzdrăvanul,
Când va crește , bătătura
Încărcată de noianul
Amintirilor cât șura...

Stalactite

Hrana, doar din apă
-Ce trai auster
În grotă, o trapă
Plină de mister.

Cât sunt de sărace,
Din puținul lor
-Seva – se va coace
Reazem viitor

Pe aici, pe-afară,
Să întinzi o mână?!
Cine se coboară
La cei într-o rână?

Rătăcire

Am auzit că o să candidezi
La nemurire, pe o sinecură:
Păzind capra cu trei iezi,
De zece lupi la cotitură.

Biet vânător, o să mai sapi
O groapă? – focul să-l îndure
Năravul, haită de satrapi
Scufiței Roșii în pădure-

Eșichier

Timp măsurat în paralel,
Pe câmpurile negre – albe
(La fel ca zilele – cu jalbe)
De ceas în ”en passant” – duel,

Prin infinite variante,
Rămase uneori obscure,
În crizele paralizante,
Când cade steagul – o secure

V.S.

Mircea STÂNCEL, dincolo și dincoace de Melancolie

Eugen Evu

Cartea psihocelulelor Stem...

O lege a textului literar, mai ales cel poetic, este că din întregimea lui, orice parte separi, reflectă virtual Întregul. Mircea Stâncel, în „Dincolo de melancolie”, editura Colecția Discolbolul, 2014, unitatea astfel este reflectată constrictiv, pe registrul postmodernist,- de poeme- chei, ale acestui codice hermeneic. Deschizi cartea – palimpsest- și sui pe trunchiul ei, cu „veverițele” gândului:

„Arborele genealogic invocată este unul al ancestralului chotnic condițional- existențial- elegiac- epopeic: „pereți dezmoțți într-un peisaj deal/vale (v. Blaga, spațiul ondulatoriu, n) / au cheltuit trupuri multe și au vândut nopți, cândva pe ei cântaseră cocoșii(idem Blaga, cocoșii apocaliptici din satele românești, n)/Îmbibați cu mirosul unor vremi urâte/ se murdăresc intențional de sângele meu/ când se scutură lumea de semne (superb, n) ... Timbrul ceremonial- celebrant, oracular, este al mării poezii retrovizionare !

Poetul descinde din sacralitatea paideumatică riscată de cădere în profan, a Albei Iulia, pe urma de care moșești din veac, și a lui Avram Iancu cel tragic- eroic, subtextuând cu trimiteri :” tu vei muri pe o prispă abandonată”...Arterele colaterale ale Arborelui- Stigmă- genealogic, amintesc de mecanica visului a lui Freud și de cercetările psihanalizatorilor de la Socola: „ iuda nu poate fi dat afară dintre ziduri (extramurros, în cazul lui Avram Iancu- emblematicul, popa Mo-

ise, n) -/ pentru că zidurile s-au obișnuit cu respirația lui/pereții mei au învățat să se apere „(recte ființa în „ zidirea” mentală a cărții, n):

„ pentru că nu mai există curți conștiente. Strigătul conștientizării prin Poiesis- revelație, la Mircea Stâncel este al patosului esențializator de semnat, simbolul Roșii fiind revalorificat tot din memoria colectivă sublimată în Real, renegând determinanta supliciuului – relaționat sado-masochist, victimă- călău):... „**aruncați roata asta să nu mă mai îndrume (subl. n), „ardeți osia asta să nu mă mai sprijine” (pag. 7).** Din „legătura de chei, arte- poetice ale splendidei cărți”, dacă știm să ne înfructăm cu simbolistica acestei poetici, ar ajunge fie și doar acest clinchet, spre a închide ochii, să vedem Noima.

Mircea Stâncel scrie tatuând astralul: „îmi voi tatuta pielea(pielea poetului, Vasile Dan, n)- ca să țin minte totul...”. Poetul scrie cu briceagul: „port în mine de la naștere briceagul alb/ o serie de unelte ce spintecă”... Seismice, radiesteze și profetice, aceste poeme sunt într-olaltă, și „dincolo de melancolie”, dar și dincoace, între Veghe și Vis, între etapele „când se desfac încăierări”...”Sângele meu are stradă și număr de casă/ și culoarea lui nu mai poate fi folosită/ în scopurile unei mulțimi indecise” (remember Psihologia mulțimii, de Gustave le Bon, n)...

Impregnată de trimiteri istorico- mito-semantice, poezia acestui Poet este a Trezirii sinelui în

sinea lumii în mod unic ornată cu harnice, din Har, analogii interconectabile. Ca în vasele comunicante- ramuri- cuiburi- fructe, ale acelu Arbore care ni se înalță în lumină, calibrat de noaptea înstelată a Moralei, ca gorunii Horelor Horiene.

„ Atenția la metamorfozele spiritului poetic ...scrie Aurel Pantea. Autoscrutarea, adică. Riscul (absent) al inautenticității, coruptă de adevărurile originare „(ibid). Al Cistelecan crede că Stâncel „dă târcoale toposului „casei în ruină” și că poetul apelează la deconstrucție...” Reportajul unei agonii”, sintagma aceluiași, e tentantă celui ce comentează poezia, ci nu celui care o trăiește- scrie ! Aici nu operăm cu concepte reci sau neutrosofice ! Este de observat cum, concomitent acestei cărți premiabile (!), la Alba -Dalba Iulia am primit darul uneri cărți sensibil conectabile: Cornel Nistea, „ Ultimul în Eden”...aceasta a prozei scurte, impregnată încă de poetic. Nostalgia – melancolia lui Stâncel este a paideiei: „singurul loc paradisiac (edenice, n) – este de fapt sâmburele iradiant al cărții” (ibid. Al. Cistelecan).

Oricum sună de prețios, este Vorba – Verbul de inocență nepierdută, necum a „nostalgiei ca agonie”... Ca să-l înțelegi pe poetul Mircea Stâncel, se cere ca tu însuși să fii poet, oricând de discriminatoriu pare, pentru sceptici. Important, cred, este că cititorul vibrează rezonant la mistrul mantronic- divinatoriu al acestei poezii mirabile, sub dinamica trans- metafizicii din... Logos.

Poeme

Ion Mocioi

Brâncuși

Trăi stingher în lumea mare,
Dar dârz cum altul nu trăi;
Și azi trăiește, -n depărtare,
Cu toate că la noi crai.

Iubind pământul cu putere,
Văzduhul l-a chemat în zbor;
Plecat o fi, că, în tăcere,
Lumină este peste nor.

Măiastra-l găzduiește-n ceruri
Și-i ține visul treaz și sfânt;
Nu are pagube în crezuri
Și nici vreo vrajbă pe pământ.

E zeul artei și al curiei
Și dascăl al creștinței noi
C-avem puțina biruinței
În lupta aprigă și nevoi

De-a face lumea și mai bună,
De-a face omul crez distins,
De-a-i oferi altă cunună
Și tort-avântului nestins,

De îl chemăm cu vorbe-alese
Revine, sigur, între noi,
Din daru-i mulțumit să lese
Ce-i mai durabil spre apoi.

El ne-a lăsat spre amintire
Săgeata focului aprins,
Cu care stăm în nemurire
În cosmosul atât de-ntins...
Și-n suflet îi purtăm tot dorul
Părintelui ce-i dus departe,

Ce, pentru neam, a fost izvorul
Neizvorât în altă parte.

Vioara lui Brâncuși

A dres-o singur dintr-o ladă
Cu un briceag de pădurar;
El nimeni n-ar fi vrut s-o vadă
Și nici să-l știe făurar.

Atâtea inimi dragostite
Păreau în trupul ei de lemn,
Ca pentru infinit unite
Sub vraj-acelei opt ca semn.

În corzile de fir cerate
Un amalgam necunoscut
A fost ascuns pe înserate,
Al tainei din durere scut.

În ziua când a dat să cânte,
S-au strâns drumeții ca la sfat,
Atrași s-asculte slove sfinte,
Să-și amintească ce-au uitat.

Și cine-ar fi putut să jure
Că din cutia de lemn
Arcușul va să scoată pure
Chiar cânticele dintru-ntâi.

Să-și piară din privire ghița
Strunea necazul pe arcuș,
Să-și fie fericită viața, –
Cânta vioara lui Brâncuși.

Pe Jiu în sus cântă vioara
Și fremăta un viers de vis,
Născut la stână de mioara
Trăită-n munți de paradis.

Când, la Paris, atelierul
Vibra-n amnarul de arcuș,
Vioara era giuvaerul
În care românea Brâncuși.

Sculpturile veneau la vatră
Pe nevăzute căi de rai,
Se-nveșmântau în chip de piatră
Și sufletul și-l luau din plai.

Vioara le-aducea în lume
În serile târzii de chin,

Când toate își găseau un nume
Din frunza dragă de pelin.

Răstălmăcită peste unde,
Vioara lui Brâncuși e vers
În care se întrepătrunde
Speranța unui univers.

Prințesa X

Te-am căutat, femeie frumoasă
din povești,
Din clipa-n care... cine îmi
spune că exiști?
Te-am căutat de-atunci cu
cârmă-mi tare triști!
Nu știu de ai așteptat... nu-mi dai
de sigur vești!

Te-am căutat, femeie frumoasă
din povești,
Avântul cel de taină să și-l
rostesc ascuns,
Să știu că ți l-am spus fără să-și
cer răspuns –
Dar nu știu unde umbli, că nu te
mai ivești...

Te-am căutat, femeie frumoasă
din povești,
Privirea cu ochi galeși din poartă
să-ți sărut,
Nimic să-mi dai aievea... și nu
pot iar să uit
Albastrul dinspre zarea sub care
te găsești...

Te-am căutat, femeie frumoasă
din povești,
Să mergem în grădina cu pomii
albi de floare,
Pășind pe iarba verde să pari un
fulg de soare,
Să pot să-ți dau viața, pe ochii tăi
cerești...

Te-am căutat, femeie frumoasă
din povești,
Pe străzile de seară,
în parcuri, pe alee,
C-ai lumina vreodată,
cu chipul tău de zee,

☑ Când blânda lună spune că
poate-ai să sosești...

Te-am căutat, femeie frumoasă
din povești,

Tot cerul plin de stele mă vede
căutând,

Pădurea și câmpia umblate-s
doar de mine, eu crezând

Că te-oi găsi în cale cu ochi să
mă privești...

Te-am căutat, femeie frumoasă
din povești,

Pe cap să-ți leg marama miresei
de demult...

Te caut pretutindeni, de oricine
ascult,

Că poate-mi spune cumva pe
unde te oprești...

Te-am căutat, femeie frumoasă
din povești...

Pe țărmul apei mele din
sufletu-mi curat,

Treceai pe lângă doru-mi, cu
voal halucinant...

Aș vrea dar să te prind...
hlamidă parcă ești...

Te-am căutat, femeie frumoasă
din povești,

Alerg și-acum în lume pe cât mă
duce pasul,

Că poate, -n întâmplare, veni-va
cumva ceasul

Să te-ntâlnesc aieva... dar unde
oare ești?!

Domnișoara Pogany

,Nalt teiu-nflorit
Spre-o nouă iubire mireasma

trimite
În noaptea nădejzii cu visuri

pripite
Și gândul cernit.

Artistul, un paj,
Rămâne pe bancă un semn

de-ntrebare
La gândul că fata e doar o mirare

În parcul-miraj.

Din cerul boltit,
O spuză de stele, sclipind ca o

mare,
Încarcă tabloul grădinii în floare

Și dorul ivit.

O undă de vânt
Resfiră boschetul aleii în care

Se-așteaptă să vină plutind ca o
boare

Iubirea cântând.

La casa din parc
O mână deschide fereastra cu

lună
Și fata apare, în cap cu-o cunună –

Luceferi în arc.

Un freamăt ușor
Pătrunde-n odaia ferestrei

deschise
Și-i duce în suflet buchetul de vise,

Iubirea cu dor.

În pleoapele ei
Lumina respiră în noaptea încinsă

Și tainic primește în fața-i aprinsă
Parfumul de tei.

Un zâmbet în zori
Apare în geana oprită pe zare

Și barda sculptează privirea de
soare,

Iubirea cu flori.

Un ochi-scânteii
E fașa fecioarei din noaptea

cu focuri,
În ziua ce vine cu-a soarelui

jocuri
Și prietenii ei.

SĂRUTUL

Iubirea e nimb
Al vieții strămoșilor

Pe vatra urmașilor,
Lumea-i în schimb.

Iubirea-i nevoi,
Lumina zorilor,

Culoarea florilor,
Mersul în doi.

Iubirea e cei,
Dorințele mamelor

În trecerea anilor
Clipe ce pier.

Iubirea e sfânt
Cu mâinile muncii

Pe brazdele luncii,
Rod de pământ.

Sărutu-n amor –
Dorința dorințelor,

E cuplul speranțelor,
Izvoru-n izvor.

Iubirea din dor,
Sărutu-n amor,

Cuplul-izvor,
Dor viitor...

Iubire-s uniți
Ce lasă plimbările

Să facă lucrările
Verii fierbinți.

Iubirea e har,
Sărutul în iile

Albe-n câmpiile
Foc de amnar.

Sărutul e vis,
Un crez devenirii,

Un cod pomenirii,
Suflet deschis.

Poeme

Gelu Birău

Revoluție

Deliberat conversez cu lumina
deliberat la fereastră am lăsat
o porțiune închisă
suficient de albastră
serios afectată în urma
incendiului
de catifea
la palat.
Fiindcă întotdeauna va fi
necesară
la intervale inegale
o altă revoluție.

Primele cuvinte

Suport extaziat pagina 104
este ea însăși un numar straniu
circulația alternativă a mașinii
de scris
peste umărul mesei.
Voi dedica această carte
primelor cuvinte ale revoluției
înregistrate la poliția ierbii.

Munții în luna ianuarie

Există motive suficiente
pentru cuprinderea zăpezii
în aria grâului.
Putem aduna în biserici
sentimentele unor fântâni ideale,

drumul cu sănii în iesle,
totul spre steaua la care-au pornit
visătorii.
Putem inventa cu atenție
râurile de argint în clopotnițe,
avalanșele peste brazi,
cactușii în carapace testoase.
Totul în această pretins înghețată
lună ianuarie.

La tribunal

Băncile suspinau obosite,
la apel s-au prezentat numai
grefierii,
tocurile ușilor înzăpezite de
cerneală,
care blindate cu steaguri în nări,
cizmarul orașului desculț și mirat
și câteva cuie.
Sentința a fost executată imediat:
incapacitatea iubirii de a trăda.

Mărturisire

Recunosc, îmi e dor,
îmi e teamă de viitorul imediat,
de râul care brusc dezghețat
nu va ști să-și potolească
apele
Recunosc ,și azi la ferestre
valsează leandrii,
artificiile neaprinse
la Crăciun,
crengile de lumină.
Recunosc acest zvon și nu
pot
să-l arunc din trupul meu,
din umbrele mele,
din cuvintele mele
sunt chinuit de această încercare
a limpezirii.

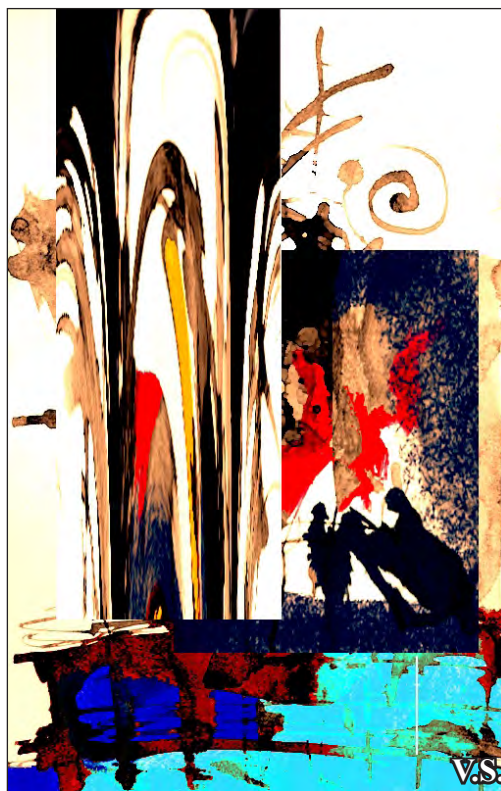
Teamă

Tatălui meu care nu mai
aștepta

decât asfințitul
acum îi e teamă de el,
îi e teamă chiar de preamulta
bucurie
pe care ne-o lasă
și pentru care încetase războiul
de-a gândurile fără odihnă.

Fericirea

Sunt fericit azi că ninsoarea
din care s-au anulat două
sărbători
îmi îmbracă suav genele
sunt fericit că nu mai am decât
o singură spaimă,
teama de moarte a unui ucigaș
plătit
că nimeni nu-mi va mai ucide
cuvântul, speranța, libertatea lui
Alexandru
portocalele
bradul de Crăciun
televiziunea română
grevele
manifestațiile de solidaritate cu
apele.

În jurul lui Alexandru ...

Gheorghe Grigurcu

(urmare dn pag. 3)

De reținut că nu avem a face cu un solitar nativ (“nu eram făcut să suport singurătatea”), predispus la un anume tip de “închidere”, gata a vieții “cufundat în biblioteci, pierdut în lecturi, în afara lumii”. Declarându-se a aparține tipului “extravers și comunicativ”, sociabil, Alexandru George își caută congeneri. Își recunoaște cu magnanimitate tiparul, care, “deși a rămas rar nu e totuși unic”, la un Radu Petrescu, la un Alexandru Miran, la un M. Ivănescu, la un Barbu Cioculescu. Și cu un mai puțin așteptat puseu de modestie: “Nu sînt un inconformist, sînt un ins banal, modelat însă după criteriile altei lumi”. Și chiar cu regretul de-a se simți azi “mai singur” decît cu patru decenii în urmă, “cînd duceam o existență catacombală și scriam fără nici o speranță de publicare, pentru <<sertar>>, cum s-a consacrat, mai tîrziu, termenul”. Ce rezultă de aici? Negreșit o natură suficient de robustă psihic, cu ochiul ațintit mai mult spre exterior decît spre interior, mai atentă la spectacolul obiectiv al lumii decît la cel al proceselor intime, dătătoare acestea de compensatoare miraje celor stigmatizați de o inadaptabilitate acută. Ofuscat de vandalismul ce avea loc în “cultura” oficială a timpului, ultragiătat de nemerniciile sistemului ultraabuziv, își admite mereu o continuitate organică cu “lumea veche”, “o lume vie, deși inactivă pe planul adevăratei ei posibilități, de inși reduși la un fel de simili-existență, la așteptare și neputință”.

De unde înclinația scriitorului spre epic. Înclinație favorizată de împrejurarea de-a aparține mediului social simpatetic evocat, pe care unii scriitori situați în echivocul răspîntiilor istorice l-au aproximat nu fără stîngăcii și gafe uneori țipătoare: “Mereu am insistat asupra faptului că eu sînt și *mă simt o rezultată*, un produs al unei societăți în care nu am intrat și pe care nu a trebuit să o cuceresc ca pe o <<pradă>>; aparțin aceluși tip uman și scriitoricesc care și-a rotit privirea în jur (asemeni cazurilor rare ale lui Creangă, Caragiale, H. Papadat-Bengescu, poate și I. M. Sadoveanu), care exploatează un material uman apropiat, nu îl caută cu microscopul sau îl asediază și îl cucerește dincolo de niscai baricade”. Foarte probabil. Numai că printr-o asemenea extrovertire operînd, “cu o curiozitate diversă și nelimitată”, reiese încă o trăsătură a autorului în discuție și anume antilirismul. Nedînd niciodată semnale ale posturii de poet, Alexandru George declară neted: “Nu-mi plac confesiunile”. Ceea ce-l atrage nu e sondarea adîncurilor eului abscons, ci “realitatea mediului, a vieții de familie, a existenței prietenilor”, eposul apt a vehicula informații utile “mai ales pentru cei mai tineri, care nu au trăit acele împrejurări, dar nici situația generală în care m-am aflat eu și generația mea și pe care ei trebuie s-o descopere și s-o deducă”. Ocolind discursul poeticesc ca atare, să presupunem că izbutește a lua distanțe, într-o manieră diferită de cea a poetului, față de ficțiunea sa, simțindu-se cufundat

într-un imaginar “care înlocuia treptat ceea ce fusese efectiv viața mea în primul ei sfert de veac de existență conștientă”. Nu pot a nu aminti în continuare și rezerva, imprevizibilă “lepădare” pe care o manifestă Alexandru George față de comentariul literar pe care-l exercită totuși cu o eclatantă perseverență (“autorul acestor studii nu a năzuit niciodată să devină un critic literar”), indispus, s-ar zice, de miza subiectivă a acestuia, poate și de lirismul *sui generis* pe care-l poate implica. Și mai mult decît atît, minimalizarea la sînge a exercițiului critic în principiu, văzut nu mai mult decît ceva secundar, provizoriu, un soi de schelă în jurul unei construcții (opera), care trebuie înlăturată cînd aceasta e terminată. Dar subiectivitatea astfel pusă la colț se răzbună. Ce relevă altceva acele reacții aprige, taxate îndeobște ca probe ale unei firi “sucite”, “șicanatoare”, “cîrcotașe”, decît jeturile unei energii personale comprimate, țîșnind cu umorală violență, dînd paginii lui Alexandru George savoarea caracteristică? Ce este în astfel de clipe autorul **Marelui Alpha** decît, ierte-mi-se repetiția, un *enfant terrible* cu totul remarcabil al literelor noastre actuale? Ce este decît o imagine a vieții proaspete a spiritului, sfidînd rutina, poncifurile, cu un risc ce face el însuși parte inevitabilă din strategia jocului vital?

Nu am avut în epoca noastră indigenă multe condeie care să aibă temeritatea unor disocieri tranșante, a unor afirmații mergînd drept la țintă, a unui expresiv umor contestatar

☑ precum cel al lui Alexandru George. Poziția protestatară pe care, în contextul totalitar, și-o arogă e însă una plină de nodulii dificultăților, provocatoare inclusiv la adresa “blazonului” așa-numiților disidenți: “Eu n-am fost disident, am fost rezistent. Eu țin la distincția asta, pe care am făcut-o și prin care mi-am atras fulgerele tuturor marxiștilor”. Cu toate că ar fi putut lesne admite că termenul în cauză e convențional, avînd însă o accepție istorică, d-sa începe prin a-i aminti pe “profitori” adică pe Deșliu, “care în 46’-47’-48’ lucrase cu Ceaușescu la <<tineret>>” și pe Breban, “membru supleant în CC și în relații bune cu generalul Pleșiță”, pentru a adăuga, în virtutea unor “mici distincții”, pe Adrian Păunescu și pe Eugen Barbu, spre a încheia nervos-rezumativ și, precizez, eliptic-amalgamat: “Or, eu nu sînt un om de categoria lor. Eu nu am limbaj comun cu Deșliu, cu Breban, cu Goma, cu Raicu, cu S. Damian”. Goma alături de Păunescu și Eugen Barbu!? Dar I. Negoitescu? Dar Ion Vi-anu? Dar Dorin Tudoran? Dar Ana Blandiana? Dar destui alții, apreciați îndeobște ca disidenți? Toți o apă și-un pămînt? Pe ce lume trăim? Tăietura insolită a opiniei astfel avansate n-ar putea deschide decît o animată dispută. O altă părere controversabilă e cea potrivit căreia Tezele ceaușiste din iulie ‘71 “nu au fost deloc bine primite de Aparat”. Ar fi fost vorba de opoziția unei noi generații de activiști, dotați cu locuințe confortabile, cu mașini personale, care n-au rezonat la sloganele “retrograde”, la idealul primitivismului “eroic”, activiști contrariați în acel docu-

ment de tristă memorie întrucît “lor le trebuiau <<avantajele>> și <<cuceririle>> socialismului, dar în același timp și produsele simbolice ale unei culturi mai înalte iar, ca o culme, otrăvurile fermecate ale lumii capitaliste”. Cum așa? Aderenții de primă oră la programul comunist, “cei care se prăjiseră compromițîndu-se prostește”, servindu-l în condiționat, fuseseră abandonăți de putere în “ghearele” criticii estetice sau de-a binelea îngropați în uitare: A. Toma, M. Davidoglu, Al. I. Ștefănescu, Eugen Frunză, Victor Tulbure, Ștefan Iureș ș.a. Foarte adevărat, însă nu s-a iscat astfel un gol benefic al turpitudinii. N-a apărut oare o altă serie de gorniști ai partidului, gata a-l umple, nu doar slugarnici și agresivi, mai agresivi decît predecesorii lor și mai lacomi, de-ar fi să amintim doar gruparea din jurul revistelor **Săptămîna** și **Luceafărul**? N-a apărut și prosperat protocronismul cel cu benedictiune partinică și jalnici aderenți? N-au fost tipărite “cărămizile” omagiilor, cuprinzătoare liste ale degradării celei de-a doua generații de comuniști, parte și ea a “Aparatului”, pe care nu știm de ce s-ar cuveni s-o vedem “rezistentă”, căci în realitate a fost “manipulată la discreție”, aidoma celei dinainte?

Alteori însă putem subscrie fără rețineri acidele linii ale lui Alexandru George, foarte utile pentru reconstituirea veridică a tabloului epocal. “Munca de negru” a reprezentat o metodă a regimului de a-și asimila talentele și truda unor oameni ce nu-i aparțineau și nu aveau voie de a-și semna textele, fie acestea și traduceri (între alții, Cornel Regman, Petru Comarnescu,

P. P. Panaitescu), constituind “o rușine a vremurilor”. Nu mai puțin rușinoasă se înfățișa masacrarea scrierilor oferite spre editare. Orice producție literară fiind abordată drept “un act de răspundere colectivă”, redactorii în frunte cu directorii editurii interveneau fără jenă în text pentru a-l adapta în cel mai înalt grad “liniei” partidului, de altminteri aflate într-o necurmată mobilitate: “Despre versiunile mereu îmbunătățite ale **Scrinului negru** de G. Călinescu s-a mai scris; vreau să semnalez cazul romanului **Risipitorii**, de Marin Preda, care a fost într-atît de schimbat față de versiunea inițială, încît ar fi trecut prin vreo cinci variante. Nu cumva ele s-au păstrat undeva?”. Între “misterele” epocii se înscrie și capitolul cărților “pierdute”, întrucît autorii lor, precum Hortensia Papadat-Bengescu sau Ticu Arhip, nu le reclamau, neîndrăznind “să se pună cu ceea ce simțeau că sînt autoritățile comuniste”. Cît privește “curajul”, acesta ar fi devenit exclusiv un apanaj al privilegiaților, neputîndu-se manifesta fără o minimală garanție oficială. Un asemenea “curaj”, consideră Alexandru George, “era o virtute rezervată de <<organe>> celor din vîrfurile piramidei nomenclaturiste, era îngăduit cu voie de la poliție unui Eugen Barbu sau Marin Preda, unui Petre Sălcudeanu sau Dinu Săraru, căci Partidul ținea și pe această cale să-și favorizeze slujitorii”. Un fel de „curaj”, de! Cel puțin la fel de interesante sînt consemnările lui Alexandru George referitoare la cîțiva scriitori de mare suprafață, tabuizați de autoritățile ideologice ca “reprezentanți” ai “culturii socialismului”, statut ce nu o

☑ dată, prin reflex inerțial, s-a perpetuat. La capătul unei tăceri de aproape un deceniu, “văzînd că nu vin americanii”, Arghezi a crezut că e oportun “a se da” cu comuniștii, aflați la putere pe o durată ce părea nelimitată: “Dar, în ce mod a făcut-o! A scris lucruri inadmisibile, a desfășurat un zel care nu-i fusese pretins”. Neîntrecîndu-l nimeni în “lingușeală”, nici chiar G. Călinescu, autorul **Florilor de mucigai** este emițătorul “acelei afirmații făcute la Kremlin, prin care a echivalat ultima ocupație rusească cu o nouă Descălecare!”. Deloc complezent se prezintă Alexandru George și în legătură cu Marin Preda, autorul unui important roman, **Moromeții I**, dar înconjurat de regulă de un șir de ditirambi nediferențiați, cu toate că alte cărți ale prozatorului sînt vulnerabile. Astfel ni se vorbește pe șleau despre “falsitatea stridentă din <<mărturiile>> romanești ale lui Marin Preda”, conținute în cele două cărți ale sale de factură autobiografică, **Delirul** și **Cel mai iubit dintre pămînteni**. Acestea “sînt scrise parcă de cineva care nu a trăit pe atunci, în perioada războiului și, respectiv, a instaurării comunismului la noi în țară. În primul roman, de pildă, se imaginează situația neverosimilă a unui tînăr, care, venit de la țară, cu o pregătire redusă la cîțiva ani de liceu, e primit peste tot, inclusiv în societatea înaltă bucureșteană, și curtează, cu speranțe matrimoniale, pe fata unui colonel în rezervă”. Artificiului socio-moral ce-l lovește pe eroul cu pricina i se adaugă și jenante supralicitări culturale, precum următoarea referință de meloman diletant (în spatele ei se văd urechile

auctoriale): “ajunge să-și cumpere din primul magazin **Matthaeus Passion** de Bach (pe care o ortografiază greșit) și o ascultă vreme de mai multe săptămîni de <<cîteva ori pe zi>>. Or, acest amplu oratoriu durează, cu recitative cu tot, peste trei ore! El nu era accesibil în niciun fel chiar unui privilegiat al regimului, necum să fi fost achiziționat dintr-un magazin. (Bietul Preda, atras de sonoritatea titlului, și-a închipuit că oratoriul lui Bach durează cît un vals de Johann Strauss!)” În opinia, cred că nu chiar fără rost alarmată, a lui Alexandru George ultimul roman al lui Preda ar fi “o carte de altfel mizerabilă, lipsită de orice valoare și care conține în plus și o insultă absolut inutilă împotriva Ardealului, a societății intelectuale și universitare de acolo, cu deosebire împotriva lui Blaga”. E, în orice caz, un prilej de dezbatere, mai cu seamă pentru admiratorii lui Preda care ar fi avut prilejul și pînă acum de-a articula replica... Cîrmuirea comunistă inițiază, în ultima sa etapă, pusă sub semnul naționalismului, un veritabil asalt și împotriva criticii, sub pretextul “apărării valorilor” față de “demolatori”, “cu nuanța suplimentară că aceste valori erau uneori creația culturii <<noi>>”, care se întemeia pe imundiciile hebdomadarului **Săptămîna**, condus de Eugen Barbu, “un publicist pamfletar, care își îngăduia modul ireverențios al presei din trecut, căci i se permiteau unele inconformisme de ton”. De pe promontoriul ipocritului său discurs adulat, “tocmai el s-a găsit să-i ia apărarea lui G. Călinescu”, uitîndu-se interdicțiile și alte umilinte la care “divinul critic” fusese su-

pus pînă la moarte. O consecință a campaniei pro Călinescu, dovadă că nu era o simplă poziție intelectuală, cum s-ar fi convenit, ci o manevră politică, a fost și denunțarea lui Alexandru George ca “un adevărat pericol public”, urmată de excluderea d-sale din presă. Cu “patronul” **Săptămîinii** și cu patronii săi nu era de glumit. Un alt obedient fără scrupule al regimului era Ov. S. Crohmălniceanu, care, inginer de formație, “în timp ce era cadru universitar la București, urma cursurile de student fără frecvență ale Universității din Iași”. “Vechi edec al comunismului”, “omul tuturor josniciilor comandate”, criticul îl felicită cu exaltare pe Alexandru George pentru **Semne și repere**, “adăugînd că nu e student al său care să nu reia comparația mea dintre Mateiu Caragiale și Proust”, pentru ca, în scurt timp, să-l supună la tv. unei implacabile “demascări” pentru atentatul la “gloria” valorilor poporului român...

Și acum cîte ceva despre Alexandru George ca personaj. Cu toate că prozator de calibru, susținînd mereu că proza reprezintă creația d-sale de căpetenie, eseurile și publicistica nefiind, în ciuda majorității lor textuale, decît un adjuvant, scriitorul se enervează dacă e abordat (eu însumi am avut prilejul) în calitate de personaj. Mărturisesc că mă surprinde o astfel de atitudine deoarece am impresia că una din performanțele mature ale unui creator este proiectarea sa într-o imagine umană intrinsecă, în măsură a-i procesa reacțiile, a le recomanda la scara unei unități. Nu derivă din opera marilor scriitori o figură omenească? ☑

☑ Nu poartă creația reflexele ființei lor existențiale pe care o putem recompune precum o concluzie morală a acesteia? Sensibil ca o mimoză, Alexandru George are nevoie pesemne de confirmarea perpetuă a calității d-sale de excepție, umbrindu-se, de nu protestînd cu tărie la orice obiecție, jubilînd la orice dovadă de aprobare admirativă. Sentimentul de sine e în cazul în speță atît de gonflat încît nu ezită în fața unor bizarerii precum aceasta, de o blîndă candoare: “am întîlnit în primele mele confruntări cu dactilografele, redactoarele de editură și corectoarele, o inteligență mult superioară criticilor obișnuiți, ba chiar și unor N. Manolescu, G. Dimisianu, Gh. Grigurcu, Alex. Ștefănescu sau Dan C. Mihăilescu și alții de același calibru, care fac opinia în presa noastră literară de azi”. *Hélas*, Alexandru George caută și alte exemple de „inteligență mult superioară” celei de care dispun numiții critici literari. Chestiuni - cum să zic? - de *enfant*, chiar dacă nu *terrible*... Într-un vagon „aglomerat”, se întîlnește întîmplător cu o doamnă, „care se afla, ca multă lume, în picioare”, și care a intrat în vorbă cu d-sa. Afînd cine e, îl felicita pentru **Simple întîmplări, în gînd și spații**, nu fără a articula următoarele vorbe mirifice: „E o carte pe care îți vine să o săruți pe fiecare pagină!”. Un „simpatic funcționar” de la Oficiul poștal București, unde scriitorul se înfățișează cu un pachet, îi aduce la cunoștință că într-un răstimp în care cartea (aceeași) era excomunicată în **Scînteia**, aceasta „ajunsesse să poată fi citită la liceul (...) din București și viitorul funcționar de la Vama poștei o comenta

entuziasat cu colegii”. În sfîrșit, altă dată, nu altcineva decît deochiatul Dan Zamfirescu, cu toate că Alexandru George îi făcuse recent un comentariu nefavorabil, i se confesează astfel: „N-are nici o importanță, indiferent de ce ați scrie, (...) tot ce e scris de Alexandru George miroase a rufă curată!”. Juisînd, Alexandru George notează fără nicio reținere: „Rareori mi-a fost dat să aud o

apreciere mai frumoasă la adresa scrisului meu, exprimată într-o formulă mai sesizantă”. Nu fără a adăuga, din păcate, supoziția potrivit căreia „frumoasa” formulă la superlativ i-ar fi fost „inspirată (celui cu pricina - n.n.) de ambianța fetidă a **României literare**, (*sic!*), printre ai cărei colaboratori mă amestecasesm”. Cînd se adresează însă unor preopinienți mai puțin flatanți decît cunoștințele fortuite mai sus menționate, Alexandru George cel mistuit de superbie măcar precum odinioară Camil Petrescu, se rostește înciudat-suculent, arhaic-extravagant, aidoma unui cronicar. Un patetism de veche spiță se înfiripă între încordarea contrarietății și autosatisfacția

mai mult decît pitorească: „Eram în acel moment un tînăr intelectual de o formație și de o anvergură oarecum <<standard>>, nu excelam în nici un sector prin genialitate, nu riscam gesturi de inconformism, aveam oroare de boemă și excentricitate sau poză. (Nu am simțit niciodată impulsul de a-l asasina pe tata, nici de a o viola pe mama, nici de a-l castra pe fratele meu mai mare)”. Sau în amestec cu deliciul unei trimeri livrești adecvate: „Familia mea (...) nu prenumără oameni cu sînge bolnav, falsificatori de bani, tîlhari, femei nebune sau care și-au dat duhul scuipînd grijania în barba popii și blestemîndu-și copiii. (...) N-oi fi fost un sfînt la viața mea, dar nu mi-am petrecut-o în desfrîu și nici nu cred că voi muri în brațele vreunei Rașelica Nachmansohn”. Temperament sudic, autorul **Semnelor și reperelor** se dedă așadar la manifestări petulante: gesturi teatrale, ton văietăreț, afuriseli. Cum se zice românește, nu ezită a-și da poalele peste cap. Ce ar mai fi de adăugat? Poate doar atît, rezumativ: neadmițînd nicio alternativă, nicio corectură, nicio relativizare (uneori și una minoră îl scoate din sărite) a setului d-sale de opinii, simțindu-se indignat de tratamentul ce i se aplică din partea „infamului” Al. Piru sau a lui M. Zăciu, Alexandru George scrie, în schimb, despre Radu Petrescu într-o manieră care, după toate probabilitățile, l-ar revolta chiar dacă i-ar fi aplicată d-sale fie și într-o proporție mai redusă. Despre acel Radu Petrescu pe care nu șovăia a-l socoti în alte pasaje drept un apropiat, un om cu care se simte solidar: „R. P. Era un blocat, un ins închis într-o armură de unde arunca priviri acute și

☑ sfredelitoare asupra realității văzute în secțiuni înguste și selecționând imagini ca un peisagist, ca unul care încadrează porțiuni de realitate pînă a nu o vedea în întregul ei. (...) universul sublimat și închis în scrîșnete din <<jurnalele>> lui Radu Petrescu (...) Radu Petrescu compune un jurnal care e al unui castrat”. Greșesc cumva?

În pofida unor astfel de, oricum inevitabile, observații privitoare la, să spunem, tactul personalității lui Alexandru George, n-aș putea sfîrși prezentul comentariu fără a-l încredința că mă simt aproape de d-sa poate chiar datorită meandrelor ființei „sucite” pe care ne-o propune (astfel a fost frecvent judecat), ale părelnicilor slăbiciuni pe care le exhibă cu naturalețe. Deși respinge eticheta de „inconformist”, scriitorul adoră să iasă din rînd, să bată la ochi. Neputînd fi luată în serios, poza „modestiei” îi dă un plus de atractivitate. Se află la mijloc un „teribilism” al unei simțiri pururi spontane, anevoie de pus în pagină fără riscuri, un curaj al sincerității. Cabrările, denivelările neașteptate de umoare, contradicțiile chiar oferă sarea și piperul acestui îndeajuns de complex creator, precum la G. Călinescu, Camil Petrescu, Paul Zarifopol, Al. Paleologu. Inteligența acută are nevoie de relaxări, nu o dată cu aspect inopinat, dîndu-se în spectacol la un mod deconcertant. Îl asigurăm pe Alexandru George de admirația ce totuși i-o purtăm, ca unuia dintre cei mai de seamă oameni de litere din actualitatea românească.

Alexandru George: **Confesiuni împotriva**, Ed. Albatros, 2000, 226 p.

Vești bune

Lazăr Popescu

Cu unele sonorități și... șovăieli bacoviene se deschide volumul de poezie **Sfeșnic în rugăciune** al domnului Traian Vasilcău, apărut la Chișinău. Un soi de frumoasă fără corp, de himeră sau ideal intangibil este în aceste poeme iubita: “Ea n-avea chip. Numai surâs era./ Cu legănarea inimii visată”. Altminteri, în ciuda șovăielii (“Și plâng și n-aș mai scri’... și nu se poate!”), poetul și-a asumat cu luciditate misiunea: “Secunda-mi ajunge./ Vă las vouă ora./ Din ea să refaceți /Veacul tuturor». În alt sens, așa cum o arată și titlul, Traian Vasilcău scrie o poezie religioasă de bună factură: «Viața cu moartea merg la braț /Tristețea mea cu bucuria./ Prin crângul psalmilor, vecia/ Mă buciumează cu nesaț”. Poezia este adevăr, cumva înțeles ca neuitare, ca antică elină Aletheia: “Când voi pleca pe veci din toți ortacii /M-or prohodi în limba lor doar macii”. Distih admirabil purtând (cum altfel?) titlul *Poemul Neuitării!* Autorul înțelege cel mai adesea poezia ca pe un fel de rugăciune, dovadă fiind și versurile următoare care mi se par întru totul memorabile: “Dă-mi un fir de moarte/Să nu mai fiu foarte, / Și un fir de rai /Rogu-te să-mi dai./ Triluri de lumine/Glas să-și ia din mine/Și la căpătâi/Cerule, -mi rămâi./ Bată-mă nevina/De a-ți ști senina/Ochilor privire/Peste monastire, /Unde, Râni mire./Lăcrimez psaltire”.

Reluată, șovăiala își pune din nou amprenta pe versurile poetului care, ba are, ba nu are har. E aici poate și o anumită *urmă* argheziană, vorbind în termenii lui Jacques Derrida: “Mi-s fericitul lumii și tot nu am noroc./Pe cât de mult am harul, pe-atât nu-l am deloc!” În alte situații se schițează, din câte se pare, conturul fin al unui autoportret: “Mi-s sigur pe viață, mi-s sigur pe moarte./M-or scrie prin voi elegiile toate / Mi-s sigur

pe rană, mi-s sigur pe-aminul./ Lumina-n amurg parafa-voi cu crinul./Și în dimineața ce vine din soare/Mai mult decât sigur m-oi fi pe uitare”. Afinitățile cu Arghezi răzbat nu o singură dată și poemul devine surprinzător, neașteptat prin îndrăzneală estetică, noutate și timbru personal. Iată în acest sens ilustrarea celor spuse prin două catrene admirabile din același text intitulat *Poemul lacrimii*: “Înjunghiem în noapte mestecenii, cântând./ Și sângele năvalnic li-l bem, surâzători./Prin amintirea oarbă a ultimelor flori/Ultimul cal se-aude spre Noe alergând /Nimeni nu se-nvoiește-a muri pentru păcat./Cu câte-o cruce-n mână ies morții la arat/Un cer al nesfârșirii. În urma lor lăstunii /Îl seamănă cu lacrimi la lumânarea lunii». Poezia este și ea o preocupare stranie, poetul – precum îl definise Baudelaire odinioară – fiind... negustor de nori! Traian Vasilcău nu se dezice nici domnia sa de aceste stranii preocupări și îl vedem scriind aici: “Tot pescuiesc idei, vânez iluzii./ Și-apoi le vînd la preț universal/ Poporului de mierle de din duzii/ Cu brâu și patrafir voievodal». Ceva mai departe ne întâmpină aceeași dorință a autoportretului, așa zice al artistului la maturitate: “Sunt buciumașul propriei sentințe, /Vuind, spre mine niagare cresc/Și vocea sufletului tău ceresc/N-o mai aud de nicăieri și-albesc/Pe țărnul ne-mplinitelor dorințe». Psalmist el însuși, ca și marele predecesor Arghezi, poetul scrie: «Aduc a înduhovnicit pergam./Aduc a veșnicia ce n-o am”. Finalul cărții va relua, de altfel, tendința spre autoportret ca o constantă a acestei lirici: “Mă amurgește clipa, greu/ Mi-i sufletul. Dacă m-ar pune/La inima Sa Dumnezeu/Sfeșnic așa fi în rugăciune”.

Așadar: vești bune de la Chișinău!

Poeme

Dumitru Tâlvescu

Alb

Alb uitat între coline
Pe-un tomnatec loc restrâns
Între zile nu mai vine
Dor purtat de zeu spre plâns.

Va ieși cândva, spre seară,
Obosit și-nsingurat
Luminat, în călimară
Punând vise, neîncetat.

Ca s-adape zi și noapte
Suflete uitate-n șoapte
Peste pagini cu rugină
Să traseze sensuri noi

Literelor ce îmbină
Gânduri noi cu vechi nevoi.

Albina fără ac

Albină fără ac, acum și fără rost
Topești cu dor în minte aromele de miere
În timp ce trupu-ți tremură, nervos
Iar viața-n el încet își pierde.

Cu tristă soartă, îți umblă acum prin minte
Vise cu flori rămase în poiene
Iar din polenul rămas în jos pe vintre
Îți torci tăcută bocet din sânziene.

Greier nedumerit

Nenuntit prin ierburi, greierele plânge
L-a ajuns iar dorul, ascuns într-o chitară
Cu fire de paing, tristețea-l înconjoară
În ochii triști, el are lacrimi ca de sânge.

Trimite înspre ceruri un cântec mai ferice
S-audă și furnica ce jale îl cuprinde
Doar, doar de-o pâine din noi îi va întinde
Ca-n vechea lor poveste, mâncare să-i mai pice.

E linșite și rece vânt alături
Din toamnă n-a rămas nimic
Doar el, uitat și nenuntit, serafic
Cu plâns și sânge-n lacrimi muri.

Incertitudini

Lângă himere se răsfiră aștrii
În timp ce printre ape colindă doar sihaștrii
Ce cu vestale oarbe și neprihănite
Își poartă din speranțe, pe șei de colb albite.

Tot priveghind în lume, amar și cu păcat
Din cenușii zilei, incert și înorat
În tot vacarmul trist al vremii, zălog și legământ
Un sentiment de dor, hipnotic, îi lasă pe pământ.

Aleg dintre iluzii, să le cufunde-n ceață
Cu falsă poleială transpusă-n fum și gheață
Pierdut între ruine un trist impar sobor
De gânduri pesimiste ce-ncet se pierd și mor.

Dor de a rescrie

N-am versuri noi la mine.
Transpuse în poeme virgine,
Au plecat spre pajisti mai albastre
Cu metafore de cicoare, măiastre

Iar poezia ce aproape se naște
Are roba tivită cu ierni vaste
Pieptar din cochilii de melci albăstrui
Oglindă întoarsă spre critici mai șui

Bătând aritmic din aripi firave
Mireasma ei se schimbă în sunete grave.

Nostalgie

Cu zâmbet ars, așez chipul în palme
Hoinar printre gânduri, în vara cu basme
Mă simt ca un pustnic și-aștept, bată-i vina
Făuritorii de ceață să-mi fure hodina.

În glasul de zile ce-și uită din rosturi

☑ Vântul aduce pribeag,
pe la colțuri
Ceruri pustii, tânjind după rugă
Și gânduri albastre, dar puse
pe fugă.

Rămân uitat între vise, cu
palmele arse
Astept solitar speranțe frumoase
O stea să mă cheme și să mă
tot duc
Spre zări cu mireisme de frunze
de nuc.

Fără ea

Tot mai greu, în noapte
Gândurile toate
Șterg vise aurite
Nădejdi neîmplinite
Tu aproape, eu departe
Întrun fel aparte
Speranță, dar tristă
Tu, prea realistă,
De mine te-ascunzi
Cu ochii rotunzi
Priponiți de-o boare
Fără alinare
Între trei oglinzi
Uitate-ntre grinzi.

Nostalgii inutile

Chiar dacă plouă
Îți dau inima-n rouă
Dar taci, nu răspunzi
În gânduri te-afunzi
Cu vorbe nespuse
În suflet ascunse
Când te-aud, e noapte
După doar trei șoapte
Spuse în tăcere
Cu prea multă vrere
Dar nu duc niciunde
Vor doar să se afunde
În sufletele pline
De doritul bine.

Dorinți tardive

Împliniri mai ioc
Gândul, la mijloc
Buze prea sărate

De lacrimi udate
Când taci și nu uiți
Că-n păr am arginți.

Tăcere

De mai taci
Voi merge la vraci
Să-mi descânte calea
Să-mi aline jalea
Dorul meu de tine
Să mi-l facă bine
Iar ajuns acasă
Să te fac mireasă.
Visele să-mi umple
Mâna ta la tâmple
Dragul nesfârșit
Atunci regăsit.

Amintire

A fost zâmbet sau un rânjet?
Cufundat în tomnatica seară
Vântul nu tace și zboară prin pruni
Ultime frunze îmbracă apusul.
Zgomotele zilei fugăresc amintiri
Pe strada pustie, ca o clepsidră
clipa.
Încă nu știu de e zâmbet ori rânjet
Sărutul ei apoi, rece, uitat
imediat
Eu, acum, după atâția ani
Îi port pe obraz arsura.

Poezioară la Săcărâmb

Aici e frig, dar nu mi-e frig.
E o seara serafică,
dulce și încărcată
de mireisme ce curg
dinspre fumurile satului
și de la stâna din culme.
Stele cu nemiluita și o liniște
de auzi timpul cum trece...

Aici e frig dar nu ni-i frig.

Ploaie singură

Cameleonic, peste ziduri
Ploaia naște pâraie,
Șerpuind printre cărămizi.
E un cer de plâns și zoaie
Amurgul, un prag spre mormânt.

Amușină un pic de cer mai nou
Cu slabe luciri și triste, în cale.
Scobită în băltoace de un țigan
nebun

O nălucă îi calcă hlamida
Fugită de sub poale.

O umbră a umbrei ce naște
pe spate
Fășii de ceață fără sălaş călduț
Lipite adânc de minute,
În drumul lor orb spre infinit.

Vatra bunicii

Vătraie inutile, uitate-n vetre arse
Sub pânze de paing pe covate
întoarse
În umbra timpului aroma pâinii
așteaptă
Mâini ostenite s-o facă iar aluat,
în șoaptă.
In cuhnia cea veche, târziu și
prea în vară
Doar umbrele stinghere mai
zbenguie pe-afară
Trecute în istorii de nimenea citite
Speranțe de vădană dorm între
cenuși, albite.

Vântul schimbării

Se simte slab, vântul schimbării
L-au gonit zânele din cuib
Stă atârnat între lumi, în calea
uitării
Scrie speranțe noi, precum un scrib.
Incertitudini dure răzbat de
printre ziduri
Alte adevăruri tainice se nasc
E mai albastru cerul încoace,
dinspre gânduri
Răspunsuri la întrebări ce poartă
un alt glas.

În lumina crudă, cu aurite salbe
Croiește noi palate din vise și din dor
Ziduri ce se-nalță zvelte, albe
Cu vântul schimbării veghind
călător.

Opera poetică a lui Al.Macedonski

- un studiu de Ovidiu Ghidirmic -

Nu mai reprezintă, de mult timp, o noutate, în critica și istoria noastră literară, faptul că Macedonski poate fi considerat cel de-al doilea mare poet român, în ordine cronologică, după Eminescu, poet de valoare națională și universală, comparabil, în punctele esențiale ale operei sale, cu creatorul *Luceafărului*.

Prin Macedonski se continuă șirul marilor poeți români, valori absolute. În planul artei, prin care poezia românească și-a cucerit dreptul la universalitate (Eminescu, Macedonski, Arghezi, Blaga, Bacovia, Barbu, Philippide). El joacă rolul unei verigi intermediare, între capul de serie: Eminescu și marii poeți ai secolului XX ce vor urma, după ce s-a exercitat influența sa, fertilizatoare, în domeniul poeziei.

Contemporan cu Eminescu, Macedonski a oferit o pildă post-erității, de ceea ce înseamnă rivalitate creatoare, încredere în forțele proprii, tenacitate în ducerea unei opere la bun sfârșit, în ciuda împrejurărilor vitrege, ostile, nefavorabile recepției critice, a operei sale.

Necomplexat de prezența geniului eminescian în epocă, Macedonski a dus mai departe, peste veacuri, tulburătorul său mesaj de poezie.

Mulți au căutat să-și justifice rezistența îndelungată a spiritului critic față de opera lui Macedonski, prin cauze cu totul exterioare, de suprafață, coborând explicațiile la un nivel epidermic : nefasta și neinspirata epigramă adresată lui Eminescu, ce i-a atras după sine fulgerele contemporanilor, temperamentul său incomod, trezind veșnic adversități.

Explicațiile trebuie căutate, însă, în altă parte, cauzele, mult mai profunde, ale rezistenței spiritului critic, fiind, în realitate, de altă natură: în primul rând, Macedonski reprezintă, prin opera sa și prin impulsul ei novator, prin efortul de sincronizare cu ultimele cuceriri ale mișcării literare europene, o *conștiință estetică avansată față de timpul său*. În al doilea rând, opera lui Macedonski n-a beneficiat de concursul unei personalități critice proeminente, care s-o impună atenției publice și s-o pună în circulație, la adevărata ei dimensiune și valoare, cum a fost Maiorescu, la timpul lui, pentru opera lui Eminescu.

*

Studiul de față își propune să restituie opera poetică a lui Al. Macedonski, în marile ei cicluri de creație: ciclul rondelurilor, al psalmilor și al *Noptilor*. Caracterul ei antologic trebuie privit numai din acest unghi de vedere. Căci dacă vor rămâne pe dinafară și alte capodopere, între care aș menționa antologica *Stepa*, nu e mai puțin adevărat că tocmai în aceste cicluri geniul macedonskian s-a manifestat mai plener, a fost mai aproape de el însuși, ca oriunde în cuprinsul operei.

Rondelul este, după cum se știe, o formă fixă de poezie, alcătuită din versuri dispuse în trei strofe, două strofe de câte patru versuri (catrene) și o strofă de cinci versuri, în care întâiul vers se repetă la finalul poemului, iar primele două versuri la sfârșitul celei de a doua strofe, ca și *sonetul*; alcătuit din paisprezece versuri dispuse în două catrene, cu rime încrucișate, și două strofe

a câte trei versuri (terține), mergând în literaturile extrem-orientale, ca și *haiku*, formă fixă de poezie, caracteristică literaturii japoneze (șaptesprezece silabe repartizate în trei versuri). Suggestia de a compune rondeluri i-a venit lui Macedonski de la poezii francezi: Maurice Rollinat și Théodore de Banville, amândoi autori cunoscuți de „rondeluri”.

Deși rondelul este un gen de poezie care presupune multă migală artistică, multă rigoare formală, o perfectă stăpânire a mijloacelor de expresie, găsim în rondelurile lui Macedonski — operă de maturitate a poetului — toate temele majore ale poeziei sale, neumbrite, cum se întâmplă, de obicei, în profesarea acestui gen de poezie, de o preocupare excesivă de ordin formal. Tema damnării, a relegării de către contemporani, cu repercusiuni dureroase asupra psihologiei poetului și cu toate simptomele de persecuție și grandoare specifice lui Macedonski, o întâlnim, nu o dată, în rondeluri, mai ales, în *Rondelul contemporanilor mei*. Predilecția lui Macedonski către fast și podoabe își face loc în *Rondelul lucrurilor* sau în *Rondelul cupei de Murano*, dorul de a călători, cu acel fior secret al chemărilor nelămurite, apare în *Rondelul plecării*, exotismul, în *Rondelul orașului din Indii*, atracția către parfumuri și miresmele tari, în *Rondelul crinilor* („În crini e beția cea rară :/Sunt albi, delicați, subțiratici”), profuzia de flori, în „subciclul” *Rondelurile rozelor*, cu întreaga explozie vegetală (*Rondelul cascadelor de roze*) cu invocarea poetului oriental

☑ Saadi, maestru al catrenului și cântăreț al rozelor, cu treceri neașteptate de la stările depresive, la elanul optimist, necurmat de încercările grele ale existenței.

În alte rondeluri sânt evocate locurile natale ale copilăriei, Pometeștii și Adâncata Doljului (*Rondelul trecutului*), în *Rondelul orașului mic* e o aluzie, destul de străvezie, la Craiova de altădată (orașul mic, cu ale lui „tăcute strade”, cu oameni insensibili la visările lui poetice, e privit în contrast cu metropolele sufocante și e preferat acestora, pentru că „Prin umbra parcului discret, / Nu se strecoară mascarade”), după cum în *Rondelul Domniței* sânt descrise, împrejurimile Craiovei („balta Craiovița, / Unde a fost crai Craiovisin”).

Două „subcicluri” ale *Poemei rondelurilor* ar merita mai multă atenție, fiind mai puțin comentate: *Rondelurile Senei* și *Rondelurile de porțelan*. Ele sânt constituite în antiteză și au o deosebită valoare pentru istoria literaturii române. În *Rondelurile Senei*, poetul, francofil convins, în genere, spirit neolatin, trece printr-o acută criză de galofobie, poate și în urma eșecurilor sale, repetate, de a cuceri gloria pariziană.

Volumul *Bronzes* — apărut la Paris, în 1897 — n-a avut succesul scontat, piesele sale de teatru n-au putut vedea lumina rampei pe scenele pariziene. Parisul reprezintă, în imaginația lui Macedonski, acum, „orașul iad”, strivitor al elanurilor, al aspirațiilor, cu înecați din cauza mizeriei, plutind pe apele murdare ale Senei, cu genii relegate la mansarde; corupția se vede înflorind peste tot. Poetul proiectează asupra Parisului adevărate viziuni danțești: „Omenirea e ca moartă. /

Vii, sunt numai flori și plante. / Ea-și deschise neagra poartă / Ce clădit-a fost de Dante”. Nici o salvare nu mai e cu putință. Nici miticul Atlas, care, în vechime, se zice că susținea pământul pe umeri, nu-și mai asumă nici o răspundere: „Obosit e chiar Atlante, / De povara ce tot poartă”. (*Rondelul sfârșitului*).

Celălalt „subciclu”, *Rondelurile de porțelan* întruchipează un unicat în literatura română, este de o extremă originalitate, o adevărată „bijuterie” lirică a poeziei noastre. Rondelurile de aici au un nedezmintit „tipar parnasian” (influență a *parnasianismului* lui Theophile Gautier, Leconte de Lisle și Héredia!), versurile capătă șlefuirii de diamant, scilipiri amețitoare de ametist. Tendința spre exotism a lui Macedonski, nemaîntâlnită până la el în aceeași măsură în literatura română, e mai pregnantă ca oricând, în *Rondelurile de porțelan*. E, în *Rondelurile de porțelan*, un univers conceput în proporții miniaturale, delicat, gingaș, fragil, cu o risipă de metale prețioase și materiale rare (mărire sânt de „smarald”, podurile de „onix”, „aurul”, „argintul”, „porțelanul” se întâlnesc peste tot), de o uimitoare suavitate, populat de ființe ca niște „bibelouri”, cu consumatori de „opium”, care își refuză durerile existenței, căutându-și refugiul și liniștea sufletească în paradisurile artificiale și cu „gheșe” cultivate și fine, un *spațiu al purității*, opus de poet, cum spuneam, viciului, corupției, vulgarității vieții pariziene.

Numai un spirit, de finețea congenitală a lui Macedonski, putea să construiască un asemenea univers, cum este universul nipon, din *Rondelurile de porțelan*. Japonezii sânt „copii, de gri-

ji neștiutori”, între popoare.

Rondelurile Senei și *Rondelurile de porțelan* alcătuiesc, împreună, „Infernul” și „Paradisul” lui Macedonski, poet atât de obsedat de *Divina Comedie* a lui Dante, așa cum observa G. Călinescu.

Psalmii moderni formează un ciclu, de asemenea, reprezentativ, în genere cam ignorat de critică, al poeziei lui Macedonski. A trece peste el reprezintă o gravă eroare, deoarece aici sânt prefigurați „psalmii” arghezieni. Macedonski se dovedește un precursor al lui Arghezi, nu numai pe latura olteană a temperamentului, rebel, răzvrătit, inconformist, dar și în ceea ce privește formula artistică preconizată.

Spre deosebire de *rondel*, care este o formă fixă de poezie, *psalmul* nu se supune unor tipare prozodice, este un gen de poezie ce îngăduie orice libertăți formale, uneori, chiar și ignorarea versificației (ceea ce nu e cazul cu psalmii lui Macedonski), menținându-și numai inspirația, de origine biblică. Având drept model *Psalmii* lui David, genul a făcut carieră în literatura universală. Am aminti, doar, psalmii lui Malherbe, poet cunoscut de Macedonski. Lăsând la o parte literatura veche, religioasă, unde influența psalmilor biblici e vizibilă (Dosoței), Macedonski e primul poet român modern, important, autor de „psalmi”. Maestrul incontestabil al genului, în literatura română, rămâne, însă, Arghezi.

Tema predilectă a psalmilor lui Macedonski o constituie tema damnațiunii, poetul invocând forțele divine spre a-i veni în ajutor, în împrejurările grele, nefavorabile, dar, mai ales, exprimându-și încrederea în forța miraculoasă a poeziei de

☑ a-1 absolvi de impuritățile vieții, în versuri ce atestă, incontestabil, prezența geniului : „Eram puternic împărat : / Prin suflutească poezie, / Prin tinerețe, prin mândrie, / Prin chip de înger întrupat. / Mi se-mplinea orice dorință, / Era o lege-a mea voioasă ; / Râdeam de orice dușmănie... / Prin suflutească poezie, / Domneam de soartă ne-ncercat. / Eram puternic împărat” (*Eram*).

Noptile, pentru întâia oară, adunate la un loc, sub formă de ciclu, independent, de sine stătător, în ediția de față, reprezintă, iarăși, una din părțile cele mai rezistente ale operei lui Macedonski, alături de *Rondeluri*, poate, contribuția sa cea mai durabilă. Sugestia de a scrie *Noptile* i-a venit lui -Macedonski de la preromanticul englez Young și, îndeosebi, de la marele poet romantic francez Alfred de Musset, care a scris patru poeme dedicate nopții : *Noaptea de mai*, *Noaptea de august*, *Noaptea de octombrie* și *Noaptea de decembrie*, al cincilea, *Noaptea de iunie*, rămânând neterminat.

Noptile lui Macedonski, comparabile cu *Scrisorile* lui Eminescu, îmbină, ca și acestea, procedeele satirei necruțătoare la adresa societății contemporane poetului, cu meditația lirică, cu deosebirea că în timp ce Eminescu își exprimă dezgustul față de lumea contemporană lui, manifestându-și scepticismul, ridicându-se la un soi de melancolie contemplativă, senină, rece, la o filozofie a resemnării, cu accente, nu o dată, pesimiste, Macedonski face figura unui revoltat activ, care nu-și pierde niciodată entuziasmul, optimismul, speranța, încrederea în triumful binelui și în forța tămăduitoare a poeziei.

Macedonski este un poet de

aripi dantești : „Dar pe harpa mea de aur poezia va zbura / Și acum și totdeauna; — și puteți rămâne mute... / Lara și Romeo vocea vor veni să mi-o împrumute, / Și cu dâșii pe-ai mei umeri aplecați ca niște îngeri / Se vor smulge de pe buze-mi armonii muiate-n plângeri. / Credeți oare că un cântec când din suflet se revarsă / Se așteaptă să răsunе printre suflute de morți ? / Credeți oare că o frunte când de foc ceresc e arsă / Și străbate c-o schintee l-ale raiurilor porți, / Vrea să știe de-omenire, când pe-a cerului cărare, / Coronați de-o strălucire de lumini dumnezeiești, / Heruvimii se coboară într-a gândului cântare / Pentru a-i da și consfințirea armoniei îngerești” (*Noaptea de ianuarie*).

Dintre *Nopti*, capodoperele lui Macedonski sânt, indiscutabil, *Noaptea de mai* și *Noaptea de decembrie*. În *Noaptea de mai*, explozia vegetală și renașterea naturii, odată cu venirea primăverii, sânt văzute ca un cadru prielnic bucuriei de a trăi, setei de viață, existenței puse în slujba marilor idealuri și aspirații. Elanul optimist, temperamentul exuberant al poetului, încrederea în triumful binelui și al poeziei („Cântați : nimic din ce e nobil, suav și dulce n-a murit” ; „Se poate crede că vreodată ce e foc sacru se va stinge?”), sânt note caracteristice, ce individualizează puternic poemul în cuprinsul literaturii române.

Noaptea de decembrie tratează, într-o formă metaforică (imaginea Emirului care aleargă mereu spre Meka și n-o ajunge), ca și *Luceafărul* lui Eminescu, condiția geniului, a artistului, a creatorului, a omului superior. Filozofia întremătoare a poemului este că viața reprezintă o ne-

conținută luptă pentru atingerea idealului și frumusețea ei stă în eroismul și caracterul constructiv al luptei, chiar dacă idealul nu poate fi atins.

*

Poet romantic, de respirație europeană, precursor al mai tuturor curentelor literare moderne, de la noi, Macedonski este cel mai „cervantesc” personaj din galeria scriitorilor români. Ceea ce rămâne dincolo de gesturile exterioare, la Macedonski, și transpare din privirea difuză, bovarică, ce trece cu superioritate, peste „mizeriile” mărunte ale vieții, este expresia unei zbateri neconținute spre absolut, a efortului, mai mult decât dedalic, de a transmuta existența terestră, diurnă, efemeră, în zonele înaltei idealități.

Macedonski este — parafrazându-l — Emirul, în veșnică, neobosită căutare a imaginarei cetăți. Nu există sentiment mai întremător, mai tonifiant, decât credința că ai câștigat, încă din timpul

vieții terestre, bătălia pe care o dai, la tot pasul., cu Posteritatea. Poetul, neînțeleș și nerecunoscut de contemporani, nu și-a pierdut niciodată convingerea într-o dreaptă evaluare, din partea posterității ; „Dar când patru generații peste moartea mea vor trece, / Când voi fi de-un veac aproape oase și cenușă rece, / Va suna și pentru mine al dreptății ceas, deplin, / Și-al meu nime printre veacuri înălțându-se senin / Va înfieră ca o stigmată neghioabia dușmănească, / Cât vor fi în lume inimi și-o limbă românească” (*Epitaf*).

În această forță de anticipație a propriului destin stă însăși grandoarea spiritului macedonskian.

Valeriu Butulescu – primul scriitor român (gorjean) laureat al Premiului Internațional „Aleko”

Prin ironia și satira sa debordantă, Aleko Konstantinov este socotit un Caragiale al Bulgariei. A murit tânăr, la numai 34 de ani, asasinat de cei pe care îi ridiculizase fără cruțare în scrierile sale: politicienii corupți și vânduți ai epocii. În memoria sa, în 1966 Bulgaria a instituit Premiul „Aleko”, cea mai importantă distincție literară internațională a țării. Se acordă anual, prin concurs, unui autor de proză scurtă, pentru o povestire satirică de maxim 3 pagini...

Stanislav Blagov, primarul orașului Svishtov, a prezentat Muzeul „Aleko” care păstrează cu sfințenie lista laureaților din toate timpurile. Sunt 48. Printre ei, nume sonore: Maurice Druon (Franța), Erich Kastner (Germania), William Saroyan, Erskine Caldwell (SUA). În 1969 acest premiu este acordat scriitorului vest-german Heinrich Boll, care trei ani mai târziu primește Pre-

esențial în proza scurtă. Așa cum a anunțat agenția de știri BTA, în concursul anului 2014 au fost înscrise 63 de povestiri semnate de 25 de scriitori din 16 țări. Juriul, prezidat de criticul literar Plamen Doinov, a desemnat drept câștigătoare povestirea „În tren”, de Valeriu Butulescu. Autorul de aforisme nu s-a dezis. S-a concentrat la maxim. Lucrarea sa se întinde exact pe o pagină. A fost citită integral de un actor local, la spectacolul de gală. Sala a fre-mătat permanent. Dialogurile sunt tari, se simte mâna dramaturgului. Așa cum sublinia scriitorul Mihail Veshim la decernare, proza „În tren” a întrunit unanimitatea juriului, lucru rar întâlnit la edițiile anterioare.

Analizând lista laureaților Premiului „Aleko”, din toate timpurile, descoperim numeroși scriitori occidentali (SUA, Franța, Germania, Italia, Spania, Marea Britanie, Portugalia, Aus-

Israel). Valeriu Butulescu este primul scriitor român care intră în posesia acestui valoros premiu, decernat pe data de 13 ianuarie într-un cadru festiv, excelent organizat. Rugat să comenteze evenimentul a răspuns scurt și ironic: „Atenție! Premiul este dedicat memoriei unui scriitor satiric asasinat de unul din personajele sale. Satira este o meserie periculoasă, așa că mă abțin de la comentarii. Puterea politică, indiferent de regim, are simțul umorului subdezvoltat.”

A răspuns totuși, cu savoare și umor, la întrebările noastre din interviul de mai jos:

Ați călătorit enorm, ați fost în aproape o sută de țări. Cum vi se pare Bulgaria?

Seamănă mult cu România. Două distinsse doamne balcanice. Încă tinere, deși s-au născut înainte de Hristos. Cu năravurile și splendorile lor, armonios împletite. Acum mi-e greu să mă pronunț, vizavi de Bulgaria. Sunt și eu un om, subiectiv, ca toți oamenii. De când am primit Premiul „Aleko”, Bulgaria mi se pare de-a dreptul încântătoare...

Ce v-a frapat mai mult la Svishtov, orașul de baștină al scriitorului Aleko Konstantinov?

Apropierea, geografică dar și mentală, de România. Svishtov e pe Dunăre. Seara, din curtea Muzeului „Aleko” auzi cum latră câinii în Zimnicea. Oraș bogat cândva, cu negustori pricepuți și darnici. O mulțime de clădiri publice, biblioteci, școli, au fost ridicate din donațiile cetățenilor avuți ai urbei. Mulți din marii filantropi ai orașului au făcut cariere strălucite în România.

Primarul Stanislav Blagov înmânează Premiul Aleko scriitorului Valeriu Butulescu

miul Nobel pentru literatură.

Al 48-lea laureat, Valeriu Butulescu, s-a făcut cunoscut prin ironia stilului său, dar și prin brevitățile exprimării, element

trii), est-europeni (Rusia, Ucraina, Finlanda, Estonia), dar și din state apropiate geografic (Turcia, Grecia, Macedonia, Serbia, Cehia, Slovacia, Ungaria, Slovenia,

☑ D. Hadjivasilev, născut la București în 1814, a construit, din banii, lui Academia de Științe Economice din Svishtov, dar a contribuit substanțial și la ridicarea Ateneului Român. Alt filantrop de marcă, D.A. Tenov își făcuse studiile la Brașov. Ta-

peană... Unde, și noi și ei, suntem încă un fel de Cenușăreasă...

De ce „mult visata”?

Pentru că Occidentul a fost și a rămas o mare atracție, și pentru români, și pentru bulgari. Și ei păstrează cu mult respect vestigiile romane, au un adevărat

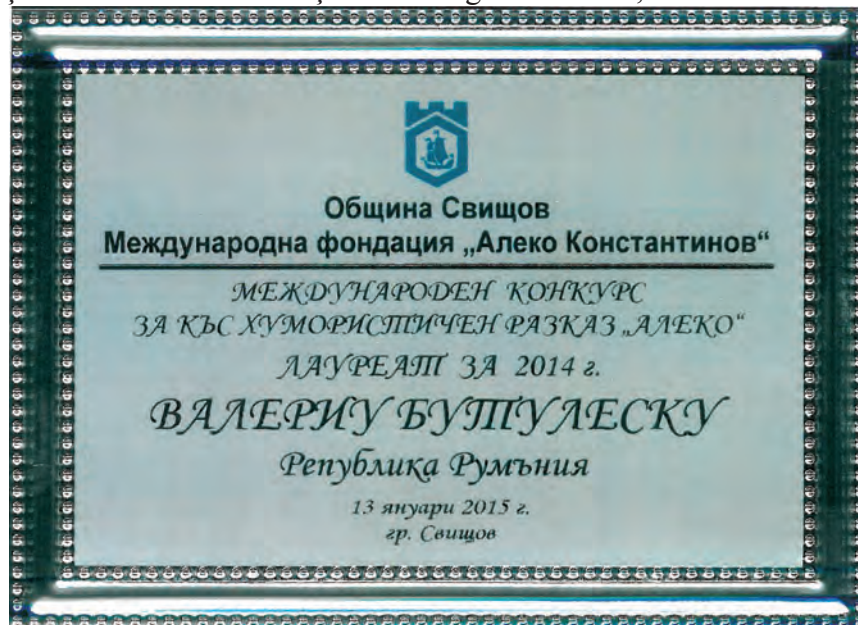
zona de influență sovietică...

Au bulgarii resentimente față de ruși?

Categoric, nu! Bulgarii, la fel ca sârbii sunt popor slav, există o puternică frăție de sânge. Bulgaria, la fel ca Serbia, sunt state recunoscătoare Rusiei pentru eliberarea de sub turci. La Svishtov este amenajat punctul de debarcare al trupelor rusești eliberatoare, în 1877, venite din România. Nu departe de Svishtov se găsesc Plevna, Grivița și Smârdanul, înroșite de sângele dorobanților români. Istoria bulgară scrie clar: Bulgaria modernă și independentă s-a creat după alungarea turcilor, prin efortul și sacrificiul rușilor, românilor și bulgarilor. De aceea, faimoasa butadă a regelui Boris e valabilă și azi: „Totdeauna cu Germania, niciodată împotriva Rusiei”. Însă, trebuie spus, recunoștința față de ruși nu totdeauna a funcționat. Este celebru cazul generalului rus Fok, participant la luptele de eliberare a Bulgariei de sub turci. Dat afară din armată de bolșevici, generalul se refugiază la Svishtov, solicitând regelui bulgar azil și o mică pensie. Regele îi acordă azil, nu însă și pensie. Generalul în rezervă își cumpără un măgar și lucrează ca sacagiu, pentru a câștiga o bucată de pâine.

Cum evocă bulgarii relațiile cu românii?

Svishtov e un oraș cu bogate tradiții culturale. Teatrul de aici, donație a familiei Avramov, s-a ridicat la mijlocul veacului XIX, odată cu Teatrul Național „Ivan Vazov” din capitală. Dar Bucureștiul este de trei ori mai aproape decât Sofia. De aceea relațiile cu noi au fost intense. Nikola Popov, director pensionar, fost consilier municipal și excelent

tăl marelui scriitor Aleko, Ivanița Hagikonstantinov, negustor și el, vorbea perfect românește. Și nu întâmplător, Bai Ganiu (după unii, un Tartarin al Bulgariei!) personajul principal al operei lui Aleko Konstantinov își începe faimoasele călătorii europene în România. El își vâra în desaga merindele necesare (o pâine mare, briceagul, o roată de cașcaval) și zeci de sticlute cu esență de trandafir, plus nelipsitul covoraș, pe care încearcă să le valorifice la Giurgiu, Turnu Măgurele, Ploiești, Brăila, Galați.

Cum văd bulgarii România?

O căldură sinceră, admirativă, se simte imediat, dincolo de orice curtoazie de protocol. Primarul Stanislav Blagov, un om fermecător (la al treilea mandat), a vorbit cu însuflețire despre relațiile cu România. Ne leagă multe lucruri comune, inclusiv intrarea simultană în mult visata Uniune Euro-

cult pentru năvălitorii din Apus. Arheologul Peti Donevski, care m-a însoțit cu amabilitate pe toată perioada petrecută la Svishtov, mi-a arătat cu mândrie ruinele orașului roman Novae, situate la periferia Svishtov-ului. De aici, Traian a organizat invadarea Daciei, acțiune din care, cum bine știți, s-a născut poporul român. Mult mai târziu, ca și noi, bulgarii au încercat să se occidentalizeze prin aducerea unor conducători germani în fruntea statului. În 1879 la Veliko Târnovo este încoronat prințul Battenberg. Apoi, în 1987 pe tronul Bulgariei urcă prințul Ferdinand Saxa Koburg-Gota. Ne-a apropiat același spirit filogerman, destul de păgubos în final. Și pe noi și pe bulgari al doilea război mondial ne-a surprins acolo unde nu era cazul, cot la cot cu Germania nazistă. În consecință, și noi și ei ne-am trezit ulterior în

☑ cunoscător al limbii române (m-a însoțit ca translator) evoca un moment memorabil, poate cel mai greu pentru localnici. În 1810, retrăgându-se de pe frontul cu turcii (pentru a ține piept lui Napoleon) armata rusă, cu toată frăția de sânge, jefuiește cumplit orașul Svishtov și îi dă foc. Ostașii nu-și primiseră solda, iar comandanții i-au lăsat să jefuiască, pentru a-și completa veniturile restante. Pentru ca jaful să decurgă fără evenimente, toți locuitorii orașului au fost transportați cu bărcile și abandonați pe țărmul românesc, după care bărcile au fost incendiate. Bucureștii dau un ajutor generos, evocat și acum, cu emoție, de svishtoveni. Orașul Alexandria (întemeiat de domnitorul Alexandru Ghica) găzduiește o parte din refugiați. Alți bulgari au fost împroprietăriți în comuna Mavrodin. Cei mai mulți au revenit ulterior la Svishtov, reclădind orașul. Alții au continuat să trăiască în România.

Să fie Alexandru Ghica cel mai iubit român din Bulgaria?

Românul cu adevărat divinizat în Bulgaria nu este domnitorul Ghica, ci fotbalistul Cosmin Moți de la echipa Ludogoreț, prima formațiune bulgară care a ajuns în grupele Ligii Campionilor. În barajul de pomină, jucat tocmai cu Steaua București, după eliminarea portarului bulgar, Moți, deși fundaș de meserie, intră în poartă și apără două lovituri de departajare, fiind practic principalul realizator al celei mai mari performanțe a fotbalului bulgar. Un erou și un profesionist. A eliminat Steaua, fără remușcări patriotice. Popularitatea lui Moți e comparabilă cu cea a legendarilor frați Hasan și Petru (și ei valahi de origine) care la începutul mile-

niului trecut întemeiază la Veliko Târnovo al Doilea Țarat Romano-Bulgar...

Cum v-au primit bulgarii?

Mult peste așteptări. Înainte de decernarea premiului, mărturisesc, nu cunoșteam amploarea acestui festival. Pe parcurs am constatat cu emoție că “laureatul” de fapt este răsfățatul evenimentului, mereu în centrul atenției. Așteptat pe malul Dunării de consilieri, primit cu flori și rachie de către primar, copleșit cu onoruri și onorarii de autorități. Ceva neobișnuit pentru un amărât de scriitor din Karacumania.

Ce v-a emoționat cel mai mult?

Greu de evaluat. Conferința de presă, primirea Medaliei de Onoare a orașului, titlul de Maestru al Satirei acordat de revista Strshel din Sofia, interviul dat ca-

fonică din Ruse, cu numeroase motive muzicale românești, în cinstea „laureatului”...

Ce v-a dezamăgit?

Absența autorităților noastre. Ambasada României la Sofia, deși invitată, nu a trimis nici măcar un mesaj. Cu toate că evenimentul era o premieră pentru relațiile culturale bilaterale...

Credeți că a fost un gest deliberat?

A fost mai degrabă o scăpare, tipic balcanică. Am mai fost sărbătorit în ultimii ani, în Italia, Grecia, Serbia, Georgia, Polonia etc. Peste tot, reprezentanții corpului diplomatic român, uneori ambasadorii în persoană au fost prezenți. O chestiune de diplomație. Că de aceea acest corp se cheamă diplomatic.

Care sunt planurile de viitor pentru Bulgaria?

Valeriu Butulescu primește titlul de Maestru internațional al satirei din partea revistei Strshel

nalulului național de televiziune, persoanele prezente la festivitatea de decernare (primar, consilieri, deputați, prefect, ministrul culturii)... Două momente m-au atins sensibil: cererea teatrului din Svishtov de a-mi juca piesa „Herghelia albastră”, tradusă deja în bulgară. Și concertul de gală, susținut de Orchestra Sim-

O nouă carte de aforisme, editată la Sofia. Și premiera piesei „Herghelia albastră”, inspirată pe undeva de tragedia scriitorului Aleko Konstantinov. Un autor moare împușcat de propriul său personaj, devenit prea mare și prea puternic pentru a mai putea fi controlat.

(Redacția)

Un profesor cu vocație de cercetător: Grigore Pupăză

Eugen Velican

L-am cunoscut pe profesorul Grigore Pupăză la începutul anilor '70, când făceam primii pași pe tărâmul învățământului. Nu doar experiența dumnealui la catedră merită admirată, ci și bucuria de a împărtăși celorlalți din bogatele cunoștințe pe care le avea. Conectat la metodele noi de activizare a elevilor în cadrul procesului instructiv-educativ, demonstra că era iubitor de ostenală, că nu era omul satisfacerii dorințelor proprii, nu se închidea în sine, ci ieșea spre ceilalți, se consuma pentru ei. Era evident că se vindecase de mult de eventualele porniri egoiste, că asculta de o voință exterioară care îi cerea să aibă grijă de aproapele său.

Comunicările pe care le făcea, fie la Cercul pedagogic al profesorilor de limba și literatura română din gimnaziu, fie în cadrul Filialei de Științe Filologice, se distingueau prin bogăția informației, prin efortul general de investigare și, mai ales, prin creativitatea gândirii.

Citind acum manuscrisele păstrate cu evlavie de profesorul Dan Pupăză, fiul său, m-am edificat odată în plus, că ne aflăm în fața unui dascăl cu vocație de cercetător. Domeniul asupra căruia s-a

aplecat cu precădere a fost folclorul, convins fiind că aici poate descoperi înțelepciunea poporului.

Materialul cules nu este interesant doar ca document, ci și ca fenomen artistic, nu numai pentru ce spune creatorul anonim, dar și cum spune.

Chiar dacă Lucian Blaga asocia folclorul cu o cultură minoră, nu acorda epitetului o accepție peiorativă. În pofida permanentei improvizații, a spontaneității și a totalei absențe a sentimentului perenității, creația populară poate să dureze mii de ani. Autorul „Pomelilor luminii” credea că mai degrabă cultura majoră, născută din dorința de a depăși spațiul și timpul vizibil, este mult mai expusă catastrofelor și pieirii.

Cultura populară românească, atât de înfloritoare și de bogată, a stârmit interesul scriitorilor români pentru că vedeau în ea o sursă nepuizabilă pentru propria lor creație. Cuvintele lor elogioase n-au fost ecoul unor factori conjuncturali, ci au izvorât dintr-o sinceră și adâncă prețuire față de folclor. V. Alecsandri, M. Eminescu, Lucian Blaga, Tudor Arghezi etc. s-au dovedit, de-a lungul întregii lor vieți, admiratori fervenți ai creației populare, pe care au cules-o și au transmis-o generațiilor viitoare.

Profesorul Grigore Pupăză a fost permanent preocupat de viața satului și a dorit cu ardoare să descopere și să transmită mai departe acele creații care se constituie ca o mărturie a existenței oamenilor dintr-o anumită zonă a Gorjului. În versuri mai mult sau mai puțin realizate artistic, este

învederată sărăcia care generează fenomenul emigrației. Ceea ce ne impresionează este drama dezrădăcinării. Nevoiți să treacă dincolo de ocean pentru a se căpătui pe pământul Americii, imigranții au parte de o profundă dezamăgire. Tărâmul Fericirii pe care îl visaseră la plecare este o mare și usturătoare iluzie. Din unele versuri transpare ideea că oamenii aceștia urmăriți de un blestem încă de la naștere, de vreme ce suferințele lor s-au succedat și-n țară și dincolo de granițele ei. Sentimentul dominant al dezrădăcinaților este dorul, cuvânt profund românesc, de o mare complexitate, întrucât combină, așa cum observa filozoful Constantin Noica, șase termeni: durere și plăcere, căutare și negăsire, așteptare și nevenire. În cazul imigranților, cuvântul își pierde orice conotații pozitive, frizând tragicul.

Iskodirea folclorului are drept temei valoarea documentară a acestuia, dar și convingerea că poți descoperi acele nestemate pe care unii le credeau ca fiind aparținătoare culturilor majore. Esențialul din folclorul emigranților rămâne o irepresibilă tristețe, doar pe alocuri răsărind câte o luminiță sau vreo oază de speranță. Este greu de crezut că n-au existat creații, chiar dacă puține la număr, unde să apară obstacole depășite, peisaje mirifice, oameni buni, nobili, generoși.

Cenzura din perioada în care Grigore Pupăză cercetează interzicea cu desăvârșire relevarea unor aspecte pozitive privitoare la americani. Personaje capabile să metamorfozeze nenorocirea în măreție umană și în bucurie

☑ n-ar fi putut să apară atunci. Atitudinea antiamericană a reprezentat una din constantele comunismului; dacă o respingea sau o nuanțai, refuzând negrul și acceptând culori mai calde, ai fi riscat să fii etichetat dușman al poporului tău.

Preocuparea de învedera forța creatoare a gorjenilor de pe Jii, de pe Jaleș sau din preajma codrilor Tismaniei în sfera portului popular a fost permanentă la Grigore Pupăză. Reliefa multiplelor semnificații ale batistei în viața omului denotă o bună cunoaștere a etnografiei, dar și a bogăției sufletești a oamenilor din zona cercetată.

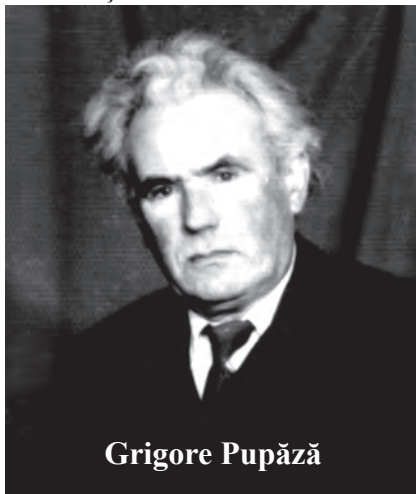
O trăsătură a folclorului, specifică mai ales acelor sărbători câmpenești denumite nedei, este sincretismul, termen provenit din istoria religiilor. Elemente eterogene fuzionează, muzica, dansul, teatrul, poezia ajung la o conviețuire inseparabilă. Prin sincretism, creația populară prinde rădăcini mai puternice, iar nivelul artistic sporește în ritm sensibil. Geneza, desfășurarea, rolul nedeii în sânul comunității umane sunt evidențiate cu deosebită claritate. Uneori are importanță în alungarea forțelor malefice și în atragerea celor benefice, alteori este vorba de un ritual al fecundității.

Un punct de vedere interesant formulat de cercetător: nedeia nu trebuie văzută ca un fapt etnografic-folcloric doar în ziua ei. Cuprinderea este mult mai largă, întinzându-se atât într-o perioadă premergătoare, dar și posterioară evenimentului. Rolul benefic al nedeii este indubitabil, pentru că stimulează, pe de o parte, creația folclorică, iar pe de altă parte contribuie la crearea costumului popular de o mare varietate. Nu

este de neglijat nici faptul că nedeia asigură solidaritatea sătească și intersătească.

Tulburătoare mi se par paginile în care sunt evocați cărturarii care au inițiat și au dezvoltat mișcarea culturală de pe Jaleș, înființarea bibliotecii „Crinul”, editarea pe o perioadă de patru ani, începând cu data de 1 ianuarie 1920, a revistei „Crinul Satelor” cu administrația și redacția în localitatea Cornești-Gorj. Societatea Educativă „Tribuna” a cărei deviză era: *Nimic pentru noi, totul pentru popor* ne trimite cu gândul la ideile iluministe propagate de corifeii Școlii Ardelene sau poporaniste din jurul revistei *Viața românească*. De remarcat că sufletul tuturor acestor acțiuni a fost înv. Gh. Găvan-Jaleș, ajutat, firește, de alți dascăli cu minți luminate și inimi mari.

Revista „Crinul Satelor”, devenise cunoscută în majoritatea comunelor din județul Gorj, dar și în Mehedinți, Vâlcea, Craiova, Constanța etc.

Grigore Pupăză

Interesul față de folclorul ritual se materializează în culegerea a peste 130 de piese de la 51 de informatori. După o prezentare, a bibliografiei care vizează actul cu substrat magic, prin care se urmărește să facă bine sau rău cu ajutorul unor forțe supranaturale,

denumit descântec, este evidențiată diversitatea acestei specii folclorice: de diochi, de izdat, de bubă, de obrântit, de gălbina-re etc. Fie că sunt în versuri, fie că sunt în proză, descântecele au la bază acea concepție potrivit căreia există o legătură causală între cuvânt și acțiunea pe care o cunoaște. În invocație, sunt chemate forțe supranaturale în ajutor: soarele (descântec de *soare sac*), apa, focul, Maica Domnului etc. Prin mulțimea de comparații de înaltă măiestrie, se ajunge ca unele descântece să dobândească caracter literar. Într-un descântec de năjit, descoperim ceea ce lingviștii numesc stilul ca abatere: *Amândoi într-o căroaie/Ca omul cu omoaia*. Folosirea substantivului *omoaia* sinonim cu *femeia*, *nevasta*, ne trimite cu gândul la agramaticalitățile din poezia modernă. Paralelismul semantic constând în reluarea ideii în versul următor, dar cu alte cuvinte, și enumerația sunt alte procedee artistice frecvent întâlnite în descântece.

Prin elementele de magie, omul a încercat să descifreze tainele viitorului, născându-se astfel folclorul de previziune: datul cu boabele sau în bobi. Aceleași elemente stau și la baza blestemelor, farmecelor sau vrăjilor.

De remarcat că blestemele culese de Grigore Pupăză elimină practica magică și devin cântece populare de largă circulație și de mare frumusețe artistică. Unele nu doresc moartea, ci să ispășească păcatele, deviza lor fiind *nicio faptă fără ispașă*, ea constituindu-se ca o componentă structurală a viziunii românești despre existență.

De un real interes ne apar și cântecele de cătanie și de ☑

☑ război culese din zona Valea Jaleșului. Ele devin reprezentative nu doar pentru această zonă, ci pentru spiritualitatea întregului nostru neam.

Preocupat de activitatea dimierilor de pe Jaleș, ale căror relieve se află la Muzeul Sătesc din Arcani ce poartă numele Grigore Pupăză, cercetătorul pasionat n-a lăsat în afara preocupărilor sale nici folclorul copiilor de o bogăție și de o frumusețe neîndoielnică. Lectura paginilor în care sunt adunate comorile de gând și de suflet ale copiilor din perimetrul cercetat mi-a trezit amintirea propriei copilării într-un sat din județul Gorj. M-am gândit câtă dreptate avea Lucian Blaga când scria memorabilul vers: *Eu cred că veșnicia s-a născut la sat (Sufletul satului)* sau când în *Trilogia culturii* afirma că la oraș copilăria n-are apogeu, orașul conferindu-le copiilor o îndrumare bătrânicioasă. A trăi la oraș înseamnă a viețui într-un cadru fragmentar, nu în *zariște cosmică și în conștiința unui destin emanat din veșnicie*.

Generația mea a mai prins ceva din structura spirituală a satului, a mai avut privilegiul de a trăi din întregul unei lumi, nu în fragment sau în relativitate ca la oraș. Din nefericire, ceea ce părea etern în orizontul sătesc a migrat în sfera efemerului.

Atenția acordată tradițiilor și obiceiurilor din Arcani, vieții țărănimii de aici, ca și valorii educative a foclorului local dă o imagine completă a vocației de cercetător a prof. Grigore Pupăză.

Nu pot încheia modesta mea investigație fără unele referiri la viața și activitatea lui Grigore Pupăză (1915-1997) cu suișul și coborâșul lor. Fostul premiant

al Școlii Normale „Spiru Haret” părea să fie beneficiarul unei adolescențe dedicate pregătirii temeinice pentru viitor. A participat la Războiul din Răsărit, a fost grav rănit la Sevastopol, s-a întors acasă, s-a căsătorit, urmând să profeseze ca dascăl, a făcut parte din mișcarea R.U.I.C. (Români, uniți-vă împotriva comunismului). Firește că atitudinea lui anticomunistă nu avea cum să rămână nepedepsită de un regim care în anii '50 practica eliticismul. Dascălului cu calități intelectuale și morale de excepție îi sunt confiscate, începând cu data de 3 ianuarie 1952, șansele de a preda. Până către sfârșitul anului 1954, va trăi ascuns, mai întâi la un vecin, apoi acasă. Arestat de la domiciliu în 18 oct. 1954 de către trupele de securitate din Craiova, avea să stea în detenție până pe data de 29 nov. 1954. A făcut față anchetelor, însă din punct de vedere fizic și psihic era epuizat. Ajutat de oameni cu suflete mari, a ajuns acasă unde a zăcut aproape un an.

Pentru a se reintegra, în învățământ, a beneficiat de sprijinul unui alt om cu suflet nobil, învățătorul Constantin Chiată, reprezentantul dascălilor din Gorj în structurile vremii. De atunci până la pensionare, a onorat catedra de limba și literatura română din Arcani, corpul profesoral din Gorj, cercetarea creației populare.

Nu doar fiul său, profesorul de matematică Dan Pupăză, grație căruia ne putem bucura de roadele unei creații asidue, ci și noi, dascălii de azi și de mâine, trebuie să fim cinstitori fervenți ai lui Grigore Pupăză pentru ceea ce a făcut într-o impunere a spiritului gorjenesc pe plan național.

Rațiune și credință

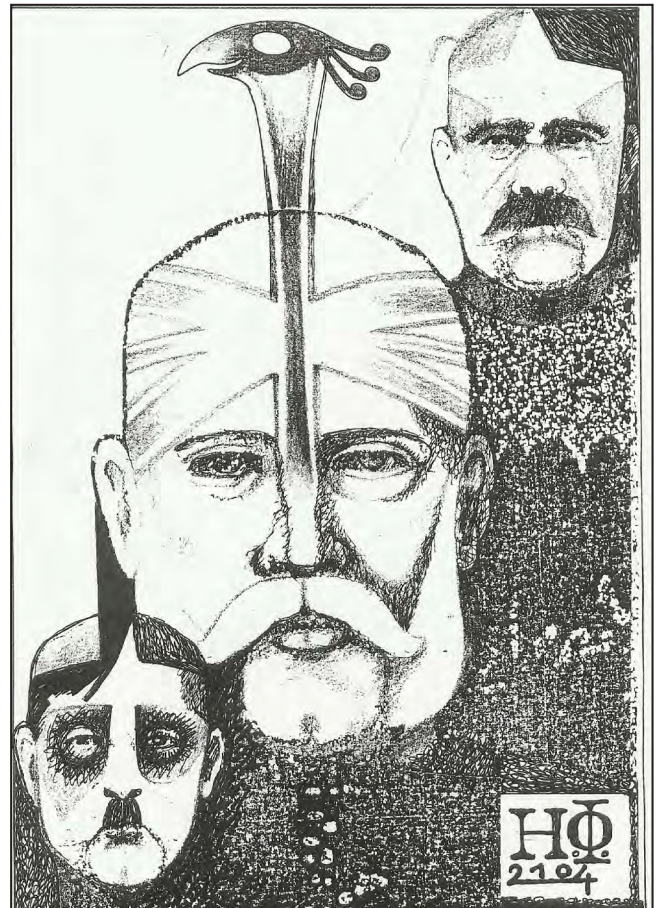
Cristian George-Brebenel

Acest titlu poate să sune ca unul din revistele marxist-leniniste ale anilor '50. Aș dori să vă liniștesc. El este un demers ce pleacă din perimetrul spiritual al celui ce-i place să creadă că le posedă, într-o mai mică sau mai mare măsură și într-un mod, poate nu tocmai, ortodox, pe ambele. În eseul care urmează ne vom afla tot timpul în fața unei balanțe similare cu cele văzute de dumneavoastră prin imaginile ce personifică justiția ca pe o față frumoasă legată la ochi. Deși vă îndrept spre această imagine atât de cunoscută, subiectul discuției nu va fi dreptatea sau, în termeni specifici dreptului, justiția. El va pune, așa cum sper că v-ați dat seama după titlu, în cele două talere credința și rațiunea și va urmări modul în care prioritatea ar trebui dată uneia sau alteia în actul cunoașterii și al dobândirii adevărului, fie el relativ sau Absolut, după cum este ambiția acestor două căi de a ne conduce spre teritoriul său. Acest subiect se pierde încă în timpul filosofiei eline și a suscitată vii și diverse dispute. Spre exemplu, în secolul patru, Fericitul August, filosof subtil și destul de gustat în zilele noastre

☑ mai ales prin “Confesiunile” sale, ne spunea că “înțelegerea este răsplata credinței. Deci nu încercați să înțelegeți pentru a crede, ci să credeți pentru a putea înțelege”. Astfel el apлека, încă de atunci, tulburător de mult talerul credinței în defavoarea rațiunii. Credința era primordială dar, spunea el, ea trebuie făcută inteligibilă și consolidată prin rațiune. Totuși, momentul în care acest filosof se pronunța așa de hotărât în favoarea credinței ca sprijin esențial în cunoaștere era departe de starea spirituală a acestui sfârșit de mileniu. Creștinismul, călcând peste cadavrul politeismului antic, de altfel atât de perimat, era într-o creștere teribilă cucerind tot teritoriul imperiului roman ce pivota în jurul Mării Mediterane. Partic el nu mai avea nici un rival serios iar vechiul păgânism nu mai stăruia decât arar în mintea unei aristocrații intelectuale legate de o tradiție mai mult filosofică decât religioasă. Forța și vigoarea sa provenea din populismul său, din miile de oameni năpăstuiți care vedeau în gestul generos al întrupării și suferinței unui Dumnezeu, chiar oriental, o apropiere altruistă a divinității de om, un model și o nădejde în Ierusalimul Ceresc în care, după moarte, toți vor devenii cetățeni cu drepturi egale la fericirea paradisiacă. Creștinismul avea o forță teribilă care v-a culmina cu asimilarea tuturor religiilor mediteraneene cu excepția la fel de puternice diaspore mozaice din care de altfel el își trăgea rădăcinile, diasporă care îl refuzase și, cu toate presiunile, îl va refuza până la sfârșit. Adevărul, mai ales pentru oamenii simpli, dispuși să creadă pur și simplu, fără un efort meditativ amplu precum ceruse și încă mai cerea filosofia antică fără a oferi vreo răsplată atât de tentantă, era indiscutabil de partea creștinismului, acestuia rămânându-i doar punerea la punct a structurii raționale care să-i dea credibilitate, lucru pe care l-a și făcut în perioada patristică. Această structură cu adevărat rațională într-o fază incipientă, fundată pe conceptele filosofiei eline, v-a devenii baza dogmaticii creștine susținută de Concilii, consfințind astfel o logodnă celebră între religia iudaică și filosofia greacă. Zoroastrismul persan era prea departe și prea anemic, ne putând fi susținut politic de un imperiu, dacă nu foarte șubred cel puțin izolat, imperiu care totuși va continua să facă Bizanțului probleme încă foarte mult timp. Dar forța sa misionară era departe de a se apropia de forța creștinismului care în structura sa a fost o

religie cu mare vocație misionară. Această lipsă a religiei persane, care se va prelungi destul de mult, va pregăti peste câteva sute de ani intrarea glorioasă a islamului, perșii, popor indo-european, devenind unul din cele mai fanatice popoare ce vor sluji revelația mahomadană de sorginte semită. Dar, atunci când Augustin ne făcea această ofertă, creștinismul era gata acceptat în toată lumea civilizată a acelor timpuri. Căci păgânele popoare migratoare, ce se vor prăvăli peste imperiul roman, vor avea aceeași soartă. Dar care este, după mai bine de un mileniu și jumătate, situația astăzi? Creștinismul, justificând într-un fel pretenția sa mesianică, este încă o religie puternică și e de presupus că va mai rămâne multă vreme. Nimeni nu poate contesta acest fapt. În mod normal

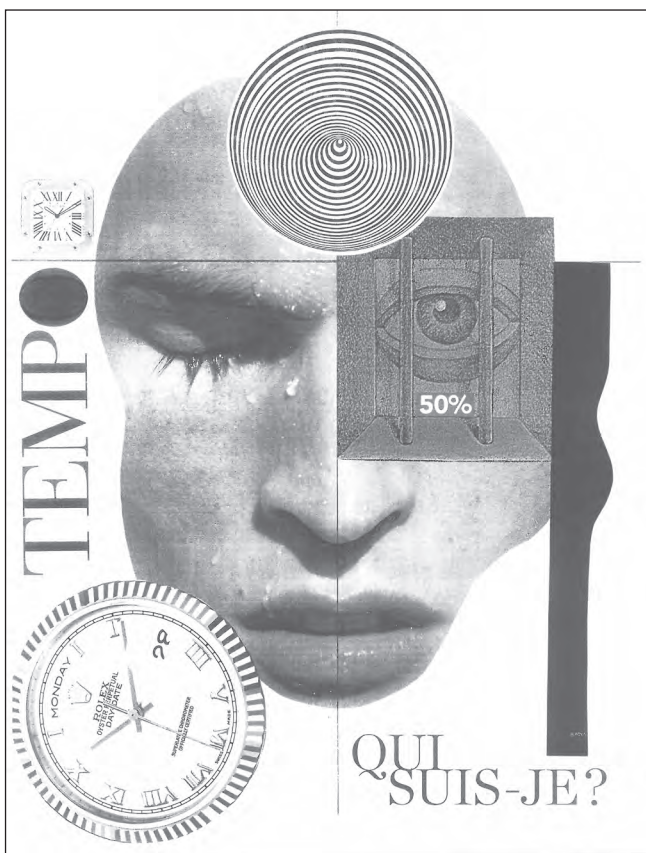
el are preeminența pe glob cu cei peste un miliard șase sute de milioane de credincioși (catolicii cam un miliard, ortodoxii cam două sute de milioane iar protestanții cam patru sute de milioane). Dar lucrurile s-au complicat. Alături de el sunt cel puțin încă două religii la fel de puternice: islamul (peste un miliard) și budismul. Aceste trei religii, creștinismul, islamul și budismul, ar fi cele care dețin nota dominantă în toată lumea astăzi. Dar nu putem face abstracție de mozaism, care ☑

☑ proferează un soi de elitism religios destul de tentant intelectual mai ales prin monoteismul său strict și prin tradițiile sale care au menținut în viață un popor de aproape patru milenii, sau de hinduism (cca 700 milioane credincioși) care este gestionat de un adevărat continent precum e India, și el deosebit de savuros intelectual prin exotismul său metafizic, sau de taoism și confucianism. Astăzi oferta este destul de amplă și noi nu mai putem analiza starea credinței decât la nivel global, într-o strânsă sinteză corelativă, nu mai putem rămâne, fără întrebări fundamentale legate de toate aceste confesiuni, cantonați în propria noastră credință precum într-un bastion inexpugnabil, făcând abstracție sau considerându-le insignifiante și marginale pe celelalte. Creștinismul nostru nu poate decât să ne dea de gândit așa cum o face, evident în alte sfere și cu alte conotații, și europocentrismul sau antropocentrismul. Trebuie să mai menționăm că creștinismul a traversat o mare perioadă de criză și a ieșit deosebit de slăbit din confruntarea cu pozitivismul și ateismul timp de peste două-trei sute de ani. Consecințele încă nu pot fi evaluate și nu se știe dacă, în realitate și la modul propriu, a ieșit cu adevărat din această criză. Aici se găsește un adevărat paradox fiindcă marea amploare pe care a luat-o creștinismul la nivel terestru se datorează și poziției civilizatoare, științifice chiar, pe care a avut-o Europa în ultimele două secole. Pe lângă știință și civilizație, îmbrățișată de voie de nevoie de tot mapamondul, ea a dus, cum era și firesc, în cele mai îndepărtate colțuri și creștinismul. Creștinismul însuși este o parte esențială a civilizației europene, purtătoarea moralei societății europene. Pe de altă parte islamul este deosebit de stabil și de virulent. Nu i se pot contesta anumite virtuți și chiar o moralitate strictă, mai bine conservată decât în lumea creștină atât de amplu deschisă alternativelor. De aceea omul dornic de a crede, care precum a făcut Descartes în filosofie ar vrea să ștergă totul și să aleagă dincolo de orice influență legată de tradiție sau de alți factori subiectivi, se află într-o stare de perplexitate din care greu poate ieși și numai după ce acordă tuturor religiilor o caracteristică structurală mai degrabă socială decât strict revelatorie. În care din ele să creadă? De cele mai multe ori, în virtutea unei inerții specifice caracterului social uman, el rămâne fidel, chiar și formal, confesiunii în care se

naște, trăind totuși la suprafața acesteia, nefiind tentat a-i descoperii profunzimile. Convertirile autentice, adică lipsite de perspectiva unor interese, sunt destul de rare sau au loc în compartimente ale confesiunii de bază. În lumea creștină o aderență formală este cel mai adesea de presupus. Omul este botezat, serbează foarte omenește, adică fără o trăire specială, sărbătorile religioase, se căsătorește după ritul confesiunii respective în virtutea unei tradiții în care s-a născut și în care activează iar la sfârșit pleacă după aceleași rituri ale înaintașilor săi. Dimpotrivă în islam există o trăire specifică, o trăire ce adeseori este colorată de un adevărat fanatism care poate duce, din nefericire, până la jertfa supremă a credinciosului în numele credinței sale. În islam ideea de război sfânt are încă aceeași conotație precum a avut-o la creștini cruciadele¹. Mass-media din ziua de astăzi, care reduce distanțele și uniformizează manifestările sociale și politice, are o mare influență și asupra factorului religios. Astfel astăzi nu se mai poate vorbi de acele universuri închise, cele mai multe pe structură religioasă, care au dominat până la sfârșitul epocii de mijloc. Pe aceea vreme circulația unor idei subtile ca cele teologice sau filosofice se făcea printr-un număr foarte redus de învățați. Ei nu aveau energia și inerția necesară de a pune și a schimba rapid problemele. Acestea gestau vreme îndelungată iar mișcările de idei se traduceau mult mai greu în fapte accesibile “marelui public”. De aceea religiile erau foarte greoaie și foarte stabile. Inerția lor era extrem de mare. Anumite efecte sociale determinau cursul ideilor religioase mai degrabă decât unele pur teologice, schimbări de substanță precum a fost Reforma lui Luter având ca punct de plecare excesiva secularizare și politizare a bisericii tradusă în fapt prin aversiunea față de indulgențe. Fiecare om care gândește se întreabă: dacă una din aceste religii este cea adevărată de ce în cele câteva milenii nu a reușit să se impună ca unică religie la nivel global? Cel puțin în ideile sale esențiale? Cum de alte milioane de oameni trăiesc încă în “eroare” deși deschiderea prin tipar și mai nou prin alte mijloace de informare a atins un nivel fără precedent? Astăzi informația ajunge practic peste tot, în cele mai retrase unghere ale pământului, centrele misonare forfotesc, întretându-se, pe tot globul. Fiindcă inerția tradițiilor în care ne-am născut și am crescut este deose-

☑ bit de puternică, pare a veni imediat răspunsul ca să nu-l dăm pe acela că omul nu are suficientă minte pentru a înțelege. Atunci unde este mâna lui Dumnezeu care trebuie să lucreze în arena religiei adevărate? Lucrarea Sa se poate raporta doar la o mână de credincioși? Este dreptul dumneavoastră să-mi spuneți: da, puțini sunt cei aleși de Dumnezeu, îngustă este calea mântuirii și largă este cea a pierzaniei. Dar într-un astfel de caz planează ideea unei Creații nu tocmai reușite și eu cred că nu este cazul să ajungem aici. Dacă într-o clasă de patruzeci de elevi nu învață să citească decât doi sau trei (și raportul nu reflectă nici pe departe pe cel similar în problema discuta-

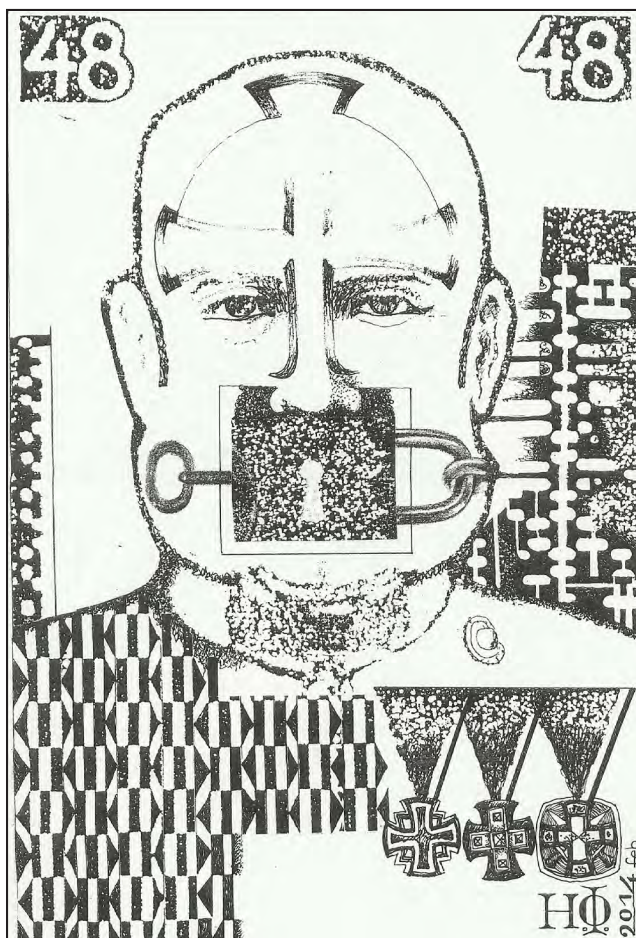

tă), atunci ne putem întreba dacă într-adevăr învățătorul e capabil sau nu. Personal cred că fiecare din religiile terrei conțin o parte din Adevăr sau mai bine spus Adevărul este un loc geometric al majorității religiilor ce au în centrul lor ideea de moralitate, ce subscriu la o etică intuitivă ca egal valabilă pentru toată omenirea. Căci lecția cea mai importantă a omului, care-l scoate din animalitate în indiferent ce comunitate, este lecția etică. Ceea ce este universal valabil pentru toate religiile este această etică, această încurajare morală, de natură evident divină, care răzbate în toate societățile umane. Este drept că fiecare religie, ba

chiar fiecare confesiune, are un areal mai larg de moralitate decât ceea ce noi concepem ca un numitor comun etic. Dar există un sâmbure care se găsește în absolut toate. Spre exemplu ideile de a fura sau de a ucide sunt percepute ca nemorale oriunde, în orice religie sau societate. Este adevărat că anumite religii găsesc justificare în anumite cazuri și pentru manifestarea acestor fapte imorale dar acest lucru nu este general valabil. Constatarea acestui fapt ține de un exercițiu al rațiunii. Eu cred că aici este momentul în care noi trebuie să constatăm inconsistența tuturor religiilor luate ca atare, doar sub aspect religios, și să ne întoarcem la rațiune.

Hai-deți, spre exemplu, să ne punem în situația unui bun creștin! Și iau acest exemplu fiindcă eu sunt creștin, născut și crescut în arealul cultului creștin al ortodoxiei. El poate, la un moment, ba chiar e obligat de propria-i conștiință dacă e cinstit cu sine însuși, să-și pună problema: oare credința mea e cea adevărată? Dacă, prin reducere la absurd, eu trăiesc în eroare? Știi foarte bine că pentru bunul credincios și numai acest gând este de neconceput, este chiar ispita diavolului, dar numai astfel încercăm să căpătăm certitudini majore, în chiar beneficiul propriei noastre credințe, și să scăpăm din prizonieratul propriilor noastre prejudecăți. Trebuie să facă acest act de punere în discuție, de analiză, chiar dacă presupunem că pentru el, tot ce ține de explicația catehetică a creștinismului, de dogmele sale, totul pare de înțeles, pare probabil, ba chiar cert. Dar el cunoaște, din alte discuții avute pe tema credinței că un prieten mahomedan, unul chinez și unul indian, n-au vrut în ruptul capului să-i dea dreptate și să ajungă, așa cum ar fi fost normal, la adevărurile sale, la adevărurile creștinismului. De ce? Îi cunoaște ca oameni de bună calitate, morali, inteligenți, lipsiți de superficialitate. Evident, zice el, undeva în mintea lor persistă o eroare, undeva ei greșesc grav de nu pot gândi ca mine și nu pot primi aceste atât de evidente adevăruri. Dar de ce greșesc ei și nu eu? Dacă turcul sau chinezul sau chiar indianul au dreptate? Dacă adevărul lor, pe care ei îl susțin cu tărie, e cel real? Exclus, își zice creștinul. Adevărul meu este atât de palpabil, atât de simplu și ușor de intuit! Ce poate fi mai adevărat decât credința creștină, decât întruparea lui Dumnezeu ca om pentru a ne simți suferințele și a ne izbăvi? Nu spune oare destul de clar ☑

☑ Iisus Cristos că El este Calea, Adevărul și Viața? Ce pot cere mai mult acești oameni? Și totuși, ce îi face pe ei să persiste în eroare, să-și apere cu îndârjire punctul lor de vedere, respectiv religia fiecăruia din ei. Dacă eliminăm ideea că ei sunt mai slab dotați intelectual, ceea ce ne duce în perimetrul rasismului și al discriminării, și că nu-s foarte bine informați despre creștinism, situație care astăzi cade în mod evident, primul lucru rațional care ne vine în minte este că într-un fel, paradoxal, fiecare are dreptate. Dar acest lucru

este imposibil, zice creștinul: doi și cu doi oriunde și oricând va face patru. Și totuși acest lucru poate să fie posibil în ideea că, fiecare sistem religios în sine, are o anumită coerență internă fiindu-și sie suficient. Introdusi sentimental și prin tradiție în oricare din acest sistem ni se pare că de acolo adevărul e evident și refuzăm cu încăpățănare să ascultăm și argumentele celuiilalt. Acest lucru îmi amintește de povestea cu cadiul unui oraș oriental la care au venit doi împiricinați. “Spue tu!” îi poruncește cadiul unuia din ei. Acesta își spune păsul, argumentând cât se poate de bine. Cadiul rămâne pe gânduri după care ridică privirea și, spre disperarea celuiilalt, zice”Da, da, tu ai drep-

tate. Acum spune tu!” îi poruncește celui de al doilea. Acesta se concentrază și argumentează punctul său de vedere cât poate mai bine. “Tu ai dreptate” îi zice cadiul frecându-și mâinile. Dar secretarul acestuia, care stătuse mai deoparte, se apropie de cadiu și-i zice: “Nu se poate stăpâne! Unde s-a mai văzut așa ceva? Cum să aibă amândoi dreptate?”. Cadiul meditează preț de câteva secunde după care îi zice secretarului “Într-adevăr, ai dreptate!”. Cam așa se pune problema și în cazul credinței. O să vedem că, de regulă, fiecare apologet al unei confesiuni își găsește argumentele din universul interior al acelei credințe. Creștinul se raportează doar la Biblie, mahomedanul doar la Coran iar indianul la Vede, Brahmane și Upanișade. Fiindcă fiecare sistem religios se susține cel mai bine prin propriile-i argumente. După cum putem constata, fiecare credință este un univers propriu, aproape închis. Fiecare are școlile sale, instituturile sale superioare, teologii săi și chiar înțelepții săi care nu sunt dispuși să cedeze absolut de loc. Și, până la un punct, e firesc. Atunci când o viață ți-o petreci într-un mediu, într-o atmosferă, e foarte greu să renunți la ea de dragul unui lucru facil precum e rațiunea văzută în contrapondere cu credința. Oare aceste fapte să denote că ei sunt mai proști, mai încuiați? Oare adevărul este obligatoriu în credința mea, în confesiunea mea? Cele mai multe cazuri așa dau verdictul. Și astfel ecumenismul este o vorbă goală. Singurii în care am putea vedea ceva ce iese din aceste limitări sunt convertiții sinceri. Dar nu cei convertiți în compartimentele aceleiași religii, cum ar fi cel convertit de la catolicism la calvinism sau de la islamul siit la cel sunit, ci cei care schimbă dramatic și irevocabil tot acest univers religios, cum este cazul lui Sunggar Sing.

Astfel, din punct de vedere al credinței, putem spune că există mai multe revelații și că Dumnezeu gestionează sau mai bine zis tolerează la fel de bine mai multe religii și credințe. Condiția generală pe care o pretinde condiția umană este cea morală. Omul prin morală, prin faptele sale morale, dovedește că își poate depăși condiția de animal și devine o ființă rațională și religioasă.

Note:

1 Mai există și în creștinism rudimente de războaie religioase cum este cazul Irlandei, dar ele nu sunt războaie religioase propriuzise ci mai degrabă răfuieli ale unor comunități religioase în ale căror interese socialul și politicul precumpănesc în mod evident.

Breviar publicistic

Ion Trancău

Debutez în acest an calendaristic, 2015, cu comentarii succinte articulate după prima lectură a cinci numere ale revistei *România literară*, hebdomadarul național de specialitate.

Prima apariție din acest an a acestei publicații de incontestabil prestigiu literar și artistic se concretizează într-un număr dublu, 1-2, apărut în 9 ianuarie 2015, însumând 32 de pagini. Nicolae Manolescu, directorul revistei *România literară*, președintele UR, reputatul critic și istoric literar

celelalte culte sunt beștelite, considerând că acest demers polemic neinspirat devine o *propagandă agresivă în favoarea ortodoxismului, intoleranță și discriminare*.

În pagina 4 a aceluiași număr, *actualitatea*, putem citi eseul critic al universitarului clujean Ion Pop cu titlul *Prin cimitirul vesel al lui Al. Cistelean*. Recunoaște că mai tânărul și talentatul critic literar ardelean, Al. Cistelean, este *admirat unanim pentru subtilele intuiții și judecăți privind spațiul poetic românesc, dar dedat unui soi de narcisism ținând de o anume caligrafie manieristă a expresiei*. Observațiile critice ionpopiene sunt ocazionate de apariția cărții lui Al. Cistelean purtând titlul *Ardelencele*. Poetesele pe care autorul cărții le invocă și le comentează cu amabilitate ironică creațiile în versuri sunt *nule din punct de vedere estetic*, după aprecierea judicioasă a lui Ion Pop. Ele apar ca *Didone abandonate*, apelând la sintagma ironică a lui Vladimir Streinu.

În pagina 5, *lecturi libere de gabriel dimisiaanu*, sub titlul *O narațiune biografică*, prezintă o carte a d-nei Ileana Iordache-Streinu, fiica *marelui critic, eseist și poet Vladimir Streinu*. Gabriel Dimisiaanu, ilustrul critic literar și aicecist de la revista *România literară*, nu găsește în această carte doar *simple exerciții de hageografie*, deoarece, nu întâmplător, Mircea Martin l-a numit pe Vladimir Streinu un *Mandarin al spiritului*.

În pagina 25, *actualitatea*, un semn de carte de *gheorghe grigurcu*, citim eseul critic cu titlul *Stihia lui Miron Kiropol*. Autorul volumului *Critici români de azi* conchide în stilul lui inconfundabil că *scrisul lui Miron Kiropol are un aspect de stihie. Poeziile i se succed, nepurtând alt titlu decât consemnarea lor calendaristică, într-o nezăgăzuită revărsare, într-un torent care pare a nu mai avea final. Miron Kiropol e o natură poetică aptă a rămâne aproape egală cu sine. Atât de neobișnuit prin amploarea creației sale ca și prin elevația ce nu încetează a o certifica, poetul Miron Kiropol e negreșit unul dintre cei mai înzestrați pe care-i avem în prezent, în perioadele literare posbelică și postdecembristă*.

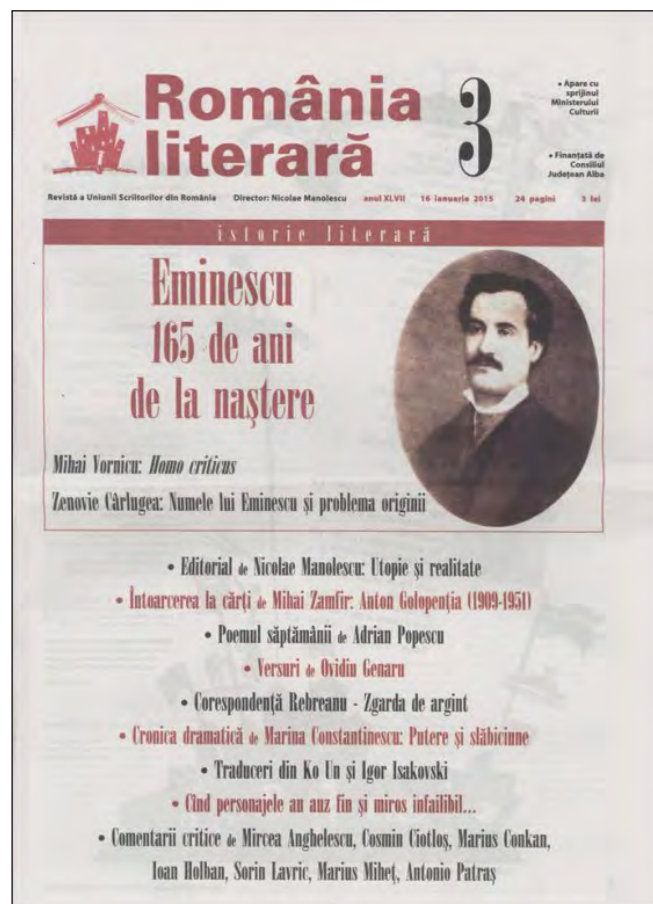
Din pagina 31, *meridiane*, aflăm că romancierul francez Michel Tournier a împlinit în

contemporan, semnează în acest număr un editorial intitulat *Religia în școală*, declarându-se de acord cu opiniile lui Andrei Pleșu care, în *Adevărul* din 30 decembrie 2014, a dat în vileag *necreștineștile compromisuri ale IPS Pimen al Sucevei, fost colaborator al Securității*. Crede și d-sa în locul și rolul religiei (importanța conceptelor, evenimentelor religioase, deosebiriile dintre ortodoxism, catolicism, protestantism etc). Critică manualele de religie care condamnă și amenință cu *flăcările iadului pe copiii care fură cireșe, precum Nică* din *Amintirile* lui Creangă. În mod eronat și tendențios, în favoarea credinței ortodoxe,

☑ ziua de 19 decembrie 2014 venerabila vârstă de 90 de ani. El este autorul valorosului roman intitulat *Regele aridilor*, inspirat de un poem al celui mai mare scriitor german, Goethe.

Din revista *România literară*, 3/16 ianuarie 2015, reținem un titlu și un nume cunoscute în municipiul Târgu Jiu și în județul Gorj, chiar sub frontispiciu: Zenovie Cârlușea - *Numele lui Eminescu și problema originii*. Este un incitant articol al profesorului doctor Zenovie Cârlușea, de la

Colegiul Național *Ecaterina Teodoroiu* din Târgu Jiu, gășibil în pagina 4, *actualitatea*, ca *O perspectivă lingvistico-onomastică*. Articolul este creat după lectura atentă, fidelă a unui *corpus de studii și cercetări, ipoteze și note de lectură* intitulat *Sub fascinația lingvisticii bănățene*, avându-l autor pe specialistul în materie, Simion Dănilă, recent laureat al *USR* pentru traducerea operei antume a lui *Friedrich Nietzsche*. Zenovie Cârlușea observă și evidențiază consistența capitoului de 50 de pagini consacrat unui *Dosar Eminescu sau despre numele poetului*. Simion Dănilă este mirat de apatia lingviștilor care au ignorat elucidarea numelor genialului poet, de la *Eminovici* la *Eminescu*, *din perspectiva onomasticii*. Simion

Dănilă *înclină spre ipoteza lui Petru Rezuș* care constata că *numele poetului vine de la Euminie*. Z. Cârlușea consideră, după *Vatamaniuc*, *Murărașu* și *Rezuș* că familia poetului se trage din ardeleni emigrați în Bucovina, numele *Iminovici* regăsindu-se în sudul Transilvaniei, mai precis pe lângă *Blaj* și *Vadul Făgărașului*, deși poetul nu acceptă ipoteza originii sale ardeleni.

În pagina 7, *actualitatea, cronica literară de cosmin ciotloș* se intitulează *Revenind la Porțile Orientului*. De la început, cronicarul ne trimite la romanul sadovenian *Zodia Cancerului*, invocând subiectul unei anecdote cu un urs pe care *Abatele de Marenne* o relatează *sultanului Mehmet*. Pe bună dreptate, *Cosmin Ciotloș* se întreabă: *Câți vânători nu-și arogă, post factum, puteri herculeene și istețimi odeseice? Dar a supraviețui propriei morți – la asta nu s-a gândit nici un bășnuitor*. Se știe că vânătorii și pescarii au vocația și ebrietatea unor narațiuni care amplifică și mistifică realitatea, adevărul, prin laudăroșenie. *Cosmin Ciotloș* admite cu subtilitate că avem a face cu o lecție de naratologie și de ontologie. În același spirit, ne invită să citim cartea lui *Ioan Groșan*, *Lumea ca literatură*, acest talentat prozator optzecist înțelegându-l și continuându-l pe *Sadoveanu*, ca un *veritabil moralist și idealist*. Concluzia lui *Ioan Groșan* este că *la aceleași Porți ale Orientului, nu chiar totul e luat à la légère*.

În pagina 13, din *poemul săptămânii, Umbrele tinereții, de adrian popescu*, excepțional, transcriem prima strofă: *Se-ntorc în somn să-mi ceară socoteală/Sunt tot frumoase, parcă n-au murit,/Sau poate dintre morți acum se scoală,/Aceste umbre dintr-un antic mit*.

Din *România literară*, 4/23 ianuarie 2015, în pagina 3, *actualitatea*, citim un *editorial de Nicolae Manolescu* cu titlul *Lovinescu și Călinescu puși la zid*, în care se precizează că *lucrurile se petrec în 1937 și 1941*, reflectând o *orbire critică* față de edoua capodopere: *Istoria literaturii române contemporane* de *Eugen Lovinescu* și *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* de *G. Călinescu*. Prima stârnește *furia ideologică* a lui *Nicolae Iorga* care, în *Cuget clar*, o contestă cu vehemență: *suit pe un munte de maculatură (Lovinescu), dă tablele legii pentru noua literatură*. Articolele savantului istoric *N.I.* au un subtrat antisemit, reproșând istoricului literar

☑ amnezia numelor adevărate ale unor scriitori evrei. *Istoria* lovinesciană este *monstruoasă carte, pedantă presintare*, deși era apreciată favorabil de mai toți marii critici literari interbelici. În 1941 *Istoria* lui G. Călinescu este contestată de Nicolae Roșu, într-o viziune și stil xenofobe, naționalist-șovine. Gr. M. Cantacuzino afirmă că *Istoria* călinesciană este nocivă educațional. În 1948, Ion Vitner acuză *poziția net idealistă* cu citate din Engels și Stalin, *Istoria* lui G. C. fiind validată exclusiv pentru merite literare: portrete,

descrieri, metafore. Se întâmplă un paradox: N. Iorga reproșă lui Lovinescu lipsa *obiectivității*, același reproș aplică Lovinescu *Istoriei* călinesciene. Șerban Cioculescu consideră, chiar și el, în mod eronat că *Istoria* lui G. C. suferă de subiectivism dar *Istoria literaturii române moderne* tipărită împreună cu Tudor Vianu și Vladimir Streinu în anul 1944 rămâne inferioară monumentalei *Istoriei* călinesciene.

În pagina 10, *actualitatea, cartea românească de daniel cristea-enache*, citim eseul *Eminescu și poezia de azi*. Ctiticul observă *două tipuri de alunecare în extremă și două restanțe ale spiritului critic în raportarea de vreo două ori pe*

an la Eminescu: muzeificarea și mumificarea lui Eminescu; idolatria și conspirația antieminesciană, idolatria fiind colectivă, iconoclastia fiind individuală, pe cont propriu. Poezia de azi este reprezentată în acest studiu critic de Ion Mureșan, Emil Brumaru și Mircea Cărtărescu. Ion Mureșan recurge la metapoezie și intertext de gradul doi în volumul *Din vorbă în vorbă*; în *Rezervația de îngeri*, Emil Brumaru selectează erotica eminesciană, poezia sa nefiind romantică; Mircea Cărtărescu întregește acest *triptic* al integralității poeziei eminesciene. Eminescu este prima *statuă* din cele scrise în *Levantul*, primul *din cei șapte corifei*. Autorul trilogiei românești *Orbitor* devine personaj în cartea acestui genial înaintaș, Eminescu.

În pagina 17, *actualitatea, semn de carte de gheorghe grigurcu* aflăm un titlu interogativ: Oare cu adevărat un *cronicar întârziat?*, înspărat de cartea lui Nicolae Oprea, *Cronicar întârziat*. Gheorghe Grigurcu argumentează că autorul acestei cărți și al calendarului din *România Literară* nu este un cronicar întârziat, ci unul dintre comentatorii activi ai operei unor mari poeți și critici contemporani: Mircea Ivănescu, Al. Cistelecan.

În 30 ianuarie 2015 a apărut *România literară*, numărul 5. În pagina 3 citim un alt *editorial de nicolae manolescu*, intitulat *Pe când un referendum literar?*, o replică la *Apel către Juriul Premiului Mihai Eminescu, un veritabil protest pe internet semnat de 32 de tineri scriitori, majoritatea poeți, câțiva critici, restul necunoscuți, contra deciziei juriului de la Botoșani*. Editorialistul remarcă, ironic, modalitatea insolită a protestatarilor, modul insolent și jicnitor de dezaprobare a votului dat de *șapte critici binecunoscuți ca dezertare de la misiunea încredințate, servirea unor interese de grup*. Autorii apelului polemic nu știu ce spun și nici nu au *proprietatea cuvintelor*, deoarece *unui juriu literar nu i se încredinșează o misiune, un juriu are o datorie, o responsabilitate*. Nicolae Manolescu continuă să-i contrazică pe autorii apelului protestatar, concesiv: *orice juriu poate greși, inclusiv cel care acordă Premiul Nobel*. Nu este de acord cu reproșul protestatarilor, după care *anul acesta ștacheta a coborât nepermis, s-a prăbușit*. N. Manolescu consideră că este greu de crezut că niciunul dintre semnatarii apelului *nu recunoaște valoarea unor poeți precum Ni-*

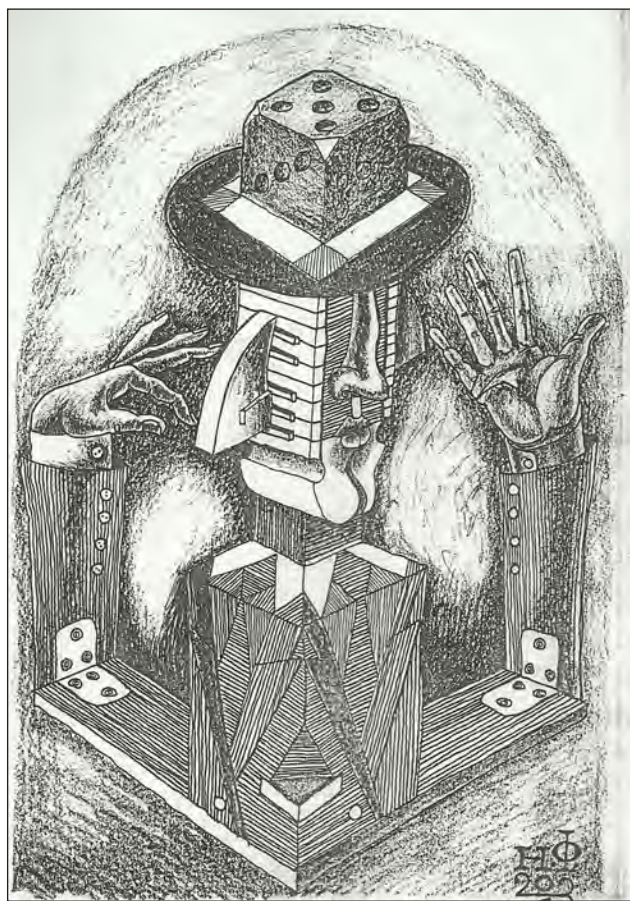
☑ *colae Preliceanu sau Gabriel Chifu. A pune la îndoială valoarea operei celor doi poeți i se pare un bizar exercițiu de iredponsabilitate agresivă. Îvinuirea celor 32 de tineri scriitori ti-*

neri constă și în ipocrizie sau abolire a sincerității în materie de interpretare și evaluare critică. În cuprinsul editorialului, N. Manolescu se întreabă *Pe când un referendum literar?*. El crede că tinerii vor ajunge în jurii după ce vor crea opere de incontestabilă valoare artistică, găsindu-le, în prezent, unele carențe literare. Liviu Antonesei s-a transferat *cu arme și bagaje în gazetărie*, Florin Iaru are *talent cu polonicul*, dar *caracter cu ligurița*. Octavian Soviany a cărui teză de doctorat avea ca subiect **Opera lui Marin Mincu** și coordonator pe ... Marin Mincu, o teză respinsă ca inadecvată la nivelul laudelor, este și el admonestat. N. Manolescu se arată mirat, totuși, de semnătura lui Paul Cernat, căruia i-a *încredințat* o rubrică în *România literară*, dar, nemulțumit și revoltat pentru motive obscure, *și-a luat jucăriile și a plecat la Observator cultural*. Președintele URȘ continuă, nemulțumit de reacția protestatară a acestor tineri, pe mulți avându-i studenți: *ce sî mai zic de academicii Andrei Terian și Al.*

Goldish, cărora nu le găesec rostul pe listă, doar dacă sunt supărați pe mine în urma unor polemici și profită de ocazie ca să se ia de Gabriel Chifu. Al. Goldish a uitat că a fost premiat de URȘ și de Ariel, că a fost invitat în juriul *Turnirului de Poezie* și a avut rubrică în *România literară*, aflată sub coordonarea **odiosului G. Chifu!** Claudiu Komartin se manifestă *tot mai otrăvit pe măsură ce scrie tot mai prost*. Lista lui Manolescu cu acești tineri ingrați este completată de multe nume mai mult sau mai puțin cunoscute: Andrei Dosa, Ștefan Manasia, Ionel Ciupureanu, Marin-Mălaicu Hondrari, Radu Nițescu, Sorin Despot, Laurențiu Ion, Nicolae Avram, cel din urmă fiind incriminat Radu Vancu.

În pagina 11, *actualitatea, gabriela ghiorghisor* semnează un eseu cu titlul *National Gallery a literaturii române* în care se referă la *Istoria literaturii pe înțelesul celor care citec* de Nicolae Manolescu. Gabriela Ghiorghisor citează o confesiune manolesciană despre cirtica literară care, în viziune și în stilul cunoscut, este *o lectură, o descoperire, o bucurie, un viciu, o boală incurabilă*, deoarece *de la Călinescu citire, critică și istorie sunt înfațișări ale criticii în sensul cel mai larg*.

T traduceri

Danaidele

Traducere liberă, Dumitru Dănu

Regele argiv, DANAOS,
sceptru-l poartă cu mândrie –
de la munte pân' la mare,
peste tot supuși el are

Valuri mari din depărtare
l-au purtat, aici, fugar,
din al Egiptului soare
pe un țărm mai blând, cu har
Dar cum plaja țării sale,
sufletul în el lua foc:

Danaide - Constantin Brâncuși

violența – o plăcere,
iar domnia – un soroc!

Iată-l, acum, Rege
peste o Argolidă
pe care a-nvins-o

Denn an allem Orte
Hört er Phöbos Worte:
Aus des Bruders Stamme droht
Dir von Eidamshand der Tod!
Und er fühlt' des Argwohns Flamme
Wider stets im Busen glühn;

fără vreo obidă

Dar nu poate-nvingătorul
liniște să aibă-n casă
câtă vreme-o presimțire
neagră inima-i apasă

Dint-un colț, în altul
Phebus îi grăiește:
„de mână de frate
vei sfârși hoțeste!”

traduceri

Denn aus seines Bruders Stamme
Schrecken fünfzig Helden ihn.

Ihnen war zum Lohne
Der erkämpften Krone,
Seiner fünfzig Töchter Hand
Vom Tyrannen zuerkannt.
Aber seit Apollens Warnung
Sinnt er nur auf ihren Tod,
Sucht mit künstlicher Umgarnung
Abzuwenden, was ihm droht.
Endlich ist's ersonnen!

Danaide - Constantin Brâncuși

Flacăra pizmașă a firii
sufletul i-l răvășește:
„din sămânța unui tată
de nepoți să mori prostește?”

Le-a lăsat ispită
coroane regale –
cincizeci sunt de toate –
plus aur, pocale!
Iar de când cu-avertizarea

Wie der Tag begonnen,
Ruft die Töchter er zum Thron,
Redet mit verstelltem Ton:
Seht! so weit die Blike reichen
Ist mir alles unterthan.
Meiner Macht muß alles weichen,
Mein Gebot nimmt alles an.
Doch mich freut es wenig,
Bin ich gleich der König;
Ließ ich nur, ihr Töchter ,euch,
Wenn ich sterbe, Kron' und Reich!
Doch in meinen eignen Mauern
Haust die Hyder, die euch droht.
Meines Bruders Söhne lauern

lui Apollo cel vestit,
gându-i țese o cabală:
„nunta e al lor sfârșit!”

Fetele își cheamă la vestitul tron,
dulce le vorbește pe-un prefăcut ton:
„Iată! cât privirea-n zări pătrunde,
totul mie-mi e supus,
căci puterea mea e mare –
din Răsărit, în Apus,

Dar oricât de rege,
moartea, se-nțelege,
va veni odată să mă ia,
iar voi moșteni-veți
tot ce-n jur vedeți –
Coroana și Țara mea!

Căci în casa mea de-o hidră
pare că am zilnic parte:
fiii fratelui – cincizeci –
mă amenință cu moarte

Iar eu dacă mor,
moștenirea e a lor!
Strămoșeasca mea avere
vor răpi-o-n mod sălbatic
și atunci neamul ne pierde,

Dar de grijă ca să scap,
iată ce am eu în cap,
iar de m-ascultați pe mine,
totul va decurge bine:

Astă-seară să jurați
că fetia ve-o păstrați!”

Danaidele, atunci, toate
pus-au jurământ de moarte
că respectă făr’ adaos
stratagama lui DANAOS,

Vești dospite la nepoți
el le dă: să vină toți
mâna fetelor să ceară –
prețioasa lui comoară –
plus Coroana, plus o Țară.

Lange schon auf meinen Tod.
Und wenn ich nun sterbe,
Nehmen sie das Erbe,
Rauben meinem theuern Blut
Frech das vätelriche Gut.
Doch zu mindern eure Sorgen
Bin ich weislich nun bedacht.
Vor Gefahr seydt ihr Geborgen,
Habt ihr meines Wortes Acht.

Doch vor allem schwöret,
Was ihr immer höret,
Eh’ ihr mein Gebot gethan,
Bräutlich keinem Mann zu nah’n.
Und die Töchter alle schwören,
Wie der König es verlangt.
Heimlich muß nun jede hören,
Dessen sie im Herzen bangt.

Doch den fünfzig Helden
Läßt der König melden:
Heute lohnt der Töchter Hand
Euern Kampf für Kron’ und Land.
Und von tausendfachem Scheine
Wird der Hochzeitsaal erhellt
Jedem Jüngling wir die Seine
Bei dem Mahle zugesellt.

Jetzt empfangen alle
Bei Trommetenschalle,
Wie der König es befahl,
Von den Braut der Goldpokal.
Was die Helden nimmer dachten,
Schlaferregend war der Trank.
Doch des Königs Augen wachten,
Als der Gatten Auge sank.

Spottend rief er: Spühret
Ihr schon Schlaf? So führet
Denn die Braut ins Brautgemach,
Doch der Bräutigam sey wach!
Und es hörte mit Erröthen
Solchen Spott der Helden Schaar.
Und beim Klange süsser Flöten
Schlich hinweg sich jedes Paar.

Aber ach! vergebens
War die Macht des Strebens;
Der verrätherische Pokal
Siegte zu der Gatten Qual.
Würde sie der Schlaf berücken –
Also war des Königs Wort –
Sollten ihre Dolche züken.
Bräute zu der Gatten Mord

Mii de torțe, apoi, salonul
 pentru nuntă îl luminează
 și în jilțuri peștorii
 fericirea savurează
 din pocale de aur bând
 elixirul pân'la fund...

Ceea ce eroii noștri
 n-au știut golind pocale:
 elixirul – somnifer
 i-a chemat în patul moale

Lucru urmărit de Rege
 cu atenție adâncă
 pentru-a ști când bieții fraieri
 cad de somn precum o stâncă

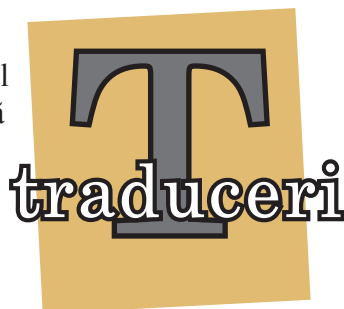
Căci așa zisese tatăl
 împeșitelor fecioare:
 „Când de somn cad peștorii,
 drept în Hades să-i trimiteți
 cu pumnalul din dotare!”

Cu profundă nerăbdare,
 Regele-aștepta urmarea
 cu nemernicii nepoți:
 „Le-ați venit de hac la toți?”
 le-ntreba-n plină așteptare,
 fetele-aducând răspuns:
 „Am făcut precum ne-ai spus”

Numără ne-ncrezător
 cele cincizeci de pumnale,
 însă unu-i fără sânge -
 cine voința i-o frânge?
 Cu turbare în privire
 el le strigă la raport:
 „Unul este viu, nu-i mort!”

Dar cea mai tânără fecioară
 preferase ea să moară
 decât soțul să-și ucidă
 cum jurase cu obidă

Și-ncălcând un jurământ,
 din Egiptul ars de soare
 puse piatră de născare
 unui grecesc zăcământ!

Und mit raschen Händen
 Sie zum Hades senden –
 Mit bedeutungsvollem Wink
 Gab das Zeichen er – und gieng.
 Ungeduldig in der Halle
 Wartete der König schon:
 Haben denn die Frevler alle
 Nun empfangen ihren Lohn?
 Wie die Töchter kamen
 Und sie dies vernahmen,
 Sprachen sie: Wie sich's gebührt
 Ist dein Wille, Herr, vollführt.
 Und die blut'gen Dolche zählte
 Der Tyrann mit spä'nder Hand.
 Doch als ihrer einer fehlte,
 Neun und vierzig nur er fand;
 Rief er, Wuth im Blike:
 Welcher Schlange Tüke
 Hat verspottet mein Gebot?
 Treffe sie mit ihm der Tod!
 Ach! der Töchter Jüngste hatte
 Nicht vollführt den harten Spruch;
 Denn es jammert sie der Gatte
 Und sie wagt des Vaters Fluch
 In den Schwestern brannte
 Glut, die sie nicht kannte,
 Von Ägyptens heissem Strand,
 Doch sie zeugte Griechenland.
 Hypermnestra hörte bebend,
 Was der Vater grausam sprach;
 Dem Gebote widerstrebend
 Trat sie in das Brautgemach;
 Sah den Vater winken,
 Sah den Jüngling sinken –
 Und mit namenlose rQual
 Faßt sie den gebotnen Stahl.
 Zittern hat sie ihn geschwungen –
 Doch es sieget die Natur
 Götter! ruft sie, nur erzwungen
 War der mörderische Schwur!
 Die Ägypterinnen,
 Was sie auch beginnen:
 In der Griechinn sanfter Brust
 Wohnt nicht Mord, nur Liebeslust
 Und der Dolch entsinkt den Händen,
 Auf den Jüngling stürzt sie hin;
 Statt den Frevel zu vollenden;
 Ruft die holde Retterinn:
 Mein Gemahl, erwache!

Hipermnestra auzise
 țipătul tatălui Rege,
 dar n-a vrut în nici un chip
 să comită o fărădelege;
 inima-i de foc e plină
 de iubirea cea divină.

Și din mâini pumnalu-i cade,
 azvârlindu-se spre mire,
 ea nevrând să împlinească
 o poruncă de rea fire:

„Trezește-te, soțul meu,
 căci în patul de iubire
 te așteaptă ceasul rău!”

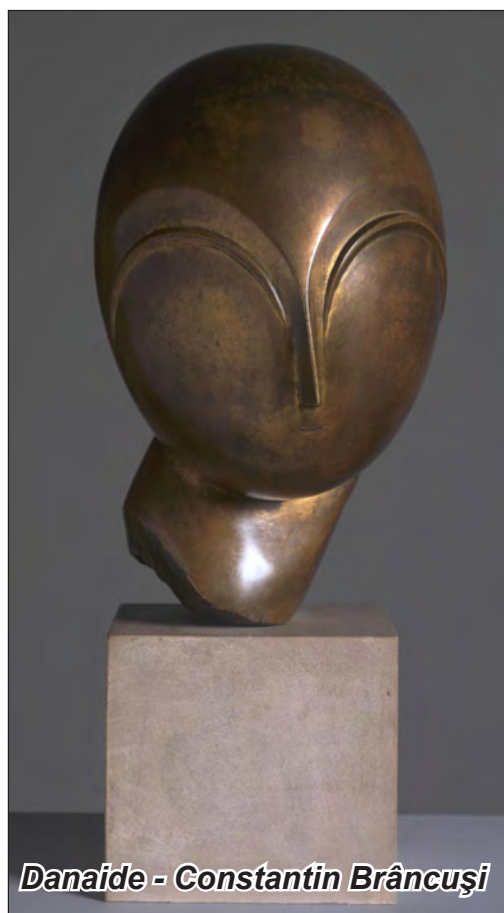
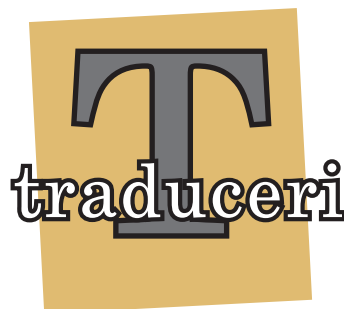
Zis-a ea, iar el, încet, :
 „băutura ta mă face
 cu somnul să închei pace”
 și cu poftă-apoi el vrea
 trupul ei a-l mângâia.

„Nu de-a himenului floare
 să te-atingi acum e vreme,
 frații tăi în sânge zac –
 crimă fapta o să se cheme!”

Furios, DANAOS sare,
 vrând pe fiică s-o omoare
 însă tânărul Lynceu
 îl împinge pe pigmeu
 și, salvând pe Danaidă,
 fug în lume. Cum să-i prindă
 când tiranu-i la pământ
 de Lynceu în luptă-nfrânt?

Cu o spaimă pe măsură
 își privește frații morți –
 49 de cadavre –
 Cum în suflet să nu-i porți
 și să nu pedepsești o faptă
 prin datină condamnată?

Danaide – 49 -,
 își imploră altă soartă,
 iară regele cel tânăr
 iată, atunci, cum se poartă:
 „În pofida crimei voastre
 făr’ măsură la cântar,

Danaide - Constantin Brâncuși

In dem Brautgemache
 Harrt, statt Amors süssem Scherz,
 Nur auf dich des Todes Schmerz!
 Und der Jüngling dehnt die Glieder,
 Wie der Schall sein Ohr berührt:
 Ach! dein Trank, er macht mich müder,
 Wie's dem Bräutigam gebührt.
 Bräutlich sie umfängen
 Will er, voll Verlangen;
 Doch mit grauenvollem Blick

Stößt den Jüngling sie zurück.
 Nicht zu Hymens frohen Spielen
 Sey die Kurze Zeit verwandt!
 Deine Brüder – ach! sie spielen
 Schon durch meiner

Schwestern Hand.

Doch des Vaters Willen
 Konnt' ich nicht erfüllen –
 Und noch eh' sie enden kann,
 Stürzt in's Zimmer der Tyrann.
 Und mit fürchterlichem Grimme
 Hört er, was die Tochter spricht;
 Ruft mit wutherstikter Stimme:
 Hällst du so des Schwures Pflicht?

Ha! du hast gebrochen,
 Was du kaum versprochen;
 Geh dann auf des Orkus Bahn
 Deinem Gatten, geh' voran!
 Und das Eisen hochgeschwungen
 Zeit der König rachtentbrannt
 Doch der Jüngling, eh's gelungen,
 Schlägt das Schwerdt ihm aus
 der Hand.

Rächend seine Brüder,
 Stößt er wild ihn nieder

Und von dem verhassten Ort
 Reißt er die Geliebte fort.
 Doch mit Schrecken sonder gleichen.
 Wie er sich der Halle naht,
 Sieht er seiner Brüder Leichen,
 Sieht des Wüthrichs grause That.

Daß er umgekommen,
 Wird entzückt vernommen,
 Und dem Jüngling beut zum Lohn
 Das befreite Volk den Thron.
 Aber jene Falschen beben,
 Denn es droht ein hart Gericht,
 Doch die Schwester fleht ihr Leben,
 Und der junge König spricht:

T traduceri

eu vă iert, însă pedeapsa
nu-i să mergeți în altar

Ci un vas, precum o sită –
nu cu sânge, ci cu apă –
să îl umpleți o vecie
(o pedeapsă grea, se știe)-

Wohl! trotz ihren Ränken;
Will ich's ihnen schenken;
Doch es spricht der Pflicht Gebot
Strafe für der Brüder Tod.
Und nach kunsterfahrenen Leuten
Schikt er jezt im ganzen Reich,
Läßt ein hohes Faß bereiten,
Unten einem Siebe gleich:
Euern Durst zu stillen,
Sollt ihr ewig füllen,
Aber Wasser nur, statt Blut;
So verdient's die falsche Brut!

Danaide - Muzeul de Arte Frumoase, Boston

De atunci, în negrul Hades,
Danaidele scot apă
și o toarnă-ntr-un butoi
de din zori în seri amurge,
din care apa se scurge

Trudă fără rost, mereu
de la capăt iar și iară –
strategia lui Lynceu –
o pedeapsă exemplară!”

Und sie tragen auf und nieder;
Doch wenn kaum das Wasser schwoll,
Rinnt es aus dem Siebe wieder,
Und das Faß wird nimmer voll.
Und des Volkes Sage
Wandelte zur Plage
In des Orkus ew'ger Nacht,
Was der König weis' erdacht.

(Horen 1797)